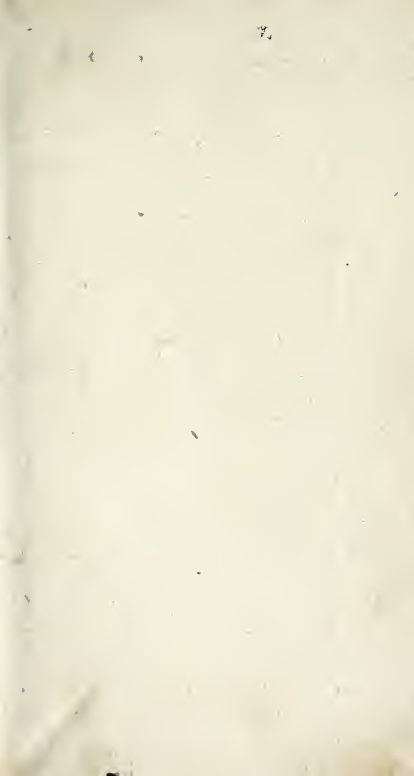

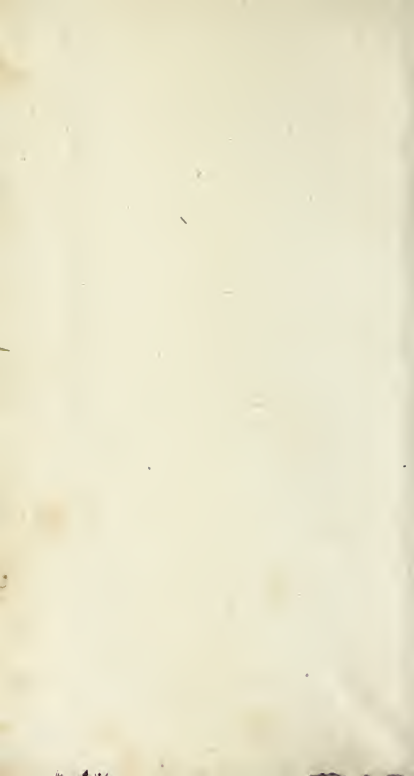
771

B. 10. B.

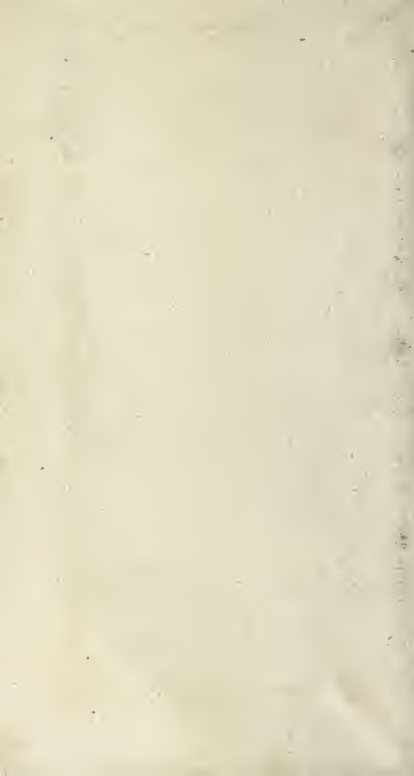

Digitized by the Internet Archive
in 2017 with funding from
Getty Research Institute

VOLUNTAS
DIVINA.

HELIOTROPIVM

seu

CONFORMATIO

humanæ voluntatis cum
divina;

*Libris quinque explicata
coram*

Ser.^{mo} vtriusq; Bavariæ Duce
S. R. I. Archidapifero,
Electore:

MAXIMILIANO

et Ser.^{mâ} coniuge

ELIZABETHA:

Eisdem Ser.^{mis} Prîcipib⁹
inscripta & dedicata,

AB

HIEREMIA DREXELIO
è Societate IESV.

IHS

COLONIÆ AGRIPP.
*Sumptibus Cornelii ab
Egmond et Sociorum.*
M DC XXX.

SYMBOLVM HVMANÆ VOLVNTATIS

SYMBOLVM HVMANÆ VOLVNTATIS

THE HISTORY OF

THE UNITED STATES

OF AMERICA

BY

WALTER DILLARD

AND

OTHERS

OF THE

AMERICAN

REPUBLIC

AND

THE

WEST

INDIAN

TRIBE

AND

THE

WEST

INDIAN

TRIBE

SERENISSIMIS
PRINCIPIBUS,
MAXIMILIANO,
S. R. I. Archidapifero,
Electori;

Et Serenissima ejus conjugē,

ELISABETHÆ,
Comitibus Palatinis Rheni,
Bojorum Ducibus;

Dominiis meis Clementissimis.

MIrè variant, Ser.^{mi} Princi-
pes, humani affectus in
virtutum studio. Sunt qui
uni se dedant *Patientiæ*, virtuti ad
omnia necessariæ. Bene, & sapien-
ter. Alii *Obedientiam* in folium e-
vehunt, eique plurimum juris es-
se dicunt, in omnem virtutis co-
mitatum. Non male & isti. Sunt
qui sanctioris vitæ fundamentum
vocent *Demissionem animi*. Et hi
quoque bene. Multi principem
virtutem salutant *Iustitiam*. Eru-
dite. Alii reginam in omnes vir-
tutes faciunt *Charitatem*: Quid

EPISTOLA

ni optime? Iam vero qua via virtutum illarum singulæ sint adeundæ, sensus iterum diversi, & pæne innumeræ præceptiones. Mihi Demetrius philosophus, vir illo ævo magnus, etiamsi maximis compareretur, præclarissime dixisse visus est: *Plus prodesse, si pauca præcepta teneas, sed illa in promptu tibi, & in usu sint, quam si multa quidem didiceris, sed illa non habeas ad manum.* Ita prorsus est: ecquid opus multis præceptionibus, ubi una sufficit? si subsilire in cælum liceat ex angulo, quid opus tot gradibus?

Seneca
l. 7. de
bene-
fic. c. 1.

Hæc mihi causa fuit, Ser.^{mi} Duces, quare jam aliquot annis, Serenitatum vestrarum attentissimis ad sacra hæc auribus, nihil æque quam unum illud commendariim,
VELLE QVOD VVLT
DEVS. Sciebam equidem à nemine hoc melius capi, quam ab iis qui jam pridem id fuissent experti.

Sed

AD PRINCIPES.

Sed quia non eadem omnium auditorum mens est, nec æque capax; videbatur è re fore, si dicta scriptis firmarentur. Hoc agit libellus iste, qui vel idèo etiã ad Serenitates Vestras properat, ut quod auditores ceteri non potuerunt nisi solum nosse & intelligere è meis verbis, insuper discerent & facere, è tantorum Principum exemplis, atque ita quæ verba erant, fierent facta.

Hoc spectat humanæ voluntatis ad divinam *Conformatio*, quæ suaviter docet, præstare se semper in utrumque facilem; omnia & velle cum volente Deo, & cum nolente nolle. In hoc uno præcepto, divini atque humani juris peritia omnis consistit. Hæc regula, vitæ opera distribuenda sunt: ad hanc legem & agat cuncta, & exigit, qui non perfunctoriam pietatem amat. Vbi hæc sanctissima humanæ divinæque voluntatis mixtura est, illic individuus

EPISTOLA

ille comitatus est omnium virtutum. Plato non uno loco felicitatem definit, *Dei Assimilationem*. Verba ipsa Platonis, auro digna, viliore hoc liquore scribantur: *Mortalem hanc naturam, & hunc inferum locum, malum circumstat necessario & adhæret. Ideo conandum quam celerrime hinc illuc fugere: fuga autem DEI ASSIMILATIO, quatenus potest. Quis autem Deo magis assimilatur, quam qui suam voluntatem in omnibus subicit divinæ, jamque nihil minus vult quam quod maxime se velle sentit, in id unum intentissimus, ad divinæ voluntatis perpendiculum omnia facere. Quisquis hoc unum didicit, scientiam utilem ac necessariam omnem consumnavit. Hæc scientia instruit, quemadmodum se quisque, & in dubiis, & in adversis, & in lætis sapienter gerat: ut dubia prudenter, adversa fortiter, læta modera-*

*Plato
in Phi-
loto, &
alibi.*

te tractet. Cui cum voluntate Dei bene convenit, is fortuita omnia contemnit, supra omnem metum se attollit, animum virtuti consecrat: & quocumque vocat illa, planum putat; in solido ac sereno stat semper; quoties vult, cælo interest; nec unquam esse potest tam miser, quin suavissime in sinu Dei respiret. Et quemadmodum artifices, si ex alicujus rei subtilioris intentione oculos defatigent, in publicum prodeunt, & fessam aciem libera luce & aura delectant: sic animus in hoc tristi domicilio corporis clausus, quoties vult, apertum perit, & in divinæ voluntatis contemplatione requiescit, cum religiosissima voluptate. Hæc voluptas æqualis est, intrepida, nunquam sensura sui tædium. Hic solida securitas, inconcussa fiducia. Ad humani boni summam pervenit, qui totus in divinam voluntatem transiit.

Atque hoc unicum sapientiæ

Plin.
l. II.
hist. c.
45.
med.

præceptum traditur, his quinque
libris, quos ad vestra, Ser.^{mi} Prin-
cipes, genua velut ad Clementiæ
aram depono. Commisi ante-
hac serenissimis manibus, de Æ-
TERNITATE Consideratio-
nes. His addenda omnino fuit,
Humanarum actionum Amuf-
fis, RECTA INTENTIO.
Hanc ordine sequi debuit, Hu-
manæ voluntatis cum divina
CONFORMATIO. Huma-
næ vitæ terminus, est *Æternitas*.
Ad hunc terminum *Recta Intentio*
ducit At vero *Rectæ Intentionis*
exactissimum exemplar est, *Velle*
quod vult Deus, idque in re-
bus omnibus. Ita suo velut gene-
ris, suæ nectendæ erant species. Et
has scriptiunculas à verbis, fateor,
rudes & impolitas, sed à re, quam
velut digito monstrant, æstiman-
das, Vestris Serenitatibus omni
jure & nomine, libens meritissi-
mo consecro. Nam pæne hoc u-
num mihi superest, *Velle non in-*

AD PRINCIPES.

gratum mori. Hoc volo, & tota mente volo, beneficiis quotidianis provocatus. Ceterum tantæ in omnem nostrum Ordinem beneficentiæ hic panegyrii ordiri, finis epistolæ recusat. Res in aperto est; Nostrum tot locis vivere, beneficiis vestris deberi, ô magni Principes, quibus nunquam est dandorum beneficiorum inopia, datorum pœnitentia; qui hanc unam videmini potentiam sortiti, P R O D E S S E.

Inter cetera beneficia recte numeravero, si Serenitates Vestræ dignentur & huic libello, serenissimi sui nominis radios non subtrahere. Serenitatibus Vestris Societatem nostram universam, meque una submississime commendo. Monachii, die Virginis Matris ab Angelo salutatæ. Anno à Virginis partu. 1627.

Serenitatum V V. infimus cliens,

Hieremias Drexelius, è Societate I E S V.

L E-

LECTORI.

EN tibi, mi optime Lector, virtutum (au-
 daacter dico) omnium fundamentum soli-
 dissimum. Heliotropium placuit appella-
 re, nomine huic rei, arbitror, convenien-
 tissimo, & maxime proprio. Heliotropium
 pharmacopoliis notissima herba, ad omnem
 solis motum tam stricta religione caput su-
 um circumfert, ut solem etiam nubibus ob-
 tectum nunquam non aspiciat; inde spon-
 sam Solis nominarunt. Voluntas humana, si
 errare nolit, ad omne momentum, & ad uni-
 versos nutus divina voluntatis ita se libret,
 uti se ad suum Solem Heliotropium. Et hac
 illa inexpugnabilis est sapientia; Hoc fir-
 mum, & in omnia adversa impenetrabile
 scutum, **VELLE QVOD VVLT DEVS.**
 Hanc doctrinam de hominis voluntate ad
 divinam conformanda, epitomen omnium
 sacrorum voluminum esse reor, & omnis san-
 ctimonia compendium. Quisquis didicit di-
 vine voluntati suam subjungere, jam tota
 callet Biblia.

Sed hoc mature monuerim: in re tam se-
 ria, oculis non inhaerendum. Conformitas
 humanæ voluntatis cum divina: Resi-
 gnatio suimet in divinum beneplaci-
 tum: Unio voluntatum humanæ ac di-
 vine &c. re prorsus eadem, solo differunt
 nomine. Veniam da, Lector, & aude non in-
 dignari vocibus parum latinis: Animus est,
 cum multis hinc loqui, & divina voluntatis
 arcanum eruere in lucem, non tegere verbo-
 rum

AD LECTOREM.

rum involucris: hæc in remedium animi, non in exercitationem ingenii scripta sunt. Plura quidem è meis in tuas manus pervenisse credam. Præcesserunt

ÆTERNITATIS Considerationes.

ZODIACVS Christianus, seu, signa **X I I** Prædestinationis.

HOROLOGIVM Tutelaræ Angeli.

NICETAS, seu, Triumphata Incontinentia.

TRISMEGISTVS, de Conscientia, Calitum, Corporis cultu.

RECTA INTENTIO, omnium actionum Amussis. Sequitur jam

HELIOTROPIVM, seu, **CONFORMATIO** humanæ voluntatis ad divinam.

Hoc ultimum, priorum omnium, sed & virtutum universarum Summam & Compendium putem. Hoc autem is optime capiet, qui & priora jam viderit. RECTA INTENTIO ducit ad Deum; humanæ voluntatis ad divinam CONFORMATIO (licet dicere) introducit in cor Dei. Et vide, mi Lector, quam brevis ad beatam æternitatem, & quam expedita te ducat via! His unis verbulis tota describitur: VELLE QVOD VVLT DEVS. Hoc totum iter est è terra in calum. Lubet hinc eo ascendere? hac via pervenitur. Aliis viis ire poteris, nunquam pervenire. Et quæso te, ne tibi hæc videantur æquo prolixius dicta. Hic fundamentum jacitur ad omnem virtutem: hic aditus obstruitur omnibus vitiis. Examina quæ legis, & caput sapientia in istis habebis.

Hoc

AD LECTOREM.

Hoc jam unum amice te monuerim, mi Lector, cum tibi agre est, nec multa lubet legere, id saltem a te impetres velim; Libri primi caput primum, & libri quinti seu ultimi caput ultimum inspice, dictorumque capitulum vel unam solummodo partem die uro perlege, & morbo tuo (pane polliceri ausim) melius erit. Omnia quae ceteris videntur mala, & mansuescent tibi, & in bonum abibunt, si didiceris super illa eminere, divina voluntatis amplexu. Ita, mi Lector, Deum audi, audiendus.

Imaginis sequentis brevis explicatio.

AD divinam voluntatem nemo se bene conformabit, nisi eam prius bene cognoverit. Divinae voluntatis cognitionem sic representamus. Saulus à Christo in terram dejectus, jamque divinae voluntatis cognoscendae avidus: Domine, ait, quid me vis facere? At Christus illum ad Ananiam mittit, qui divinam ei voluntatem explicaturus sit. Ita nimirum Deus agere solet: suae voluntatis arcana homines docet, sed per homines.

Hic insuper geminum tam humana quam divinae Voluntatis symbolum statuimus. 1. Cor aurea corona redimitum, lilio & gladio cinctum, **DEI VOLUNTATEM** significat, quae & pramio & supplicio suos coerct. At Cor alterum alis instructum, & rosis coronatum, **HUMANÆ VOLUNTATIS** signum est. Ala, pia desideria; Rosa, desiderantis inconstantiam notant. 2. Sol, alterum symbolum est **DIVINÆ VOLUNTATIS**: Heliotropium vero, **HUMANÆ**, quae quidem antequam divinam voluntatem probe cognoscat, veluti flos est nondum plene apertus, brevi tamen tota facie suum solem recepturus. Hoc unum jam restat, ut cum Dei voluntas humanam invitavit, illudque suavissimum, **VENI**, pronunciarit; mox hominis voluntas invitanti respondeat: **ECCE VENIO**. Domine quid me vis facere? Ad omnes nutus tuos vigilo.

AGNITIO DIVINÆ VOLVNTATIS

Domine, quid me vis facere? *Act. 8. V. 6.*

LIBER PRIMVS
DE
DIVINÆ
VOLUNTATIS
COGNITIONE.

CAPVT I.

*Hypotyposis omnium quinque librorum;
duplex etiam fundamentum ponitur, &
omnes omnino pœnas à Dei voluntate
provenire ostenditur.*

Rex Macedo Alexander, cum Da- Cura
rium bello peteret, æstu & itineris tius? l. 3
fervore percalefactus, Cydno am- c. 10.
ni corpus suum immerfit, sed hebeta- Arria-
tis subito torpore artubus, expiranti si- nus l. 2
milis in tabernaculum delatus est. Huc Iust. l.
amicis pariter & medicis admissis, me- II.
lias sibi fore Rex ajebat, mori strenue, Valer.
quam tarde convalescere: proinde si l. 3. c. 8
quid opis aut artis esset, scirent se non Seneca
tam mortis quam belli remedium quæ- l. 2. de
rere. Itaque medici attentissimo confi- Ira, c.
lio salutis remedia circumspiciebant, 23.
qui cum ad unam potionem sententiam
dixissent, Philippus medicus, Regi
puero fidus admodum comes & custos
salutis datus, non præceptus sed strenuum
remedium afferre, potionemque illam
suis manibus temperaturum, & ea vim
morbi levaturum esse promisit. Inter
hæc à Parmenione fidissimo purpurato-
rum,

rum literæ supervenerunt, quibus Rex monebatur ne salutem suam Philippo committeret, mille talentis à Dario esse corruptum. Ingentē animo sollicitudinem literæ incusserant regi, & quicquid in utramque partem, aut metus aut spes subjecerat, secreta æstimatione pensabat. Bibere perseveraret? vitæ periculum terrebat. Damnaret fidem medici? anteaactæ vitæ fidelitas dissuadebat. Diu animo in diversa versato, nulli quid scriptum esset enunciavit, epistolamque sigillo annuli sui impressam, pulvino, cui incumbebat, subjecit. Inter has cogitationes biduo absumpto, illuxit à medico destinatus dies. Et ille cum poculo, in quo medicamentum diluerat, intravit. Quo viso, Alexander, levato corpore in cubitum, epistolam à Parmenione missam sinistra manu tenens, accepit dextra poculum, & hausit interritus: tum epistolam Philippum legere jubet, nec à vultu legentis movit oculos, ratus aliquas conscientiaæ notas in ipso ore posse deprehendere. Ille epistola perlecta, plus indignationis quam pavoris ostendit, projectisque amiculo & literis ante lectum: Rex, inquit, semper quidem meus ex te spiritus pependit, sed nunc vero (arbitror) sacro & venerabili ore trahitur. Crimen quod mihi objectum est, tua salus diluet. Laxa paullisper animum, quem sollicitudine intempestiva

ami-

amici sane fideles, sed moleste seduli turbant. Non securum modo hæc vox, sed etiam lætum Regem ac plenum bonæ spei fecit. Itaque si tibi permissum esset Philippe, inquit, quo maxime modo animum velles experiri meum, alio profecto voluisses: sed certiozem quam expertus es, ne optasses quidem. Hac epistola accepta, tamen quod dilueras bibi. Hæc locutus, dextram obtulit Philippo. Ut vero medicamentum se diffudit in venas, & sensim toto corpore salubritas percipi potuit, primo animus vigorem suum, deinde corpus quoque expectatione maturius recuperavit: quippe Rex post tertium diem, jam sospes in conspectum militum se dedit.

Hic mihi, Lector, quinque observabis sedulo.

Primum: Rex Alexander ante omnia nosse voluit quo pharmaci genere juvari posset. Deinde Philippi medici in se fidem non indiligenter expendit, & quem is animum erga se gereret, è vultu didicit.

Alterum: Vbi Alexander perspexit Philippum medicum tam intemerata fide pro salute sua sollicitum esse, omni suspitione posita, medicamentum Philippi manibus temperatum, sine ulla cunctatione intrepidus hausit.

Tertium: Pro tam constanti erga Philippum medicum iudicio, dignissimam

4 DE CONF. VOLVNT.

nam mercedem, integram valetudinem intra triduum recepit. Ideo Philippum servatorem suum una secum perduxit ad stativa militum, ubi pro se quisque dextram medici amplexus, grates habebat velut præsentis Deo.

Al. t. aris, ait Seneca. Quartum: Quo minus Rex revalesceret, ingens sese impedimentum objecit, nec unum duntaxat: Literæ fidissimi Parmenionis suspicionem veneni pluri-
bus indiciis ingerebant, & amicorum sedula quidem sed vitiosa sollicitudo plurimum turbabat.

Quintum: Hoc unice Regem Alexandrum juvit, quod sui medici cum solertem ac eruditam providentiam, tum sanctam & incorruptam in se fidem agnoscere non recusavit, & inde maximam conceperit fiduciam valetudinis recuperandæ, quam etiam recuperavit felicissime.

En, mi Lector, totius scriptionis & quinque librorum qui sequuntur, hypotyposin ac summam. Nimirum hoc ordine progrediemur, quo Macedonum regem con sanatam diximus. Itaque humanam voluntatem in divina constituendam esse, hac via & connexionem trademus.

Primum erit: Ostendere, qua ratione voluntas divina sit cognoscenda. Omnium vox & sensus est: Te mihi prius velim notum, quam me tibi credam amicum. Alexander ante audit, quid Philippus

lippus medicus velit ac jubeat, quam ipse medicamentū sumat. Primum ergo est, divinam voluntatem nosse.

Proximum ab hoc : Cum divina voluntate suam conformare. Cur enim illam scrutari aut nosse volo, si amplecti, si sequi non volo ? Non cunctatus est Alexander, quin idem, quod medicus, vellet, traheretque in se ore suo (quod Philippus dicebat) spiritum sui medici.

Tertium est : Proponere, quantæ felicitatis sit, divinam voluntatem non solum habere notam, sed suam illi agglutinatam. Non oderat Alexander pharmacum, quia vitam & valetudinem amabat. Certe omnis amaror pharmaci, spe valetudinis dulcescit. Amaritudinis subinde aliquid habere videtur voluntas divina, sed illud spe summi boni superandum est.

Quartum erit : Impedimenta omnia, quæ hanc humanæ voluntatis cum divina consensionē turbant, amovere ; voluntatem propriam jugulare, ut amplecti liceat divinam. Rex Alexander amicissimis etiam non credidit, ne fidem negare cogeretur ei qui accusabatur ut inimicus.

Quinto denique loco: Adjuvamenta illa explicabimus, quæ ad divinæ humanæque voluntatis concordiam potissimum valent. Ea sunt, divinæ Providentiæ cognitio, & inde concepta in Deum Fiducia. Periisset Alexander, nisi medici

doctam sinceramque providentiam agnoscere, eique fidere voluisset.

Hæc sunt, & in hunc ordinem digesta, quæ his quinque libris sumpsimus exponenda, ut humanæ voluntatis cum divina nexus & certior sit, & firmior. Nunc ad rem.

I. Omnis doctrinæ, quam Christus tot divinissimis concionibus tradidit, caput hoc fuit, divinæ voluntati seipsum integre perfecteque in rebus omnibus ac singulis conformare. Hoc Servator qua verbis qua factis amplissime docuit, & 2. *Theff.* nobis semetipsum formam dedit ad imi-
 3. *v.* tandum. Ad hanc Domini doctrinam expli-
 9. catius proponendam, duplex cum Theologis ponimus fundamentum.

Primum: Omnem omnino profectus nostri rationem in hac humanæ divinæque voluntatis conformatione & concordia consistere, ita ut quo ista fuerit sincerior, hoc ille futurus sit uberior. Omnem Christiani hominis perfectionem in *Charitate* sitam esse jam liquet. Volumina divina testimoniis in hanc rem plena sunt: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c. Hoc est maximum & primum mandatum. Nunc 1. *Co.* autem manent fides, spes, charitas. ma-
 13. *v.* jor autem horum est charitas. Super
 13. omnia autem hæc, charitatem habete,
 1. *Tim.* quod est vinculum perfectionis. Finis au-
 5. *v.* tem præcepti est charitas. Charitatis autem actus longe nobilissimus, & assidue
 instau-

instaurādus, est hæc ipsa cū Dei voluntate conformitas in omnibus. Eadem velle, & eadem nolle, firma est amicitia; vox est beati Hieronymi, & omnium sapientum.

Alterum fundamentum: Nihil prorsus in Orbe fieri (peccato solum secluso) sine Dei voluntate. Fortunæ seu ridentis seu sævientis imperium nullum est. Hæc idolatrarum somnia sunt, quæ humanæ vitæ vicissitudines à nescio qua dea dispensari fingebant. Augustinus irridens: Quomodo ergo, inquit, dea Fortuna aliquando bona est, aliquando mala? an forte quando mala est, dea non est, sed in malignum dæmonem convertitur? Christiana sapientia fortunam omnem exhibilat. *Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt.* Sed hoc ipsū in divinis paginis testatissimū, paullo apertius declarandum.

Aug. l.
4. de
Civ. c.
18.

II. Omnia mundi mala (peccatum excipimus) à Deo esse, hæc ratione docent Theologi. In omni peccato duo sunt: *Culpa & pœna.* Deus est auctor pœnæ quæ in peccato est, sed neutiquam culpæ. Ideo si demamus culpam, nullum est malum pœnæ, quod non fiat à Deo, aut ipsi non placeat. Sicut autem mala peccati, seu pœnæ, sic & mala naturæ oriuntur à divina voluntate. Naturæ mala vocamus, famem, sitim, morbos, dolores & c. quæ sæpissime nihil habent cum peccato commercii. Itaque Deus re ipsa,

8 DE CONF. VOLUNT.

Intentione saltem secundaria. (& , ut in scholis loquuntur , effective positive) omnia pœnæ naturæque mala vult, ob justissimas causas, solum peccatum , seu culpam permittit. Ideo hæc Dei voluntas Permittens , illa Ordinans vocatur. Id igitur omne quod nos malū vocamus, à Dei voluntate est. Ita Theologi. Hoc fundamentum altissime in animo jaciendum , maximi enim refert, probe istud capere , idque semper persuasissimum habere, pœnarum & malorum omnium causam primam esse voluntatem divinam, culpa tamen, ut monuimus, semper seclusa. Iacto hoc fundamento sic concludimus.

Præcipue Alexander Peasantius Rom. in par. I. Div. Thom. q. 19. art. 9. dis. 1. cœcl. 3. Gabriel Vasquez tom. I. in I. 2. dis. 129. s. 9 n. 32. mihi pag. 690. col. 2. P. A-
 Quandoquidem Dei nutu imperioque fit, quicquid fit in Orbe, par est ut omnia de manu Dei acceptemus , sanctissimæ illius voluntati nostrâ per omnia, & in omnibus ira conformantes, ut nihil incertis eventibus, nihil casui, nihil fortunæ adscribamus. Hæc veterum monstra sunt , inter Christianos minime toleranda. Neque fortunæ tantum aut casui nil assignandum , sed nec negligentiae aut industriæ humanæ, velut primariæ causæ. Vanæ sunt , & steriles hæc querelæ : Hoc illudve ideo mihi evenit , quia hic vel ille me odit, rem male direxit, focior-

dus Tanner , quem honoris causa nomino Præceptorem observandum , hic aliquid recte limitans : Malum solius pœna , inquit , seu natura , vult Deus non per se , sed per accidens , quatenus ei bonum aliquod coniungitur. tom. I. Theolog. Scholast. disp. 2. quæst. 10. art. 1. assert. 10.

dius egit; aliter certe eventurum fuisset, si mihi benevolus extitisset, negotium hoc cordi habuisset, operæ non pepercisset. Vana & stulta est hæc philosophia. Veræ, sapiens, & sancta est illa: Dominus fecit hæc omnia. Nam, quod jam monuimus, Bona & mala à Deo sunt.

III. Hic plurimi se ipsos fallunt ignorantia miserabili. Hoc enim sibi persuadent, ea tantum mala quæ à causis naturalibus proveniunt (cujusmodi sunt: Inundationes, terræ motus, agrorum sterilitas, terræ labes, annonæ caritas, injuriæ cæli, morborum incommoda, mortes) immitti à Deo, cum plerumque hic nullum interveniat peccatum: at vero mala illa, quæ à vitiis & malitia humana trahunt originē, (cujusmodi sunt: Calumniæ, fraudes, furta, vexationes, infidiæ, injuriæ, rapinæ, oppressiones, bella, cædes) non esse à Deo, nec ab ipsius providentia proficisci, sed ab hominum nequitia, & perversa voluntate illorum, qui hæc talia in alios moliuntur. Hinc illæ voces superioribus annis passim jactatæ: Hæc annonæ caritas non est à Deo; ab avarissimis hominibus est, à Deo non est. Insanæ ac impiæ voces, homine Christiano prorsus indignæ, & sub orcum relegandæ.

Sed ut res sit dilucidissima, exemplo demonstratur id quod dicimus. Est qui alterum bonis omnibus evolutum cupi-

at : ut hoc nefarium consilium in opus prodeat, in ædes inimici clam subrepat, ignem subiicit, actutum ex ædibus se proripit : domo jam inflammata cum ceteris accurrit, velut incendium cum aliis extincturus, sed longe alius est illi animus. Nam si occasio faveat, non flammam compescit, sed prædam sibi facit, & in rem suam spolia subtrahit incendio. Omnes hæ cogitationes in se spectatæ, absque voluntatis perversitate, omnes hæ actiones in genere entis (ut scholæ loquuntur) consideratæ, auctore habent Deum; Deus hæc facit, uti quævis alia facit in rebus creatis rationis expertibus. Sicut enim istæ nec movere se possunt, nec operari sine Deo, ita nec incendiarius ille aut domum ingredi, aut eadem egredi, aut ignes spargere sine Deo potest. Neque vero mali sunt ex se hi actus, nam & cum virtute fieri possunt, at mala est voluntas, pessimum est consilium, quod improbus ille secutus est. Hujus auctor & causa Deus non est, quamvis consilium hoc iniri permiserit. Potuisset enim hoc impedire si voluisset. quandoquidem ergo Deus justo suo judicio impium illud consilium non impedit, permittit. Permissionis causas infra dabimus.

IV. Eadem prorsus ratio est in aliis quoque peccatis, quod etiam sub hac imagine magis etucescat. Est qui claudicat ex accepto vulnere: gressum hic quidem

dem molitur, sed ægrinus, nec tam decorare atque sanus incedit. Causa motus in pede est vis impellens naturalis, claudicationis autem causa est vulnus, non motrix animæ virtus. Simili plane modo, actionis illius, quam quis peccando exercet, causa est Deus; erroris autem & peccati in hoc actu causa est liberum arbitrium. Actioni adiumentum subministrat Deus, non aberrationi, non illi à lege & recta ratione secessioni.

Quamvis igitur Deus peccati auctor non sit, nec esse possit: (Mundi enim sunt *Abac.* oculi illius ne videat malum, & respicere *1. v.* ad iniquitatem non poterit. Diligit enim *13.* justitiam & odit iniquitatem) nihilominus *Pf. 44.* exploratissimæ veritatis est, omne *v. 8.* malum pœnæ, à causis secundis, seu rationalibus, seu rationis expertibus profectum, quocunque id modo ac ratione accidat, totum prodire à manu Dei, ejusque suavissima dispositione ac providentia. Deus est, mi bone homo, Deus est, qui dextram te percutientis rexit; Deus est qui linguam tibi detrahentis movit; Deus est qui vires te impie conculcanti dedit. Ipse Deus de se per Isaiam hoc *If. c.* fassus: Ego Dominus, inquit, & non *45. v.* est alter: formans lucem & creans tenebras: faciens pacem & creans malum: *7.* ego Dominus faciens hæc omnia. Quam luculenter hoc ipsum confirmans vates *Amos.* Hebræus Amos: Si erit, inquit, malum *c. 3. v.* in civitate, quod Dominus non fecerit *6.*

12 DE CONF. VOLVNT.

Perinde si dixisset, nullum malum est quod non faciat Dominus, malum culpæ permittendo, pœnæ malum efficiendo & ordinando.

Ita Deus adulterium & cædem Davidis regis, per incesti Absalonis filii peccatum puniturus: Ecce ego, inquit, fuscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas in oculis tuis, & dabo proximo tuo &c. Tu enim fecisti abscondite, ego autem faciam verbū istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu solis. Præclarissime dixit Augustinus: Sic Deus per malos erudit bonos. Sic Iustitia divina Regibus impiis, & malis Principibus velut instrumentis utitur, tam ad exercendam proborum patientiam, quam ad flagellandam improborum petulantiam. Exempla hæc ab omni ævo obvia, ubi Deus per improbas aliorum cupidines bonam suam voluntatem exercet; per aliorum injustitiam exferit judicia sua iusta. Et velut pater virgas attripit & filium cædit, sed paullo post filio se conciliatum exhibet; virgis in ignem coniectis: ita Deus per Isaiam minatur, & Væ Assur, inquit, virga furoris mei & baculus ipse est, in manu eorum indignatio mea. Ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, & diripiat prædam, & ponat illum in conculcationē, quasi lutum platearum. Ipse autem non sic arbitrabitur, &

2. Reg.

c. 12.

v. 11.

Aug.

in ps.

73. v.

4.

Is. c.

10. a

v. 5.

usq; ad

8.

& cor ejus non ita existimabit : sed ad conterendum erit cor ejus , & ad inter-
 necionem gentium non paucarū. Quam
 clare Deus tantorum malorum auctore
 se fassus? In manu eorum, inquit, indig-
 natio mea , virga furoris mei est rex Af-
 syrius, ad puniēda Indæorum flagitia,
 ego illum misi , ut auferret spolia, deji-
 ceretque nimium insolentes & inflatos
 illorum animos, qui projecta fide, idola
 gentium vesano ritu venerati sunt : ipse
 autem rex Assyrius omnia alia cogitans,
 non sic arbitrabitur , nec ad castigandos
 veniet , sed ad mactandos & omni mo-
 do perdendos, nihilominus voluntati
 meæ deserviet: at ubi ego gentem meam
 per Assyrios castigaro , væ huic virgæ,
 væ Assyriis , quos velut instrumentum
 furoris mei excutiam in ignes. Idem
 prorsus in aliis ultionibus divinis est ob-
 servare.

Titus imperator Romanus cum Hie- *Iosiph.*
 rosolymorum urbem arctissima obsidio- *l. 6. de*
 necinxisset, muros circumire, & ipse om- *bello*
 nia lustrare oculis institit. Hic cum ple- *Jud. c.*
 nas cadaveribus valles vidisset, altamq; *14.*
 saniem tabefactis corporibus defluentē, *post*
 altum ingemuit , & elatis in cælum o- *med.*
 culis ac manibus Deum testabatur, factū
 illud suum non esse.

V. Objicias : Si res ita se habent , si
 malorum omnium origo est voluntas
 Dei, quid ergo reluctamur, quid morbis
 pharmaca opponimus, quid hosti arma-

14 DE CONF. VOLVNT.

tos cuneos objicimus, cur portas non illico pandimus, & intra mœnia recipimus nostrum exitium, cur non sanctissimum præfulem Lupum imitamur, & illius vocibus mala nostra omnia, sicut ille Atrilam, salutamus? *Salve flagellum*

Rom. c.
12. v.
3.

Dei. Decorum est, mi homo, non plus sapere quam oportet, sed sapere ad sobrietatem. Bellum, & omnes clades à Deo sunt, res jam liquida. At hinc mala est ista consecutio: Ergo hosti non resistendum, ergo morbis non occurrendum. Nam aliud est voluntas Signi, (cū Theologis loquor) aliud voluntas Beneplaciti. Atq; de illa voluntate Signi per leges nobis explicata, ut plurimum satis constat, at vero de hac Beneplaciti non item, neq; continuo scire licet, quousque se ista extendat. De qua infra uberius. Nunc exemplo fit *Morbus*. Hic à quacunq; causa ortus, divinæ voluntatis est, neque hac in re quidquam ambigendum. Cum autem ægrotus nesciat, quamdiu se velit Deus in morbo cubare, licite profus resistere potest, & recuperandæ sanitati, quicquid est legitimorum remediorū adhibere. Vbi vero tentarit omnia, & nihil profecerit, nec convaluerit, persuasissimum sibi habeat, divinæ voluntatis esse, se gravius ac diuturniore in valetudine urgeri. Sic ergo ratiocinandum: Vult te Deus, mi æger, ægrotare; at quia nescis an etiam velit te nunquam sanari, ea de causa licite uteris remediis: si au-

tem

tem velit morbum perpetuari, subtrahet pharmacis efficaciam ne faneris. Idem de hostibus dicendum. Sæpe voluit Deus Israelis gentem impugnari, ne torpesceret; quamdiu autem non constabat velle Deum illam etiam expugnari, tamdiu erat resistendum hosti, secus, si monuisset Deus, uti per Hieremiam vatem monuit, dederent sese in servos regi Nabuchodonosori. Pari ratione si ortum incendium quantiscunque laboribus restingui non possit, argumento id est, Deum voluisse non solum incendi domum, sed & comburi, suis amicis vel experiendis, vel puniendis inimicis. Idem in aliis omnibus observandum.

*De his
infra
expli-
catiss.*

Deinde, quemadmodum fit nonnunquam ut unus aliquis pater det filio ligneum gladium, dicatque: Age puer, defende te contra me; videamus quid apud lanistam profeceris in athletica. Hic non filius patri, sed puginator adversario resistit: ita prorsus cum quis incendium, cum hostem, cum morbum cupit extingui, non divinæ voluntati pœnam approbanti, sed culpæ obstitit, quam odit Deus. Nam domus incensa est vel injuria, vel invidia, huic culpæ reniti, nemini non permissum. Sic qui morbum conatur depellere, non voluntati divinæ, sed humanæ noxæ se gerit adversarium, vix enim ullus est morbus, cui non occasionem præbuerit aliqua victus intemperantia; quisquis jam in morbum pugnat,

gnat, non Deo, sed intēperantiæ, aut certe illius effectui repugnat. Sic qui armis resistit hosti, non divinæ voluntati adversatur, sed illi qui bellum intulit injustum. In his talibus se suaque defendere, minime vetitum, nisi aliunde constet displicituram Deo defensionem.

VI. Sed quid miri est divinam Providentiam Iustitiamque hominibus improbis velut instrumentis uti, quando & ipsi dæmones hoc munus obeunt? Fitq; mira dispensatione pietatis, inquit Gregorius, ut unde malignus hostis cor tentat ut interimat, inde misericors conditor hoc erudiat ut vivat. In fastis Regū hæc memorantur de Saule: Post diem autem alteram invasit spiritus Dei malus Saul. Et quomodo malus is fuit spiritus, si Dei? quomodo vero Dei esse potuit, si malus fuit? Hoc ipsum eadem Regum historia sic explicans: Exagitabat eum, inquit, spiritus nequam à Domino. Malus erat spiritus per desiderium perversæ suæ voluntatis, at Domini spiritus erat, quia missus à Domino ad torquendum Saulem. Hipponensis præsul Augustinus, hîc lucis plurimum allucet. nec pigebit illius verba ex integro admetiri, hæc sunt: Quid est, Recti corde? non resistentes Deo. Intendat charitas vestra, & intelligite rectum cor. breviter dico, sed tamen maxime commendandum. Inter rectum cor & pravum cor hoc interest. Quisquis homo quicquid

*Greg. l.
2. mor.
c. 24.
initio.*

*Aug.
in Ps.
31.
propius
finem;
sed de
hoc
plura
inferi.
46.*

quid patitur præter voluntatem, afflictiones, mærores, labores, humiliationes, non tribuit nisi voluntati Dei justæ (*bene hoc notetur*) non illi dans insipientiam, quod quasi nesciat quid agat, quia talē flagellat, & talibus parcit: ipse est rectus corde. Perversi autem corde sunt, & pravi, & distorti, qui omnia quæ patiuntur mala, inique se pati dicunt, dantes illi iniquitatem, per cujus voluntatem patiuntur: aut quia non ei audent dare iniquitatem, auferunt ei gubernationē: Quia ipse (inquit talis) non potest facere iniquum; iniquum autem est ut ego patiar, & ille non patiatur: concedo enim ut sim peccator, certe sunt pejores qui lætantur, & ego tribulor: quia ergo hoc iniquum est, ut etiam pejores me lætentur, & ergo tribuler, qui aut justus, aut minus peccator, quam illi, sum: & certū est apud me, hoc esse injustum, & certū est apud me, quia Deus non faciet injustum, Deus non gubernat res humanas, nec cura est illi de nobis. Ergo pravi corde, (inquit Augustinus) id est, distorti corde tres habent sententias: Aut non est Deus, dixit enim stultus in corde suo, non est Deus: Aut injustus Deus est, cui hæc placent, & qui hæc facit: Aut non gubernat Deus res humanas, nec cura est illi de omnibus. In istis tribus sententiis magna impietas. *Et pauculis interjectis*: Sic est ergo rectum cor, fratres: Cuicumque aliquid accidit, dicat: Do-

minus

minus dedit, Dominus abstulit. Ecce re-
 ctum cor : Sicut Domino placuit, ita fa-
 ctum est, sit nomen Domini benedictū.
 Et non dixit, Dominus dedit, diabolus
 abstulit. Intendat ergo charitas vestra,
 ne forte dicatis: Hæc mihi diabolus fe-
 cit (*hoc mihi damnum nebulo ille intulit*) pror-
 sus ad Deum tuum, refer flagellum tuū,
 quia nec diabolus tibi aliquid facit, nisi
 illi permittat, qui desuper habet potesta-
 tem, aut ad pœnam, aut ad disciplinam:
 ad pœnam impiis, ad disciplinam filiis.
 Flagellat autem omnem filium quem
 recipit. Ne te sine flagello speres futurū,
 nisi forte cogites exhæredari. Flagellat
 omnem filium quem recipit. Itane om-
 nem? Vbi te volebas abscondere? Om-
 nem: & nullus exceptus, nullus sine
 flagello erit. Quid? an omnem? Vis au-
 dire quem omnem? Etiam unicus Dei
 filius sine peccato, non tamen sine fla-
 gello. Institutio nobilissima & Augusti-
 no sane digna. Quia vero Augustini sen-
 su, nec diabolorum nec hominum ullus
 in alterum quidquam potest, nisi permit-
 tente Deo, ideo nunc breviter dicendum
 quænam permittat Deus, qua ratione,
 qua de causâ permittat.

CAPVT II.

*Quid, quomodo, quare hoc illudve permittat
Dei Voluntas.*

Miserrime hinc vulgus hominum hallucinari solet, cui Permissio divina, vix aliud est quam humana, quæ nihil agendo desidet otiosa, & agere volentes non impedit, etsi possit. Ex hoc uno errore mala gignuntur innumera. Hinc alteri in alteros ruimus, & velut omnis infortunii fabros, omnis mali auctores mutuo nosmet & verbis, & manibus, & dentibus laceramus, tanquam si Deus interim altercationes nostras otiosus spectet, & gravissimas injurias, cum possit impedire, permittat. Seminarium hoc est omnium perturbationum. Huic evertendo tria capita statuimus in omni Permissione divina consideranda.

Primum est, Voluntas Permittendi: Alterum, causa Permissionis: Tertium, Voluntas Cooperatrix in re permessa. Ad hæc melius perspicienda, repetendum animo duo esse malorum genera. Primum eorum, quæ molestiam, dolorem, jacturam, infamiam inferunt, uti sunt paupertas, vincula, morbi, exilium, mors, quæ non tam dicenda sunt mala, quam medicamenta amariora, divina manu ad-mota. Alterum genus malorum est, quæ vero nomine vocantur mala, ut sunt pec-

C

cata.

cata. Priora illa vere vult Deus, aut ad pœnam impiis, ut loquitur Augustinus, aut ad disciplinam filiis: posteriora hæc non velle dicendus est Deus, sed permittere. Cum enim omnia quæ vere existunt, vere velit Deus, cujus voluntate sunt omnia, & sine cujus voluntate nihil est, peccatum (quod improprie dicitur existere) velle non potest, sed permittere. Vti autem futura omnia perfectissime prævidet Deus, ita facillime quæcunque voluerit, impedire potest; cum autem innumera non impediatur, dicendum est, Deum justissima sua voluntate ab æterno voluisse adeoque decrevisse illa permittere. Deus utique non nolens, sed volens finit ut aliquid fiat. Homines quidē plurima permittunt, quæ aut impedire nequeunt, aut certe mallent non fieri. non ita supremus rerum arbiter. Est igitur in Deo, *Voluntas Permittendi*, quam in Permissione primum caput statueramus. Hic jam quæritur, cur voluerit Deus permittere peccata, sive, quæ in Deo fit causa hujus permissionis.

I. Nunquam certe Bonitas illa infinita tantam in Orbe malitiam permetteret, nisi majora inde bona eliceret, & reperta ad perniciem, verteret ad salutem. Permisit Deus fraternam invidiam in Iosephum innocentem sævire, sed quanto id bono permisit, non solum parentum & fratrum, sed totius Ægypti. Permisit Deus insontem David ab impio Saule

Saufe graviffimis injuriis exagitari, fed Davidis totiusque regni Hebræi bono maximo. Permisit Deus Danielem iniquiffime accusatum in leonum voraginē præcipitari, fed grandi Danielis ipfius, & plurimorum bono. Sed quid hæc narro? Permisit Deus Filium à parricidis crucifigi, fed permisit hoc bono totius humanæ gentis inexplicabili. Ita prorfus ex omni permissione divina, maxima divinæ gloriæ incrementa, generi humano emolumenta proveniunt copiofiffima. Hinc Bonitas Dei ac Misericordiâ, hinc Liberalitas atq; Potentia, hinc Providentia, hinc Sapiencia & Iuftitia modo prorfus admirabili elucescunt: hinc virtus plurimorum crescit, certamina frequentantur, multiplicantur præmia, coronæ augentur.

Et quam admirandam fe præbet divina Providentia in quotidianis his permissionibus! Quid enim magni est, si è bono bonum? at maximum si è malo bonum feceris. Mari tranquillo, ut a-

Seneca

epist.

85.

propius

finem.

ajunt, quilibet gubernator est. Neque vero magnæ artis est vento secundo, navi firma, mari pacato, aſtris faventibus, remigibus peritiffimis portum in

conſpectu poſitum tenere: at luſtanti-

bus inter ſe ventis, navigio lacero, fre-

mente cælo, infidiantibus piratis, remi-

gibus imperitis, ſideribus ereptis, opta-

tum nihilominus portum occupare, hoc

demum facinus eſt in gubernare ad-

mirandum. Talis in suis permissionibus est Deus. Per ea quæ contraria videntur, ad felicem deducit exitum, per tot hominum flagitia gloriam suam propagat, in tantis scelerum acervis amicos suos reddit illustriores: Deo dirigente fraudes in decepti commodum vertunt; vexationes & injuriæ vexato vires addunt; impietas tot perditorum, pietatem multorum stabilit, & ne pereant, conservat; & unde plurimi creduntur deprimendi, emergunt. Iosepho carcer & vincula ad tam sublime dignitatis solum viam aperuerunt; plus ei profuit fratrum invidia, quam Orbis totius benevolentia. Saulis perfidia Davidi diadema contulit. Daniele fovea leonum altius evexit quam ulli regum favores potuissent. E cruce Christus in Paradisum migravit, ex Oliveto ad Patris confessum pervenit. Quod si Deus peccata non permitteret, & permessa non ordinaret, & ordinando in bonum derivaret, vindicæ Dei justitiam vix agnosceremus: at sic altius sapere docemur, & admirabilissimam causarum seriem ac connexionem fateri cogimur, per quam tandem è tantis malis tot emergant bona. Qua de re Severinus Boëthius erudite: Ordo quidam, inquit, cuncta complectitur, ut quod ab assignata ordinis ratione discesserit, hoc idem licet in alium, tamen in ordinem relabatur, ne quid in regno Providentiæ liceat temeritati. Neque enim

Boeth.
l. 4.
conf.
phil.
prosa
6. in
sine.

nim fas est homini cunctas divini operis machinas vel ingenio comprehendere, vel explicare sermone. Hoc tantum prospexisse sufficiat, quod naturarum omnium proditor Deus, idem ad bonū dirigens cuncta disponat. Quo fit, ut quæ in terris abundare creduntur, si disponentem Providentiam spectes, nihil usquam mali esse perpendas. Est ergo (quod alterum erat caput) divinæ permissionis causa multiplex.

I I. Tertium est, Voluntas Dei Cooperatorix in omni re quam permittit. Non tantum decrevit Deus ab æterno, quæ temporis successu erat permissurus, neque tantum justissimas suæ permissionis causas, sed voluntatem etiam habuit, habetque in omnibus permissionibus cooperatoricem. In Theologorum scholis res liquidissima est, omnium eorum quæ vere fiunt & existunt, Deum esse adiutorem. Nihil usquam rerum sine primæ & summæ causæ adjumento existit.

Cum ergo Deus ea omnia quæ permittit, ab æterno decreverit permittere, idque justissimis de causis, seipsum insuper in suis permissionibus adiutorem præbeat, quid est quod Deum hominesque tot vanissimis querelis incessimus, quid Providentiam & justissimas Dei permissiones toties allatramus? quin omnes rerum eventus divinis judiciis adscribimus, certi, justissimas divinæ permissionis gravissimasque causas sub-

esse, & propositum maximi momenti finem, cui nos minime conveniat refragari? Bonæ malæque voluntates Deo militant, & inter varios fines, veniunt tamen ad hunc, ut sic dicam, finium finem.

Certe sanctissimi quique viri, res omnes tanquam Deo agente sibi evenire exploratissimū semper habuerunt, siquidem mentis oculos ab alieni peccati cogitatione sevocantes, Dei permissiones quasi actuosas & effectrices assidue contemplabantur. Tam enim bonus est Deus, ut nulla ratione permitteret mala, nisi nosset ex his elicere majora bona.

*Aug.
tom. 3.
En-
chir. c.
27. &
c. 11.*

Ad rem aptissime Augustinus: Melius, inquit, esse iudicavit Deus de malis bene facere, quam mala nulla permittere. Neque enim Deus; cum summe bonus sit, ullo modo sineret mali esse aliquid in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens & bonus, ut beneficeret etiam de malo.

*Theo-
phil.
Bern.
l. II.
de Per-
sev.
cap. 4.
§ 7.*

Optime Theophilus Bernardinus, quem hīc sequimur: Subtilissime, inquit, nostris erroribus & peccatis insinuat se Deus, non ut approbator & particeps, sed ut averfator & corrector, qui ex malis bona plura, quasi ignem ex aqua educit. Hīc cogitandum, ut idem monet, omnes eos qui nos lædunt (quacunque demum id ratione fiat) duplicem personam sustinere. Vnam qua nobis pessime cupiunt, & non simplex in nos malum cudunt: alteram qua illud

illud omne, quod cogitarunt, possunt, & divinae justitiae nos affligentis sunt instrumentum. Si primam tantummodo personam malevolorum agerent, nihil nobis nocerent, sed quia etiam alteram illam, quamvis ignari agunt, Deo nos juste punienti subserviunt. Sic Dei servus Nabuchodonosor, sic Attila, sic Totila, sic Tamerlanes, flagella Dei, sic Vespasiani duo gloriae quidem & propagandi imperii causa Iudaeos perdere conati sunt: sed errarunt. Revera lictores & satellites fuerunt ultionis divinae in impiam gentem. Concoquere suam felicitatem Iudaei non potuerunt, nisi adjuti Neronianis his Thermis. Sed ut pressius hanc ipsam ratiocinationem prosequamur, libet pauca quaerere.

III. Ex te, mi Christiane, quaero, ex te potissimum, qui caelum terramque non raro misces querelis. Dic obsecro, in homine illo, qui te laesit, quid accusas? an voluntatem tantum laedendi, an tantum potestatem, an utrumque? Utrumque, dices. Sed ego te docebo neutrum accusare. Non voluntatem nocendi, haec enim sine potestate vana est, nec tibi quidquam nocuit: non nocendi potestatem, quae a Deo est, quae justa & aequa est. Nosti; Omnis potestas a Deo est. Quid ergo conquereris, illum in te posse, quod Deus illi permisit? Grandis mihi fit injuria, dices. Quenam illa tandem injuria? Peccata tua punit Deus, patientiam

tiam tuam exercet, præmia tua multiplicat, & tibi fit injuria? Huic, ais, nequã homini, & voluntati ejus nequissimã indignor. Ad hominem tu semper respicis, ego vero ad Deum te suspicere volo. Voluntas humana, quantumvis improba quid potuit, quid fecit? Tu non adeo doles, quod voluerit tibi nocere, sed quod nocuerit, aut nocere potuerit. At, quæso te, quid & quomodo potuit, unde potuit, cur potuit? nonne potestate & concessione divina? si divina, nunquid justa, laudabili, sancta? Ergo, vel tace, vel querelas tuas ad divinam hanc permissionem erige, & hoc animo tuo insculpe: Nunquam permitturum Deũ, ut alterius mala voluntas quidquam in te mali moliatur, nisi in tuum bonum, si tu tamen ipse tibi non obsis. Et quis est qui nobis noceat, si boni æmulatores fuerimus? Præclarissime Augustinus: *In psal. 61.* Noli timere inimicum, inquit, tantum facit quantum acceperit potestatẽ. Eum time, qui habet summam potestatẽ. Eum time, qui quantum vult, tantum facit, & qui injuste nihil facit, & quicquid fecerit justum est. Putamus injustum esse nescio quid, & ex hoc quia fecit Deus, crede justum esse. Ergo, inquis, si quis hominem occidat innocentem, juste facit an inique? Inique sane. Quare hoc permittit Deus? Disputare vis, antequã facias unde dignus sis disputare, quare hoc permittit Deus? Consilium Dei tibi dicere,

1. Pet.

cap. 3.

v. 13.

In psal.

61.

Propius

finem.

dicere, ô homo, non possum. Illud tamē dico, quia & inique fecit homo qui occidit innocentem, & non fieret nisi permitteret Deus. Et quamvis ille inique fecerit, non tamen hoc inique permisit Deus.

Idem, de Christi Domini nece: Itaque *Aug. ibid.* fratres mei, inquit, Judas malignus traditor Christi, & persecutores Christi, maligni omnes, impii omnes, iniqui omnes, damnandi omnes: & tamen Pater proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Dispone, si potes, distingue, si potes: redde Deo vota tua, quæ distinxerunt labia tua. Vide quid tibi fecerit iniquus, quid justus. Ille voluit, iste permisit. Ille injuste voluit, iste juste permisit. Voluntas injusta damnetur, permissio justa glorificetur. Noli ergo mirari, permittit Deus, & judicio permittit: permittit & mensura; numero, pondere permittit. Apud illum non est iniquitas, tu tantum ad eum pertine.

Hæc consequendæ tranquillitati via proxima est, non hominem injuriam inferentem, sed Deum injuriam permittentem intueri. Hic Sanctorum mos erat, non quis, quæve ratione læderet, sed quis lædentem non impediret, attendere. Hinc ipsas etiam injurias beneficia interpretabantur: nam isti sunt, ajebant, qui nos beatos faciunt; at qui beatos prædicant, illi nos dicipiunt. Ita oculis

in Deum semper intentis, à divinis nutibus in omni re pendebant, à Deo omnia expectabant.

Ex hoc vero capite nullius hominis peccatum plus veniæ meretur, quod majus inde bonum eliciat Deus, nam boni occasionem solum præbet homo, non causam, & occasionem quidem non ex se, sed ex divinæ bonitatis abundantia. Si pauperculi hominis tugurium improbus quis incenderit, non ideo minus deliquit, quia id pauperculus ille patienter tulit, aut Princeps aliquis decuplo meliorem domum substituit. Aliena virtus, & felix eventus, incendiarii culpam non diluunt: ita nec peccatum bonitatem ullam acquirit, quod boni occasionem præbuit. Sed ut hæc omnia melius capiamus, quam occulta sint Dei judicia, nunc expendendum.

CAPVT III.

Quomodo per arcanissima judicia Dei, cognoscenda sit Voluntas divina.

*Pf. 35.
v. 7.* **I**llud Hebræi vatis hîc assidue ingeminandum: Iudicia tua, Domine, abyssus multa, multa, multa nimis. Iam olim hanc abyssum velut digito monstrarunt duo regii ministri, Pincerna & Pistor Pharaonis Ægyptii Monarchæ. Uterq; ejusdem regis famulus, gratia excidit uterque, in carcerem & vincula

vincula uterque raptus est, nec levi de causa, nam utrique Rex Pharaon iratus, utriusque etiam inter epulas recordatus est, utrique vitæ gratiam potuisset facere, justitia non obloquente, aut utrumque capite damnare. Et tamen hunc infami supplicio addixit, illum officio pristino restituit, Pistorem in crucem egit & corvis escam objecit, Pincernam in gratiã recepit, ac denuo ad regiæ mensæ ministerium admisit. Talia sunt judicia Dei, hos ex justitia à conspectu rejicientis, illos autem in conspectum admittentis ex gratia. Iudicia Dei abyssus multa. Quis sufficit enarrare opera ejus, quis enim investigabit magnalia ejus?

*Eccl. c.**18. v.**2. & 3.**Exod.**cap. 1.**v. 8.**Aug. l.**de pra-**dest. &**grat.**c. 15.*

I. Quam occulta Dei judicia circa Nabuchodonosorem, & Pharaonem illum alterum qui ignorabat Ioseph? De quibus eximie Augustinus: Nabuchodonosor, inquit, post innumeras impietates flagellatus, pœnitentiam meruit fructuosam: contra vero flagellis ipsis durior est factus Pharaon, & periit. Ambo homines, reges, impii, ambo flagellis moniti. Quid obsecro eorum exitus fecit tam dispares? unus Dei manum sentiens ingemuit & resipuit, alter Dei voluntatem averfatus in peccatis permansit, & interiit. Ita idem medicamentum, ab eadem manu confectum, ægrotos duos simillimo morbo oppressos dissimillime afficit, & hunc quidem ad sospitatem, illum

illum ad tumbam deducit. Ita duo latrones cum Christo in crucem sublatis, & in pari culpa, æquali supplicio, simillima morte, dissimillimam post mortem sortiuntur habitationem. Iudicia Dei abyssus multa.

2.
Par. c. 15. & 16. Optimus ille rex Aſa, qui *Fecit quod bonum & placitum erat in conſpectu Dei ſui,* & *ſubvertit altaria peregrini cultus,* qui omnem abolevit idololatriam, omnium priorum regum maculam, *Excelsa*, demoliri auſus. Et tamen iſte Regum optimus, priorem laudem in fine corrumpit: diu præclariffime ſe geſſit, annis triginta optimorum regum exemplar haberi potuit, tandem regi Syriæ plus quam Deo conſiſus, prophetam Hanani ejus facti reprehenſorem in nervum compegit, è plebe plurimos interfecit, pedum dolore correptus, plus medicorum arti quàm divinæ opi tribuit. Ah, quam non reſponderunt extrema principiis! ſanctiffimus Rex quantum à ſeipſo mutavit? Contra Manaſſes impiiffimus, qui omnem vitam ſuam ſceleribus infamavit, tandem in ſe descendens, principia peſſima nobili fine coronavit. Abyſſus multa, mi Deus, iudicia tua, abyſſus nimis profūda!

II. Saul & David quam admirandi! Uterq; initio laude dignus, uterque in gravia delicta lapſus cum offenſa totius regni, ob hoc uterque punitus, ſed eventu diverſiſſimo. Saul obſtinatæ impietatis homo, miſerrime finiit: David
 pœnam

pœnam in medicinam vertit, factus Deo familiarissimus. Hic nefas quærere, QVARE aut CVR hoc? E schola dæmonis prodiit, CVR istud. Multos perdidit importunissimū istud Cur, & Quære. *Cur præcepit vobis Deus*, quærit olim fallacissimus coluber. Cui respondendum fuisset: Præcepisse scimus, cur præcepit, nostrum non est quærere: hæc Domini voluntas est; causæ voluntatis hujus nobis minime scrutandæ. Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? aut quis prior dedit illi & retribuetur ei? quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. At dixerint forsan aliqui: Tamen rationem aliquam exigere licebit hujus vel illius præcepti. A quo? num à Deo? cui uni licet quod libet; & nihil libet nisi quod licet. Si servus à patrefamilias, subditus à principe rationes exigat, ille contumeliam putet, hic rebellionem: tibi plus animi adversus Deum est? Non aliter hæc ratio constat, quam si nulla reddatur.

Quam admirandum & illud! Samaritani Dominicis verbis celestime credunt, rogantque Dominum, secum maneat; Geraseni increduli eundē rogant, à se abeat; Iudæi perfidi nec verbis, nec factis, sed nec ullis prodigiis aut miraculis induci possunt ut credant Veritatis. Iudicia tua, ô Domine, abyssus multa!

Iulii I. Annal.

Quod in summo imperio acute dictum, & Tiberio ingestum à Salustio. Tacitus l.

Euseb. hist. l. 34. Nicephor. l. 5. c. 30. Iulianus Alexandrinus, sanctissimus martyr pedum usu captus, ad tribunal in sella gestatus est à duobus famulis. Horum alter: Fidem & Dominum abnegans, turpissime defecit: alter Eanus nomine, Deo & hero fidelis, perseveravit. Sic ambo camelis impositi, per urbem Alexandriam flagellati, tandem in rogū coniecti, sanctissime finierunt. Hos cum Besa miles spectaret, & hominum innocentum misertus, insolentiam petulantis plebeculæ cohibere niteretur, delatus ad iudicem, capite plexus est. Nimirum transfugæ illius præmium occupavit. Iudicia tua, ô Deus, abyssus multa!

Rosweid. in vit. Patrū lib. I. in vita S. Ant. cap. 31. Narrat Athanasius Alexandrinus præful, in rebus gestis Antonii Magni, duos fratres ad Antonium suscepisse iter, sed in via, ex aquæ penuria, alterum siti mortuum, alterum morti proximum jacuisse defectis viribus. Antonius aliquot inde miliaribus distans, & tum forte in rupe confidens, duos è suis ad se subito evocans: Ite, inquit, festinato gressu, & aquæ lagenam deferte: unus è duobus fratribus huc comitantibus in itinere jam obiit, alter adhuc dum spirat sed ægre, & nisi matura ope subveniatis, nec illum vivum reperietis. Hoc mihi oranti jam primum significavit Deus. Sic ait, & illi ut iussi, mox iter celerarunt; repertum extincti cadaver terræ mandarunt, alterum fonte relictum sibi comitantem.

tem junxerunt. Erat autem iter unius diei. Hic opportunissime Athanasius: Fortasse, inquit, aliquis quærat: Cur non antequam alter moreretur, Antonius monuerit? Indigna prorsus Christianis quæstio, quia non Antonii sed Dei judicium fuit, qui & in morientem, quæ voluit, sententiam tulit, & de sitiente revelare dignatus est.

Hæc arcanissima Dei arcana cum secum miraretur Antonius, jamque pæne inciperet descendere in hanc divinorum judiciorum profunditatem, apud Deum sic familiariter questus est: Mi Domine, illos flagitiis opertos tamdiu finis vivere, istos ad plurimorum utilitatem natos abripis? Hi non adeo improbi, tam severe à te puniuntur; alii vivunt impune, & à vivendi prosperitate, peccandi sumunt audaciam. Prodit quasi ex adipe iniquitas eorum. Hic vocem audit: Antoni, ad te ipsum intende: hæc judicia Dei sunt; tibi non scrutanda.

O quam magnificata sunt opera tua, Domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ: vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc. Vere tu es Deus absconditus! Anno millesimo centesimo supra dicimus septimum, cum Italia tota terræ motibus quateretur, ait Rogerius, aliquot Mediolanenses Patricii sub turri confederunt, erat enim eis de Republica negotium. Cum vox foris audita, quæ unum nomi-

*Pf. 72.
v. 7.*

*Pf. 91.
v. 6. &
7.*

*Is. c.
45. v.*

3.

nomi-

nominatim evocabat. ille cunctari, & dubitare quis vocaret, & quem: itaque hærere, & repetitam vocem expectare: cum ecce ignotus aliquis ad fores adest, & hunc ipsum rogat ut exeat. Vix dum aliquot spatii à loco abiit, cum turris corruit, & una omnes oppressit. Cur hîc unus tantum, & ceterorum nemo ab interitu servatus? Iudicia Dei, abyssus multa. Quis non videat prisca hîc prodigia revocari? Sic Angelus Lothum cum familia eductum, Sodomæis incendiis subduxit: sic mille alii inter pereuntiũ turbam ab exitio defensi sunt.

*Ky-
mgs-
berg.*

Anno millesimo quingentesimo supra nonagesimum septimum, in Sicilia, in monte Regali, obstinatæ libidinis homo à religioso viro aliquoties monitus, impuram vitam tandem desineret, & meretricium consortium ejuraret. Perstitit tamen miser, sed post extremam monitionem in sinu pellicis confossus est. Alius non disparis vitæ vir, & qui plurimis annis cum infami femina habitavit, ubi lamentabilem hunc exitum inaudit, alieno malo sapere voluit, & omnem vitam ab annis sexaginta per confessionem relegit. Quid hîc aliud iterum vociferer, quam hoc ipsum: Iudicia tua, Domine, abyssus multa nimis!

Rom. c. I V. Et hoc est quod divinum Paulum
9. v. in tantam admirationem rapuit. Gemel-
II. & lis illis Iacob & Esau, cum nondum na-
seqq. ti essent, aut aliquid boni egissent aut
 mali

mali &c: dictū est, Jacob dilexi, Esau autem odio habui. Quid ergo dicemus? nūquid iniquitas apud Deū? absit &c. O homo tu quis es, qui respondeas Deo? Nunquid dicit figmētū ei qui se finxit: Quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti? Aurifex argentum & aurum suum, figulus suum lutum pro libitu versat, quamvis inter figulum & lutum non remotissima sit cognatio, qualis inter Deum & hominem, vilissimum terræ vermiculum. Quis igitur Deo dicere potest: Cur ita facis?

*Iob. c. 2**9. v.**12.**De-
roth.**ser. de
occult.**Dei
jud.*

Narrat Dorotheus, navigium appulisse ad urbem venalibus mancipiis plenū. Erat in illa civitate virgo sanctissimis moribus, suæque salutis studiosissima. Hæc mire lætata occasionem offerri, adsciscendæ inde ancillulæ, quam suo nutu ad omnem vitæ sanctitatem etiamnum docilem formaret. Et commode navarchus puellas duas habuit, è quibus alteram virgo liberali pretio emit. Vix hæc abiit cum adest femina profligati pudoris, histrioniam faciens saltatrix, hæc alteram virgunculam licitata, cum pretio non grandi parabilem audiret, emptam abduxit. Heu misella, tam scelestam nacta dominam, quam sanctam altera! Quis hic iudicii divini abyssum scrutetur? Utraque ab annis innocens, utraque venalis, utraque suæ sortis ignara, utraque velut testa recens, odorem servatura, quem primitus imbibisset.

bisset. Et tamen illa virgineos mores edocta, non difficulter virtuti à teneris affuevit, Angelorū digna consortio: hæc autem ab illa furia ad omnem petulantiam & lasciviam instituta, improbos dominæ mores feliciter imitata, nobile fuit spoliū diabolo; alia certe futura, si aliam habuisset magistrā. Sed iudicia tua, ô Domine, abyssus multa.

*Grego.
homilia
38. in
Euan.*

Non multum absimile quid in cognato sanguine Gregorius Magnus expertus est. Tres habuit amitas vir iste sanctissimus, Æmilianam, Tarfillam, Gordianam: omnes se Christo & virginum sacrarum collegio devoverunt: duæ illæ uti virginitatis sponsionem integerrime ferverunt, sic vitam sine optimo clauserunt; tertia illa Gordiana nullis obtemperans monitis, illecebrarum appetens, tandem frenum rupit, cœnobio excessit, villicum suum vaga libidine secuta. Iudicia tua, Domine, abyssus multa! hæc

*Job ca.
36. ve.
23. &
26.
Pf. 72.
ve. 22.*

nemo se immittat. Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram, quis poterit scrutari vias ejus? Cautissimus hîc Iseus rex: Ut jumentum, inquit, factus sum apud te. Tuis, ô mi Deus, judiciis me non immisceo; tuum me jumentum gero; jumentum est, hero jubenti parere non jussa discutere. Et quid miri hominem in scholis non educatum, & qui juventutis suæ rudimenta in pecorum custodia posuit, ita de se sentire? ipsi

*Is. c. 6.
vers. 2.*

Seraphini, spiritus nobilissimi, hoc faciunt.

ciunt. Nam cum in cælo de abdicandis
 Judæis ageretur. Seraphim geminis alis
 faciem pedesque velabant, professi eo
 altitudinis se pertingere non posse intel-
 ligentia, quo sese admiranda Dei opera
 extollerent: divina judicia omnem in-
 telligendi vim excedere: se itaq; contē-
 tos, scire ter sanctū esse Numen, sanctū
 in seipso, sanctum in judiciis, sanctum in
 operibus. Si sic supremi Angeli arcana
 Dei judicia venerantur, quanto magis
 nos vilissimos homunciones clamare *Psal.*
 convenit: Iustus Dominus in omnibus *144.*
 viis suis, & sanctus in omnibus operi- *v. 17.*
 bus suis? Hic neminem non plurimum
 soletur, quod excellentissime dixit Au- *Aug.*
 gustinus: Potest Deus aliquos sine bonis *l. 3.*
 meritis liberare, quia bonus est; non po- *contra*
 test quemquam sine malis meritis darn- *Iulii-*
 nare, quia iustus est. *an. c.*
18.

V. Cernimus quidem mirabiles mun-
 di revolutiones, continuas vicissitudi-
 nes, eventus prorsus inopinatos, & est
 cum dicamus: Videamus obsecro, quē
 res exitum sortitura sit. Videmus tandē
 & miramur, frigidissimum illud nobis-
 cum mussitantes: *Non putassem.* At ne-
 scimus miseri, quæ secutura sint, sed nec
 eorū, ut ut eveniant, ratio poscenda. Non *Is. cap.*
 enim cogitationes meæ, cogitationes *55. v.*
 vestræ: neque viæ vestræ, viæ meæ, di- *8. v.*
 cit Dominus. Quia sicut exaltantur cæ- *9.*
 li à terra, sic exaltatæ sunt viæ meæ à
 viis vestris, & cogitationes meæ à co-

gitationibus vestris. Rationem de occulto Dei consilio quærere, inquit Gregorius, nil aliud est, quam contra consilium ejus superbire. Nostrum est in omnibus cum beato Paulo dicere: O altitudo sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus! In hac vita plurima nunquam satis indagabimus. Sufficiat nobis scire, Deum iniquum non esse, nec extremo judicii die, futurum ullum, qui non cogatur dicere: Iustus es Domine, & rectum judicium tuum. Conatus quidem rex David, hæc Dei arcana judicia penitus rimari, Existimabam, inquit, ut cognoscerem hoc. Tandem tamen non reperiens ullum exitum, Labor est, ait, ante me, donec intrem in sanctuarium Dei; differenda est hæc occultorum scientia in Orbem meliorem.

Submittamus ergo & nos curiosi ingenii alas. Reciprocus Oceani fluxus & refluxus omnem philosophorum solertiam fatigavit; & qui nos capiamus profundissimos divinorum judiciorum recessus? Quis indaget, cur hic in Turcia natus, ille inter Christianos: cur in plurimas regiones Christi Euangelium tam sero emanarit, & interea temporis tot hominum millia perierint; idem tamen Euangelium in alias provincias tam mature propagatum sit. Quid quod una regio, tota quanta est, hæresi sit infecta,
alia

alia ab omni hæreseos labe immunis
 floreat : Cur divina ultio hos prætereat,
 illos tangat : Cur immeriti aliquot po-
 puli evertantur , & culpæ majorum in
 posteros ac nepotes transcant : Cur tot
 Principum , Regum & Imperatorum
 expeditiones ad recuperandam Palæsti-
 nam susceptæ, fuerint irritæ. Fugiamus
 quærere , cur Adamo Deus , non etiam
 Lucifero pœnitentiæ locum concesserit:
 Cur Christus Petri misertus, non Iscari-
 otæ: Cur hic in cunis, ille senex moria-
 tur : Cur hic in flagitiis pereat, non diu
 flagitiosus , ille à flagitiis resipiscat , iis
 diutissime immerfus : Cur hic divitiis
 abundet, ille nec panem habeat nec pe-
 cuniam. Vaga mens quid per hanc curi-
 osam curam tibi vis? Tangere cælestem
 illum divini iudicii ignem? liquefces .
 Scandere in Providentiæ arcem? Cades.
 Ut papiliones & minuta quædam ani-
 malcula vespere lucernæ lumen identi-
 dem circumvolant, donec amburantur:
 sic humana mens lascivit circa arcanam
 illam flammam. Vespertilionum oculi
 nobis sunt ad hunc solem. Homines su-
 mus, secreta Dei non intelligimus. Mira-
 bilia opera Altissimi solius, & absconsa,
 & invisa opera illius. Nemo unquam
 mortalium fuit qui librum intus & foris
 scriptum aperiret , nemo qui legeret.
 Liber iste divinatorum iudiciorum est,
 intus prædestinationis, foris providen-
 tiæ plenus. Æternus , sapientissimus

Eccel. c.
II. v.
 4.

Sap. c. Deus, omnia in mensura, & numero, &
 11. v. pondere disposuit. Et virtuti brachii e-
 21. jus quis resistet? Quid nos audaculi,
 4. Esd. pondus ignis ponderare, aut flatum ven-
 e. 4. v. ti mensurare, aut diem præteritum re-
 5. revocare frustra nitimur? Modo jam i-
 stud sciamus, causam ante omnes caus-
 fas esse, *Voluntatem Dei*, à qua qui quæ-
 rit aliam, vim & potentiam ignorat na-
 turæ divinæ. Nam causam omnem, ne-
 cessè est genere quodam priorem &
 majorem esse suo effectû: at Deo, & e-
 jus voluntate nihil prius aut majus, non
 ergo ulla ejus causa. Quid ultra hîc vis?
 Deus permittit, Deus voluit, Deus fecit.
 Summa justitia est, ut recte & pie Sal-
 vianus ait, voluntas Dei: Summa pru-
 dentia est, divinæ voluntatis ac provi-
 dentia decretis placido animo acquie-
 scere.

CAPVT IV.

*Quomodo Dei voluntas, in rebus omnibus
 agnosci possit.*

DIversi quidem regiminis est, hy-
 pocautû plenû infantibus, gym-
 nasium plenum discipulis, plenâ
 domum famulis, cœnobium plenum re-
 ligiosis, campum plenum militibus cu-
 rare, eadem tamen in omnibus guber-
 nandi ratio est per Obedientiam, quæ
 diversas voluntates in unam jubet coa-
 lescere.

lescere. Male dux imperabit nisi omnes suos milites aut ore gestare possit, aut manu, hoc est, aut voce aut nutu ad omne imperium impellere. Illic bene regitur, & disciplina sibi constat, cum in domo paterfamilias, in schola magister, in cœnobio antistes, in castris dux, suos omnes aut lingua circumagit, aut dextra; verbo regit aut nutu, & quoquo vult perpellit.

Quemadmodum vero militem sui ducis linguam aut dextram insidere convenit, ad hujus vel illius imperata pròptum: ita prorsus hominem Christianū decet, velut in lingua Dei manuve sic hærere, ut quicquid Deus voluerit, dixerit, jusserit, quoquo nutum intenderit, mox ille idem velit, eo protinus eat, currat, volet. Omnium nostrūm vox sit. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei: in medio memoriæ, intellectus, voluntatis meæ, voluntas tua, mi Deus, instar legum omnium mihi est.

*Pf. 39.
vers. 9.*

Sauli è Christo in terram deiecti, prima omnium quæstio fuit: Domine quid me vis facere? Hæc omnium proborum assidua fit percontatio: Domine quid me vis facere? quæ tua voluntas, mi bone IESU? verbo, nutu significa: eo, pareo, facio, quicquid me facere volueris. Huic igitur quæstioni ante omnia nunc respondendum, qua ratione nimirum

*Act. c.
9. v. 6.*

42 DE CONF. VOLVNT.
rum Dei voluntas in rebus omnibus sit
agnoscenda. Aliquot hic regulas dabi-
mus, per quas divina voluntas facile
poterit explorari.

Prima Regula

Divina voluntatis cognoscenda.

Quicquid abducit à Deo, contra Dei
voluntatem est: quicquid ad Deum in-
vitat, ad divinam voluntatem est. Hæc
est enim voluntas Dei, sanctificatio ve-
stra, ut abstineatis vos à fornicatione,
&c. Itaque si quis tale quid in se depre-
hendat, ut fateri cogatur: Hoc officium,
hæc societas, hoc mercimonium, hoc vi-
vendi genus me non reddit sanctiorem;
abducor à Deo, sed sensim, & lētis gres-
sibus, ergo nec officium istud, nec illa so-
cietas, nec mercimonium istud, nec ista
vivendi forma divinæ voluntatis est

I I. Regula.

Voluntas Dei per legem Dei & Eccle-
siæ luculentissime nobis declaratur. Ideo
in omni ambiguitate non tantum quæ-
rendum, quid Dei aut Ecclesiæ leges ve-
lint, sed quid iisdem magis aut minus
conforme sit. Christus olim opulento ju-
veni sciscitanti, qua proxima via iretur
ad cælum, hunc optimum divinæ volū-
tatis interpretem designans: Manda-
ta, inquit, nosti? Sane nihil dulcius quam
respicere in mandatis Domini. Hunc
ipsum divinæ voluntatis internuncium
Abra-

1.
Theff.
n. 4. v.
3.

Luce.
ca. 18.
v. 20.
Eccl. c.
23. ve.
37.

Abrahamus Epuloni commonstrans: *Luc. c.*
 bent, ait, Moysen & prophetas: au- *16.ve.*
 diant illos. Divinus Paulus: Nolite, in- *29.*
 quit, conformari huic sæculo &c. ut
 probetis quæ sit voluntas Dei bona, &
 beneplacens, & perfecta. *Bona* Dei vo-
 luntas decalogo comprehenditur, *Bene-*
placens consiliis Evangelicis, *Perfecta* de-
 siderat à se imperata perfici in terra,
 sicut in cælo.

III. Regula

Hæc à beato Paulo præscribitur: In *1. Theff*
 omnibus gratias agite, hæc est enim *c. 5. v.*
 voluntas Dei, in Christo I E S V in om- *17. &*
 nibus vobis. Primum hîc notatu dignif- *seqq.*
 simum, In rebus omnibus gratias agen-
 das, etiam turbatissimis & maxime im-
 prosperis. Pulchre Chrysoftomus dixit: *Chryf.*
 Passus es aliquid mali? si velis, malum *in illis*
 non est: Age Deo gratias, & jam malū *locum.*
 mutasti in bonum. Hoc animi est Philo-
 sophici. Prisci Germani optime liberos
 instruebant, ut si quando digitum igne
 læsissent, mox dicerent: Deo gratias.
 Breve, sed nobile præceptum. Quicquid
 demum, mi Christiane, te premat uratve,
 quicquid affligat, dic centies, dic millies:
 Deo gratias. Addit Paulus: *Spiritum no-*
lite extinguere. Suus sit divinis instincti-
 bus locus. Non raro Deus voluntatem
 suam explicat occultis alloquiis, quibus
 ut vere divinis tunc tuto creditur, cum
 solius Dei gloria sectanda proponitur.

Sed & illud Paulus addidit : *Prophetias nolite spernere*. Divini voluminis explanationes , sacras in templis conciones , præfagas fidorum hominum admonitiones negligi ab eo minime convenit , qui divinæ voluntati approbare se cupit. Qui audire non vult, non vult Dei voluntatē intelligere. Demum præcipit Paulus: *Ab omni specie mala abstinete vos*. Quemadmodum boni numularii monetam adulterinam aut à tinnitu, aut à signo & inscriptione norunt, & rejiciunt : ita nos, quicquid vel tenuem umbram vitii præ se fert, abominemur, tanquam divinæ voluntati contrarium.

IV. Regula.

Præter Dei & Ecclesiæ leges, alii quoque divinæ voluntatis interpretes sunt, maxime in rebus dubiis. Inter hos censendi magistratus tam politicus quam sacer, iiq; omnes, qui aliis legitime præfunt: his annumerandi Curiones, Confessarii, Majores & Præsides in sacris familiis. Cum Saulus jam paratus divinæ voluntati parere, quæsiisset : Domine, quid me vis facere ? non illum Dominus præceptis oneravit, neque illi subito scientiam omnem infudit, sed ut discipulum ad Ananiam mittens: Surge, inquit, & ingredere civitatem, & dicetur tibi quid te oporteat facere. Ananias Paulo divinæ voluntatis paraphrastes fidelissimus fuit, sicut Cornelio Petrus. Ita vult Deus

voluntatem suam homini explicari ab homine. Hinc illæ tam crebræ admonitiones: Consilium semper à sapiente perquire: Sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Anima viri sancti enunciat aliquando vera (magis) quàm septem circumspectores sedentes in excelso. Et sic in his omnibus deprecate Dominum, ut dirigat in veritate viam tuam. Ergo cum viro sancto assiduus esto, quemcunque cognoveris observantem timorem Dei, &c. Et cor boni consilii statue tecum, non est enim tibi aliud pluris illo. In omnibus igitur dubiis circa voluntatem divinam, à nemine potius petendum consilium, quam à Confessariis & Majoribus nostris, quibus aut conscientiam aut omnem vitam commisimus. Qua in re universe dici potest: Omnis Dominorum, aut Majorum, aut Præsidorum voluntas (peccatum excipio) Dei voluntas est. Quod ergo cujusque Dominus, quod Majores aut Præsides jusserint, non aliter quam certum divinæ voluntatis interpretamentum est accipiendum. Beatissimus Paulus exemplo hîc præit, & Galatis scribens: Deinde, inquit, post annos quatuordecim iterum ascendi Hierosolymam cum Barnaba. Quæ caussa itineris tam longi? *Contuli cum illis Evangelium.* En, Orbis concionator per tot annos, tanquam discipulorum infimus, doctrinam suam in medium proponit, & primarios A-

pollo-

Tob .c.

4.versf.

19.

Eccl.c.

32.vc.

24.

Eccl.c.

37.vc.

15.18

& 19.

Gal. c.

2.v.1.

& 2.

postolos illius quasi iudices constituit, ut quod illi de ea decernerent ac communi consilio improbarēt, adderent, demerentque, id ipse sic credendum, sic docendum susciperet. Magis mirandum quod addit: *Ascendit autem secundum revelationem.* Num qui Paulo revelavit iter hoc suscipiendum, non æque revelare potuit quæ Paulus itinere hoc effecturus? Nimirum vult Deus hominem ab homine doceri. Accedit, quod Paulus Hierosolyma ierit, super doctrina sua interrogaturus, non tam quod ipse de ea dubitarit quam alii. His firmandis consultissimum videbatur, Majores interrogare. Ergo, Videte & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulante in ea.

*Mie, c.
6. vers.
16.*

V. Regula.

Quod si consilium petere, nec tempus permittat nec locus, dispiciat homo secum ipse, & omnem dubitationem circa notitiam divinæ voluntatis facili negotio sic poterit explicare. Attendat solerter, utrum è duobus, in quibus hæsitat, voluntati propriæ sit acceptius, quid gratius carnis appetitui, quid existimationi propriæ optabilius. Vbi hoc, quod facile, indagaverit, & serio secum staverit actiones suas voluntati divinæ penitissime conformare, tunc profecto securus eliget illud quod voluntati suæ minus acceptum, quod minus gratū carnis appe-

appetentiæ, quod denique splendoris ac
 pompæ minus habuerit. Nam illa ele-
 ctio ad propriæ voluntatis, ad carnis, ad
 existimationis propensionem, cuius me-
 rito nimis quam suspecta & errori pro-
 xima videri debet; at hoc alterum, pro-
 livitati suæ reluctari, plerumque tutis-
 simum: Dum non facis vias tuas, inquit *Isa. ca.*
 saias, & non invenitur voluntas tua. Sit *58. v.*
 hoc exemplo. Ei qui maligno aut frigido *13.*
 est stomacho, explorete suaderi potest
 hoc modo: Id quod tu maxime appetis,
 hoc tibi minime conducit; pepones, cu-
 mumeres, fungi, limaces, potus intempe-
 ranter frigidus, recentes ab horto fru-
 ctus, & id genus edulii, gulæ irritamen-
 ta, plurimum nocent, quæ tamen non
 pro cupidissime ingeruntur. Idem in re
 proposita: plerumque quod corporis sen-
 sus tam gratum & suave, noxium est
 spiritui, quod humanæ voluntati sic pla-
 cet, Deo displicet. Mortificate ergo *Colosse.*
 membra vestra, quæ sunt super terram, *cap. 3.*
 fornicationem, immunditiam, libidinē, *vers. 5.*
 concupiscentiã malam &c. propter quæ
 venit ira Dei. Ergo post concupiscentias *Eccle. c.*
 has nō eas, & à voluntate tua avertere, *18 vers.*
 monet Siracides) ut ad Dei voluntatem *30.*
 convertaris.

Quod si quid plane indifferens & adi-
 phorum sit, ut si duo mendici occurrant
 que fortunæ inopes, eleemosyna tamē
 non suppetat in utrumque partienda, da-
 ti volneris, animo divinam voluntatem
 exe-

exequendi; non errabis. Quod si res adiaphora majoris sit momenti, consiliis opus & precibus. Si vero de una aliqua pluribusve actionibus suscipiendis penitus non liqueat, quid divinæ voluntatis sit, non facile ulla earū suscipiatur, dum utcunq; cōstet illas divinæ voluntati non fore contrarias. In omni tali deliberatione plurimum potest Ratio & Conscientia, non mali in incerto consiliarii; qui si paullo velint circumspectius agere, facile pronuntiabunt, quid melius sit factu. Fieri autem potest, ut verecundæ conscientiæ homo in talem deveniat labyrinthum, in quo spiritus & caro sic inter se luctentur, ut miser trepidare incipiat, ne forsan divinæ voluntati se opposuerit. Hic solatio fit, quod nonnunquam est ecclesiastæ. Rem sic explicamus. Concionator pomeridianus videt plerosque omnes suorum auditorum dormientes, turbatur nonnihil tot sibi annuentibus, id tamen tolerabilius videtur, quam si totidem impudenter garriant. Itaque si duo tresve non dormitent, ait ipse secum: Satis id mihi, & est cur pergam: unus pro millibus est. Non aliter ratiocinetur quomocunque turbatus: Modo duo vigilent oculi *Ratio & Voluntas*, modo hi vigiles voluntatem Dei observent, fusque deque vertantur alia, ego vero stabo inconcussus, & quamvis divinos nutus nō proxime assequar, assequi tamen conabor.

V I. Regula.

Ad explorandam divinam voluntatem plurimum valet, cum Paulo rogare: Domine, quid me vis facere? Hic mos Sanctorum, in rebus dubiis & perplexis confugere ad orationis præsidium, ut olim Moses & Aaron ad fœderis tabernaculum. Et sicuti cum nubes adeo stipatæ coeunt, ut cælum tonare ac mugire incipiat, campanæ in turribus quatiuntur dissipandis nubibus: ita quotiescunq; sol divinæ voluntatis oculis nostris subducitur, ut pæne quid faciendū sit, ignoremus, proximum est, cælum pulsare precibus. Ita Saulus à subita tē- *Act. 9.*
 pestate mediis campis deprehensus ex- *9.v.6.*
 clamat: Domine, quid me vis facere? Hanc precatiunculam sæpius iterandi opportunissimum tempus est, cum epulum cæleste aditur, & Dominicum corpus jam lingua sustinetur, tunc ardentè ingeminandum: Domine, quid me vis facere? Imo sub re divina quotidie, cum Eucharistiam sacerdos supra verticem attollit, hoc omnium ardentissimum votum sit: Domine, quid me vis facere? A viris religiosi votorum formulam sub sacro quotidie recitari consultiſſimum. Iacobus Laines alter à san- *Res gē-*
 cto Ignatio Societatis I E S V Præposi- *ſta P.*
 tus generalis, quot diebus sub sacri finē *Laino*
 post Centurionis verba (Domine non sum dignus) Christum manu tenens agebat:

bat: Placet Domine quod promisi. Ita quibuscunque aliis, dum cælestis panis in alto monstratur, precandum: Domine sicut vis, ita & ego volo; quod recte statui, non revoco. Hæc quotidiana sui in divinam voluntatem oblatio præclarissima est ad ultimum in morte luctamen dispositio.

Si quis autem multo tempore rogarit Deum quippiam, nec id tamen impetrarit, persuasum sibi habeat, nolle optimum patrem, id à se impetrari, quod tamdiu petivit filius, aut certe velle benignissimum parentem, perentis filii perseverantiam, ad majus præmium exerceri. Nihil hoc dubitationis habet, quin clementissimus Deus frequenter differat postulatam opem, ut constantiores preces, & diuturniorem patientiam copiosius remuneretur. Certe à plurimis hæc talia, velut ab avaris numi, non raro extorquenda sunt. Raras preces & rariorem patientiam à nobis impetraret Deus, nisi hoc tali modo desides urgeret. Adeoque nobis sæpe utilissimum est, diuturnis precibus nihil impetrasse. Nam precum tam prolixarum plerunque majus est emolumentum quam fuisset impetrationis. Et hoc est quod nemini non magnam tranquillitatem adferat, precationes quidem multas, non tamen ratas iniisse. Rex Hebræus David ut jejunavit, ut flevit, ut oravit in terra prostratus, antequam nosset Dei voluntatem de

mori-

moribundo filiolo : at ubi mortuum au-
 diit, agnovit hanc fuisse Dei decretoriã
 voluntatem ut moreretur. Itaque jam
 lætior de terra surrexit, lotus & unctus,
 ingressus est domum Domini, & adora-
 vit. Christus, post trinam deprecationẽ *Matth.*
 ad clivum olivarium, de paterna volun- *ca. 26.*
 tate jam certus : Dormite jam, inquit, & *ve. 45.*
 requiescite. Ita obsecrationem etiam
 repudiatam quies & animi tranquillitas
 excipit, vel ob hanc etiam causam,
 quod jam longe certius constet quid fie-
 ri velit optimus Deus. Heli sacerdos nar- *I. Reg.*
 ranti Samueli quam Deus vindictam tã *cap. 3.*
 ab ipso patre quam à filiis esset expeti- *ve. 18.*
 turus, aliud non respondit quam hoc,
 Dominus est : quod bonum est in oculis
 suis faciat. Perinde si dixisset : Ingrata
 narraſti, Samuel, sed quia mihi jam li-
 quet de divina voluntate, narrationem
 tuam quamvis ingratam benevolus ta-
 men excipio, & agnosco divinos nu-
 tus : Ego, meique filii pœnas comme-
 uimus; subibimus pœnas, quando ita
 iſum est divinæ voluntati, cui nefas
 eſfragari. Faciat bonus Deus quicquid
 poſius ſanctiſſimæ voluntati placuerit :
 nos ſervuli, ipſe Dominus eſt : nos varie
 elinquimus, dominici juris eſt, punire
 elicta. Cum Paulum Hieroſolyma ab- *Act. c.*
 ſurum Cæſareenſes lacrimis morari *21. ve.*
 onarenrur, Paulus illis animoſiſſime : *13. &*
 Quid facitis, inquit, flentes & affligen- *14.*
 tes cor meum ? Ego enim non ſolum al-
 E ligari,

ligari, sed & mori in Hierusalem paratus sum propter nomen Domini I E S V. Et cum ei suadere non possent, quieverunt, dicentes: Domini voluntas fiat. Hæc vera quies animi, post preces irritas, illud unicum precari, Domini voluntas fiat. Et hinc sequitur, ad divinam voluntatem explorandam regula ultima..

V. I I. Regula.

Nemo mortalium divinam voluntatē certius explorat, quam qui sincerius ad illam in omnibus se conformare desiderat. Hoc desiderium profecto filium est ad omnium labyrinthorum errores extricandos, omnis hinc ambiguitas circa divinam voluntatem tollitur, si quis ignoret quidem, quid velit Deus, aut utrum malit è duobus licitis, ita tamen animo comparatus sit, ut mente sincerissima possit dicere: Domine, si scirem, quid tu hac in re fieri à me velles, ego utique id facerem. Hac sponsione facta, libere, quod volet, faciat; & perturbare se desinat; divinam voluntatem non facile offendet. Hunc talem filium non deserit amantissimus pater, nec à sua voluntate gravius aberrare permittit. Si desit homo, per quem erudiat, Angelum mittit, uti misit Iosepho, in re gravi, quid factu foret optimum, deliberantibus ita tribus ex Oriente Dynastis post divinum infantulum in gramineis cunis ad-
oratum,

eratum, submissus Angelus, qui Herodianas fallacias cavere, & alia in patriam via redire doceret. Sic Abrahami ancillæ Agari; sic innumeris aliis contra errores præsidio missus est aut Angelus; aut vice Angeli fidus homo.

Anno trecentesimo vicesimo quarto, Constantinus Magnus; relicta Roma apud Ilium cæpit urbem condere, sed quia divinæ voluntatis fuit, ut cœptum opus omitteret, & Byzantium in Thracia ædificaret, diverse Deus monuit, nã, ut Beda & Glicas memorant, omne instrumentum fabrilis secundum noctem in altero littore repertum est; occulta vi transportatum. Ibidem aquila, quod Zonaras refert, cæmentariorum amussim sustulit & apud Byzantium ex unguibus dimisit. Ita Deus voluntatis suæ notitiam non negat sincere petentibus.

Benignus est spiritus sapientiæ hujus altissimæ, & omnibus sese quam liberalissime impertitur. Adest Deus omnibus exquirentibus se in veritate, & voluntatē suā tam mirabili quam suavi magisterio explicat iis omnibus, qui vera submissione se hęc discipulos gerunt. Voluntatem Dei optime nosse discimus faciendo.

CAPUT V.

Quotuplex Dei voluntas, & quibus potissimè in rebus, illa sibi conformari velit nostram.

Cyprianns, vir & eloquentissimus & sanctissimus, Carthaginensis

E 2

prædomin.

habetur inter indubitata ipsius scripta.

*Vide
Cas.
Baron.
tom. 3.
Anno
324.*

*Sap. 4.
I. v. 6.
Eccl.
c. 2.
v. 13.*

*Cypri.
tract.*

de orat.

54 DE CONF. VOLVNT.

præful, constantissimus martyr, per synopsin complexus est, quid præcipue à sui cultoribus exigat voluntas divina. Verba Cypriano digna, & auro prorsus exaranda sunt. Et utinam hæc omnium Christianorum templis & ædibus, utinam & pectoribus inscribantur, velut compendium vitæ ac perfectionis Christianæ. Placet ea in numeros digerere; hæc sunt.

Voluntas Dei, quam Christus docuit & fecit, est

1. Humilitas in conversatione.
2. Stabilitas in fide.
3. Verecundia in verbis.
4. In factis justitia.
5. In operibus misericordia.
6. In moribus disciplina.
7. Injuriam facere non posse.
8. Factam tolerare posse.
9. Cum fratribus pacem tenere.
10. Deum toto corde diligere.
11. Amare in illo quod pater est.
12. Timere quod Deus est.
13. Christo nihil præponere, quia nec nobis ille quidquam præposuit.
14. Charitati ejus inseparabiliter adherere.
15. Cruci ejus fortiter ac fidenter assistere.
16. Quando de ejus nomine & honore certamen est, exhibere in sermone constantiã, qua confitemur; in questione fiduciam

fiduciam, qua congrèdimur ; in morte perseverantiam , qua coronamur. Hoc est, cohæredem Christi velle esse, hoc est, præceptum Dei facere, hoc est, voluntatem patris adimplere.

I. Ex his singulariter septimum, octavum, nonum atque decimum documentum altiore mente reponendum : Injuriam facere non posse : Factam tolerare posse : Cum fratribus pacem tenere : Deum toto corde diligere. Hic nos miseri sæpe graviter hallucinamur. Voluntatem Dei munerantem & beneficiis cumulantem affectu pronissimo recipimus ; at castigantem, velut non Dei voluntatem, averſamur , tanquam si homines in nostram salutem & nomen pessime animati , nesciente Deo aut certe non jubente , consilium ceperint , quo nos penitus delerent, aut graviter vexarent. Cæcitas & insania manifesta. Grata tantum & nobis commoda submitti cælitus putamus? imo tristia etiam & incommoda : nec quidquam omnino in hac grandi machina geritur , turbatur, miscetur (dempto peccato) cujus non caussa & origo à prima illa caussa. Hieremias lacrimans : Quis est iste, inquit, qui dixit ut fieret Domino non jubente? Ex ore Altissimi non egredientur nec bona nec mala? Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis? Quam hoc stupidi atque impudentis hominis est , credere quidquam esse quod Deus

Thyrenor. c. 3.v. 37. & seq. Hoc est pro peccatoribus supplicio.

aut non immittat, aut certe non permit-
Cassia. tat. Clarissime Cassianus : Credere in-
col. 3. concussa fide nos convenit : nihil sine
c. 20. Deo prorsus in hoc mundo geri. Aut e-
 nim voluntate ejus, aut permissu agi u-
 niversa fatendum est.

Vetustas gigantes fabulata est, qui
 divos deturbare aggressi de sua arce.
 Mittamus fabulas : Vos queruli, vos ii
 estis. Si enim mala omnia, quæ hîc pre-
 munt, non permiffa solum à Deo, sed
 immiffa, vos qui fremitis, qui repugna-
 tis, quid aliud quam sceptrum illi (quan-
 tum in vobis est) eripitis, & arbitrium
 regnandi? Creatura omnia parent non in-
 vita, & obaudiunt supremæ illi legi;
 nobilissimū rerum homo, solus in con-
 ditorem suum calces jactat, & resistit.
 Quid frustra indignamur? omnes clades
 à Deo sunt, omnes, omnes. Quod ibi
 labes terræ oppida aliquot absorpsit, à
 Dei providentia est: quod alibi pestis
 multa millia hominum demessuit, ab ista
 est: quod cædes, bellum, tyrannis, &
 hîc & istic, ab eadem ista est. Sed
 omiffis publicis : Quod iste tuus adver-
 sarius, mi homo, partem tibi bonorum
 rapiat, ille famam inficiat, hic modis
 aliis te lædat, à Deo est hoc omne, non
 permittente solum, sed etiam immitten-
 te in te divinitus, ut id probe noris, di-
 vinitus hæc omnia immittuntur.

Ergo voluntas divina, non hoc tan-
 tum à nobis postulat, ut ab inferenda a-
 liis

illis injuria tam alieni sumus, tanquam si non inferre ullam possimus, sed vult etiam illatas ab aliis injurias ita tolere-
mus, ut pacem cum omnibus servemus, et si non itidem illi nobiscum. Sed ut exactius capiamus divinæ voluntatis arcana, illud cujus supra meminimus breviter explicandum.

II. Voluntas Dei Theologis duplex est, una *Signi*, qua Deus præcipit, prohibet, permittit, suadet, operatur aliquid, & hanc suis legibus ac præceptis declarat: altera *Beneplaciti*, qua destinatum quid usquequaque vult fieri, vel cum conditione, vel sine illa. Angelis & hominibus æternam felicitatem voluit impartiri, ea tamen conditione & lege, si ipsi non obsisterent suo arbitrio. Alia vult Deus sine ulla adjunctione. uti voluit cælum terramque condere, ita vult esse perpetuum ordinem Orbis totius & gubernationem, qua cuncta disponit sapientissime. Huic Dei voluntati nemo potest obsistere, nullas illa leges patitur, nihil quicquam alieno facit imperio, nulli paret. Ipse Deus per Isaiam id affirmans: Consilium, inquit, meum stabit, & omnis voluntas mea fiet. Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo: non revertetur ad me vacuum, sed faciet quæcunque volui. Nos autem viles servuli, velimus nolimus, quicquid ex alto in nos Deus decreverit, non possumus non ferre. Omnes cum ærumnis

Is. c.
46. v.
10. &
c. 55.
v. 11.

plurimis copulati fumus: aliorum aurea catena est & laxa, aliorum arcta & sordida. Sed quid refert? eadem custodia universos circumdedit: alligatique sunt etiam qui alligaverunt. Omnis vita servitium est, imo & supplicium est omnis vita. Assuescendum itaque huic conditioni, & quam minime de illa querendū. Hic illud ingenti solatio est, scire, sic Deum velle, ita Deo placere, & neminem esse qui divinæ possit resistere voluntati. Mardocheus hoc ipsum proclamans: Domine, inquit, Domine rex omnipotens, in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui tuæ possit resistere voluntati. Hoc Augustinus excellenter declarans: Hæc, inquit, sunt magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus, & tam sapienter exquisita, ut cum angelica & humana creatura peccasset, id est, non quod ille, sed quod voluit ipsa fecisset, etiam per eandem creaturæ voluntatem, qua factum est quod creator noluit, impleret ipse quod voluit, bene utens & malis, tanquam summe bonus. Quamvis igitur impii divinæ obnitantur voluntati, suam tamen Deus ex illismet perficit voluntatem, & illorum voluntate pessima optime utitur.

E dictis liquet, quomodo Deus omnibus velit salutem, eam tamen non omnes assequantur, quia conditioni latæ non obtemperant, præceptis divinis rebelles. Quibus severe vaticinatus Servator:

vator:

Esther

6. 13.

vers 9.

Aug.

tom. 3.

En-

chir. 6.

100.

ad

Lau-

rent.

vator : Non omnis, inquit, qui dicit mihi, Domine, Dñe, intrabit in regnū cælorū, sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Qui sapit, in divinam voluntatem totus mature transit.

III. Quæ cum ita sint, nihil rectius aut præstabilius facere possumus, quam si nostram divinæ voluntati penitissime submittamus & accomodemus, dicamusque cum Heli sacerdote : Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. Cum Ioaboduce: Dominus faciat, quod bonum est in conspectu suo. Cum Davide rege : Si dixerit mihi Dominus, Non places ; præsto sum, faciat quod bonum est coram se. Cum Iuda Machabæo: Sicut voluntas fuerit in cælo, sic fiat. Cum Christo Servatore : Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Quod si filius fuit tam obsequens, ut patris exequeretur voluntatem plenissime, Nam, Descendi de cælo, inquit, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me : Si hoc à filio exigebatur, quanto minus servos abnuere imperium fas est? Æquissimum prorsus censeamus, ut homini placeat, quicquid ab omni ævo placuit Deo. Miles in castris, audito viæ signo, vasa colligit; audito pugnæ, deponit, & arma sumit, animo, manu, oculis, paratus ad omnem nutum, & intentus. Idē nobis fit, & in hac militia sequamur a-

*Matth**c. 19.**v. 17.**1. Reg.**c. 3. v.**18.**2. Reg.**c. 10.**v. 12.**2. Reg.**c. 15. v.**v. 26.**1.**Mach.**c. 3. v.**60.**Matt.**c. 26.**v. 42.**Ioan.**c. 6. v.**38.*

lacres & pleno gradu, quocunque vocantem Imperatorem nostrum. Quicquid evenerit, feramus, non patientes tantum, sed etiam volentes; omnemque temporum difficultatem sciamus legem esse naturæ. Et ut bonus miles fert vul-

Seneca

l. de vi-

ta bea-

ta cap.

15.

nera, enumerat cicatrices, & transverberatus telis amat eum, pro quo cadit, Imperatorem: sic in animo habeamus

illud vetus præceptum: DEVM SE-
 QVERE. Quisquis autem queritur, & plorat, & gemit, imperata facere vi cogitur, & invitus rapitur ad iussa nihilominus. Quæ autem dementia est, potius trahi quam sequi? quæ stultitia & ignorantia conditionis suæ, dolere, quod aliquid tibi incidit durius; aut mirari, aut indigne ferre ea, quæ tam bonis accidunt quam malis? morbos, dico, funera, debilitates, & cetera ex transverso in vitam humanam incurrentia. Quicquid ex universi constitutione patiendum est, magno excipiatur animo. Ad hoc sacramentum adacti sumus, ferre mortalia; nec perturbari his, quæ vitare nostræ potestatis non est. In regno, certe ad regnum nati sumus: Deo parere, libertas est.

Diximus, qua ratione in divinæ voluntatis notitiam veniendum. At illam nosse non satis est: suam illi arctissime conjungere oportet. Quibus autem hæc conjunctio constet, libro sequenti exponemus.

Imagi-

Imaginis sequentis brevis explicatio.

Divinam voluntatem agnovisse parum est, nisi agnitam amplectamur. Hoc ad clavum Olivarum Christus nos docuit, ubi crucem & calicem Passionis amarissimum sic amplexus est: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat. Cor Dei, seu Voluntas & Providentia divina illud assidue nobis ingerit: **EGO TIBI, TU MIHI.** Ego tibi in omnibus providendo. Tu mihi in omnibus serviendo. Quid hic aliud voluntas humana respondeat, quam illud regium? **FIAT, FIAT.** At deserenda est voluptas? **FIAT, FIAT.** At jactura pecunie facienda? **FIAT, FIAT.** At damnum fama perferendum? **FIAT, FIAT.** At adversa plurima sunt toleranda? **FIAT, FIAT.** At denique & moriendum est? **FIAT, FIAT** quando, & qua ratione Deo placuerit. Idem hoc nobis representat Heliotropium, quod explicato rectoque vultu totum solem excipit, & quoquo sese sol egerit, eo & suum caput flos ille convertit, seu serenus, seu nubilus sit dies. Idem & humana faciat voluntas, & quo Divinae voluntatis nutus evocat, eo eat, currat, volet. Vis nunquam errare? **Divinam Voluntatem semper sequere.**

CONFIRMATIO CVM DIVINÄ VOLVNTATE.

Non mea, sed tua voluntas fiat.

LUC. 22. V. 24.

C A P V T I .

Ingressus ad conformationem humana voluntatis cum divina.

FVit olim magni nominis Theologus, qui octennium ipsum assiduus precibus Deum obsecravit, hominem sibi monstraret, à quo viam doceretur ad cælum compendiosissimam. Eo igitur die, quo hujus hominis alloquendi desiderio maximo tenebatur, nec aliud mallet quam videre magistrum tantæ arcanæ veritatis, vocem cælitus allatam audire sibi visus, quæ sic moneret: Exi foras ad templi vestibulum, & qualem quæris, reperies hominem. Prodiit ergo in publicum, & ad ædis sacræ limina mendicum invenit tibiis ulcerosis, & multo pure fluentibus; vestis mendici vix trium obolorum erat. Huic Theologus candidum precatus est & prosperū mane. Cui mēdicus: Non memini, ait, me unquam habuisse adversum. Hic literatus ille, primam salutationem velut correcturus: Eja, inquit, fortunatum te reddat

reddat Deus : At ego, inquit mendicabulum, infortunatus nunquam fui. Obstupuit ad hanc vocē Theologus, sed ne forsan errasset audiendo, votum suum reperens, sed paullo aliis verbis : Ecquid ais, inquit, felicem esse te jubeo. Mox iterum mendicus : Nunquam, ait, infelix fui. Theologus argutari credens dicacem mendiculum, & ut hominis ingenium experiretur : Eveniant, inquit, volo tibi quæ optas, atque id fiat. Non est, ait iste, quod hîc querar : Omnia fiunt ut volo; quamvis fortunæ mea consilia non applicem. At doctor ille denuo salutans an valedicens: Servet te Deus, inquit, vir bone, si quidem fortunam oderis. Sed dic obsecro, tunc solus inter calamitosos mortales beatus? Job ergo falsus, qui asserit : Homo natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis. & quomodo tu solus evasisti omnes malos dies? non satis assequor animi tui sensa. Ad quæ mendicus : Sic est, mi Domine, ut dixi. Optanti mane prosperum, negavi me unquam habuisse improspērū. Sorte mea, quam mihi Deus hîc assignavit, contentissimus sum. Non egere felicitate, felicitas mea est. Monstra illa, Fortuna & Infortunium neminem lædunt nisi volentem, aut certe timentem lædi : Nec ego unquam fortunæ supplico, sed Patri cælesti, qui rerum omnium eventus gubernat. Ita me nunquam infelicem fuisse

fuisse ajo, ut cui omnia ex voto cadunt. Quod si fame urgear, Deum providissimum patrem ob id laudo. Si frigus me urat, si nimbus in me ruat, si aliis cælum injuriis me impetat, Deum æque laudo: cum aliis ludibrio sum, Deum non minus laudo. Nam certus sum, horum omnium auctorem esse Deum, nec posse non esse optimum quod Deus facit. Idcirco quicquid Deus vel tribuit, vel evenire permittit, gratum fit an ingratum, dulce an amarum, juxta habeo, nam hæc omnia velut de manu parentis optimi lætus accepto, & hoc unum volo quod vult Deus; ita omnia fiunt ut volo. Miser est, qui fortunam aliquid in se posse credit, & is demum vere infelix est, qui nescio quam felicitatem in hoc Orbe somniat. Hæc vera est felicitas in hac vita, soli voluntati divinæ quam tenacissime inhærere. Dei voluntas, optima, rectissima voluntas, quæ nõ rectior fieri, nec mala esse potest, hæc de omnibus judicat, de hac nulla. Ut hanc sequar, meum ego studium omne confero, in hanc unam curam tota mente incumbo, ut quicquid vult Deus, hoc & ego nunquam non velim. Ea de causa, nequaquam infelicem me censeo, quando meam omnem voluntatem sic integre in divinam transfudi, ut apud me non aliud *Velle* sit aut *Nolle*, quam quod Deus vult aut non vult. Itane vero, inquit Theologus, tu ista ex animi tui sententia.

pro-

profers? Sed dic, obsecro, eademne tibi mens esset, si te Deus ad inferos statuisset præcipitare? Cui prompte mendicus: Me, inquit, ille ad inferos præcipitare? ad inferos ille? At scias duo mihi esse brachia miri roboris, his ego illum arctissime stringerem complexu insolubili. Vnum brachium est, subjectissima Humilitas per sui oblationem: alterum Charitas sincerissima per Dei dilectionem. His ego me brachiis Deo sic innecterem, ut quocunque ablegarer, illuc eum una mecum traherem. Et sane multo foret optatius, extra cælum esse cum Deo, quam in cælo sine illo. Theologus ad has voces attonitus, cum animo suo cogitare cœpit, hanc illam esse compendiosissimam semitam ad Deum. Sed libuit ulterius sciscitari, & sapientiam in domo tam incommoda habitantem elicere in apertum: Et unde tu, inquit, huc advenisti? A Deo veni, respondit mendicus. Cui Theologus iterum: Et ubi nam locorum, inquit, reperisti Deum? Vbi res creatas omnes, ait iste, deserui. Theologus denuo: Vbi vero, ait, Deum reliquisti? Subjecit pauper: In mentibus puris, ac bonæ voluntatis. Ecquid tandem hominis es? ait Theologus. Mox alter: Quisquis sim, inquit, sorte mea tam contentus sum, ut eam cum omniū Regum opulentiis non commutaverim. Rex est, quisquis sibimet novit imperare. Ergone te regem credam? inquit al-

ter,

ter, ubi regnum tuum? illic, ait mendicus, & simul digito cælum monstravit: Rex est, cui regnum illud in alto certis chirographis transcriptū est. Denique Theologus finē facturū quæstionibus: Quis ista, inquit, te docuit, quis hunc tibi animum injecit? Respondit alter, Dicam domine: totos ego dies fileo, & jam vel precibus vel piis cogitationibus vaco, & hoc unice curo ut Deo semper sim conjunctissimus. Conjunctio & familiaritas cum Deo divinaque voluntate docet hæc omnia. Plura quærere volebat Theologus, sed in aliud tempus id differendum ratus, in præsentī valedixit. Dum abit, multa secum cogitans: En, ajebat ipse sibi, doctorem reperisti rectissimæ ad Deum viæ. Quam vere Augustinus: Surgunt indocti, & cælum rapiunt, & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi volutamur in carne & sanguine? Hoc est quod Christus gratias agens: Confiteor, inquit, tibi Pater, Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis. Vere sub sordido pallio sæpe magna latet sapientia. Et quis tantum divinæ eruditionis quærat in homine tam abjecto, quis credat tantum spiritus recōdi in tam illitterata simplicitate? En, illa duo brachia roboris invicti, *Oblatio sui*, &, *Dilectio Dei*. hæc Deum quocunque lubuerit trahunt. His brachiis Deus quam arctissime se stringi

*Aug.**l. 8.**Confess.**cap. 8.**initio.**Matth.**c. 11.**v. 25.*

permittit, alios refugit attactus.

Rei narrata fides sit penes auctorem ; Is est Ioannes Taulerus, è S. Dominici familia, in suis institut. mihi pag. 109. Fuit hic concionator insignis & piissimus ut de eo Bellar. in scriptor. Eccle. Vixit Anno 1350.

CAPVT II.

Qua voluntas Hominis ad hanc cum Dei voluntate conformationem sit maxime idonea.

VT Affuero regi pararentur virgines, ex omnibus regni provinciis lectissimæ adducebantur in Susan metropolim. His annus erat in uno corporis cultu transigendus. Et quæ non lotiones, frictiones, polituræ, unctiones adhibebantur? Quantum cerussæ, purpurissimi, stibii, aliorumque pigmentorum exhauriebatur concinnadæ formæ? Tanti erat regis oculis placere. Et humana voluntas ab omni ornatu imparata, vel ut rusticana mulier ex agro, in summi regis amplexus ruere non vereatur? V ergo norit hominis voluntas, divinis oculis tum demum se placituram, si nor tantum minimos etiam nævulos conetur abstergere, sed ea sibi ornamenta comparare, quæ divinam voluntatem invitent ad hoc cum ea connubium.

Igitur ordini servando, & vitandæ obscuritati, ita rem distinguimus, ut suæ voluntati nomina tanquam titulos assignemus, è quibus discat qua præparatio

ne sit opus ad hanc cum divina voluntate conformationem. Et quemadmodū herus novum famulum in suas ædes admissurus multa paciscitur, & : Volo, inquit, ut non sit fabulator, non nugigerulus, non lusor, non rixosus, non ebriofus; cum primis vero sit diligens, sit fidelis. sit obsequens. Hoc jus heri est, ejuscemodi leges sancire famulis. Et cur Deo humanam voluntatem in amicitia admissuro, non idem juris sit? Quocirca sciat voluntas hominis, jam aliis sibi legibus vivendum, præcipue istis.

I. *Voluntas Insons* sit. Hoc cum primis exigitur. delicatus è cælo sponsus est, sordes & odit, & arcet. Voluntas illi copulanda oderit etiam necesse est omne genus fordium: & ita quidem ut non tantum avaritiæ non studeat, luxuriæ non indulgeat, iracundiæ non obediat, sed etiã si quid propensionis & affectus sentiat ad hæc inquinamenta, id omne in se viriliter expugnet, nec tantum nolit obscæna cogitare, sed etiam velit castissima quæque meditari. Sed sermo nobis non est de iis quæ nemini non clara sunt. Aliud est miræ subtilitatis, sed & maximæ celeritatis vitium, Invidia. Hic voluntas insons sit, & ab hac lue immunem se præstet. Voluntas ad divinam conformanda sine omni livore sit; non invidia alienæ felicitatis tangatur, nec prematur suæ. Nam qui Deo vere conjunctus est, videt quidem alios gratia &

opibus florere, non tamen invidet, sed ad Deum versus: O Domine, inquit, vis illum aut istum ad opulentiam, ad honores evehi, me contemptim neglecto? Non repugno, mi Deus, nec ejus rei causam à te postulo. Mihi satis causarum, mihi rationum abunde satis est, tua una atq; unica voluntas. Certissimus enim sum, nisi tu id permitteres, & quidem meo bono, non fieret, nec id ullus hominum impetraret, quod te annuente, nullo negotio, & forte pauculis verbis confectum est. Sed & in ceteris, scio, tuo fit permissu, mi Domine, ut iste me sic allatret, ille me sic tractet, hic ita exagitet me, nunquam illos, quod sciam, læsi; verum in tua voluntate satis ad hoc responsi reperio: Tu hæc permisisti, tu jussisti: sint ergo illi Semei, sim ego David, si tibi sic visum est, mi Deus.

Sanctissimus ille Antiochenus antistes & martyr Ignatius: Frumentum Christi sum, inquit, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar. Ita nimirum nos Deus mensæ suæ præparat dominicum panem. Quid ergo habemus contra homines queri? molares lapides sunt qui nos velut offusum triticum commolunt. Ut hoc altius in animum demittamus, consultissimum est, singulis horis aliquoties animum erigere ad Deum, repetitis precatiunculis: *Benedictus Deus in æternum. Domine quid me vis facere? Fiat voluntas tua.* Hæc prima voluntatis

*Vide
Horologium
Angli
Tutelas
Hora
II, dici.*

tatis humanæ præparatio est, puram esse à nævis, præsertim ab omni simultate ac invidentia. Sed præterea requiritur.

II. *Voluntas Tolerans.* Cum quis rebus adversis agitur, omne præsidium à patientia petat, dicatque sereno animo: Hoc omne à Deo est, quicquid patior; sed est à Deo per hanc occasionem, per istum hominem, per illam causam in me immisum. Et hujus quidem rei tam certus sum, atque vivere me scio. Hic plurimis aqua hæret, qui non ea fide in Deum pollent, ut sibi certo persuadeant, tam adversa & omnes malignos eventus à Deo esse, quam prospera & optatissimos successus. Si hoc certum haberemus, quod in se certissimum, non facile quidquam impatienti aut dejecto animo ferremus, nec toties illis vocibus urgendis essemus: *Vos modicæ fidei.* At vero adversa omnia à Deo, per quemcumque tandem, ad nos derivari, Christus sic demonstrans: Nonne duo passeret, inquit, *Matt. c. 10.* asse veneunt, & unus ex illis non cadet *v. 29.* super terram sine Patre vestro. Idem repetens: Nonne quinque passeret veneunt dipondio, inquit, & unus ex illis non *Luc. c. 12. v. 6.* est in oblivione coram Deo? Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt. Nolite ergo timere, multis passeribus meliores estis vos. Itane Deus cum passerculo in terram cadit? certe voluntas Dei, quippeni Deus ipse? qui sicut in

rebus creatis omnibus assidue operatur, ita cum pisce natat, ita cum ave volat, cum angue serpit, cum quadrupede incedit; non deserit Deus ea quæ condidit. Licet ergo toties tot alaudarū milia cassibus simul irretiantur, harum tamen nulla & nec minima quidem alaudula sine voluntate Dei capitur: *una ex illis non cadit super terram sine Patre caelesti.* Quod autem providentissimam Dei voluntatem attinet, eadem & aquilæ, & passeruli, & hominis est ratio. Si erga avicularum nulla in aucupatoriam aream delabitur sine Dei voluntate, & tu homo ad Conditoris imaginem factus, Regni futurus hæres, te ullis adversis exerceri, te injuria, te damnis, te tristitia, credis affici, Deo non singulariter volente? Ut autem exactius hoc ipsum caperemus, nec temere unquam diceremus, rerum animatarum duntaxat Deo hanc curam esse, addidit Servator: Omnes capilli capitis vestri numerati sunt. Quis hominum unquam capillorum suorum numerum inire potuit? Deus in numero habet tam omnium quam unius hominis, & nolente Deo nullus subtrahetur. Quotiescunque igitur in rebus adversis patientiam abjicimus, male aliis imprecamur, modo huic, modo illi culpam impingimus, & velut è plastro convitia serimus, maximum Fidei defectum in nobis aperimus; nimiram illorum, quæ nos mala vocamus, Deum auctorem

ctorem facere veremur fallaci pietate.

Fuit, cum in mari solus Ioannes, ceteris discipulis id ignorantibus, agnosceret Dominum diceretque: Dominus est. Plurimi sunt qui inter rerum turbatarum fluctus non agnoscant turbati maris auctorem Deum, sed in eos, quos hostes putant, acerrime stomachantes: Ille semissis homo, ajunt, ille nebulo, hic furcifer, iste tenebrio, illud flagitium hominis, hoc mihi malum fabricavit; ab illo bipedum nequissimo hæc in me culpa est faba. At longe aliter loqui assuevit *Voluntas Tolerans*. Hoc omne malum, inquit, à Deo est: Deus me castigat meritissimo: Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. Sed progrediamur.

III. *Voluntas Hilaris*. Hæc hominem sic instruit ut tam victu quam ceteris omnibus, que quotidie velut è manu Dei accipit, sit contentissimus. Hic talis homo: Mi Domine, inquit, satis est quicquid mihi das, etsi avaritiæ meæ id subinde parum videatur; nec istud quidem ullo modo sum meritus; tu nimis in me liberalis es: ego equidem vel aëre quem haurio, indignum me sentio.

Nunquam queri solet divinæ voluntatis studiosus; nemo audierit ex illo talia: Vix ego victum mihi comparo; alii lautissime vivunt, & nec dimidium mei laboris suscipiunt; parum ferunt & amplissimas colligunt segetes. Optime olim Venusinus vates quæsiit:

Horat. Qui fit Mecenas, ut nemo quam sibi sortē
lib. I. Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa.

Sat. I. Contentus vivat? laudet diversa sequētes?

Hinc est, mi poeta, hinc est, quod divi-
 næ voluntati tam ægre acquiescamus.
 Cupiditas nostra in alia atque alia, &
 sæpe in longinqua fertur, nec est finis
 concupiscendi. Cum vero concupita non
 obtinemus, in querelas & murmura sol-
 vimur. Angustus animus est quem tanto-
 pere delectant terrena.

Plin. l. 22. Hist. Nat. a. 21. Heliotropium nobis assidue ante ocu-
 los versetur, de quo eleganter Plinius:

22. Hist. Nat. a. 21. Heliotropii miraculum, inquit, sæpius
 diximus, cū sole se circumagentis, etiā

22. Hist. Nat. a. 21. nubilo die: tantus sideris amor est. Noctu
 vero velut ejus desiderio contrahit cæ-
 ruleum florem. Nota, mi homo, helio-
 tropium etiam nubilo die circumagere
 se cum sole, amore solis. Sol noster, vo-
 luntas Dei est: hæc nobis non semper
 extra nubem illucet, serenis turbidi dies
 miscentur, quos pluvix, venti, grand-
 nes infestant. Nemo Christianorum est,
 qui non sæpius sentiat hanc cæli gravi-
 tatem & turbulenta tempestates. At
 nos instar heliotropii cum sole nostro,
 cum divina voluntate nos ipsos circum-
 agamus diebus etiam nubilis; tantus
 fit nostri sideris illius amor. Et sane nul-
 la nobis unquam tranquillitas obtinget,
 innumera hinc illic displicebunt, à nulla
 re satisfiet, nunquam sorte nostra con-
 tenti erimus, omnia deesse videbuntur,
 etsi

etsi adsint omnia : nunquam extra me-
 tum, frequenter oppressi tædio, pertur-
 bati, pusillanimes, pleni querelarum &
 livoris, nunquam non miseri erimus,
 quamdiu non ad hunc solem, divinam
 voluntatem nos circumegerimus, ut
 heliotropium. Fixissimis & inconnivis
 oculis sol iste nobis assidue aspiciendus
 est quocunque se vertat, hoc unicum in
 animo semper volutandum : Ita Deo
 placet, ita & mihi : vitæ mortisque re-
 gula mihi est unica Dei voluntas : Sic-
 ut Domino placuit, ita factum est, ita
 fiet, fit nomen Domini benedictum.
 Nunc quidem sol noster nube abditur,
 sed brevi lætum os exeret extra hanc nu-
 bem mœroris. Vide omnium sæculorum
 decursus, variosque rerum eventus non
 raro nubilos post serena principia, sæpe
 serenos post initia nubila. Sic igitur nos
 comparemus, ut ante omnem eventum
 nihil magis velimus quam sequi divinã
 voluntatem. Ex Hebræis olim litteratus
 quispiam, verbis certe promptissimus,
 Christo se traditurus : Magister, inquit,
 sequar te quocunque ieris. Ita nos qua
 verbis qua factis promptissimi ad omnẽ
 divinæ voluntatis nutum, sequamur
 quocunque ierit.

IV. *Voluntas Longanimis.* Pleraque om-
 nia nostra corrumpimus longanimitatis
 defectu. Israelis populus Mosis in mon-
 te moras pertæsus ad idola se vertit, &
 vitulum aureum pro Deo sibi statuit,

Luc.c. emanationē nimis diuturnam cauffatus.
 24. v. Ita duo illi viatores Emmauntern ten-
 dentes : Et nunc, ajunt, super hæc om-
 12. nia tertia dies est hodie, quod hæc facta
 sunt. Est, ô viri boni, dies tertia, sed nun-
 quid hæc tertia dies jam abiit, an nihil
 temporis super est reviviscendi; ficcine
 omnis vestra longanimitas consumpta?
 O non longanimes! si dies hæc tertia
 tranfisset, si quarta vel quinta jam ad-
 venisset, videremini cum ratione de-
 spondere animum. At cum tertiam hanc
 diem necdum ad vesperem deduxeritis,
 quid est quod de redivivo Domino tam
 præpropere diffiditis? Ad vota nostra
 nimis quam præproperi sumus, & nisi
 mox fiat quod cupimus, omnem spem
 nostram in impatientiam aut etiam de-
 sperationem præcipitamus. Longe aliter
Pfal. Deus: Miserator & misericors dominus,
 102. longanimis, & multum misericors. Nec
vers. 8. vult perire animam, sed retractat, cogi-
 2. *Reg.* tans ne penitus pereat qui abjectus est.
ca. 14. Avarus sestertium bis terve manu ver-
 14. *v. 14.* fat, dum expendat, sic Deus ad pœnas
 tardus quasi retractat, antequam decre-
 toria sententia feriat, & in gehennam
 mittat ac supplicia.

Nos, & modicæ fidei, & curtæ spei,
 si quid à Deo bis terve petierimus, nec
 impetremus, spem omnem abjicimus, &
 more mendicorum, qui si ante domum
 clamore aut pulsu stipem aliquoties ro-
 garint, nec auditi fuerint, dicunt: Ne-
 mo

no est domi. Pulsate, ignavi, pulsate: pul-
 antibus panditur hoc ostium. Quam in
 rebus aliis obstinatæ sæpe longanimita-
 tis sumus! sunt qui officium aliquot an-
 nis ambient, & non raro frustra. Pin-
 guior hæreditas quam summa patientia
 expectatur? & ne moras nimium sentiat
 hæres, temporis velocitate se solatur.
 Nos tamen ordinationi divinæ metas
 assignamus, & tempus præscribimus; ni-
 mium nobis cunctatur in morbis opitu-
 atrix Dei manus; vociferamur: Et quan-
 do tandem Domine, cur moraris? quid
 differis opem? quamdiu supplicandum?
 tot jam annis clamo, nec exaudis. Nisi
 Domine succurras hoc anno, precari de-
 sinam, & actum putabo. In hoc certe
 non absimiles sumus Bethuliæ civibus, *Judith*
 qui: Contestamur, ajunt, hodie cælum *cap. 7.*
 & terram &c: ut jam tradatis civitatem *v. 17.*
 in manu militiæ Holofernis, ut sit finis *23. &*
 noster brevis in ore gladii, qui longior *scqq.*
 efficitur in ariditate sitis. O minime lon-
 ganimes! itane rebus omnibus despe-
 ratis civitas tradenda hosti? an nullum
 è cælo auxilium sperandum? Hanc ci-
 vium extinctam longanimitatem non
 modice fovi Ozias sacerdos, qui lacri-
 mis infusus: Æquo animo estote fratres,
 inquit, & hos quinque dies expectemus
 misericordiam. Forfitan enim indigna-
 tionem suam abscindet, & dabit gloriã
 nomini suo. Si autem transactis quinque
 diebus, non venerit adjutorium, facie-
 mus

mus hæc verba quæ locuti estis. O mi Ozia, ô sacerdos, quam hîc non altum sapiis supra vulgus! Siccine vos tempus Deo admetiri, & ferendæ opis constituere diem? adeone omnis apud vos nō extincta tantum sed & sepulta est longanimitas? Non tulit hoc generosissima

Judith.
c. 8. à Judith, & accersitis presbyteris: Quod
v. 10. est hoc verbum, inquit, in quo consen-
ad 20. rit Ozias, ut tradat civitatem Assyriis, si intra quinque dies non venerit vobis adiutorium? Et qui estis vos qui tentatis Dominum? non est iste sermo qui misericordiam provocet, sed potius qui iram excitet, & furorem accendat. Posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constituistis ei. Quid ergo faciendum suades ô Judith? Dicamus flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum cito misericordiam suam, expectemus humiles consolationem ejus. Hac sane ratione Longanimis voluntas sic Deo conjungit hominem, ut quantūcunque afflictus, dicat tamen: Secundum voluntatem tuam, ô Deus, sic facias mecum misericordiam tuam: ô Domine et si decem annis, etsi viginti aut triginta, etsi annis quinquaginta ad te clamavero, clamare tamen non cessabo, nullos tibi terminos figo: & quamvis scirem me penitus à te non audiendum, id me tamen fides docet infallibilis, me vacuum à te non dimittendum; si neges
 peti-

petita , dabis meliora. Itaque si moram *Abac. cap. 2. vers. 3.*
feceris , expectabo te, quia veniens ve-
nies, & non tardabis.

V. *Voluntas Ardens.* Hæc in eo consistit *Vide plura de hoc infra l. 4. c. 5.*
ut non tantum velit aut nolit, quod vult
Deus aut non vult , sed propter hoc ip-
sum Dei *Nolle* aut *Velle* , illud respuat,
istud admittat, ardenti studio, nec ullam
aliam habeat causam hoc agendi ; hoc
omittendi quam divinum beneplacitum.
Hominem hac voluntate præditū si quis
interroget, cur istud nolit, hoc velit, non
aliud se causæ habere respondebit, quā
quod Deum id nolle, & velle istud com-
periat . Amo , inquit Bernardus, quia a- *Bern. in soliloq. mihi pag. 667.*
mo , & amo ut amem , amor enim est
qui amatur . Augustini monitum est : O-
portet nos in eundem affectum transire,
ut sicut Deus omnia voluit esse propter
seipsum , ita nos quoque nec nos ipsos
nec aliud esse velimus, nisi propter Deū
& ipsius voluntatem . Neque aliter Epi-
ctetus : Quid vero est, inquit, dedere se
Deo ? Ut quod ille voluerit , & ipse ve-
lit, & quod ille noluerit , nec ipse velit.
Quī ergo istud fiet? Quomodo fieret a-
liter, quam si consideret quispiam volun-
tatem Dei & gubernationem?

Vigente lege prisca voluit Deus , ut
omnis supellex Altari & Tabernaculo
dicata hyacinthino velo involveretur, &
sic involuta portaretur à Levitis. Iuben- *Num. cap. 4. v. 12.*
tis verba hæc erant : Omnia vasa qui-
bus ministratur in sanctuario , involvent
hy- & 20.

hyacinthino pallio, & extendent desuper operimentum ianthinarum pellium, & inducent vectes. Hoc ea de causa factum quæ subjungitur: Alii nulla curiositate videant, quæ sunt in sanctuario priusquam involvantur, alioquin morientur. Ita bajuli sacræ supellectilis nihil eorum videbant quæ ferebant, sed solum onus sentiebant, omnia enim cæruleum tegmen oculis subducebat. In hunc plane modum, quisquis se Deo plene tradidit, suavissime nescit, sed nec scire cupit cur hoc aut illud à Deo permittatur, aut jubeatur; onus ille quodlibet subit promptissimis humeris, sed onus cyaneo velo coopertum, hoc est, divina voluntate vestitum, hanc illi videre fatis est.

V I. *Voluntas Omniparens.* Omniparentem dicimus voluntatem, quæ instar fecundissimæ telluris, omne genus optimorū desideriorū effundit, eaque velut primogenitos partus consecrat divina voluntati. Hic animus altus, cælique appetens exsurgit, hic gemitus amoris pleni, hic suspiria in altum effervescentia: O mi Deus, quam ego, cupio non solum pati plurima, sed & mori pro te, vel acerba morte. Per cælestes hos impetus animi, Deus & homo sic conspirant in rebus prorsus omnibus, ut ex hac tam suavi conspiratione ac consensu jucundissima inter Deum & hominem
na

scatur confiliorum communicatio, & intima familiaritas, ita ut demum homo ad omnes rerum eventus dicat, Ita Pater, Ita Pater, quia sic fuit placitum ante te, Ita Pater. Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? Sic omnia tam molesta quam grata velut è manu Dei placidissime accipit. Qua in re mirum est quantum lucis alluxerit priscis Philosophis. Ex his divine monens Epeëtetus: Nunquam, ait, te quidquam perdidisse dicit, sed reddidisse. Filiolus obiit? redditus est. Prædium est ereptum? An non id quoque est redditum? At improbus est qui eripuit. Quid tua id refert, per quem, is qui dederat, repetierit? Sed quamdiu concesserit, tanquam alienum id curato, ut cauponam viator.

*Matt.**c. 11.**v. 26.**Iob. c.**2. v.**10.**Epiët.**Enchi-**rid. c.**15.*

Ita prorsus qui Deo se quam conjunctissimum cupit, non aliter philosophatur, quicquid rerum auferatur, non attendit auferentem, sed Deum sua repentem. Idcirco illud Christi assidue ingeminat: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te, ita, mi Pater, ita. Hic observa, obsecro te, Lector, succinctam divini hujus sermonis explicationem. Cælestis Pater jam olim per Isaiam vatem allocutus Filium: Et dedi te, inquit, in fœdus populi, in lucem gentium. Perinde si dicat: Parum mihi est ut reliquias Israël ad me adducas, barbaras etiam gentes à te doceri volo. Hic Patris sermo
o c t i n -

Nam octingentis annis virgineum partū præ-
Isaias cessit. Hoc igitur Patris decretum tot an-
occisus te annis promulgatum, pronissima vo-
est an- luntate amplexus Filius, respondit idem
no se velle quod Pater. Idcirco Matthæus:
Mundi In illo tempore, inquit, respondens
 3340. IESVS dixit. Et cui respondit nemine
 interrogante? Æterno Patri respondit,
 ante tot sæcula Filium alloquenti. Et en-
 quam læte Filius, voluntatem Patris de-
 osculatus dicat: Ita Pater, quoniam sic
 fuit placitum ante te: factum à me ha-
 beto Pater, quicquid imperaveris. Sicut
 autem cælestis Pater cum Filio per Isai-
 am ante tot annos locutus, & Filius Pa-
 tri respondit: sic cum quovis nostrum
 ab æterno fermocinatus est Deus; di-
 stinctissime ac ordinatissime disposuit
 quo tempore quilibet hominum nasci-
 turus, quo moriturus; auxilium omne
 consequendæ beatitudini paravit; præ-
 vidit quid quisque per omnem vitam cogi-
 taturus, dicturus, acturus, & qua ra-
 tione auxilia oblata sit accepturus. Cum
 igitur hac ratione nos Deus ab æterno
 benignissime sit affatus, an non æquis-
 simum, ut & nos, suo quisque tempore,
 cum Christo respondeamus, Ita Pater,
 Ita mi Pater, quoniã sic & sic, atque sic
 fuit placitū ante te, Ita Pater: idq; horis
 singulis, instaurato aliquoties desiderio
 ingeminemus, Ita Pater, & hoc ad ulti-
 mum usque halitū, constantia inviolabi-
 li perpetuemus. Sed plura de hoc infra.

CAPVT III.

Quomodo voluntas hominis ad Dei voluntatem sit conformanda.

Diximus quid præparationis sit præmittendum huic voluntatum conjunctioni, & quæ hominis voluntas ad conformationem cum divina censeretur posse maxime idonea: nunc porro dicendum, quomodo re ipsa voluntas hominis ad Dei voluntatem sit conformanda.

I. Optime Thomas Aquinas dixit, Omnes actiones cum virtute conjunctas, ea ratione Deo probari, si eo fiant nimo, ut divinæ voluntati obtemperetur. Nullius meriti est, vitam etiam & sanguinem prodigere, nisi ad divinæ voluntatis placitum. Hoc Pæmen vir sanctus assidue monens: Nunquam, inquit, tuam contra divinam voluntatem statuas; voluntas tua divinæ semper sit conjunctissima. Hæc autem conjunctio vera sit, est sincerissima in omnibus cum divina voluntate concordia, quæ hominem sic instruit, ut illius assiduæ sint hæ voces: Sicut Deus vult, sic & ego; quando Deo complacitum est, tunc & mihi.

Laudatissima Ruth socrum suam Noemi affata: Quocunque, inquit, perrexeris pergam, & ubi morata fueris, & ego

Ruth.

c. I. v.

16.

G ego

ego pariter morabor : populus tuus populus meus , & Deus tuus , Deus meus , quæ te terra morientē suscepit , in ea moriar. Hęc mihi faciat Deus , & hęc addat , si nō sola mors me & te separaverit. Nō aliter homo cū Deo cōcordans sentit , nec aliter loquitur. Elias olim Elisæo : *4. Reg. cap. 2. vers. 2.* Sede hęc , inquit , quia Dominus misit me usque in Bethel. Cui Elisæus : Vivit Dominus , & vivit anima tua , quia non derelinquam te. Idque tertium repetiit , hero suo inseparabilis comes adhæsurus. Regi Ioramō suppetias poscenti , Rex Iosaphatus respondit : Ascendam ; qui meus est , tuus est : populus meus , populus tuus : & equi mei , equi tui. Ita nos Deo intimis animis conjuncti simus , uti Ruth cum Noëmi , Elisæus cum Elia , Ioramus cum Iosaphato : dicamus ingenti cum fiducia : Voluntas tua , mi Deus , voluntas mea ; cor tuum , cor meū : totus sum sub tuo , mi Deus , arbitrio.

Et hanc suæ quisque cum divina voluntate conjunctionem sedulo curet in rebus omnibus , in negotiis , in officiis , in laboribus omnibus , in morbo , in morte , divinis placitis semper cōtentissimus , nec aliud frequētius ore aut corde versās , quā hoc ipsum : *Fiat voluntas tua* . Quemadmodum vero virtutes omnes in Christi tormentis effulsere clariores , sic & orandi ardor. Christus in extremis angu-

Luc. c. 22. v. 42. Pater , inquit , si vis , transfer calicē istum à me : veruntamen non mea voluntas

luntas fiat, sed tua. Non est melior, nec fere brevior; non est perfectior, non gratior Deo, nec homini utilior oratio præ hæc una: Non mea, sed tua voluntas fiat; Non sicut ego volo, sed sicut tu. Dei voluntas fiat, etsi Orbis ruat. Beata Gertrudis solita est trecen- ties sexagies ter dicere: O mi aman- tissime IESU, fiat voluntas tua. Sed hoc infra explicatius monebimus. Cassianus: Quid est, inquit, hoc aliud *Cass.* dicere, Fiat voluntas tua sicut in cælo *coll. 9.* & in terra, quam ut sint homines simi- *c. 20.* les Angelis: & sicut voluntas Dei ab il- lis impletur in cælo, ita etiam hi qui in terra sunt, non suam sed ejus universi faciant voluntatem. Hoc quoque nemo ex affectu dicere prævalebit, nisi is solus qui Deum credit omnia quæ videntur, vel adversa vel prospera, pro nostris utilitatibus dispensare, magisque eum pro suorum salute & commodis provi- dum atque sollicitum esse, quam nos ipsos pro nobis. Ita Cassiani sensu, in cæli vestibulo jam habitat, qui suam divinæ voluntati sic accommodat. In cælo certe innumera millena millia beatorum, u- nius sunt voluntatis. Hinc Arsenius Mar- co Abbati quærenti: Eccur, Pater, ad nos non revisis? apte respondit: Cum iis qui supra nos degunt, melius mihi convenit, cum omnes idem velint; inter homines tanta fere voluntatis, quanta vultus dissimilitudo est. Qui autem tam

in adversis quam in prosperis ad divinū arbitriū se fingit, is probe capit, quid Hebræus Psalter hoc sibi carmine voluerit:

Psal.
132.
vers. 1. Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Et quinam hi fratres? Christus & Vir justus; neque enim supremus Rex erubescit in hunc fraternitatis affectum conspirare.

Ecc. c.
2. vers.
14. I I. Ecclesiastes olim, velut rem magnam dicturus: Sapientis oculi, ait, in capite ejus. Nunquid ergo homines stulti oculos habent in pedibus aut alibi extra caput? Beati Gregorii interpretatio hæc est: Qui omnem obtutum in Deo Deiq; voluntate figit, hic vere sapiens est, hic quotquot habet oculos, capiti gerit infixos.

Epictetus illud Philosophorum fidus ævo Neronis, Domitiani, & M. Antonini, omni fortuna superior vixit. Unica anūs in ministerio ei fuit, unica lucerna fictilis (hoc domesticum omne instrumentum) ad divinas illas lucubrationes: quæ lucerna à morte ejus mille drachmis, hoc est, centum philippeis væniit, in memoriam & honorem tanti viri. Lucianus ceterorū quidem philosophorum irrisor, hunc unum tamen æstimavit. Hic, inquam, Epictetus præter dissertationes, etiam Enchiridion scripsit cedro & auro exarandum. Hic libellus tantum religiosi spiritus habet, & arcanae sapientiæ, ut eum à viro religiosissimo putes conscriptum: Hic libellus su-
pre-

premi iudicii die in ruborem dabit Christianorum plurimos, qui & spurcissima scripserunt, nec vixerunt sanctius. Sed ad lineam. Hic Epictetus ille, qui omnem philosophiam in duas traduxit voculas *Sustine* & *Abstine*, hic inquam, de divina voluntate omni nisu sectanda prorsus divine philosophatur. Libet illius verba huc fidelissime transferre. Appetitum meum, inquit, obedientem prae-
 bui Deo: vult ille me febricitare? volo & ipse. Vult me aliqua re potiri? volo & ipse. Non vult? nolo. Mori me vult? Mori igitur volo. Quis adhuc me prohibere potest contra meam sententiam, aut cogere? Non frontem ducis, ô Christiane, non erubescis refractarie ad has voces? Sed pergit Epictetus: Vir prudens ita rem considerat, hanc rationem secum init; si Deo se dediderit, se iter tuto confecturum. Quid est istud, Dedere se Deo? Vt quod ille voluerit, & ipse velit; & quod ille noluerit, & ipse nolit. Quis ergo istud fiet? Quomodo fieret aliter, nisi consideranda Dei voluntate & administratione. Quid mihi dedit meum & mei juris? quid sibi ipse reservavit? Liberam voluntatem mihi dedit: & quæ in mea potestate sunt, ea nec impediri nec prohiberi posse voluit. Corpus autem luteum quomodo potuit tale efficere: ut à nemine prohiberetur? Subjecit igitur sub universitatis circuitum possessiones, vasa, ædes,

*Epict.
l. 3.
differ.
c. 26.
paullo
ante
fin.*

liberos, uxorem. Quid ergo Deo repugno? Quid volo ea quæ velle non debeo, ut ea quæ mihi data non sunt, quovis modo consequar? Vt data sunt, & quatenus fieri possunt. At is qui dedit, aufert iterum. Quid ergo repugno? Ita prorsus, mi optime Epictete, ita se res habet: ecquid miseri repugnamus divinæ voluntati! undique conclusi sumus: si duci nolumus, trahemur aut raptabimur. Seneca de absoluta libertate differens: Quæris, inquit, quæ sit ista? Non homines timere, non deos: nec turpia velle nec nimia: in seipsum habere maximam potestatem. Inæstimabile bonum est, suum fieri. At vero suus fieri nemo potest, qui non prius sic Dei fiat, ut omnia cum Deo aut nolit, aut velit. Animus qui suus fieri cupit, utique ab omnibus externis in se revocandus est: recedat, quantum potest, ab alienis, & se sibi applicet, damna non sentiat, etiam adversa benigne interpretetur. Hic animus suus esse incipit; hæc animi libertas est. Nec aliter Augustinus: Bonus, inquit, etiamsi serviat, liber est; malus, etiamsi regnet, servus est, tot dominorum quot vitiorum.

III. Fortissimus heros Iudas Machabæus, militibus in hostem inflammandis: Accingimini, inquit, & estote filii potentes, ut pugnetis adversus nationes. v. 58. Sicut autem fuerit voluntas in cælo sic fiat. Hoc agamus, viri, & ad nutus divinos

Senec.
epist.
75.
fine.

Sen. de
Tran-
quil. c.
24.

Aug. l.
4. de
Civ. c.
3.

1.
Mach.
cap. 3.
v. 58.
& 60.

vinos stemus paratissimi, seu nos vinci, cadere, mori; seu vincere nos velit Deus, & triumphare: sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat. Sic Ioab pugnam initurus periculosiorem, ad Abisai fratrem: Esto *2. Reg. c. 10. v. 12.* vir fortis, inquit, & pugnemus pro populo nostro, & civitate Dei nostri: Dominus autem faciet quod bonum est in conspectu suo. Summi momenti est, in omnibus sic animum instruere, ut omnem rei eventum divinæ adscribat providentiæ. Fit enim non raro, ut viri docti, prudentes, bellicosi, sancti, & fortiter agant & perite, exitu tamen minime secundo, qui tamen non minus in Dei providentiam referendus, quam felicissimus quisque successus. Ea de causa Ecclesiastes: Vidi sub sole, inquit, nec *Ecl. c. 9. vers. 11.* velocium esse cursum, nec fortium bellum, nec sapientium panem, nec doctorum divitias, nec artificum gratiam: sed tempus casumque in omnibus. Casum vocat, quod nobis videtur tale, non Deo. Nil profecto rari est intelligentem & industrium spe sua fraudari; hoc nos malum casum censemus. At Thomas Aquinas è verbis Ecclesiastæ recte colligi affirmat, Nihil esse à casu, aut præter voluntatem ac præscientiâ causæ primæ. Casus enim inveniuntur in rebus temporariis, & humanæ scientiæ subiectis: divina vis & Providentia omnia ab omni æternitate præscivit, omnia labente ævo moderatur, & in destinatos

certosque fines dirigit, dum sua cuique tempora, suas humanis conatibus varietates præstituit, ut vel sic divinæ Providentiæ immemores, ab inopinatis casibus adversisque eventibus discant, suis viribus non nimium tribuere, sibi que persuadeant à divino nutu pendere omnia. *Fortuna* priscis tantopere culta, nunc quid est? versatilis sed inanis ex Orco larva. Numen illud quod cuncta pro arbitrio seu adversa seu prospera mortalibus partitur, ipsissima Dei providentia est. Versat Deus sanctissima voluntate sua & providentia res humanas instar volubilis rotæ; fortes cæcas & incertas ipse temperat, *Formans lucem &*

Isa. ca. 45. v. 7. *creans tenebras, faciens pacem & creans malum. Ipse Dominus faciens hæc omnia.* Priscis *Fortuna* fuit bicolor, quam duplici fingeant vultu, albo anteriore & splendido, posteriore atro, ut penes quam boni ac mali sit arbitrium. Hæc puerorum

Ecl. c. 11. v. 14. deliria sunt. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt. Ad rem Seneca sibi met objiciens, & diluens

Seneca de. Tranquil. c. 15. objecta: Sequitur pars, inquit, quæ solet non immerito contristare, & in solitudinem deducere, ubi bonorum exitus mali sunt. Ut, Socrates cogitur in carcere mori, Rutilius in exilio vivere, Pompejus & Cicero clientibus suis præbere cervicem &c: & quid sibi quisque nunc speret, cū videat pessima optimos pati? *Responsum audi.* Quid ergo est? Vide,

de,

de, quomodo quisque illorum tulerit: & si fortes fuerunt, ipsorum animos desidera; si muliebriter & ignave periere, nihil perit. Aut digni sunt, quorum virtus tibi placeat: aut indigni quorum desideretur ignavia. Hæc illa ipsissima sunt, quæ de improborum felicitate, proborum ærumnis, quæ de Sanctorum immatura & acerba morte Iob, David, Hieremias, Abacuc, & passim alii Prophetæ queruntur. At hîc Casus & Fortuna nil sui habent. Univerfa hæc à providentiſſimo Deo in certos quosque fines sapientiſſime disponuntur. Plura de his inferius.

IV. Israëlitæ olim Benjamitas ob turpe facinus oppugnaturi, verum oraculum consuluerunt, quis futurus esset dux belli? Respondit Deus: Iudas sit dux vester. Læti hoc responſo, & jam pæne certi de victoria, magno exercitu, ingenti animo in Benjamitas moverunt. Et tamen turpiſſime victi viginti duo millia suorum desiderarunt, qui omnes uno prælio sunt cæsi. Sed rursus hanc certaminis aleam subituri, oraculum denuo consuluerunt, non sine prolixis & precibus & jejuniis, ita ut prius ascenderent & flerent coram Domino, usque ad noctem. Quibus oraculū iterum præcepit. Ascendite ad eos, & inite certamen. Fecerunt ut iussi: & quia jam secundum jubente Deo in aciem exhibant, optima quæque sibi polliciti, erectis in

Iudic.

c. 20.

v. 18.

victoriam animis commiserunt pugnam, & tamen iterum à Benjamitis fugati & cæsi, ut prius, octodecim millibus Israëlitarum in acie prostratis. Et quid hoc tandem rei? Suos Deus bis iussit confingere, neutro tamen prælio victoriam reportarunt, amissis quadraginta millibus selectorum militum. Quis hos Dei iussus capiat? Tertium denique omnes Israëlitæ in ædem sacram coeuntes, largis lacrimis, inusitatis jejuniis, & copiosis victimis Deo supplices facti, super statu suo interrogarunt, an iterum in aciem exeundum, & signa cum Ben-

Ibid. v.
28.

jamitis conferenda. Quibus Deus respondit tertium in hæc verba: Ascendite, cras enim tradam eos in manus vestras. Pro-nū hîc fuit pusillanimitati cogitare: Bis jam pugnam suasit oraculum, eventu semper infelicissimo, quis ultra in exitium ruat? pugnet qui velit; sedere domi tutissimum. Sed evicit Fiducia in

Ibid. v.
35.

Deum, quæ denuo iussit armis decernere, felici demum successu, cæsis Benjamitarum viginti quinque millibus. Hîc duo notatu dignissima: Primum, Occultissima Dei iudicia nulli mortalium scrutanda: Alterum, Perseverans in Deū Fiducia, de qua nos suo loco plura monebimus. In his omnibus ad solam Dei voluntatem inconniventibus & irretortis oculis respiciendum. Nemo turbetur, si causam bonam effectus sequatur malus, si optima principia finem sortiā-

tur

ur infaustum. Invadit temperantissimos
 nobis ; validissimos phthisis; innocen-
 tissimos pœna ; secretissimos tumultus.
 Hic in sola Dei voluntate acquiescendū.
 In aliis liceat dicere , *PLVS VLTRA*;
 In his talibus , *NON VLTRA*. Deus *Philip.*
 est enim qui operatur in nobis, & velle *cap. 2.*
 & perficere, pro bona voluntate. *v. 13.*

V. Pelagius priscus scriptor comme-
 morans : Pastorem abbatem, inquit, in-
 terrogavit Ioseph hoc modo: Dic Pater:
 quomodo fiam Monachus? Cui Pater: Si
 vis, inquit , requiem invenire in hoc &
 in altero sæculo , dic in omni causa :
 Quis sum ego ut meam voluntatem aut
 iudicium divino præferam ? dein cave,
 quemquam iudices , nam Deus hic ha-
 bet sanctos suos in omni statu. Consiliū
 saluberrimum. Certe Deus à nemine le-
 ges accipit , nec ulli rationem reddit de
 suis actionibus. hic omnis mortalium
 sapientia altum fileat, & divinæ volun-
 tatis vestigia ubique longe adoret. Quia *Ecc. c.*
 omne quod voluerit faciet, & sermo il- *8. vers.*
 lius potestate plenus est : nec dicere ei *4.*
 quisquam potest : Quare ita facis?

Sicut autem in urbibus plerumque ad
 horologium primarium unum dirigun-
 tur cetera omnia : ita prorsus æquissi-
 mum est, ut nostra nos horologiola, va-
 luntatem quisquis suam , ad illud supre-
 mum , cæleste , magnitudinis infinitæ
 horologium, hoc est, ad divinam volun-
 tatem attemperemus. Nota vox est fide-
 lissi-

Imit. Christi l. 3. c. 22. n. 5. *lissimi fervi ad Christum Dominum. Nihil amatorem tuum & cognitorem beneficiorum ita lærificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ &c : Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet. Sed ut oculis pæne cernamus, qua ratione quove modo humana voluntas cum divina sit unienda, enobilissimum hujusce rei specimen.*

Franc. Schottus in vita Borg. l. 1. cap. 12. Franciscus Borgia, Dux Gantiæ, cum conjugè Leonora ipsos duodeviginti annos mira concordia exegit. Ægrotante illa, quod altera sui parte spoliari se videret, orare frequentius, piorum etiã hominum precibus adhibitis, elemosynis atque jejuniis. Solus aliquando conclave, remotis arbitris ingressus, obnixè & fufis lacrimis obtestabatur Deũ, salvam conjugem superstitemque vellet : cum ecce tibi vocem quandam interiorè clare audire visus est, ut post ipse retulit, quæ diceret : *Vxorem si diutius superesse vis, arbitrato tuo fiat : sed tibi non expedit.* Qua re turbatus, minime dubitabit, minime dubitavit Dei vocem esse : tacite enim redargui se quod ignoraret quid peteret. Ita rursus in lacrimas solutus, has ex imo pectore prorupit voces : *Domine Deus, unde hoc mihi, ut arbitrato committas meo, quod in tua solius est potestate? Mea permagni refert, tuam sequi in omnibus voluntatem. Quis enim rectius novit quid è re mea sit, quam tu, mi Deus?*

Deus? Tua itaque voluntas fiat : nec de uxore solum , sed de liberis etiam , deque me stituas , rogo , quicquid tibi placuerit : fiat voluntas tua. Observatum est eo tempore conjugis morbum, statum quemdā tunc enuisse, ut dubitarent medici, deteriusne an meliuscule haberet; post has vero preces ad desperationem laborare cœpisse.

V I. Sic in difficillimis quibusque rebus voluntas nostra conformanda est ad divinam. Et en alterum hujus conformationis specimen multo præclarissimum. Iessæus Rex David , adeo arcto consensionis nexu voluntatem suam cū divina copulavit, ut Deus sibi de hoc viro quasi gratulatus dixerit : Inveni David filium Iesse , virum secundum cor meū, qui faciet omnes voluntates meas. Inveni , inquit , tanquam si sollicitè quæsiisset, & diu, dum inveniret, expectasset. Hoc à Deo elogium Hebronis regi concessum , omnes honorum titulos excedit.

Christus in nullo non obsequentissimus Patri , suo ad id exemplo nos comortatus : Quia descendi, inquit, de cælo , non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Et Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiā opus ejus. Ideo enim de cælo descendi. Et ne quis forsitan queratur, *Parcit Filio, non servis*; En, adest Filius, attendite quid ei Pater im-

peraturus fit; nec postremissimus quidem servorum ejuscemodi jussa faceret. Cui vestrum, ô pervicaces, tantum laboris injunxit, ut Filio? quem unquam tantis & irrisionibus, & calumniis, & cruciatibus objecit atque Filium, qui Patri obediens fuit usque in Pilati prætorium, usque ad columnam funestam, usque in rupem Golgothanam, usque ad crucem ignominiosissimam, & acerbissimam mortem, usque in sepulchrum non suum, usque in manium ergastulum. Ideo descendi, ait, de cælo, ut huic Patris voluntati me perfectissime subjicerem. Quid ergo faciant servi, si hæc Filius? Idcirco Christus præcepta sua omnia in compendium conferens: Non omnis, inquit, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: Sed qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum. Quisquis in eum sese ordinem redigit ut quantum quantum est, divinæ se voluntati penitissime committat, is jam in tutissimi montis fastigio degere incipit, habetque infra se sub pedibus nimbos, grandines, fulgura, fulmina & omnem cæli iniquitatem, omnes mortalitatis vicissitudines, extra metum positus, nisi quod unicum hoc timeat, ne non satis cum divina voluntate consentiat, ea causa assidue clamat: Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra. Sed de hoc pluscula capite sequenti.

Matt.
cap. 7.
v. 21.

CAPVT IV.

*Quo animo precandum : Fiat voluntas tua
sicut in celo, & in terra.*

Cælestem Magistrum discipuli ro- *Luc. c.*
gantes : Domine, inquit, doce *II. v.*
nos orare, sicut docuit & Ioannes *I. &*
discipulos suos. Annuit magister, & *Matt.*
Sic ergo, inquit, vos orabitis : Pater no- *cap. 6.*
ster qui es in cælis, sanctificetur nomen *vers. 9.*
tuum. Adveniat regnum tuum. Fiat vo-
luntas tua sicut in cælo, & in terra &c :
Sed, ô Deus, quam difficilis est hæc o-
ratio ! nimium dispares sumus, illi in
cælo beatissimi spiritus, & nos exules
in hac valle meri absynthii feracissima.
Superis illis omnia ad votum fluunt, nec
est quidquam quod iis possit non place-
re; è contrario nobis etiamnum cælo ex-
torribus vix quidquam est quod ex in-
tegro placeat : ubique fastidium & nau-
sea; vix paucula, idque rarissime, ex vo-
to cadunt ; innumera sunt quæ quotidie
displiceant, & stomachum moveant.
Iucundissimum illic, simul & facillimū
divinæ voluntati se attemperare, ubi nil
adversi vellicat. Hic mille nos molestiæ
vexant ; opprimimur ærumnis ; vix est
tenue respirandi spatium : bellū ex bel-
lo feritur; catenata sunt mala nostra, &
continua miseriarum series, libere pre-
cari vix finit. Sicut ergo non æqualiter
can-

cantant saturi, & fame confecti, nec æqualiter saltant illi post lautas epulas, hi post longa jejunia: ita nec nos æquali cum beatis promptitudine precari possumus: Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra. Nos & illi nimium dispares sumus. Nos illuc transfer, ô Domine, & paria cum illis vota & facta jungemus. Venia dicto sit, ô Christiani, mendici sumus ignavissimi, & nec ore quidem sat prompti. Heu, quam facile succumbimus, rebus sane non difficillimis: lenis ventulus nos concutit; horremus quicquid non jucundum expeditu est. Nil docuit Christus facere, ô timidi, quod fieri non possit. Hoc agamus saltem, & toto nisu conemur sic in terra divinam voluntatem exequi, uti eam Angeli in cælo: si minus re possimus, vel certe votis liberales simus. Optime Cyprianus, Christus, inquit, orare nos docuit: Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra, idque non ut Deus faciat quod vult, sed ut nos facere possimus quod Deus vult. Quicumque igitur Christum in preces voce præeuntem vult sequi, ne verba sub lingua immurmuret, sed pronunciet impavide, Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra. Attendar autem ad hæc potissimum, quæ jungemus, oretq; divinam voluntatem posse exequi.

I. *Primo.* INTENTIONE PURISSIMA. Fiat voluntas tua, hanc enim sequi statui, non lucri causa, non quia vallasti me bonis,

Cypr.
de hab.
virg.
c. 23.

bonis, uti Iobum calumniabatur Satan; *Iob. 8.*
 sed nec pœnæ formidine, ne in gehennam ableger, sed oculo simplici tuam *1. vers.*
 solius voluntatem intueor: Volo, quia *10.*
 vis, mi Deus.

Secundo. AMANTER: Fiat voluntas tua, id ego hîc solum specto, ut id tibi quod ago placeat, utque vel hoc modo, nominis tui majestas per me ferulum inutilissimum propagetur. Tua, ô Deus, placita tanta æstimo, ut arbitrer satis hoc esse præmii, *Tibi placuisse.* nec aliter Chrysostrômum exaudio objicientem: Vere nescis quid sit placere Deo, si aliam mercedem quæris.

Tertio. PROMPTE: Fiat voluntas tua. Tarde velle, nollentis est. Gratissima sunt obsequia, parata, facile occurrentia, ubi nulla mora est. Proprium est libenter facientis, cito facere. Bonæ voluntati tantum gratiæ demitur, quantum moræ adjicitur. Ergo paratum cor meum, Deus, paratum cor meum, ad faciendam omnem voluntatem tuam. *Psal. 107. vers. 1.*

Quarto. HILARITER: Quædam satis celeriter facimus, sed non satis libenter. Non ex tristitia, aut ex necessitate: hilarem enim datorum diligit Deus. *2. Cor. cap. 9. vers. 7.*
 Qui Dei voluntatem in finem sibi præstituit, si quid tædii aut mœroris intercurrit, non gravate id devorat, eas enim delicias inhiat, ut dicat: Cibus meus est ut faciã voluntatē ejus qui misit me, Fiat ergo volūtas tuā sicut in cælo & in terra.

Quinto. INTEGRÉ. Fiat voluntas tua, nec apice quidem, illius indice, omisso. Homo divinæ voluntatis verè studiosus nullas quærit exceptiunculas, nec illius sunt hæ voces: Volo, Domine, sed nondum: Obtempero, Domine, sed modo istud non imperes: Omnium pedes lavabo, & osculabor etiam, modo non cogar hoc officii præstare hosti meo: Contemni me feram, modo publice non pudeam: Paratus sum ad omnia, modo illud non exigas à me. Non ita voluntatis divinæ amans; nihil excipit, nullis se ictibus subducit. Contra potius: O mi Domine, inquit, vis plura, vis acerbiora patiar? ecce me, promptus paratus sum: graviora impera, severius castiga, modo fiat voluntas tua.

Sexto. PERSEVERANTER: Fiat voluntas tua, post primam, nec non post alteram, post tertiam etiam, post deniq; decimam annorum decadem fiat voluntas tua, & fiat in omne ævum: Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum. Vis, Domine, ut hoc centum, hoc mille annis perferam? Si vis, volo. Et hoc est Dominicam orationem devota voluntate recitare. Hæ illæ sunt Seraphinorū alæ, quibus ad divinæ voluntatis notitiam evehimur altissime.

II. Illud hîc singulariter observandū, beatos in cælo copiosius lætari, de executione voluntatis divinæ, quam de magnitudine suæ gloriæ. Hinc omnes,

&

& suo singuli præmio contētissimi sunt, nec ulli displicet se minus altero habere. Sic enim qui Deum vident, ad divinam voluntatē non tantum conformati, sed ab illa etiam absorpti, transformatique sunt in illam, ut jam solius Dei velles velint, & magis gaudeant hanc esse Dei voluntatem ut sint beati, quam se beatitudine hac frui. Hanc humanæ voluntatis cum divina conformitatem sequitur excellentissimus amoris effectus, qui non tam conformitas, quam humanæ voluntatis cum divina unitas vocari potest. & hæc beatos sic afficit, ut totis viribus, & quam ardentissime velint Deum esse, qui est, tam sapientem ac potentem, tam misericordem ac justum, quam est, tam dignum omni honoris & gloriæ amplitudine ac majestate. Quæ admodum filius ad optimos mores formatus tam non invidet suo parenti felicitatem quam sibi, tamque cupit parentem suum honoribus affici quam se, aut etiam plus quam se: ita beati tam gaudent de beatitudine qua Deus fruitur, quam qua ipsi. Hinc illi concentus in cælo festivissimi: Alleluja, Salus & gloria, & virtus Deo nostro est, quia vera & justa judicia sunt ejus &c. Alleluja, quoniam regnavit Dominus Deus noster omnipotens: Gaudeamus, & exultemus, & demus gloriam ei.

Apoc.
c. 19.
vers. 1.
2.6.7.

Hanc beatorum non tam conformitatem, ut dixi, quam unitatem cum volun-

tate divina, & nos quoque in nostris precibus imitari possumus hac ratione: Intellectus quidem Dei Potentiã, Æternitatem, Sapientiam, Pulchritudinem & Beatitudinem infinitam, immensam, velut attentissimus spectator contēpletur: voluntas vero gaudeat, Deum esse bonū infinitum, omnium opulentiarum fontē, nullius indigum, omnia posse, in omnes liberalem, rebus omnibus præsentem. Hunc maximum ac perfectissimum divini amoris esse actū censent Theologi, sicut enim nullus amor potest esse major quam quo Deus seipsum amat, sic & noster amor non potest esse melior, quam si amoris divini illi quotidie fiat conformior. Philosophorum scitum est, non esse aliud, *amare*, quam alicui bonum velle. quo constituto sequitur, ut quanto majus bonum cuipiam volumus, illum tanto magis amemus. Atqui Deo bonum immensius velle non possumus, quam quod ipse est, bonorum omnium bonum immensissimū, ergo nec etiam possumus Deum ardentius amare, quam sua illi bona omnia velle. Quocirca hoc etiam maxime modo voluntas Dei, sicut in cælo & in terra fiet.

III. Et hi tam conjunctæ cum Deo voluntatis homines, Fulgura illa sunt, de quibus Iobus: Nunquid mittes, inquit, fulgura, & ibunt, & revertentia dicent tibi: Adsumus? Fulgur & fulmē ignes subtilissimi, natura petunt subli-

Iob. c.
38. v.
35.

me,

ne, at quia Deus deorsum illa mittit, quæ naturæ oblita, incredibili celeritate ad ima ruunt, ferrū, rupes, & quicquid resistit, perruptura. Christi fulgura dixeris eos qui suam voluntatē pessundant, ut pareant divinæ: alta quidem aspirarent si suos impetus sequerētur, sed quia Deus vult aliud, ad infima sese non inviti demittunt, idque alacritate summa; difficultates omniaque impedimenta perumpunt, nec itione tam crebra fatigantur, jussis peractis, instar fulgurum illorum revertuntur, dominoque suo se sistunt; Ecce Adsumus, quid jam? parati sumus, etiam occumbere; jube quod vis. Sicut autem fulgura (quod hīc observes) non ex aqua vel terra, sed è nube densa beneque clausa profiliunt: ita prompta hæc & ad omnem obedientiam ductilis voluntas, provenit ab Oratione & Meditatione, quæ nubium instar sublimes volant; sensibus corporis undequaque clausis. Si quis enim attente consideret, quibus obsequiis in cælo tot milliones Angelorum subserviant Numini; qua ratione ipse Dei filius Patris voluntatem in præsepi, in pannis ac paleis, in itineribus, in cruciatibus, in cruce sit amplexus, non se continebit, quin velut fulgur, promptissimam obedientiam polliceatur, suamque voluntatem cum divina integerrime jungat. Et hic demū orationem Dominicam, & illud præcipue (Fiat voluntas tua, sicut in cælo, &

104 DE CONF. VOLVNT.
in terra) animo sincero pronuntiabit.

Ajunt Principem aliquem uni suorum nobilium dixisse : Oportet te cras mecum ad venationes proficisci. Aulicus festivum se fore ratus : Non oportet, inquit, nam lubens faciam. Qui divinæ voluntati se intime devovit, nihil invitatus aut coactus, sed omnia lubens facit & volens. Tam parvo emitur tanta libertas. Quam hinc Epictetus præclare : Melius, inquit, illud judico quod Deus vult, quam quod ego. Adhæreo illi ut minister & pedisequus : cum illo desidero, cum illo expeto : denique quod ille vult, idem & ipse volo. Quid Christiani dicant sanctius?

*Epict.
l. 3.
dissert.
cap. 7.
circa
mod.*

I V. Beatus Iacoponus è sancti Francisci familia vir integerrimus, ut suam voluntatem divinæ quam arctissime adstringeret, ex animi sui sententia cupiebat omnes labores, ærumnas, angores, molestias & dolores qui verbis exprimi aut animo cogitari possent, tolerare pro Christo, nec inferorum pœnas perferre recusaturus, modo suam cum divina voluntate haberet conjunctam : Deum autem à se amari hoc indicii loco habebat si Deus negasset, quod ille ardentius petiisset. Hic idem dicere solebat : Rationem à conscientia quæsisse, cur se non amplius, ut olim affligeret, nec sibi jam ullum facefferet negotium, huic vero conscientiam respondisse : Hoc ego ea de causa facio, quia te divinæ voluntati

cati penitus submisisti, & in eo quod illa de te statuit, absque omni exoptulatione acquiescis. Huc insignissime facit illud Augustini, qui præceptum Protoplastis datū de non tangenda malo examinans, Adami personam indutus: Si bona est arbor, inquit, cur non tango? si mala est, quid facit in paradiso? Huic Deus: Ideo est in paradiso, quia bona, sed nolo eam tangas, quia obedientem te volo, non contradicentem servum. Eccur hoc? quia tu servus, & ego Dominus sum. En tibi mille rationes sub hac una, quia Deus, noster est Dominus, & voluntatem suam nobis sequendam proposuit, non judicandam, nos autem servi sumus, æquissimum ergo est, hac nos ire, qua nos ducit voluntas Domini.

Angelus Apostata callidissime ac nequissime quæsit in paradiso: Cur præcepit vobis Deus? Quærendum fuisset: Cur hujus arboris fructus non editis? Ad hanc enim quæstionem aptissime responsum fuisset: Quia Deus id præcepit. At vaserrimus serpens responsionē præripuit, ex eaque fecit interrogationem, Cur præcepit Deus? Quotiescunque igitur scitur Deum quid velle, non ulterius licet quærere: Cur hoc? Vrgentissima omnium causarum. causa est: *Deus ita vult.* Abraham filium mactare jussus, quas non rationes potuisset excogitare & opponere? Tacuit tamen & paruit; satis illi fuit hoc unicum, *Deus ita vult.*

V. Parentes explorando liberorū gē-
 nio subinde quærunt : An non luberet
 die tam commoda in hortum concedere,
 aut rus ire? quid si hodie libris missionē
 demus, & chartulas pictas substituamus
 illorum vicem? Si respondeant liberi :
 Sicut domino parenti placuerit ; prout
 vult Dominus parens &c. argumentum
 edunt educationis optimæ, & maturæ
 prudentiæ. Quod si ambulatiuncularum
 & lusus tam avidos se non dissimulent,
 & parentibus nondū annuentibus, jam
 evolent in apricum, indolis non bonæ
 specimen præ se ferunt, & tunc optime
 Pater: Heus puer, inquit, reconde supel-
 lectilem lusoriam, ad scholas hodie itan-
 dum. Hic dejectus vultus, mœror in o-
 culis, murmura, librorū non lectio, sed
 otiosa volutatio, hic sæpe fletus & que-
 relæ contra parentum tyrannidem. En
 stultos infantes, & ad parentum nutum
 parum tractabiles. Tales sumus sæpif-
 sime ; in omnes oblectatiunculas effu-
 sissimi & facile obmurmurantes, cum
 Deus, optimus pater, aut ludicrum no-
 strum turbat, aut ad opus amandat. Si sa-
 pimus, liberos æmulabimur optime in-
 stitutos, nec aliud unquam dicemus,
 quā illud : Prout domino Patri placue-
 rit: prompti parati sumus ire, non ire; fa-
 cere, non facere; laborare, pati, quic-
 quid voluerit pater.

*Epict.
 l. 2.
 dissert.
 cap. 7.*

Hoc ipsum Epictetus sapienter incul-
 cans : Ignavissime homo, inquit, aliud-

ne

ne expetis quam id quod melius est? nū vero aliud quippiā melius, quam quod visum Deo fuerit?

Huc apposite Ioannes Taulerus (quē supra nominavi) Si cui Deus, inquit, optionem faciat dicatque: Vis ut te immunem præstem ab omnibus & corporis & animi miseriis, teque Paradiso restitutam? Non aliud respondendum quā hoc ipsum: Domine prout vis: & adimere miseras potes: & relinquere; hoc autem mihi erit gratissimum, quod voluntati tuæ congruentissimum. Revera sic ampliorem gratiam obtinemus, quā si ad arbitrium nostrū amplissima quæque munera capiamus. Deus certe virtutum non lenis exactor, sicut severi patres, durius solet educare suos. Itaque cum videris homines probos Deoque acceptos laborare, sudare, per arduum ascendere, malos autem lascivire & voluptatibus fluere, cogita illos filiorum modestia delectari, istos licentia vernularum: illos disciplina tristiore contineri, istorum ali audaciam. Deus hominem sibi charum in deliciis non habet; expeditur, indurat, sibi illum præparat. Melius in malis sapimus; secunda rectum auferunt.

*Sen. in
epist.*

Quare nos Deo, velut vacuas sportas offeramus, arbitrato divino aut implendas, aut inanes destituendas. Hieronymus Iulianum submonens: Tu te putas, inquit, in virtutū culmine constitutum,

si partem offeras ex toto. Te ipsum vult Dominus, hostiam viventem; te da Deo, non tua.

CAPVT V.

Qua sint indicia & signa humana voluntatis ad divinam conformata.

Nihili fecerunt militem Romani, qui non habuisset firma latera, & torosos laceitos ad quævis gestanda onera; insuper arma terfa & nitentia, & maximam in suum Imperatorem fiduciam. Nemo se jactet Christi militem, nemo se divinæ voluntatis studiosum credat, nisi certa in se signa deprehendat, suam voluntatem in omnibus pendere à divina. Qua in re ut quis sui ipsius possit experimentum capere, hæc signa sive indicia observabit.

I. Signum. Omnia cupere ad divinæ voluntatis nutum facere, & ideo nihil ordiri rerum, ope divina non prius implorata. Qui Dei voluntatem sequitur, nullum negotium aggreditur quin Deum sibi ante postularit adiutorem. Quod si quid majoris momenti videatur, aut factu difficilius, subsidium à Deo frequentius flagitat. Hoc legis instar fit iis qui seria tractant negotia, & ad clavum sedent, nil unquam temere aggredi, Domino non consulto. Nemo mortalium facile æstimet quantum hinc dampni ferat

Orbis

Orbis universus, quot familiæ male regantur, quot regna & provinciæ male administrantur, quot injusta bella suscipiantur, quot aliis ab aliis injuriæ inferantur, hac lege neglecta. Hæc creberrimorum malorum est origo, quod patres familias, gubernatores, præfides, reges, sæpe homines sui sensus & arbitrii sunt, nec ratione agunt sed impetu; neque os Domini interrogant, sed ducem sequuntur Temeritatem: ingenio suo fidunt, humeris suis credunt, sibiipsis magni Atlantes. hinc sæpe negotiorum chaos & fœda confusio, plurimorum damno.

Graviter impegerunt Israelis Principes, quod in fidem receperunt Gabaonitas, & os Domini non interrogaverunt. Nos ab errore illorum nihilo cautiores, sæpe grandia molimur, & os Domini non interrogamus; sacerdotium ambimus, matrimonium contrahimus, terras & populos regimus, & tamen os Domini non interrogamus. Aliter longe generosissimi duces Machabæi, qui nullum unquam prælium inierunt quin os Domini interrogarent plus simplici vice. Etenim non solum ante pugnam, ad preces militem suum cohortati, & una cum milite precati sunt, sed & comprecationem hanc, dum pugnarent, continuarunt. Sic Judas Machabæus hostilem apparatus considerans, extendit manus in cælum, & Dominum prodigia facientem invocavit, qui non secundum armorum potentiam,

Ios.

cap. 9.

v. 14.

2. Machab.

c. ult.

v. 21.

rentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam. Nec ipse solum dux Machabæus ante congressum, *os Domini interrogavit ardentissimis precibus, sed & copias suas ad idem faciendum exemplo suo accendit. Ita, qui cum eo erant, invocato Deo, per orationes congressi sunt.* Neque tantum ad pugnae initium, verum etiam in ipso pugnae furore, Deum assidue appellabant: manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes, prostraverunt non minus triginta quinque millia, praesentia Dei magnifice delectati. Hoc est, os Domini serio interrogare.

Ibid.

v. 27.

Cassiani consilium est, ante omnes actiones, illud Ecclesiae usurpandum: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adjuvandum me festina.* Aut illud: *Actio- nes nostras quasumus Domine aspirando prae- veni, & adjuvando prosequere, ut cuncta no- stra oratio, & operatio, a te semper incipiat, & per te caepa finiatur.* Pamboni certe hoc consuetudinis fuit, ut quoties con- silium rogaretur, spatium ipse peteret tantisper rem Deo commendandi, nec enim responsi quidquam dare sustinuit, quin prius os Domini interrogasset. Et quidem mos iste huic viro tantum pro- fuit, ut morti jam vicinus, non meminisse dixerit quippiam à se unquam dictum cujus poenituisset. Nimirum Deus inter- rogantibus se continuo responderet. Prae- parationem cordis eorum audivit auris tua. Deo non nititur, nec studiose divi- nam

Ps. 9.

v. 38.

nam voluntatem exquirat, qui non rerū omnium initium à Deo ducit. Os Domini in rebus plane omnibus interrogandū est.

I I. Signum veræ devotionis erga divinam voluntatem, est, ærumnas & calamitates non tantum non expavescere præsentibus, sed eas ultro appetere cum absunt. & hoc ea de causa, quod Deus varie afflictis longe sit vicinior per gratiam, quam quibus omnia fluunt ad votum. Non sine delectatione cantans Iessæus vates: Universum, inquit, stratum ejus versasti in infirmitate ejus. *Pf. 40. vers. 4*
 Ambrosii & Chrysostomi sensu, Deus ægrotum aut aliter afflictum iis consolationibus permulcet, ac si ei lectulum sterneret mollissimum. Sicut quandoq; principes feminæ, ancillantur ægrotis non sine suavi miserationis affectu; sic Mater Domini, sic Christus Dominus singulare patrociniū gerunt hominis aut morbo, aut alia quavis calamitate pressi: modo sint qui se dignos præstent cælesti hoc patrociniū. Romanus Sapiēs *Seneca de Provid. cap. 4. & 5. pauculis miseris.*
 multo religiosissime, pæne dixerim divine hac de re philosophatus: Nolite, obsecro vos, inquit, expavescere ista, quæ Deus immortalis velut stimulos admoveat animis. Calamitas virtutis occasio est. Illos merito quis dixerit miseros, qui nimia felicitate torpescunt, quos velut in mari lento tranquillitas iners lerinet. Hos itaque Deus, quos probat, quos

quos amat, indurat, recognoscit, exercet: eos autem quibus indulgere videtur, quibus parcere, molles venturis malis servat. Erratis enim si quem iudicatis exceptum: veniet ad illum diu felicem sua portio. Quisquis videtur dimissus esse, dilatus est. Quare Deus optimum quemque aut mala valetudine, aut aliis incommodis afficit? Quare in castris quoque periculosa fortissimis imperantur? Dux lectissimos mittit, qui nocturnis hostes aggrediantur insidiis, aut explorent iter, aut præsidium loco dejiciant. Nemo eorum qui exeunt, dicit, Male de me Imperator meruit; Sed, Bene iudicavit. Idem dicant quicumque jubentur pati timidis ignavisque flebilis: Digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura pati posset.

Sap.

cap. 3.

vers. 5.

Et quam hoc congrue Sapientiæ proclamanti! Quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se. Ergo, fugite delicias; fugite enervatam felicitatem qua animi permadescunt, nisi aliquid intervenit, quod humanæ fortis admoneat, velut perpetua ebrietate sopiti. Hanc itaque rationem Deus sequitur in bonis viris, quam in discipulis suis præceptor, qui plus laboris ab his exigit, in quibus certior spes est.

Numquid tu invisos esse Lacedæmoniis liberos suos credis, quorum experiuntur indolem publice verberibus admotis? illos ipsi patres adhortantur, ut
ictus

ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros & semianimes rogant, perseverent vulnera præbere vulneribus. Quid mirum, si dure generosos spiritus Deus tentat? nunquam virtutis molle documentum est. Verberat nos & lacerat fortuna? patiamur. non est sævitia: certamen est: quo sæpius hoc adierimus, fortiores erimus. Ad contemnendam malorum potentiam, animus patientia pervenit. Ignis aurum probat, miseria fortes viros. Quid miraris bonos viros, ut confirmentur, concuti? non est arbor solida nec fortis, nisi in quam frequens ventus incuriat: ipsa enim vexatione constringitur, & radices certius figit. fragiles sunt quæ in aprica valle creverunt.

En tibi, certissimum signum humanæ voluntatis in divinam velut transfusæ, si illa hanc per ardua quoque & aspera non recuset sequi. Quisquis igitur totis amplexibus divinam voluntatem in se admiserit, animosius sane quam Demetrius ille inter ærumnas proclamabit: Hoc unum, mi Deus, de te queri possû, quod non ante voluntatem tuam mihi notam feceris. Prior enim ad ista venissem ad quæ nunc vocatus adsum. Vis oves à me aut famam auferre? hæc pridem offerre paratus eram. Vis liberos meos sumere? illos tibi sustuli. Vis aliquam partem corporis? Sume. non magnam promitto. brevi totum reliquam. Vis spiritum? Quid ni? nullam meam fac. *Ÿ*

facio, quo minus recipias quod dedisti. à volente feres, quicquid petieris. Nihil cogor, nihil patior invitus, nec tibi, ô mi Deus, servio, sed assentior. Hæc est vera geminæ voluntatis unio.

III. Signum. Suiipius diffidentia quam maxima. Hæc vere Christiana virtus est, vix nota priscis idololatriis. Qui sibi diffidit, felicissimos etiam successus, non suis viribus, nec industriæ suæ tribuit, sed eos ex toto divinæ potentis ac bonitati adscribit; errores & quicquid ab his est, sibi imputat, observatque fidelissime Augustini monitum: Tota præsumptio tua Deus sit, ita ut agnoscas te absque Deo nil penitus posse, & in Deo omnia. Nihilominus hic talis qui rebus suis omnibus diffidit, ac desperat, facere quod in se est, non negligit, tanto certiore fiducia in Deo nixus, quanto magis nulla in seipso. Scit se nihil posse, & posse omnia, sed cum Deo. Pro viribus quidem laborat, sed eventum laboris omnem à voluntate divina expectat, æquo animo ferens omnia ea quæ non sunt mala, nisi male sustinenti.

Quam longe aliter, qui sibi, qui suis viribus, suæque arti; qui suæ prudentiæ consiliis fidunt, quam ii sunt, in rerum suarum encomiis facundi, quam seipso liberali ore dilaudant, quam interim in multis remisse agunt, sui fiducia nimii?

At vero qui totus ex voluntate divina pendet, instar libræ, tanto magis altera lance

ince in imū devertit, quanto illa ascen-
dit altius.

Dux militiæ qui castrum defendendū
cepit, dum abest hostis, infirmiora
oci & immunita considerat, de com-
neatu providet, tormenta bellica dis-
onit, contra omnem irruptionem se pa-
at, scit enim hosti fidendum non esse.
ta Christianus: Morbis, inquit, & mor-
non fidam, sacramentis me præmu-
iam, precibus & jejuniis, velut armis
ne instruam; non fido, nec mihi, nec
morti.

At temerarius & suæ virtuti confusus,
tis se credit paratum in omnes hostiū
ccursus, aut certe facillimam sibi spe-
at fore præparationem, cum res postu-
rit: fidit sibi, & morti. Recte de hoc
troque homine Salomon: Sapiens, in- *Prov.*
uit, timet & declinat à malo; stultus *c. 14.*
utem transilit & confidit. Sed infra *v. 16.*
usius, de hac pessima sui fiducia.

IV. Signum. Fiducia in Deum maxi-
na, è qua nascitur, ut qui læsus aut of-
ensus est, non continuo vindictam me-
ritetur, sed sibi ipse dicat: Deus hoc vi-
dit, audiit: Deus ulciscetur, idque suo
tempore. Atque hoc uno hostibus om-
ibus evadit superior, quod certum ha-
beat, licet illi Acheronta moveant, sibi
amen non plus nocituros, quam Deus
ermittat. Sed dicas: Sunt qui nullam
liis nocendi occasionem negligunt; si-
amna nequeant inferre, emolumenta

saltem aliorum impedire conantur. Sic est: verum qui Deo fidit, hoc agit, ne quid in se desideretur industriæ, cetera omnia divinæ providentiæ committit. Huic obstare frustra nituntur improbi.

Prov. Non est sapientia, non est prudentia,
c. 21. non est consilium contra Dominum.

v. 30. Quam fraudulentè egit Laban cum suo
Gen. genero Iacob. sponsam mercedè decies
c. 31. mutavit, ut res generi decurtaret. frustra

vers. 7. fuit; in generi commodum cesserunt omnia. *Non dimisit eum Deus ut noceret*

illi. Hierosolymis minatus est extrema Sennacherib, sed nec ipse nec exercitus ipsius vindices Dei manus effugit. Exercitum Angelus, ipsum interfecerunt filii, *Salvavitque Dominus Ezechiam & ha-*

Paral. bitatores Hierusalem de manu Sennacherib
c. 32. regis Assyriorum, & de manu omnium. Ita-

v. 22. que mi Christiane, fide Deo, & omnem illi vindictam per mitte, ille *Dominus ultionum* est. Et hoc vel idololatræ te doceant. Tisaphernes dux Persa, cum Age-

filao fœdus icit, sed lingua, non animo, mox enim cum ingentibus copiis adfuit, & iussit Græcos cedere Asia.

Agésilas ad hanc legatorum denuntiationem intrepide: Duci vestro, inquit, referte, me ipsi amplas agere gratias, quod fœdus ruperit eaque re Divos hominesque inimicos in se concitarit: ita copiæ meæ plurimum augetur ab

Luc. hostis perfidia. Dictum prorsus Christia-
cap. 1. num: Sicut locutus est, salutem ex ini-
v. 71. micis

mīcis nostris , & de manu omnium qui oderunt nos. Qui Deo fedit, omnes inimicos suos sibi vectigales habet, quia Deū habet faventem. Quicquid autem homo Deo nixus, desiderat, id omnium primo à Deo petit. Qua in re hanc sibi regulā statuit : Hoc quod peto , aut mihi expedit concedi, aut non expedit, quod quidem Deus omnium optime novit. Si expediat, aut id confestim largietur Deus, aut tempore opportuniore , ut interim mea quoque patientia exerceatur : Si neget Deus postulata , certissimus sum, id mihi non expedire quod petii. Hac omnino ratione , neque aliter unquam supplices libellos Deo porrigit, qui divinæ voluntati se solum permisit. Qui hoc divinæ voluntatis arcanum ignorant , opem divinam aut non implorant , aut segniter & remisse, & quā hoc faciant, prius omnium aures fatigant, plurimorum gratiam ambiunt, atque si aliter nequeant, eam etiam muneribus in se derivant , favorem & dignitates velut in nundinis mercantur.

Vidit Ioannes , ille Domini ocellus, *Apoc. cap. I. v. 16.*
 Christum septenas stellas dextra gestantem. Et quæ sunt hæ stellæ in hac manu?
 Ioannes ipse mysterium hoc evolvens : Septem stellæ, inquit, Angeli sunt septem Ecclesiarum, seu, septem Asiæ Episcopi. En, Episcopi & eorum mitræ infulæque in manu Christi sunt. At vero si uspiam mitra dominum desideret , plurimi sunt

qui suam ei caput offerunt, sed non primo rectoque cursu ad manum Christi pervolant. Equidem curritur, sed sæpe prius ad Principum Regumque, ad Præfulum & Antistitum manus pervenitur, quam ad Christi curratur. Idē fit in aliorum officiorum & dignitatum ambitu: humanus favor quæritur, divinus à paucis ambitur, aut certe post humanum. Luculentus error; contrarium oportet agere: divinus ante omnia favor & voluntas expetenda: sceptræ & tiaræ in manu Dei sunt: officia, dignitates, munia, magistratus, Deus dividit: ab illo penitus hæc petenda. Sicut divisiones

Prov.
ca. 21.
vers. 1. aquarum, ita cor regis in manu Domini; quocunque voluerit inclinabit illud. Sicut olitor, horti sui rivulum sub potestate habet, nec ad proximam aut ad primariam semper arborem, sed sæpe ad debiliorem, aut qua vult, aquam educit: ita cor regis, veluti rivus, omnis generis Præfecturas & munera continet, Deus instar hortulani (salvo hominis arbitrio) aquas ex hoc rivo in eos deducit, quos ipse delegit. Ideo stultissime agunt, qui tot preces ac dona in aliorum aures manusque jactant, Deo interim vix eminus & obiter salutato. O deliria hominum! Purius ex ipso fonte petuntur aquæ.

V. Signum. Omnia generoso silentio posse concoquere. Contemplare mihi patientissimum IESVM, inter innumera & convitia & tormenta generosissime

tacentem. Stabant Hebræi sacerdotes & constanter eum accusabant, I E S V S autem tacebat : crimina illi diversa objectabant , I E S V S autem tacebat : instabant illi validis clamoribus, & ad crucem hominē hunc postulabant, I E S V S autem tacebat : jam in cruce pendentē irrisoribus acerbissimis flagellare non cessabant, I E S V S autem tacebat. Nec aliter Mater Domini , in summis angustiis maxime taciturna. Observabat eā Ioseph ferre uterum, & ideo discessionē ab ea moliebatur. Non hīc aliud mater quam filius fecit , ut vere dicatur: Maria autem tacebat , & hoc omne divinæ voluntati ac providentiæ committebat. Audiebat illa hominem sibi charissimum, suum sanguinem mille calumniis appeti, Maria autem tacebat : videbat illa filium innocentissimum sub crucis mole fatiscentem, in cruce gementem audiebat , cernebat in gravissimis tormentis morientem, Maria autem tacebat. Hunc filium & hanc matrem complures æmulati felicissime, cum gravissimorum etiam scelerum accusarentur, ipsi autem tacebant. Norat mansuetissimus rex David miram vim hujus silentii , ea propter vim sibi faciens : Obmutui, inquit, & humiliatus sum, & filii à bonis, Idem mox repetit : Obmutui & non aperui os meum , quoniam tu fecisti. Silentii causam non adfert aliam , quam hanc ipsam, *Quoniam tu fecisti. Ideo fileo,*

*Pf. 38.
vers. 3.
& 10.*

quia voluntatis tuæ hoc esse video; Tuas, mi Deus, voluntas hoc mihi silentium indixit.

Boëth. Severinus Boëthius, ille scriptis & vita illustrissimus vir, insigniter prorsus: *l. 4. de consol. phil. prosa 6.* Quis autem alius, inquit, vel servator bonorum vel malorum depulsor, quam rector ac moderator mentium Deus? qui cum ex alta providentiæ specula respicit, quid unicuique conveniat, agnoscit, & quod convenire novit, accommodat. Hic igitur quicquid citra spem videas geri, rebus quidem rectus ordo est; opinioni vero tuæ perversa confusio. Qui vero se totum divinæ voluntati mancipat, non suæ opinioni, sed rerum ordini credit, quem omnem tanquam optimum probat silendo.

Fit quandoque ut excitatoris ingenii herus, servi ædes ingressus, disjiciat, turbet, misceat omnia, & mox abeat, ne auctor deprehendatur in facto. Servus domū rediens, & omnem suppellectilem disturbatam cernens, graviter quidem excandescit, at cum à suo domino id factum audit, fileat & mitescit. Ita David de seipso: *Obmutui & non aperui os meū. Cur ita? Quoniam tu fecisti.* Ita prorsus qui divinæ voluntati se totum obtulit, adversa sentit quidem, sed divina se Providentia solatur; vanis questibus nihil se profecturū non ignorans: *Levavi, inquit, oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino.* Rege

Psal.
120.
vers. I.
2.

Rege Assuero & Aman convivium celebrantibus, cuncti Iudæi flebant. Sed quam cito cruenta hæc tragœdia mutavit, & in auctorem recidit, quicquid in alios mali pararat. Postquam afflixit ac probavit te Dominus, ad extremum misertus est tui. Si Lunam accessionibus damnisque mutabilem menstrua paupertas non incesseret, nescissent philosophiam lumen à sole mutuari: Sic & nos è quotidiano rerum defectu discimus, omne nobis bonum à Deo tribui. Ægrotat quis? jam primum æstimare novit valetudinem, quam nunquam tantifecisset, si nunquam perdidisset. Hæc quidem natura mortalium est, ut nihil magis placeat, quam quod amissum est. Calumnias aliquis patitur? jam capit quam grave sit crimen, alterius famam lædere, quod quamvis sæpius ipse fecerit, tamen leve quid iudicavit. In egestatem quispiam deductus est? jam incipit meminisse, qualis olim in egenos fuerit. Itaque filet, & hoc ipsum contemplatione expendens, divinæ se voluntati committit.

Sed ægre fortassis files? Ergo loquere; sed corde, sed Deo. Lingua taceat, mens precetur. Meditare silentium Christi coram Præsidente; Mariæ coram improbis civibus, Davidis coram adversariis. Dignior & major tibi convitiatur? tace; convitiatur æqualis? tace; vilior & minor convitiatur? Etiam tunc tace. diffi-

cilius hoc, sed generosius: illum sine Deum adi: precare pro adversario, sicut David, cujus est illud: Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi; ego autem orabam. Adversarium silentio, Deum precibus sibi conciliabat. Ergo file, & divinæ voluntati te penitissime permittite, illud assidue volvens animo; *Quoniam tu fecisti.*

V. I. Signum. Ardua & quæ vix fieri posse credantur, pro Dei honore aggredi. Quam magnanimus hac in re Paulus! *Phil. cap. 4. v. 12. & 13.* Scio, inquit, humiliari, scio & abundare: ubique & in omnibus institutus sum, & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati: Omnia possum in eo qui me confortat. Æque magno & excelso animo David: *Pf. 17. v. 30.* In Deo meo, inquit, transgrediar murum. Redeat Pericles, & Pyræos muros struat quadraginta cubitis altos, tam vero latos, ut duo currus inter se jnncti amplius spatium non desiderent, ego tamen, ait David, hos muros transgrediar. Redeant Carthaginenses, & triplicem educant murum omni ævo celebrem, ego tamen hunc ipsum transgrediar. Reviviscat Anastasius Imperator, & mœnia condat octo pedes lata, ego tamen hæc transgrediar. Redeant *Gen. ca. 11. vers. 4.* Babelis architecti, & turrim ædificent, *cujus culmen pertingat ad calum*, ego tamē & hanc transgrediar in Deo meo, quoniam in illo eripiar à tentatione. Sed & majora magisque ardua promittens David:

vid : In te, inquit, curram accinctus; in Deo meo transiliam murum. Parum ei erat currere & sudare, sed armis etiam indutus, & cataphractus vult currere: parum ei erat, murum quantumcunque crassum aut altum transgredi, jam etiã transilire vult vel cælo certantem molé. Celsior aut densior murus vix ulli obicitur, quam sua cuique voluntas, hunc murũ & transgredi necesse est, & transilire. Quivis cogitet : Deus me patientem esse cupit, cupit esse castum, facilem dare veniam inimicis, bene de aliis sentire, bene loqui me vult Deus. Eccur ego non idem velim? Profecto voluntas mea hætenus ut murus obstitit : at iste me murus non terreat; transgrediar, transiliam: Omnia possum in eo qui me confortat.

Qui res gestas Divorũ evolverit, illud regii psaltis sæpius pronuntiabit : Mirabilis Deus in sanctis suis : Deus Israël ipse dabit virtutem & fortitudinẽ plebi suã; ipse dedit virtutem & fortitudinem Sanctis suis. Et ut vetera taceamus, Franciscus Xaverius, è Societate I E S V, Japonum Apostolus, quanta vir iste pro Deo ausus, quanta potuit, quos muros non transgressus, quæ mœnia non transiit, volasse illum dixeris, si quo aliter adire non posset. Deo ille fretus divinaque voluntate velut accinctus cucurrit, terras transiit & maria. Queri solet nonnunquam siticulosus, videri pagum

in se combustum, adeo fitem urgere : videri potuisset Orbis in Xaverii pectore combustus, adeo ille omnium salutem fitiebat. Et quod incendium Xaverius animo circumtulit, dum quibusdā quasi saltibus, ex Italia in Lusitaniam, ex Lusitania in Indias, ex Indiis in Iaponē, inde ad extremos Sinas sese penetravit, terram ex terra, mari ex mari mutans.

Opponis huic terræ marisque pericula? Hæc, inquit, non timet qui Deo fidit: Silvarum tenebras? Satis lucet flamma in pectore: Infanientem Oceanū? Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem: Latronum & piratarum insidias? Nec domi suæ tutus est, quem divina voluntas non protegit. Ita Deo nixus, murum omnem transfiliit, ita trecenta millia barbarorum, uti Bozius affirmat, Christo adjunxit. Hoc nemo ignorat, arbitror, mille plerumque remoris retineri cogitantem meliora. Sed perumpendū est vi, & eluctandum ad ardua, etiamsi Satan cum omnibus suis furiis, totoque apparatu adversetur. Christus nos in hanc rem animans: Si habueritis fidem, inquit, sicut granū sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc: & transfibit, & nihil impossibile erit vobis. Quisquis se totum divinæ voluntati tradidit, omnia se posse confidit.

VII. Ut autem ea quæ diximus tã de cognitione divinæ voluntatis, quam de humanæ ad illam conformatione quantum

Vide de hoc infra libro 5. ca. 11. ubi de div. provid. Thom. Bozius de signis Eccle. libr. 6. cap. 3.

Matt. ca. 17. ve. 20.

et unquam rudi perspectissima fiant, in hanc epitomen dicta componimus.

Quicquid in Orbe fit (peccatum excipimus) à quocunque aut quomodocunque fiat, divina id fieri voluntate dicendū est. Omnia quæ fiunt, vult Deus fieri; quicquid autē Deus non vult, certissimo non fit. Hinc sapienter Epictetus: Sem-

*Epict.
lib. 4.
dissert.
c. 7. &
Enchi.
ca. 13.*

per, inquit, illud potius volo, quod fit. Atque ut hoc idem omnibus persuadeat: Ne postules, ait, ea quæ fiunt, arbitrato tuo fieri. Sed, si sapias, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Nam omnia quæ fiunt, sunt aliquo modo effectus divinæ voluntatis. Quomodo posset aliquid permanere, nisi tu voluisses? clamat Sapientia. Solum peccatū non vult, sed permittit, nam & peccatum impedire posset, id tamen ob causas sibi notas non impedit. Hoc è Theologiæ arcanis confirmamus: Theologi rem hanc definiunt his verbis: Deus vult omne bonum creatū actu existens, sed quicquid fit extra peccatum, est bonum creatū actu existens, ergo quicquid in Orbe fit, hoc Deus vult fieri, modo absit peccatū, * Hinc ille ingenii acutissimi Theologus: Omnia, inquit, quæ fiunt aut sunt, quæ fuerunt aut facta sunt quæ fient aut erunt, cognoscuntur à Deo in decreto suæ voluntatis. † Et nota, mi

*Sap.
ca. 11.
ve. 26.*

*Tætsi
forte
nō solo.
* Sco-
tus
in 1.*

impe- dist. 39

quæst. unica. §. Viso de contingentia. ita Richard. Caiet. Vasq. † Hoc fuse & erudite probat Theophilus Raynaudus in Theolog. Nat. dist. 8. quæst. 3. art. 4. mili pag. 947.

impediri, quod eas Deus ab æterno præviderit & voluerit; sed Deus illas ideo voluit, quia futuras prævidit.

*Iacob.
Gra-
nadus
in 1.
partem
Divi
Thoma*

Sed ulterius progrediamur. Deus non tantum vult fieri, quidquid in Orbe fit (dempto peccato) sed id omne re ipsa semper exequitur quod melius est, imo quod optimum est, & hoc est, ut sic loquamur, ingenium Dei & innata ejus propensio. * Istud dilucide Basilius Ma-

*disp. 3.
per 6.
sectio-
nes. mi-
hi pag.
420.*

gnus adstruens: Vnum quidē hoc, inquit, habere in mentibus nostris præsumptū oportet, quod nihil eorum quæ nobis accidunt, malū sit, aut tale, ut melius illo excogitare queamus. † In eandē omnino

*Et ser-
mo est
de re-
bus in
quibus
nō ab-
itur in
infiniti-
tum.*

sententiā Damascenus concedēs: Omnia, inquit, quæ Dei providentia fiunt, pulcherrime ac divinissime fieri necesse est, atque ita denique ut meliori modo existere prorsus nequeāt. † Præ omnibus audiēdus hīc Augustinus: Iustitia, inquit ille, veri & summi Dei factum est, ut non modo sint omnia, sed etiam sic

** Bas.
hom. 8.
ex var.
quod
Deus
non est
auctor
malor-
um.*

sint, ut omnino melius esse non possint. Quid clarius? rationē audi: * Quicquid enim, inquit, vera ratione tibi melius occurrerit, hoc scias fecisse Deum tanquā bonorum omnium conditorem. Neque enim tu potes aliquid melius in creatura cogitare, quod creaturæ artificē fugerit.

*† Da-
masc.
lib. 2. de fide cap. 29. † Aug. tom. I. l. de quantitate animæ. c. 33. med. sero. * Idem tom I. l. 3. de libero arbitrio. cap. 5. post init.*

V I I I. Qua ratione autem Deus omnia quæ fiunt, fieri velit, peccata vero fieri

feri permittat, exemplum ponimus hujuscemodi. Iussit olim Summus Pontifex, Julius II. ut Michael Angelus inter pictores celeberrimus extremū Orbis judiciū pingeret. Pictor operi manus admovit, sed pro affectu quem in sacros proceres non benignum gessit, præsules etiam & purpuratos Patres in inferorum flammis collocavit. Pictorem suum sæpius accessit Pontifex, neque nesciit artificiosam hominis temeritatem, & quavis eam minime probarit, certa tamē ex causa dissimulavit videre, illud secum cogitans: Modo finiat opus, mox in carcere penicilli sui errores sentiet, pane solo & fonte cœnaturus. Hic certe Pontifex supremi judicis tribunal pingi voluit, idque in emolumentum spectantiū non in contemptum cujusquam aut injuriam, eam tamen ob certos fines sciens volensq; non impediit: Ita Deus æternitati nos vult pingere, & opera edere immortalia; at nos affectu & manu exerrantibus, jam hos jam illos in Otco statuimus, hoc est, variè injurii sumus in eos quos nobis hostes arbitramur. Sed & alia plurima in opere faciendo delinquimus. Nihilominus pictura rerum in Orbe diversissimarū elaboratur. Est enim mirabilis rerum omniū connexio, series atque concinnitas, ut singula quæ seorsum deformia, aut certe minus pulchra viderentur, ceteris adjuncta, sint longe pulchriora. Deus autem moræ patientissimus

simus expectat, dum omnis pictura hæc finiatur, errores nostros plurimos, tanquam si non videat, dissimulat justissimis de causis. Tandem supremo Mundi die patebit, quid quisque dignum æternitate pinxerit, quid in pictura errarit. Sicut ergo Pontifex, aut Regum quispiam certum quid ac destinatum vult pingi, pictoris autem arbitrium non turbat, errores etiam permittit, ob causas sibi notas: ita Deus omnia quæ fiunt, vult fieri, peccatum vero permittit, sed permittit sciens & volens, cum illud impedire possit. Ita rex David Ioabo belli duce est usus, cuius flagitia minime probavit, tametsi diu dissimulavit. Neque ullus hinc objecerit: Quare homo cogitur impedire peccatum quando potest, & Deus non cogitur, qui semper id potest. Nam præterquam quod Deus sit Dominus & moderator omnium intentus bono communi, nos mancipia & servi; illud etiam accedit, quod Deus è peccato, re omnium pessima, boni quid eliciat, quod homo non potest. Augustinus hoc summi opificis artificium admiratus: Ex omnibus, ait, consistit universitatis admirabilis pulchritudo, in qua etiam illud quod malum dicitur, bene ordinatum, & loco suo positum, eminentius commendat bona, ut magis placeant & laudabiliora sint, dum comparantur malis.

I X. Sed objicias primo: Bona sint omnia, sint omnia optima quæ Deus vult, sed certe non mihi sunt. Audacissime mortalium,

*Prop-
ter
quod
non est
impe-
dienda
caussa
parti-
cularis
quin
suomo-
do
agat.
Aug.
Enchi-
ca. 10.
& 11.*

talium, quid hic ais? *Aequaliter cura est* Sap. cap. 6. vers. 8.
Deo de omnibus. Ita te, ita me, ita singulos curat providentissimus Deus, sicut universos, neque tantū quod melius, sed quod optimū est semper, & tibi, & mihi & singulis, & omnibus vult, & quod vult exequitur efficacissime. Gregorius pulcherrime: Sic, inquit, intendit omnibus, ut adsit singulis; sic adest singulis, ut simul omnibus nunquam desit: sic summa regit, ut ima non deserat; sic imis præsens est, ut à superioribus non recedat. *Cura est Deo de omnibus.* De filiis, seu charissimis Dei amicis res certa & evidens: sed nec circa damnandos alium se gerit: pater est, nutritor est, defensor est usque ad ultimum vitæ momentum: hinc demum iudex, punitor, hinc vindex est tā obstinatæ in se perfidiæ.

Objicias secundo: Et quomodo tantā Dei providentiā ac curā tot sequuntur inconvenientia, ut mihi vocabulo utar, fiunt hinc illic absurdorum absurdissima quæque. Vti Deum dicere dormientem nolim, sic ad minuta quævis vigilantem affirmare, num bene ausim? O te oviculam, sed profecto malam! quamvis crediderim hinc te alienam gerere personā. Vtique Deus vigilat ad quælibet vel minutissima. Ioannes Damascenus tuo ita aptissime respondens: Deus, ait, nōnunquam aliquid absurdi & præposterii fieri permittit, ut per eam actionem quæ absurditatis speciem habet, magnum ali-

Greg. lib. 16. moral. cap. 5. med.

Damasc. l. 2. de Fide 1. ca. 29.

quid

quid & admirabile conficiatur, quemadmodum per crucem hominibus salutem comparavit. Num hæc negabis vera? Ergo Deus non quidem peccata vult, sed efficaciter permittit, seu, permittere vult, & inde proventus elicit utilissimos sibi que maxime gloriosos. Augustinus perspicue id asserens: Propterea, inquit, divina Providentiæ etiam ista dispositio tribuenda est, non quia ipsa peccatores facit, sed quia ipsa ordinat cum peccaverint. Quare licet homini secundum se spectato melius esset non peccasse, si tamen tota series naturæ & gratiæ attendatur, multo fuit melius à Deo peccatū permitti. Notum Ecclesiæ testimonium:

*Aug.
in Ps.
7. post
med.*

*Eccle-
sia au-
lori-
tas. Et
hinc
Theo-
logorū
constās
assertio*

Felix culpa, quæ talem ac tantū meruit habere Redemptorem. Hæc de divina voluntate tam cognoscenda quā amplectenda. Utinam humana gens, vel hac una in re cæcutire desinat, & divinā voluntatē, quam facile potest agnoscere, velit etiam prompte amplecti.

est hæc: Deus omnes effectus veros & reales quarumlibet causarum secundarum, adeoque omnes actiones nostras liberas, etiam malas quæ entia sunt, sicut & ipsam peccati cuiuslibet permissionem; atque etiam mala solius pœna, ab æterno, adeoque prius tempore quam fiant, etiam in particulari aliquo modo prædefiniuit ac præordinavit. P. Adamus Tanner tom. 1. Theol. disp. 2. Dub. 7. n. 7.

Imaginis sequentis brevis
explicatio.

Hominis ad divinam voluntatem conformati
exactissimum exemplar fuit rex David. Testis
omni exceptione vere major, Deus ipse: Invent. ait. *Act.*
David filium Iesse, virum secundum cor meum, qui *c. 13.*
faciet omnes voluntates meas. *ve. 22.*

Heliotropium, minoribus sui semilibus foecundum
floribus, repraesentat maxima virtutum incrementa,
qua ex hac una ad Dei voluntatem conformatione
proveniunt, quam virtutum omnium parentem re-
cte appellaro.

Duocorda, Dei ac hominis, eo se nexu complectun-
tur, ut cor unum videri possit. Verba in corde divino
sunt, **ACCIPERE, REDDE, FUGERE.**
Accipe beneficium, Redde gratias, Fuge quicquid
divinae voluntati adversatur. Cor humanum jure
respondeat: **QVOD VULT DEVS**, id
est ego volo. Hinc amoenissimum est paradiso ser-
enum, utrumque cor cingit. Hinc gladius mæroris &
coloris excutitur; hinc corolla è rosis fugacissima vo-
uptatis texta defluit. *Aliger* è celo felicitatis aeternae
auspissimum fert nuntium, quo homo divina volun-
tati devotus ad immortalitatem invitatur. Non po-
est esse miser, quem tam beatus vocat nuntius.

EMOLVMENTA.

Mirificavit omnes voluntates meas.

Psalm. 15. V. 2.

LIBER TERTIVS

DE

HVMANÆ VOLVNTATIS

ad divinam conformatæ

EMOLUMMENTIS.

CAPVT I.

*Quantam animo tranquillitatem conciliet hu-
mana voluntatis ad divinam Conformatio.*

Diximus, qua ratione divinam vo-
luntatem nosse, qua nostram illi
jungere possimus. Nunc porro di-
cendum, quid emolumentum proveniat,
si humana divinæ semper sit conjunctis-
sima.

I. Tam liberalis est Deus divitiarum
& donorum, ut non tantum æternis nos
deliciis beare statuerit, sed diem æter-
nitatis velut præoccupans, quo nos ad
omnia paratiores promptioresque red-
dat, è mensa sua mittit cælestis convivii
promulsidem, jubetque libare saltem
æternæ felicitatis gustulum. Ita nec in
fœtenti hujus mortalitatis nosocomio
deest magnæ illius æternæq; cœnæ vel-
ut antecœna. Etiã in hoc Orbe inferiori
quies est aliqua, sunt etiam hîc solatia
cælo missa. Neque hîc impendiis mag-
is res agitur, sola opus voluntate ad di-
vinam conformata.

In rupe Taboreja vix guttulã gusta-

rat Petrus cælestis beatitudinis, & mox:

Marc. cap. 9. vers. 4. Bonum est, exclamat, nos hîc esse, imo
 & 5. jam ebrius videri poterat ab hoc nectare, non enim sciebat quid diceret. O Petre, præproperum est, hîc nectar & ambrosiam expectare: loco meliore dabuntur ista, sed nondum.

Angelus ille Apocalypticus Ioannes:

Apoc. cap. 8. vers. 1. Factum est, inquit, silentium in cælo, quasi media hora. Quies aliqua designatur, beato Gregorio interprete, quam hîc assequuntur, qui divinam voluntatē exequi perinde, ut in cælo, desiderant, eaque ratione velut in cæli vestibulo degunt. *Ps. 54. vers. 7.* Eo anhelans David: Et volabo, inquit, & requiescam. Quo volatus iste, utique ad divinæ voluntatis suavissimā contemplationem, eo quisquis pertigerit, jam demum respirare incipit & iucundissime quiescere. Nihil enim ardentioribus votis expetit, quam hoc unum: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Inter ea certe quæ maximam animo pacem & tranquillitatem conciliant, primum hoc numeratur: Omnibus votis contendere atque aspirare ad constans divinæ voluntatis obsequium. Ita

Thom. à Kēp. lib. 3. Imit. Christ. ca. 23. plura lib. 3. ca. 18. num. 2. optimus ille scriptor præcipiens; Opta, inquit, semper & ora, ut voluntas Dei integre in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis. Quisquis igitur cum sanctissimo rege illo volare cupit & quiescere, his profecto alis evolvitur. hi in altū potest, & patrare admiranda.

II. Optimæ fidei scriptor commemo- *Casa-*
 rat de viro religioso, cujus vestes, vel *rius.*
 olummodo tactæ valetudinem multis *Her-*
 constituebant, hinc ille apud ægros vene- *sterba-*
 rationi, apud suos admirationi esse cœ- *cers.*
 lit, cum tamen nulla in eo virtus singu- *lib. 10.*
 ariter splendesceret, vitam enim agebat *mirac.*
 ro more ceterorum in cœnobio, nec *cap. 6.*
 illis insolitis rigoribus sese macerabat; *vixit*
 hoc unum studiosissime cavere solitus, *ante*
 e quid aliud unquã vellet quam Deus. *CCCC.*
 Cum itaque sine pharmacis mederetur *annos.*
 apius, rogatus à cœnobiarcha ejus rei
 causam: Mirari seipsum, agebat, & pu-
 ore ob id affici, cum ceteros jejuniis &
 precibus vix æquet, nedum superet. Ita
 st, inquit cœnobiarcha, te hominem
 ætatum esse, non nescimus, cetera non
 suspiciendum præ aliis. Simul in omnia
 pressius inquirere, & multa sciscitari cœ-
 nit antistes, ac animi arcanum referari
 cupere. Hic vir ille religiosus: Eam, in-
 quit, mihi gratiam à Deo factam jure
 commemini, quod ad divinam volunta-
 tem ita me conformarim, ut adverso
 Deo nil unquam movere velim. Neque
 vero etiam metuo res unquam fore tam
 turbidas, ut animo cadere, aut conqueri
 debeam: sed nec ulli, puto, tam prosperi
 successus mihi sic blandientur, ut ob eos
 singulari me patiar gaudio compleri. Nã
 omnia sine discrimine de manu Dei ac-
 cipio, neque postulo ut ea quæ fiunt, ar-
 bitratu meo fiant, sed ita fieri quæq; vo-

lo ut fiunt: Ita nihil me voluptate, nihil mœrore afficit, nihil me turbat, sed nec beat quidquam, nisi sola, nisi una atque unica Dei voluntas. Ideo in omnibus omnino precibus, hoc unice flagito, ut divina voluntas in me semper, rebusque creatis omnibus quam integerrime perficiatur. Miratus hæc vehementer antistes: Et amabo te, inquit, expone sodes, quis tibi nuper sensus, an non una nobiscum acerbè ferebas, cum nefarius homo ignem subiecit nostris ædibus, cū stabulum & horreum, tam multum frumenti & pecoris combustū, damno pæne irreparabili? Ad quæ cœnobita: Hoc, inquit, scias velim, Pater reverende, nihil inde mœroris me contraxisse. Nam in more positū habeo, pro his talibus Deo gratias agere, cum certissimus sim, quicquid rerum sit, divina permittente Providentia fieri, idque omne in nostrum emolumentum. Ideo curæ mihi non est, modicum an multum habeamus sustentandæ vitæ: Deo fido, qui quemvis nostrum æque frustulo panis poterit nutrire, ac pane integro. Ita lætus dego & alacer. Hic Cœnobiarcha multa contradicere, & variis quæstionibus hominem urgere, ut sic suaviter exprimeret latentes animi sensus. Post varia: Quin imo, ait iste, per quotidianam mei oblationem divinæ voluntati, eo deveni, ut si præscirem ego, ad inferos me dejiciendum decreto immutabili, Deo tamen refractarius

us esse nollem, modo simul liceret scire, sic Deo visum esse, ita Deum velle: non etiam si oratione Dominica vel seculi pronuntiata divinum illud decretum rescindere potestas esset, sane id audere non vellē, sed potius geminas has Deo reces admoverem, Ut æquissimam sanctissimamque voluntatē suam in me periret exsequi, & , Ut hanc unam mihi gratiam faceret, qua veterer tota æternitate, divinæ voluntati quidquam contrarium cogitare. Cohorruit ad has voces Cœnobiarcha, & pæne in lapidem stetit, turbato utrimque silentio. Demum: Ito, inquit, ito, mi Pater, & propositi hujus tenacissimus maneto. Cælum extra cælum reperisti, & hoc interpreteris gratiam paucissimis factam. Raræ immutabilis est à nemine turbari, à nemine ædi posse. Arcem quietissimam habitat, quisquis se totum ad divinam voluntatē conformat.

III. Ita cœnobitam suam à se dimittit antistes, ipse alto stupore defixus, hæc secum cœpit ratiocinari, & : Iam mihi inquit, ait, unde huic viro, quem hominem ridiculum censebant, illa medendi gratia sit. Hæc tanta cum divina voluntate conjunctio, ad hoc fastigii suos evenit. Et quī possit Deus hunc talem hominem æternis flammis addicere? repugnat id infinitæ bonitati. Et sane fieri cogor, nec longum esse, nec difficile iter, ad hoc culmen solidissimæ Tran-

quillitatis : neque enim hîc opus inuſitata vitæ ſeueritate, non crebris jejuniis, non prolixis vigiliis certandum , omne hoc negotiũ peragit unicum generoſum **VELLE**, ſed hoc **VELLE** quotidie inſtaurandum , firmeque ſtatuendum, contra divinam voluntatem prudenter nil unquam admittere. Ita enim, inquit

*Chryſ.
ſer. de
Zach.
ſine
rom. ſe-
cundi.*

Chryſoſtomus, *velle* efficit poſſe, uti *nolle* efficit non poſſe. Magna vis eſt voluntatis, quæ efficit nos poſſe quod volumus, & non poſſe illa quæ nolumus.

Quod ſi quis mane ita ſe Deo cõmitat : O Dominus meus & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum : hodie ſciens prudensq; contra tuam voluntatem nil agam : is tamẽ eodem hoc die aut veritam ganeam, aut infame proſtibus ſubeat , aut aliis ad vitia occaſionibus temere ſeſe indulgeat, hic quidem homo cum Deo ludere, & altera panem, hac vero manu ſcorpionẽ porrigere cenſendus eſt. Ita prorfus divinæ voluntati ſubjectiſſimum ſe quidem polliceri, nihilominus aliorum opibus , aut famæ nominique inſidias ſtruere, invidiam in ſe ſponte admittere, ab ira non præveniri, ſed illam ultro accerſere, hoc jocari eſt cum Deo, & vitiorum moram impellere, atque oſtiũ aperire vix dum rogantibus admitti. Et quodnam hoc amoris ſymbolum? Amote, ſed hunc à me colaphum accipe: aut: Non patiar me ſeparari à te, at cum oc-
caſio

casio invitat in rupis angusto calle, quæ
 verbis ante adeo demulseram, jam manu
 ejicio in voraginem. At solemus piger-
 imis nos vocibus defendere: *Non potui-
 liter.* His Chrysoftomus respondens: *Nec Chryso.
 nim quisquam, ait, poterit excusari, serm. de
 quasi voluerit, & non potuerit: cum Zach.
 constet eum idcirco non potuisse, quia
 voluit, ut nolens volentis exemplo dam-
 netur, & volens, quia implevit quæ vo-
 luit, muneretur.*

I V. Illud ergo colloquium inter duos
 religiosos viros, captu difficile non est,
 & fateri cogimur, viam nemini obstru-
 ctam, ad illum Tranquillitatis apicem;
 ad hunc paradisum nemini occlusum
 ostium: quisquis hoc unum potest, *Velle
 mod vult Deus*, jam ingressus est; nullius
 aut ordinis, aut sexus, aut ætatis homi-
 nes hinc arcentur. Verum duo præcipue
 in narrato colloquio capita sunt institu-
 tionis tam eximiæ, ut ea probe cepisse,
 sit hinc palmam obtinuisse.

Primum: Altissime animo imbibere,
 quicquid sit, divina fieri providentia, quæ
 ad suum finem atque ad beatitudinem
 disponit universa, prout secretissimo Dei
 iudicio placuit ab omni ævo. Omnia
 certa, & in æternum dicta lege decur-
 runt. Pulchre de hoc Seneca: *Causa pen- Senec.
 det ex causa, inquit, privata ac publica de Pro-
 longus ordo rerum trahit. Ideo fortiter vid.
 omne ferendum est: quia non, ut puta- cap. 5.
 mus, incidunt cuncta, sed veniunt. Olim*

constitutum est, quid gaudeas, quid fleas: & quamvis magna videatur varietate singulorum vita distingui, summa in unum venit. Accepimus peritura perituri. Quid ita indignamur, quid querimus? ad hoc parati sumus. Utatur, ut vult, suis natura corporibus: nos læti ad omnia & fortes cogitemus, nihil perire de nostro.

Alterum: Facere quod in se est, cetera omnia divinæ Providentiæ liberalissima confidentia transcribere: sorte sua contentum vivere, de aliena non inquirere, nec ulli beatiorem invidere. Hæc sunt quæ perducunt in propugnaculum Tranquillitatis inexpugnabile: hæc illa virtutum omnium panoplia est. Hanc vero nunquam induunt illi, qui caduca hæc amant, velut sua & perpetua bona, qui se propter illa suspici volunt, qui divinæ Providentiæ non satis fidunt: hi ad levissimarum injuriarum motus collabuntur; jacent & mœrent, cum vanos & pueriles animos, omnis solidæ voluptatis ignaros, falsa & mobilia oblectamenta destituunt. At ille qui se lætis rebus non inflat, nec mutatis cōtrahit, divinæ de se Providentiæ plenissime fidit; adversus utrumque statum invictum animum tenet exploratæ firmitatis: omnium virtutum panoplia munitus est. verbo: Vult quod vult Deus.

CAPVT II.

Fierine possit, ut quis nunquam tristetur, & an id arte illa impetrandum, qua nostram divinæ voluntati conformamus.

S Alomon humanæ sapientiæ pelagus, & magnum portentum, liberissime pronuntiavit: Non contristabit justum quicquid ei acciderit. Prov. ca. 12. ve. 21. Loquitur sapientissimus Rex de rebus fortuitis, quæ bonæ menti contra quam vult obveniunt, perinde si dicat: Mala voluntaria, uti sunt peccata & noxæ, virum bonum utique sollicitum habent & dolore afficiunt: at illa fortunæ ludibria, facultatum amissio, honoris jactura, valetudinis dispendium, charorum funera virum justum tam non afficiant & angunt, ut hæc sæpius in beneficii loco numeret, nec mala putet, sed exercitium patientiæ credat, & pro iis, ut par est, Deo gratias agat. Nam bonæ menti calamitas omnis, occasio est virtutis. Quapropter Hugo, illud (quicquid ei acciderit) acute expendens: Sicut accidens est, inquit, auctore philosopho, quod adest & abest præter subjecti corruptionem: ita præsens tribulatio, & ærumna adest, & abest præter justiciam contristationem, & conturbationem.

Ceterum, quod erecto ac hilari animo vir justus exteriora quævis mala excipiat, Paulus locupletissimus testis: Repletus

2. Cor
cap. 7.
vers. 4.

tus sum, inquit, consolatione, superabundo gaudio in omni tribulatione nostra. Non in fame tantum aut siti, non in vinculis solum aut plagis, sed in omnibus ærumnis & angustiis, *in omni tribulatione nostra*: Neque levi tantum lætitia afficior, sed, *repletus sum consolatione, superabundo gaudio*, etiam cum virgis cædor, cum lapidibus insternor, etiã cum naufragiis jactor. Turonensis præsul Martinus à Severo Sulpitio tot annis nunquam iratus, nunquam mœstus est visus, sed pacatus semper sibi que similis. Ita sane non contristabit justum, quicquid ei acciderit. Chrysostomus omni calculo sententiã hanc confirmans: Nihil enim aliud, inquit, grave atque acerbum est, quam in Dei offensionem incurrere. hoc sublato, non afflictio, non infidiã, non aliud quidquam prudentem animum molestia afficere queat. Quin potius quemadmodum si exiguam scintillam in magnum pelagus injicias, eam protinus extinxeris: eodem modo molestia omnis quamlibet ingens, si in animum sibi bene consciuum incidit, confestim perit & evanescit. Hic idem oris aurei doctor, ut rem quasi oculis explicatius subjiceret, mentem cælo conferens. Cælum, inquit, altius est imbribus ac pluviis. Cælum quidem cum nubibus obducitur, pati putatur, sed nihil patitur: Sic & nos etiamsi putamur pati, nihil patimur, id est, tristitia quasi nubilis ob-

Chryf.
hom. I.
in ep.
2. ad
Cor.

obduci putamur, sed non tristamur. Sed demus humanæ imbecillitati doloris aliquid & mœstitiæ, sed quale hoc aut quantum? Ambrosius: Esto, inquit, in illis, hoc est, in laboribus, aliquid acerbatis. *Ambr. l. 3. de offic. cap. 5.* Quem virtus animi non abscondit dolorem? Neque enim profundum mare negaverim, quia vadosa sunt littora; neque cælum lucidum, quia interdum obtegatur nubibus; neque terram fœcundam, quia aliquibus locis jejuna glareæ est; aut lætas segetes, quia intermixtam solent habere sterilem avenam. Similiter puta beatæ messis conscientiam interpellari aliquo acerbo dolore, tamen manipulis vitæ beatæ, si quid forte accidit adversi atque amaritudinis, tanquam sterilis avena absconditur, aut tanquam lolii amaritudo frumenti suavitate obducitur. Ergo, non contristabit justum quicquid ei acciderit. Sentiet tristitiam, non consentiet; tegetur nubibus cælum, non subuertetur; lolium miscebit se tritico, sed non nocebit. Non sentire mala sua, non est hominis; at non ferre, non est viri.

I. Neque solum Christiana sapientia hoc capit: priscis etiam hoc animi robur non ignotum. Vere cecinit Venusinus vates:

Iustum & tenacem propositi virum.

Non civium ardor prava jubentium,

Non vultus instantis tyranni

Mente quatit solida: —

Si fractus illabatur Orbis,

Impavidum ferient ruina.

Horat.

lib. 3.

carm.

Ode 3.

Susque deque ferantur omnia, cælum ruat, subruente hac mole cor Deo fîsum non trepidabit. Amplissimæ promissiones sunt quæ cor istud prænumiant.

Deus proclamans: Nolite, inquit, tangere Christos meos, quos ego gratiæ meæ oleo inunxi. Et vere: Iustorum animæ in manu Dei sunt, & non tanget illos tormentum malitiæ. Zacharias: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Ioannes: Scimus, inquit, quia omnis qui natus est ex Deo, non peccat (violando charitatem letali noxa) sed generatio Dei conservat eum, & malignus non tangit eum, ea scilicet vi qua possit vincere.

Psal.
104.
v. 15.
Sap.
cap. 3.
vers. 1.
Zach.
cap. 2.
ve. 8.
Vide
Nicolaum
Sera-
rium
in hîc
locum.
1. Io.
cap. 5.
ve. 18.
Isaias.
c. 37.
v. 33.

Affyrius Rex Sennacherib omnes Iudææ civitates expugnavit. Hierosolyma non potuit, imo nec obsedit, imo nec quidem vidit. Diserte affirmat Isaias: Hæc dicit Dominus de rege Affyricum, non intrabit civitatem hanc, & non jactiet ibi sagittam: & non occupabit eam clypeus, & non mittet in circuitu ejus aggerem. Ita profus vir justus, cujus lex voluntas Dei, undique inexpugnabilis est, non contristat eum quicquid ei accidat, licet omnia membra torqueat dolor, licet paupertas urat, licet mille premant ærumnæ, ille tamen erecto celsoque animo Deum arctissime stringit, & etiã tunc ad divinam voluntatem sese conformat ex toto. Et quippeni hoc possit? libera habet charitatis brachia, nullis

inquam, si nolit, catenis vincienda; æternis amplexibus, modo velit, inhæsuræ divinæ voluntati.

Memorant virum eruditione ac virtute magnum, ubi res in maxima esset difficultate, solitum dicere: *Salve amaritudo amarissima, omnis gratiæ benedictionisque plena.* Quid hoc aliud quam cum Socrate philosopho cicutam haurire ridendo? Melius dixerò: Quid hoc aliud quam cum Apostolo Andrea crucem amplecti vel eminus salutando? Hac certe ratione propter hortum, ut ajunt, salutamus & sepem; & propter fructus, manus & arborem.

II. Objicias: Hæc in scholis differimus, aliter domi vivimus. Fames, infamia, bonorum jactura, morborum sævitia neminem exhilarant, neque enim leviter ista feriunt: ferreus sit cujus hilaritatem non subruant hi arietes.

Da veniam, mi homo, videris ex familia esse amicorum Iobi, quibus ille in *Job.*
 os: Consolutores, inquit, onerosi omnes *ca. 16.*
 vos estis. Verbose amici mei, ad Deum *v. 2.*
 stillat oculus meus. Stillat, non nego, &
 hoc non voluptatis est; sed stillat ad *Idem*
 Deum, hoc solidi est gaudii. Deus non *cap. 8.*
 projiciet simplicem, nec porriget manū *v. 20.*
 malignis. Donec impleatur risu os tuū, *et 21.*
 & labia tua júbilo. Ecquid vultis? Manus Domini tetigit me. Ab hac manu feri, beatius est, quam à quavis alia mul-
 eri. Hæc Domini manus persanat vel
 solo

solo tactu; feriendo, non morbum, sed salutem, non mortem adfert, sed vitam. Hæc amicis suis Iobus, hæc & ego tibi. Simul etiam quæro: Si quis ferrea chirotheca te cædat, & sanguinem eliciat nunquid in jus ambulare coges chirothecam? manus fecit. nunquid manum ad tribunal rapies? homo te læsit: ita Deus manū qua ferit, chirotheca tegit. jam scortea, jam lignea, jam & ferrea modo fame punit, modo infamia, nunc illum in te hominē immittit, nunc aliū quandoque per cognatos, per domesticos, per fratres te castigat. Quid jam tibi vis? eadem Dei manus est, idem Deus qui ferit, sed aliter atque aliter, per alios atque alios te cædit. Quid tu jam blateras, homo? Ille nebulo mihi hanc invdiam conflavit; trifurcifer iste in has angustias me coniecit; hic tenebrio & gratiam mihi & pecuniam subduxit. Qui quæso hîc ais, insane? quid contra chirothecam litigas? manum attende, Deus aspice percutientem, Deus hæc tibi omnia fecit. Non recordaris, cujus te supermonuerim? filuisse, imo & obmutuisse sanctissimum regem, hoc unum cogitandum: *Quonia tu fecisti.* Ecclesiastes de bono malaque die differens: Sicut enim hanc

Eccles. cap. 7. v. 15. inquit, sic & illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum justas querimonias. Cur igitur non Deo id saltem laudis tribuimus, quod chirurgo, qui ut scalpello dextre vomitum rupit: Opti

ne (dicimus) mi magister, ab hoc vulnere quod fecisti, sanitatem ego spero. Medicum quoque laudamus, qui Theriacæ viperæ miscet saluberrimo affectu : in Deo cur improbemus, si suis pharmacis humanas noxas & injurias admittat? Hoc sciamus, constare illi facti rationem, etiam cum de ea nihil nobis constat. At interim in Deum occulte queruli mussitamus : O Domine quam acerbe percutit manus tua, nimis valida tibi brachia sunt ad verberandū. O Christiane, ne Deum accusa, nimis tam esse validum ad verberandum; tu nimis delicatus es ad tolerandum : si te prebet tantum aura tristior, si quis tibi faciem extracturus adfit, occidendum te putas. Iustus quasi fundamentum semper æternum : Iustus in æternum non commovebitur. Tandem ibi consistit, ubi nil in terra pellat, ubi nil terreat. Non contrahabit iustum quicquid ei acciderit.

¶ I I. Seneca suo Lucilio : Nolo, inquit, tibi unquam deesse lætitiā, volo tibi tibi domi nasci : nascetur, si modo intra te ipsum sit. Ceteræ hilaritates non replent pectus, sed frontem remittunt : veses sunt; nisi tu forte judicas illum gaudere, qui ridet. Animus debet esse alacer et fidens, & super omnia erectus. Ita forsus est : Animus sit super omnia erectus ad Deum, à nutu & voluntate vitæ sic pendens, ut illum nec extolant fortuita, nec frangant; & cui vera

voluptas sit, voluptatum contemptio, Hunc animum ita liberum, ita interritum ac stabilem, extra turpem metum, extra cæcam libidinem, & fœdas cupiditates positum, cui unum bonum sit Deus & voluntas divina, unum malum averſio à Deo & divina voluntate: hunc, inquam, animum non contriſtabit quicquid e acciderit; hunc ita fundatum, neceſſe eſt, velit nolit, ſequatur hilaritas continua, & lætitia alta atque ex alto veniẽs. Reliqua gaudia aut turpia ſunt aut inſirma & extra hominem. Atque hæc quibus delectatur vulgus, tenuem habent ac perſuſoriam voluptatem: & quodcunque inveciticiuſ gaudium eſt, fundamento caret. Aliter plane in viri juſto gaudio eſt. Nam Seneca teſte, illud ex ſe ortum, fidele firmumq; eſt, & creſcit & ad extremum uſque perſequitur. Obſerva (ad extremum uſque perſequitur quod vel ipſi rationi clarum, ſola enim virtus præſtat gaudiũ PERPETVVM ſecurum: etiam ſi quid obſtat, nubium modo intervenit, quæ infra feruntur nec unquam diem vincunt. Nam reverſalis eſt animus divinæ voluntati affixus qualis Mundi ſtatus ſuper Lunam:

Epist.
28. &
98.

Luca. Perpetuum nulla temeratus nube ſerenum

Siquidem illa pars Mundi ſuperior & ordinatior, nec in nubem cogitur, nec in tempeſtatem impellitur, nec verſatur in turbinem; omni tumultu caret. Eodem modo

modo animus divinæ voluntati constan-
 ter inhærens, quietus, & in statione trā-
 quilla collocatus, modestus, & compo-
 situs est: non contristabit illum, quic-
 quid acciderit. Neque vero Hilaria &
 Saturnalia semper agitabit, aut Baccha-
 lia vivet vir ille justus: placidum &
 cultum illud gaudium est, & cum
 gravitate, imo severitate conjunctum.
 Neque enim aliud est, quā interior quies,
 & pax, & concordia animi, & magni-
 tudo cum mansuetudine. Quæ malis aut
 ultiis absunt: ubi cupiditates ipsæ sibi
 ostrepunt aut pugnant, & semper in
 horum animis velut legiones & castra
 edarum, aut acerbarum cogitationum.
 Mens bona & divinæ voluntati in om-
 nibus obsecundans, nunquam malis suis
 gemiscit, fortuita hæc despicit, quic-
 quid accidat, boni consulit, in bonum
 fertit, nunquam Deo queritur. Hæc illa
 est quies mentis in tuto collocatæ &
 sublimitas; hoc illud ex notitia divinæ
 voluntatis & obsequentia gaudium tam
 grande & immotum, ut non contristet
 istum, quicquid ei acciderit. Nam quod
 sapientia in Sacris loquitur, idem vo- Prov.
 luntas divina pollicetur: Qui me au- cap. I.
 derit, habitabit cum fiducia, & requie- v. ult.
 set absque timore, ab omni malo. Chri- Inter-
 stianus Doctor hæc consignet Ambro- pret.
 sius: Non frangitur sapiens doloribus septuag.
 corporis, nec vexatur incommodis; sed Ambr.
 etiam in AERVMNIS BEATVS ma- l. I. de
 net. Iacob. cap. 8.

net. Quia non in delectatione corporis vitæ beatitudo, sed in conscientia pura ab omni labe.

I V. Itaque sentit ærumnas vir justus sensum enim hominis nulla exuit virtus sed non timet, & invictus dolores suos ex alto spectat. Clarissime Romanus Sapiens: Nihil, inquit, accidere bono viro, mali potest. Quasi respondeat, Adversus aliquid, fateor: nihil mali. & in eo tu erras. Quemadmodum tot flumina non mutant saporem maris, nec remittunt quidem: ita adversarum impetus rerum, viri fortis non vertit animum. Manet in statu, & quicquid evenit, in suum colorem trahit. Est enim omnibus externis potentior: nec hoc dico, non sentit illa: sed vincit, & alioquin quietus placidusque contra incurrentia attollitur. Omnia adversa, exercitationes putat. Talis profecto Iobus, talis rex David.

Pf. 22. vers. 4. Nam etsi ambulavero, inquit, in medicumbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Si Deus pro me, a jebatur.

Rom. cap. 8. ve. 3 I. Paulinus, tunc etiam araneorum telæ instar triplicis muri mihi erunt: si contra me Deus, tunc ipsum hoc subtilissimum textum plus impedire poterit quam ullus murus. Ita Felix Nolanus presbyter, cum idololatriæ impia sacra objectasset, facto in se impetu, in duorum parietum angustias se abdidit, qui aditus cum præpanis repente araneorum telis obductus

uctus videretur, nemini recentis late-
ræ suspicionem reliquit.

Vere, Clamarunt justi & Dominus ex- *Pf. 33.*
audivit eos, & ex omnibus tribulationi- *ve. 18.*
bus eorum liberavit eos. Orbi hoc fas-

as David: Exquisivi Dominum, inquit,
& exaudivit me, & ex omnibus tribu-

tionibus meis eripuit me. Ergo, Bene- *2. Cor.*
dictus Deus, qui consolatur nos in om- *cap. I.*
ni tribulatione nostra, ut possimus & ip- *vers. 4.*
solari eos qui in omni pressura sūt.

Non contristabit justum, quicquid de-
um accadat. Nam uti pupillam Christi

tangere nemo poterat, nisi is à quo Chri-
stus eam voluisset tangi, ita homini pro-

mo certissimum, nec pilum sibi posse
abtrahi, ni Deus id velit. Quod si Deo

lacere quid scierit, mox adest & excla-
mat: Fiat voluntas tua, sicut in cælo &

in terra: non contristabit me, quicquid
divina voluntate obtigerit. Ideo Isaias

ates velut nuncios emittit ad omnes *Isaias.*
robæ mentis homines, & dici eis im- *cap. 3.*
perat: Dicite justo, inquit, *ve. 10.*

Q U O N I A M

E N E.
Verum, ô mi Isaiâ, viro huic charissi-
ma uxor mortuâ est. Nihilominus, in-
quit, dicite illi, *Quoniam bene.* At domus

illi combusta est: Idem hoc illi dicite,
Quoniam bene. At officio & omni gratia
privatus est: *Quoniam bene.* Sed magnam
fecit jacturam honoris. *Necdum male.* At
tam omnium liberorū funera spectavit:
Dicite illi non minus: *Quoniam bene.* At

maximam pecuniæ summam perdidit. *Quoniam bene*, nam ipse periisset, ni prius ipsius pecunia.

Gen. Jacob sub dio dormiit, terra ei in cubile, saxum in cervical fuit: rigidus somnus, fateor, sed vidit huc illuc euntes & redeuntes Angelos, & Deum scalarum capiti acclinem. Multis omnia videntur faxea, sciunt tamen circa se vigilare in-somnes Angelos, & Deum ærumnarum suarū assiduum spectatorem respiciunt, ideo non contristat illos quicquid eis accidit. Iustus quasi leo confidens, absque terrore erit.

Prov. ca. 28. *vers. 1.* Alphonfus, ille Neapolis & Aragoniæ Magnus Rex, qui jam senex Livium & Cæsarē quotidie legit, epistolas Senecæ in Hispanicum idioma transtulit, & ne putes, Lector, in profanis solum scriptoribus eum studiose volutatum, hic vir hic est, qui tota Biblia, vetus & novum Testamentum una cum commentariis decies quater, non obiter, sed presso vestigio evolvit: hic, inquam, Rex virtute & eruditione tantus, inter tot alia, divinum hoc documentum posteris reliquit. Siquidem interrogatus quemnā in hoc Orbe judicaret beatum, respondit: Hunc ego prorsus beatum judico in hac vita, qui seipsum Domino Deo summa pietate & affectu committit, & omnia quæ illi eveniunt, non aliter quam rem à Deo factam laudat, & acceptat. Non hoc oraculum dicamus, & vocem cælo lapsam?

m? non verius, non sanctius dixerit è
elo Angelus.

V. Heraclides Alexandrinus memorat *Hera-*
venisse se ad Dorotheum sexaginta an- *clidis*
s in cavata rupe sanctissime agentem. *para-*
hoc ad fontē missus hauriendæ aquæ, *disus*
serpentem vidit innatantem puteo, & *cap. I.*
rox pedem retulit cum vacua hydria.
ubridens Dorotheus, & hominem diu-
le intuitus, capite leniter concusso: Si
teus, inquit, diabolo permittat in om-
nes puteos dejicere vipersas, tunc omni
potu abstineas? Mox è specu progressus
ad fontem, hausit aquam, cruce signavit
& propinans Heraclidi: Vbi crux, in-
quit, ibi artes Satanæ jacent. Iustus qua-
leo confidens, absque terrore erit: Nec
contristabit justū quicquid ei acciderit.
Sed ut quæ hîc verba sunt, fiant opera,
implex hoc loco consilium suppeditat
Chrysostomus. Primum: Cum in corpo- *Chryf.*
re dolor diversus urget, plerunque fit ut *hom. 5.*
alter præ altero non sentiatur, ut qui *ad pop.*
æsum & suppurantem habet digitum,
simul tamen è stomacho aut capite gra-
viter laborat, de digito tacet, stomachi
aut capitis dolorem queritur: Ita, inquit
Chrysostomus, si te jactura pecuniæ, aut
honoris & famæ, aut alia quævis cala-
mitas dolere jubeat, tu dolorem de pec-
tore excita & ingemisce; cogita Chri-
sti ad columnam cæsi, per vias tracti, in
crucem appensi contumelias & crucia-
tus infandos, simul etiam noxis tuis sup-
plicii-

plicium deberi agnosce. Hic dolor alterum sentiri prohibebit, mitigabit certe
Matt. si sentiatur. Ideo Christus: Nolite, inquit,
ca. 10. timere eos qui occidunt corpus, animã
v. 28. autem non possunt occidere: sed potius timete eum, qui potest & animã & corpus perdere in gehennam. Vult Dominus timorem vinci timore, & illum ab isto consumi, ut non contristet justum quicquid ei acciderit.

Alterum: Emplastrum parti læsæ applicandum, non sanæ, nec ei cui non congruit. Collyrium oculis medetur, non brachiis, catapotium stomacho recipiendum, non eo pes obligandus, malagma ulceri, non vicinæ parti imponendum: ita prorsus Tristitia nec damno pecuniario, nec honoris dispendio, nec morbo aut horum malorum ulli medetur. Mœrore te confice, omnia lacrimis imple, & nec hilum proficies; non pecuniam, non honorem, nec valetudinem luctu revocabis, sed damnum augebis & dolorem. Hujus rei causa hæc: Tristitia proprium remedium est peccati, hæc lues hoc antidoto curatur; hoc malagma huic ulceri applica; peccasse tristare, non numos perdidisse. Chrysofostomus solertissime nos
Chryf. hujus commonefaciens: Mulctatus, in
hom. 5. quit, est quispiam pecunia; tristatus est,
ad pop. mulctam non emendavit. Filium quis amisit; doluit, mortuum non resuscitavit. Flagellatus est quis; doluit, contumeliã non revocavit. In morbum quis incidit
 gravif-

gravissimum; doluit, morbum non sustulit, sed difficiliorem reddidit. Vides horum nulli prodesse tristitiã? Peccavit quis; tristatus est, peccatum delevit, dissolvit debitum. Clarissime Paulus: Con-
 tristati estis, inquit, secundum Deum, ut in nullo detrimentum patiamini ex vobis. Quæ enim secundum Deum tristitia est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur: sæculi autẽ tristitia moralem operatur. Ergo Tristitia, & phar-
 nacũ, & venenũ est; refert, qua ratione traris illa. Ergo repeto millies: Non constabit justũ quicquid ei acciderit.

2. Cor.
 cap. 7.
 vers. 9.
 & 10.

CAPVT III.

Humana voluntatis cum divina Conformitatem, Deo gratissimum esse sacrificium.

Post Agnum cælestem quotidie offerri solitum, voluntatis propriæ oblationem gratissimum Deo sacrificium esse asserimus. Hieronymus ad Lucinium, optime distinguens: Aurum deponere, inquit, incipientium est non perfectorum: fecit hoc Crates Thebanus, fecit Antisthenes: seipsum offerre Deo, proprie Christianorum est. Totum Deo dedit, qui seipsum obtulit. Et hoc unum unice Deus ambiens: Præbe, inquit, filii mi cor tuum mihi. Omnia dedisse censeberis, ubi hoc dederis.

Hiero.
 ep. 28.
 ad Luc.
 cin. &
 epist.
 103.
 ad
 Patro-
 lin.
 Prov.
 ca. 23.

I. Ut autem hæc cordis seu voluntatis

oblatio Deo grata sit, in gratia necesse sit ille, qui hæc offert. Basilius in illud sacri carminis: Afferte Domino filii Dei, afferte filios arietum: Prius, inquit, sis filius Dei, quam ea offeras quæ grata sint Deo. Saltem dolere debes excidisse te gratia, & conari redire. Cor contritum & humiliatum Deus non dispiciet. Præclarissime Augustinus: Vellem, inquit, ut nihil aliud agerem, quam reddere me, cui me maxime debeo, atque ita Dei fieri, quod ait Poëta, amicum mancipium Domino. Ad hoc omnes alios exhortatus Augustinus: Constanter, inquit, Deo crede, eique te totum committe, quantum potes. Noli esse velle quasi proprius, & in tua potestate, sed ejus clementissimi & utilissimi Domini te servum esse profiteri. Ita enim te ad se sublevare non desinet, nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi proffit, etiamsi nescias. Idem alibi luculente hoc confirmans: Nihil, inquit, gratius ei possumus offerre, quam ut dicamus, quod dicitur in Isaia, POSSIDENDO S. Sunt qui ceram voveant aut oleum ad concinandas in templis lampades. Aliquot festertiorum sunt hæc vota, ideo non optima nec perfecta. Alius abstinentiam vovet à vino, aut liberalius largiri stipem constituit: pretiosum votum, non tamen omnium optimum, quid enim hinc pauperes faciant? ergo melius restat. Non eligit Deus oleum tuum aut ceram tuam, sed

Basil.
in Ps.
28.

Hoyat.
lib. 2.
sat. 7.
Aug.
tom. I.
lib. de
Quantitate
anima
ca. 20.

Idem
tom. I.
lib. I.
soliloq.
ca. 15.
Idem
in Psa.
131.
init. &
Sermo,
3. de
Nat.
Dom.

sed

sed hoc quod redemit, animam tuam, hanc illi offer. Et si me interrogas, quomodo animam meam, quam ipse habet in sua potestate, illi offeram? respondebo: moribus sanctis, cogitationibus castis, operibus fructuosis. Sic Anna suum Samuelem obtulit, sic I E S U M beatissima Virgo: sic Ioannes Baptista infans oblatus est: ita Gregorius Nazianzenus, ita Dominicus, Bonaventura, Bernardinus, Bernardus, à parentibus oblatis Deo, in viros sanctissimos evaserunt. Quod si tantopere proferri ab aliis, quantum proderit offerri à seipso? quod integerrime Rex David executus: Voluntarie, inquit, sacrificabo tibi.

*Pf. 53.
vers. 8.*

Hoc ipsum mirifice placet cuique nostrum, si quis se nobis oblatione tam liberali devoveat. Socrati olim cum multa multi pro suis quisque facultatibus offerret, Æschines pauper auditor, Nihil, inquit, dignum te quod dare tibi possim invenio: & hoc uno modo pauperem me esse sentio. Itaque dono tibi quod unum habeo, Me ipsum. Hoc munus rogo quaecumque est, boni consulas, cogitesque alios cum multum tibi darent, plus sibi retinuisse. Cui Socrates: Quid ni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte parvo te aestimas? Habebo itaque curæ ut te meliorem tibi reddam quam accepi. Vicit Æschines hoc munere Alcibiadis parem divitiis animum, & omnem juvenum opulentorum munificentiam.

*Senec.
lib. I.
de Benef.
cap. 8.*

tiam. Vides quomodo animus invenit liberalitatis materiam, etiam inter angustias? Non quanti quæque sint, sed quali dentur animo, quam prona voluntate, perspiciendum. Multum dat Deo, imo dat omnia, qui quotidie se suamque voluntatē divinæ penitissime transcribit. Et hoc diebus singulis non semel duntaxat iterumque faciendum, sed sæpius, sed centies, & millies, tunc præsertim cum quis mutari se sentit aut impugnari, cum quippiam successu carere, aut feliciter succedere animadvertit, tunc clamādum: O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum: fiat voluntas tua. Hoc adversis rebus patientiam, prosperis sobrietatem & moderationem conciliat. Hoc, etsi omnia teterrime cadant, hominem afflictū retinet, ne in voces impias & impatientiā prolabatur, hoc meritum auget, hoc homini Deum mirifice propitiat, hoc scutum est adversus omnem calamitatem.

*Bern.
serm.
de
Quadrupli-
ci de-
bito,
post
med.*

I I. Bernardus hoc omnibus persuasurus: Non habeo, inquit, nisi minuta duo, imo minutissima, corpus & animā, vel potius unum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis prævenit, qui toto se totum me comparavit? Alioquin si illam retinero, qua fronte, quibus oculis, qua mentē, qua conscientia vado ad viscera
mise-

misericiordiæ Dei nostri? Chrystomus *Chryf.*
 de beato Paulo quotidie seipsum offe- *tom. 3.*
 rente : Abel, inquit, obtulit sacrificium; *ad finē*
 & inde laudatur : sed si Pauli hostiam *hom. I.*
 adducamus in medium, quam cælum à *de*
 terra superior erit. Non enim oves offe- *Laud.*
 rebat aut boves, sed semetipsum per dies *S. Patu*
 singulos dupliciter immolabat &c. Ne- *li, post*
 que vero his tantum sacrificiis conten- *initio.*
 tus fuit, sed quia seipsum consecraverat
 Deo, etiam Orbem universum studuit
 offerre. Hinc igneus iste vir, à sui ipsius
 oblatione tam alacer nullū fugiebat la-
 borem, nulla horrebat pericula, ad om-
 nia pro Deo sustinenda paratissimus.

Ævo Diocletiani, Epictetus presbyter *Vide*
 & Astion, religiosissimam vitam agentes *Rof-*
 in Oriente, à Latroniano Almiridensium *weid.*
 duce comprehensi, in carcerem ducti *de vitis*
 sunt. Hic Epictetus : Si crastino, inquit, *Patrii*
 nos iudex in quæstionem rapuerit, mi *lib. I.*
 optime Astion, & de nomine, parentibus, *ca. 12.*
 patria interrogarit, hoc unum ei respon- *& seqq.*
 deamus : Christiani sumus : hoc nomen *usque*
 nobis, hoc genus, hoc patria. Quod si *ad 20.*
 tormentis lacerari nos Deus voluerit,
 nil aliud in tormentis, nisi hoc unum di-
 camus : Domine I E S U, tua voluntas
 semper in nobis fiat. Postero die ad tri-
 bunal medio foro apparatus evocantur
 è carcere. Latronianus pro tribunali se-
 dens, universo populo inspectante, quæ-
 rere instituit, unde domo, gente, patria
 essent. Ad quæ Epictetus : Christiani su-
 mus,

mus, inquit, & parentibus editi Christianis. Non hoc quæro, ait Latronianus, nomina vestra edite; sectæ vestræ perfidiam jam ante novi. Hic iterum sancti martyres: Christiani sumus, Christum IESVM adoramus; detestamur idola. His auditis, ex capdescens iudex imperat de vestitis immaniter cædi. Illi elatis in cælum oculis inter cruentas plagas exclamant: Domine IESV, tua voluntas fiat in nobis. Hic Latronianus acerbè insultans: Vbi est, inquit, defensor ille vester; cuius auxilium imploratis? veniat, & vos meis manibus subducatur. Post quæ denuo sancti martyres exclamant: Christiani sumus; fiat voluntas Dei nostri in nobis. His vocibus in rabiè efferratus iudex, in equuleum iubet attolli martyres, & unguis ferreis atrociter laniari. Sed neque hinc aliæ voces extorqueri poterant, quã hæ ipsæ: Christiani sumus, ô tyranne Latroniane, fiat voluntas Dei nostri in nobis. Iudex, sic vincitur, turpe sibi ratus, ardentibus facibus suspensis admoveri præcepit. Neque tamẽ jam aliæ voces auditæ quam ante: Christiani sumus; fiat voluntas Dei in nobis. His perfuncti cruciatibus reducti sunt in vincula. Spectata hac tragœdia Vigilantius, assessor iudicis, postquam toties ingeminari audiisset illud: Christiani sumus, fiat voluntas Dei in nobis; in eã semet persuasionẽ adduxit, miræ virtutis incantamentum hoc esse, quod omnem

dolo.

doloris vim enervaret, & in ipsis suppliciiis supplicia sentiri prohiberet. Hæc ipsa igitur verba, tanquam potentissimum carmen in omnem noxam, assidue repetere, nec aliud stans, sedens, ambulans, domi, foris, cubitum secedens, aut toro surgens pronuntiare quam hoc ipsum: Christiani sumus; fiat voluntas Dei in nobis. Triduum sic exegit; Deo ipsius velut infantis non mali miserescente. Quarta demum die, arcana vi motus in publicum profiliit, & palam vociferari cœpit: Christianus ego sum, ô tyranne Latroniane, fiat voluntas Dei nostri in nobis. Admissus in carcerem ad martyres, Christianis sacris imbutus est cum omni familia; qui ut suis doctoribus gratus esset, eos postmodum capite plexos sepeliit. Proxima ab hac die Latronianus Epictetum presbyterum & Aftionem in conspectum jubet produci, & jam vulpem induens: Num Diis, inquit, facitis? an etiamnum insaniam vestram perseveratis? Cui Epictetus, Frustra es, Latroniane, Erebi monstra non colimus: vitam nobis potius extorseris quam mentem hanc. Diximus, & usque millies ac millies dicemus: Christiani sumus; fiat voluntas Dei in nobis. Hic demum Latronianus velut leo irrugire, & ad ferales ministros: Mox, inquit, huc acetum & salem; faxo, sentiant improbi se vulneratos esse. Et vos ne parcite; laceros artus aceto & sale confricate.

cate. Verū nec voculā à prioribus mutarunt martyres : eadem utriusque constantissima professio : Christiani sumus; fiat voluntas Dei in nobis. Sed ab his cruciatibus illæsi, denuo in carcerem contrusi sunt, è quo post triginta demū dies educti, & ora saxis contusi, atque fraxineis virgis crudelissime cæsi sunt. Verum idem etiamnum clamabant ambo : Domine Deus noster, tua voluntas fiat in nobis. Tandem in eos suprema sententia dicta, ut extra urbē capite poenas expenderent. Dum ducerentur, his sese mutuis vocibus animarunt : Laudate nomen Domini, quia facta est voluntas Dei nostri in nobis per omnia. Cum ad supplicii locum pervenissent, suum illud ingenti voce proclamarunt : Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum, & laudabilis, & superexaltatus, eo quod non humana, sed tua voluntas per omnia facta est in nobis. Iam jamque securi erant ferendi, cum inter generosissimos athletas nobile certamē ortum, uter gladium prior exciperet, altero alteri primas deferēte honoris causa. Hic Epictetus vir sexaginta annorum, & jam canis inspersus, ætatis auctoritate usus, cupere se dixit præmitti Astionem. neque diu refragatus Astion : O mi Pater, inquit, & ô sacerdos Dei venerande, fiat voluntas Dei, & tua. Dixit, & anima Conditori commendata, caput amputandum præbuit. Epictetus primum se
abji-

abjiciens in Aftionis cadaver, illudque arcte complexus, caput & ipse dedit auferendum. Ita uterque sanctissime finiit.

III. En specula duo terfissima, in quibus mirifice relucet devotissima voluntas erga divinam voluntatem. Ita prorsus se quisque comparet, ut quantumcūque dura experiatur, assidue tamen hoc ipsum ingeminet: Christianus sum, fiat in me voluntas Dei: Equidem ista mihi difficillima, & toleratu gravissima videntur, sed fiat voluntas Dei: Equidem tam tristitia non expectabam, sed fiat voluntas Dei: Equidem hic homo mecum iniquissime agit, sed fiat in me voluntas Dei.

Dux militiæ fortissimus Iehu scripsit 4. Reg. ca. 10. vers. 4. & 5. litteras, & misit in Samariam ad optimates civitatis. At illi non diu morati, sed quā primum ad Iehu legatos destinarunt, qui suo loco dicerent: Servi tui sumus, quæcunque jusseris faciemus, quæcunque tibi placent fac. Et quoties ad nos optimus Deus mittit litteras monetque variè, suamque nobis voluntatem proponit sectandam? Quid jam singuli nostrum aliud renunciari jubeant quam hoc ipsum: Servi tui sumus, quæcunque jusseris faciemus, quæcunque tibi placent, fac. Ideo beatus Antonius suis identidem ingerens: Si semper, ajebat, Dei manibus omnia commiserimus, nullus dæmonum ad expugnandum valebit accedere.

Elias Thesbites cum Baalis sacerdotibus contendebat, utra pars verum Deū coleret: Ad eam demum pactionem venit, ut pars illa vinceret, cujus hostiæ igne cælitus libarentur. Cumque sacrificuli diu multumque clamassent, neque tamen ullum vel indicium igniculi à Baale submissi se proderet, Elias omnes suæ victimæ partes perfundi præcepit aqua, & mox ignis cælo delapsus, omnem victimam consumpsit. Quantum, obsecro, ubique laboris & fatigationis, quantum clamoris & perturbationis est apud plurimos Christianorum? sudatur & algetur, curritur & certatur, nulli parcitur industriæ, at enim plerunque deest ignis vera in divinam voluntatem devotio. Raro & frigide precamur, Fiat voluntas tua Domine, fiat. Ita sæpius & clamamus, & sacrificamus, sed frustra, quia sacrificium nobilissimum, propriæ voluntatis oblationem non curamus.

Ruffinus Macarium olim duo quidam rogarunt, doceret se orare. Quibus ille: Non hinc opus, inquit, multa verborum copia. *Aquil. n. 208.* manus ad Deum crebrius pandendæ, clamandumque: Domine Deus, quomodo vis, & sicut tibi placet, ita fiat. Siquidem ipse novit quæ nobis expediant. *Pelagius libel. 12. n. 10.* Optimus orandi modus. Nam & Pachomius assidue precabatur, ut Domini voluntas in omnibus impleretur.

Salm. to. 10. tract. Narrat Alphonsus Salmero, fuisse hominem qui orationis loco, totum ordinem *alpha:*

alphabetum recitarit (utique perplexa necessitate pressus) & hanc apposuerit clausulam : Domine , junge Tu litteras , & quod tibi magis placet , mihi que magis expedit , largire .

Est ergo hæc humanæ voluntatis cum divina concordia , ex iis omnibus quæ quis Deo potest offerre , maximum , Deoque acceptissimum sacrificium ac holocaustum . In aliis enim omnibus sua duntaxat , in hoc offert homo seipsum : in aliis ex parte solum seu temperantia , seu liberalitate , seu patientia , se donat ; in hoc autem plane totum se dat , ut de se rebusque suis divinum arbitrium disponat , quo modo , & quando voluerit , nulla re sibi nec minima reservata vel excepta . Ac proinde quantum pars differt à toto , tantum differt & hoc sacrificium à ceteris omnibus .

Hic duo monuerim : Si te , mi homo , sic totum divinæ voluntati devoveas , & velut teipsum tuamque voluntatem jugules , non te facti pœniteat , obsecro , seu bene sit tibi , seu male ; ne revoca quod statuisti . Infantum indolem nosti ; cum læduntur , jam nolunt amplius illius esse qui læsit , sed sui . Antea si quæsisisses , *Cujus es ?* Tuus , dixissent . At paululum offensi , renuntiant huic amori & fœderi . Ne , quælo te , cum Deo sic agas , mi Christiane : Etiam si Deus te virgis cædat , etiam si fuste percutiat , etsi te vinciat & urat , etsi variis rerum angustiis te pre-

mat, tu tamen nihilominus assidue clama : Tuus sum, ô mi Deus, tuus sum; fiat voluntas tua.

Deinde, si in flagranti quopiam delicto seu Temulentia, seu Detractionis, five Luxuria, interrogeris, cujusnã sunt hæc membra quibus uteris? an non hæc Deo centies, an non millies oblata? & jam in contumeliam, despiciatum, & gravissimam injuriam Dei à te usurpantur, Ebrietatis, Maledicentia, Libidinis instrumenta? Vide, quid agas, ô homo. Hoc non est servare fidem. En linguam, oculos, manus, corpus totum toties oblatu Deo, jam vendis Cacodæmoni? Vide quid agas; Deus non irridetur. Si de feri nolis à Deo, denuo te sanctissima illius voluntati submitte, exequendo quicquid aut leges aut instinctus divini mandant. Tota Israël felicitas in eo erat, Deum sequi ductorem in terras illas fertiles, Nube & Igne præeuntibus. Ita salus nostra in eo vertitur, ut & præeuntem igneam legem Amoris, & opacam divini regiminis nubem sequamur constanti gressu, dum penetremus in terras illas mellis & lactis vere uberriimas. Ita sequamur, quocunque duxerit voluntas divina.

Gal.

cap. 6.

vers. 7.

CAPVT IV.

*Omnes hominis perfectionem consistere, in
Conformatione humana voluntatis ad di-
vinam.*

OMnes humanæ actiones pretium
sui habent à fine quem spectant :
hinc illæ tam bonæ vel malæ, quæ
illarum finis est. At vero finem actionū
nostrarum nec meliorem, nec sublimio-
rem reperiemus ullum voluntate divina,
hoc est, ipso Deo : Ergo nec meliores
nec sublimiores actiones ullæ sunt,
quam quæ proximæ huic fini. Hinc
illud Basilii Magni effatum, totam san-
ctitatis summam in homine Christiano
esse, ut is rerum omnium qua grandium
qua exilium causas ad unum solumque
Deum referat, & sese in omnibus divinæ
voluntati promptissime subjiciat. Hæc
illa est sanctis Patribus, & sanctioris vi-
tæ magistris toties ac tantopere com-
mendata *Resignatio*, quam vocant, prin-
cipium omnis tranquillitatis, ut quæ ho-
minem in Dei longe tutissima manu
collocat, ita quidem ut homo jam nolit
esse suus, sed Dei, nec sibi vivere, sed
Deo, & nihil non facere propter Deū,
tam adversis contentus quam prosperis.
Hoc Deus adeo in amoribus & deliciis
habet, ut Hebræum regem David, augu-
stissimo titulo donans, appellarit Virum.

Aff. secundum cor suum, qui faciat omnes
ca. 13. voluntates suas. Adeo enim rex ille affi-
ve. 22. xum habebat cor divino cordi, ut ad
 omnes Dei nutus se promptum paratum
 sisteret. Hac omnino ratione plurimum
 quotidie promereri quis potest, si actio-
 nes illas omnes ex se nec vituperio nec
 laude dignas, uti sunt esse, bibere, de-
 ambulare, dormire &c: ad divinam re-
 ferat voluntatem, neque ideo edat aut
 bibat quod esuriat aut sitiatur, sed quod
 Deo id fieri placeat. Bos aut vacca dixe-
 rint: Edo quia esurio, bibo quia sitio,
 jaceo quia dormiturio; longe aliter lo-
 quendum homini, qui edere, bibere, sta-
 re, sedere, dormire velle potest, nō quia
 hoc sibi suave sit, sed quia Deo probetur.

Supra I. Heliotropium, ut diximus, soli devo-
lib. 2. tissimus flos, abeuntem solem intueri se-
cap. 2. per, omnibusque horis cum eo verti solet
 & circumagi, etiam nubilo die. Hujus
 floris genium humana voluntas æmule-
 tur, & divinam voluntatem velut suam
 solē intueatur assidue, diebus etiam nu-
 bilis, rebus etiam turbulentis. In hoc
 sane omnis vitæ sanctitas consistit, ut
Arias optime dixerit ille Theologus: Summa
part. I. vitæ Christianæ & virtutum omnium
de sa- compendium est, Dei voluntati se in
rat. omnibus conformare, idem velle & idem
ment. nolle. Ita prorsus, ut quotiescunq; Deus
cap. 5. quid jubet, promptissime pro se quisque
 dicat: Ita Domine, hoc faciam. Quoties-
 cunque vetat aliquid: Ita Domine, hoc
 omit-

omittam. Bernardus : Summa humilitatis, inquit, in eo videtur consistere, si voluntas nostra divinæ, ut dignum, subiecta sit voluntati, sicut ait Propheta : *Psal.*
 Nonne Deo subiecta erit anima mea ? *118.*
 Omnia quidē Deo ut creatori subiecta, *ve. 91.*
 quoniam omnia serviunt illi, sed ab homine rationis compote voluntariam exigit subiectionem.

Rem mirissimam narrant publica monumenta de Iosepho Anchieta. Fuit hoc ævo vir iste novus in Brasilia Thaumaturgus. Anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto Iosephus ad finum Ianuariensem rediit. In reditu Canoam (navis genus est) conscendit, una cum comite. Erat tunc æstus ingens & molestus, malacia summa, nec auræ quidquam afflabat. Ægre hanc cæli gravitatem ferebat comes. Forte fortuna tunc arborem infederant tres quatuorve grandiores aves, quas incolæ Quaracies nominant, sunt eæ gallinarum magnitudine, colore purpureo in flavum vergente, aspectu pulcherrimæ. Has Iosephus idiomate Brasílico allocutus : Ite, inquit, & cognatas vestras huc accersite, nostrumque iter volatu vestro inumbrate. Illæ collo extenso vocem, velut accepti imperii signum misere, indeque avolantes paullo post magno agmine redierunt, densatæque in nubem tandem Canoam supervolantes umbram fecere, donec unius miliaris decurso spa-

Sebast. Berventarius in vita Iosephi Anchieta lib. 4. pag. 358.

tio, lenis afflare cæpit aura Favonii. Hic Iosephus missionem dedit tanto comitari, iussitque aliò secedere. Illæ quasi imperio perfunctæ, officiosa crocitate, & multis lætitiæ signis avolarunt. Hoc comes, post obitum Iosephi, multis gravibus viris præsentibus iurejurando interposito publice affirmavit. Neque mirum ad hominis voluntatem cum Dei voluntate conjunctissimi naturas omnes se attemperare.

Huic prodigio firmando, adnectam & alterum. Piscatio fiebat ad Maricanam insulam, aderatque unà Iosephus. Incredibilis piscium copia omnes in admirationem rapuit. Sed cum ad salem legerentur, ingens marinorum corvorum aliarumq; aquatilium avium numerus ad expositam escam advolavit, magnum operis impedimentum. Cumque non satis ab ullo possent abigi, Iosephus sermone Brasílico eas jubens facessere: Vos, inquit, hinc secedite, dum hi sunt in opere; ubi nos abierimus, tunc redibitis ad capessendum vestrum diarium. Quasi verba vim habuerint humanos sensus avibus imprimendi, seorsim quietæ finē operis expectarunt. Profectis inde cum Iosepho piscatoribus, gregatim ad devorandas reliquias irruerunt. Inde usu quotidianum erat, piscatoribus indicare quæ copiosam piscationem facerent.

Fuit ut duæ Pantheræ eminus se conspicendas darent. Hic comes Iosephi,
optare

optare se ajebat illas è propinquo spectare. Respondit Iosephus, opere absoluto ejus potestatem fore. Dein belluis his magna voce inclamat. paullo post ut redeant, esse qui illas continus velint adspicere. Finito labore, navim conscendit Iosephus, & trajecto sinu littus appellit. hîc iterum Pantheræ placide se spectandas præbebant, ut eas per otium adspicere omnes ad satietatē potuerint.

I I. Æque obstupescendum & illud fuit. Advertit quadam die Iosephus inter vicanos suos mœstitiam, & ex ea silentium insolitum. Percunctanti causâ responderunt, cibaria sibi deesse. Ille omnes secum ire jubet ad mare, cibum haud dubie reperturos. Negant illi ad piscandum idoneam esse tempestatem, quod tum cælum, tum mare ipsum adversetur. Instat nihilofecius Iosephus, & omnes gradum addere hortatur, neminem frustratum voto rediturum. Ivêre omnes; at mare sævum altius atque altius intumescebat. Hîc vicani ab oculorum fide argumentum petentes: Videsne, ajunt, ipse præsens tuis oculis, mare esse intractabile? Iosephus nihilominus ex iis quærens, quos optarent pisces: responderunt contemptim, Xareos minutos. Est hoc genus pisciculorum palmi unius fere magnitudine, quorum illo anni tempore nulli solent apparere. Tū Iosephus locum iis circa littus, minus mille inde passibus indicat, ibi eorum

pitium copiam fore quantam velint. Eo igitur se conferunt, & parvis reticulis injectis, atque adeo manibus, quantum quisque voluit, ad satietatem exceperunt.

Ne mirare, Lector, sexcenta talia in rebus gestis Divorum reperiri. Nota sunt prisca illa, Mosis baculus, Eliæ pallium, scipio Elisæi, semicinctia Pauli, umbra Petri. Certe hi tales viri sceptrum à Deo obtinēt in res creatas, pro quo illi quod optimum habent, voluntatem dant. Hac mutationis lege homo sic agit cum Deo tanquā si diceret: Domine, omnem ego voluntatem meam tibi trado: Deus, & ego tibi sceptrum meum, ut imperes bestiis, ut domineris in mare, ut sis denique Deus aliquis in terra. Neque enim liberalitate superari vult benignissimus Creator: quisquis ipsi dat quod habet charissimum, nec ipse huic negat quod habet excellentissimum, hoc est, in omnia dominari. Et uti olim Alexander rex, de sibi charissimo Ephestione dixit; Non errasti, nam & hic Alexander est: ita de homine qui divinæ voluntati devotissimus est, dici potest; Nam & hic Deus est, certe per intimā voluntatis unionē.

Priscorum Patrum res gestæ agricolā fuisse memorant, cujus ager fertiliores plerunque segetes tulerit quam vicinorum. Quī id fieret, rogatus à vicinis. Nō esse quod mirentur, respondit, sibi optime convenire cum cælo, nec aliam un-

quam

quam tempestatem esse quam qualem optaret. Irrident illi, & negant id posse fieri. Imo vero, ait iste, ad votum meum respondet cæli gratia. Nam ego nunquā alias tempestatibus commutationes volo, quam quas vult Deus. Cum igitur divinum velle, sit & meum, uberores mihi fruges provenire voluit Deus quam vobis, quibus plerunque cum cælo & Dei voluntate male convenit. Nimirū Deus, uti olim, uniuscujusque voluntati suorum deservit.

*Sap.**ca. 16.**ve. 21.*

III. Pharaoni regi populus Israëlis supplicem libellum per Mosen porrexit olim his verbis: Deus Hebræorum vocavit nos, ut eamus viam trium dierum in solitudinem, & sacrificemus Domino Deo nostro. Viam ad cælum plerique ajunt esse viam trium miliarium. Primo quidē milliari via dicitur **PVRGANS**,

*Exod.**cap. 5.**vers. 3.*

altero **ILLUMINANS**, tertio **VNIENS**, hac quidem via proxime Deum venit, cum divinæ voluntati arctissime adstringitur humana. Christus per Lucam:

*Luc.**ca. 18.**ve. 19.*

Nemo bonus, inquit, nisi solus Deus. Ex hoc fonte sanctorū Patrum & Theologorum effatum est istud: Sicut intellectus divinus regula est totius **VERI**, nec falli potest: ita voluntas divina regula est totius **BONI**, nec distorqueri potest. Atque uti fieri non potest, ut fit aliquid conforme intellectui divino, & non **VERVM**: ita nihil esse potest divinæ voluntati conforme, quod non sit

BONVM.

Chryf. tom. 5. orat. I. contra Iud. post. iisit. BONVM. Optime Chryſoſtomus: Quod fit juxta Dei voluntatem, inquit, quamvis videatur improbum eſſe, tamen omnino Deo gratum eſt & acceptum. Contra, quod fit præter Dei voluntatem, ac ſecus quam ille vult fieri, quamquam eſt iſtimatur acceptum Deo, tamen eſt omnium peſſimum & iniquiſſimum.

Hujus rei ſpecimen ſuggerunt Regum faſti. Propheta regem Achabum divino jufſu reprehenuſus, quod Syriæ regi, quem bello ceperat, contra Dei voluntatem pepercifſet, ne tamen prima fronte agnoſceretur reprehenuſor, accedens ſocium: *In ſermone Domini*, inquit, *percutite me*. Noluit ille; religioni enim ſibi duxerat prophetam vulnerare. Sed mox decretum audiit formidabile: *Recedes à me*, inquit vates, & *percutiet te leo*. Factum, ut prædixit. Ergo alium adiens propheta: *Percute me*, inquit. Percuſſit ille prophetam, & vulneravit. quod non tantum impune fecit, ſed ob id laudem meruit. Quid hoc abſurdius, inquit Chryſoſtomus, fieri poſſit? Qui percuſſit prophetam, evaſit incolumis; qui pepercit, dedit pœnas. Tanti eſt divinæ voluntatis regulam ſectari, vel aſpernari. Cuicumque voluntas divina innotefcit, nefas ei jam ulterius quærere, Cur hoc ita? Omnium cauſarum loco eſt, Deum ita velle.

Ergo tutiſſimū Chriſtianæ perfectionis faſtigium eſt, divinæ voluntati ſe quā integerrime addicere, & deſinere ſuum eſſe, ut poſſit fieri Dei. CA-

CAPUT V.

Confirmationem humana voluntatis cum divina, summum vita bonum esse.

P Rodigi adolescentis frater, acerbè admodum tulit decoctorem patrimonii epulo tam lauto excipi. Idcirco injuriam sui hoc interpretatus, paternas ædes ingredi recusavit. Pater plenissimus humanitatis, hominì pacando egressus cœpit rogare, ne die illa hilaritatem dissensione temeraret. At ille in os patri objiciens: En, inquit, contra voluntatem tuam nil unquam egi; servo me uteris, dum vivo, & tamen nec semel quidem vel olidum hircum mihi dedisses, ut cū amicis hilarius cœnarem, adeo tibi sordent mea obsequia. Sed postquam obediens tuus filius, ille lurco, ille gurges patrimonii & vorago, qui omnia cum mulierculis abligurivit, domum rediit, mox omnia pretiosa domus eruuntur, velut in gratulationem rei tam bene gestæ. Quis non indignetur? At vero pater optimus, ut tranquillaret stomachantem: Fili, ait, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt. An nescis quod æque sis dominus in domo, atque ego? uno marsupio utimur: meæ facultates tuæ sunt. His demum mitigatus ingredi domum sustinuit.

Luc.

ca. 15.

ve. 31.

Benignissimus Deus hominem suæ voluntati

luntati devotum sic conservat, his exci-
tat: Tu semper mecum es, tu es in in-
tellectu meo, in memoria, tu es in volun-
tate mea: te semper adspicio, singulari
te gratia complector: Omnia mea tua
sunt; meum cælum, Angeli mei, imo uni-
genera meus Filius tuus est, quin imo ego
ipse tuus sum, eroque tuus, Ego ero mer-
ces tua magna nimis, per omnem æter-
nitatem.

*Gen.
ca. 15.
vers. 1.*

Neque hoc satis amantissimo Patri,
sed ut norit divinæ voluntati devotus
homo, quanta gratia polleat apud Deū,
dat insuper eam potestatem multis, ut
ea faciant quæ divinis solum viribus fie-
ri possunt. Opera quæ ego facio, inquit
Christus, & ipse faciet, & majora horum
faciet. Certe tales eam obtinent gratiā,
qua norint regere seipsos, & in appeti-
tiones suas maximam habere potestatem.

*Joan.
ca. 14.
ve. 12.*

*Cap.
præce-
dente.*

Hoc illud Dei sceptrum est, uti diximus,
hæc amantissima promissio, hic continuus
cum favore aspectus. Cum homine Deus
divisum velut imperium habet, cum om-
nia quæ Dei sunt, & hominis sint, etiam

*1. Cor.
cap. 3.
ve. 22.
& 23.*

Deus ipse. Paulus affirmatissime: Om-
nia, inquit, vestra sunt &c: sive Mundus,
sive vita, sive mors, sive præsentia, sive
futura, omnia enim vestra sunt: vos au-
tem Christi, Christus autem Dei. VESTRA
sunt, nondum quidem possessione, sed
usu & fine, omnia enim eo condita, ut
saluti vestræ subserviant. Mundus est ve-
ster cū rebus creatis omnibus, hæc enim
omnia

omnia corpori animoque ancillantur: Vestra est vita, ut eam unicæ Dei voluntati impendatis: Vestra est mors, ut per eam velut januam transeatis in paradisum: Vestra sunt præsentia, tam prospera quam adversa, quia his utimini ad virtutem: Futura quoque vestra sunt, quia his fruemini ad voluptatē. Vobis omnia cooperantur in bonum. Desideriū cordis vestri tribuit vobis Dominus.

Rom. cap. 8. ve. 28. Ps. 20. vers. 3.

I. Gloriabatur olim Themistoclis filius omnem Atheniensium Reipublicā à se gubernari, hoc enim omnes cives velle quod ipse velit. Mirantibus audacissimum juvenis dictum, subjecit: Quod ego volo, illud & mater mea vult (filium enim illa tenerrime amabat) quod autem mater mea vult, hoc idem vult & pater meus Themistocles, quicquid vero placuerit patri meo, id continuo placere Athenis jam compertū est. Hinc, inquit, Atheniensis Respublica ad meum imperium componitur. Ita prorsus & meliori jure rectissimæ voluntatis homo dixerit: Quod ego volo, hoc vult omnis cælestis exercitus. Nam quod ego volo, id vult Deus (ego enim nil unquam volo, nisi quod Deus) quod autem Deus vult, hoc omnes Beatorum, hoc universi Angelorum ordines volunt. Huic pater suavissimum illud ingerit: Omnia mea tua sunt. Solūm improbi etiamnum rebelles sunt. Sed erit cum ipsi subdentur justis: Et dominabuntur eorum justis in matutino,

tino. Dum hujus vitæ nox est, ingenti patrantur scelera, & latent; divinæ voluntati certatim contradicitur, & tace

Deus. At *in matutino*, Orbis supremo

Pf. 48. die, quo cuncti revivifcent, Tunc *domina-*

v. 15. buntur eorum *justi*: & *auxilium vetera* *scen-*
in inferno à gloria eorum: omnis improborum
potentia velut defloccata vestis confu-
metur. Tunc ex integro dicetur: omnia

I. Cor. mea tua sunt. Verissime Paulus: Qui

cap. 6. autem adhæret Domino, inquit, unus

vc. 17. spiritus est, per hanc voluntatis consen-
sionem, è qua homo tranquillitatē con-
scientiæ & omnem vitæ sanctitatē hau-
rit, ut semper vigeat vireatque.

Bro- Rem miram narrat Brocardus de locis

card. in Palæstinæ, graviter asserens, nihil à se

sua commemorari, quod non ipse oculis vi-

Palæ- derit. Ergo, ante portam Hierosolymorū,

stina inquit, locus est ad teli jactum ab urbe

mih distans, ubi Christus peroravit ad ple-

p. 301. bem: eodem hoc loco lapis monstratur,

in quo, velut in cathedra stetit illa mu-

lier, quæ sub media Domini concione

Luc. exclamavit: Beatus venter qui te por-

ca. 11. tavit, & ubera quæ suxisti. Clivus hic a-

ve. 27. renis nunquam integitur, licet illic are-

næ velut nives vento agitatæ omnia in-

volvant. Accedit & hoc: Æstate & hie-

me præsignem virorem retinet campe-

stris hic locus, prærogativa singulari.

Huic colli semper virenti simillimū eum

dixerim, qui divinam voluntatē in cor-

dis penetrabilia sic recipit, perinde si dicat:

Tu mihi, mi domine, hęc concioneris velim; te audiam. Tam bona mens arenariis ærumnarum fluctibus nunquam sepelitur, nec potest tam bonę mentis homini unquam esse tam male, quin dicat: Domine, delicate me tractas, & nimiũ mihi parcis; graviora meritis sũ. Sentio quidẽ hęc quantumcunq; levia, non tamen quid ego sentiam, sed quid tu velis attendo: & quia hęc ita fieri permittis, ego nec quidem hiscere contra habeo: placet mihi, quicquid tibi placere video: decretis tuis omnibus contentissimus, ad omnes nutus tuos paratissimus sum: Iube, impera, discerne, muta, prout vis. Nimis ego inscitus sim & impius, si tibi moderari postulem, aut rerum gerendarum modum constituere. Hunc talem hominem omnis infortunii comitatus nunquam expugnaverit; nullius rei jactura illum à Deo avulserit; hac parte insuperabilis est; æstate & hieme, tam rebus adversis quam prosperis viret.

II. Dux belli Iehu occurrentem sibi Ionadabum familiariter affatus: Num-
 quid est cor tuum rectum, inquit, sicut
 cor meum cum corde tuo? Et ait Iona-
 dab: Est. Si est, inquit, da manum tuam,
 qui dedit ei manum suam. At ille le-
 vit eum ad se in currum, dixitque ad
 eum: Veni mecum. Quod Iehu, hoc &
 Christus Rex Orbis universi fecit: venit
 is Samariam, quæ vel ipso nomine Mun-
 dum

4. Reg.
 ca. 10.
 ve. 15.

dum spinis horrentem designat: huc autem ideo venit, ut omnem impii Achab stirpem & Baalis sacrificulos deleret, hoc est, Superbiam, Luxuriam, Idololatriam & omne genus peccati eliminaret. Hic Ionadabum Christus reperit, bonæ voluntatis hominem, quem interrogans Numquid est cor tuum rectum, ait, sicut cor meum cum corde tuo? Si est, da manum tuam & ascende in currum meum & veni mecum. Huic Deus dextram gratiæ suæ porrigit, hunc in altum voluntatis suæ currum attollit, cum hoc vehitur. Nam: Veni mecum, inquit, ducam te per viam Crucis: hæc est ipsissima via ad vitam eamque æternam. Ne formida; juxta me sedes, prolabi te non sinam, sed hoc calle perducam ad cælum, veni mecum, ut semper sis mecum, & juxta me. Hic ille tutissimus in Orbe locus, quem supra modum ambiens Iobus: Pone me *inquit, juxta te, & cujusvis manus pugnet cõtra me. Durabo & milleictus exibo, à tua manu securissimus. Vbi in hunc divinæ voluntatis currum pervenerit homo, facile illi est in intimam cum Christo familiaritatem sese insinuare, inquit & Christi cognatum fieri, & propinquitate prima conjunctum, Christo asseverante: Quicumque fecerit voluntatem*

*Iob.**ca. 17.**vers 3.**Matt.**ca. 12.**ve. 50.**Euth.**in hunc**locum.*

tum extollit honorem, ut ipsos Christi faciat esse cognatos! Revera summum vitæ bonum est, humanæ voluntatis cum divina conjunctio.

Vir sanctus, dicere solebat: *QV I C QV I D V I S, H O C E S.* Quippe tantarū virium est voluntas nostra divinæ conjuncta, ut quidquid serio totaque intentione volumus esse, hoc fimus. Nemo ardentius vult esse submissus, patiens, verecundus, aut etiā liberalis, qui non is ipse sit quem se esse cupit. *Quæquid vis, hoc es.* Addit idem ille: Si magna facere, aut largiri non possis, magnam saltem habeto voluntatem, eamque extende ad imensa. Pauper es? ejus tamen animi esse potes, ut si opes suppetērent, eas liberalissime in egenos esses partiturus. Exiguarum virium es? ita tamen offerrete potes, ut si tibi mille sint animæ, capita mille, mille tamen animas, capita & vitas mille pro Christo prodigere detrectaturus non sis. Afflictus es, & miser tibi videris? junge voluntatem tuam divinæ, & felicissimus eris. Ille vere miser est, qui seipsum nequit regere, de quo vitia, velut de Homero civitates litigant, cujusnam sit; qui turpissima vicissitudine modo Ambitioni, modo Avaritiæ; jam Iræ aut Invidiæ, jam Ebrietati aut Luxuriæ servit, vix unquam suus est, multo minus Dei, quia nunquam Rex in seipsum. De Hercule canit Poëta:

Omnia cum domuit, Veneri servivit & Ira.

Idem pæne de tali affirmes : Omnia licet habeat, seipso caret. Non suus est. sed Pecuniæ, sed Libidinis, sed plurimorum vitiorū servus est. O quanto melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium ! Si vis omnia tibi subicere, subjice te divinæ voluntati : multos reges, si te regat voluntas divina.

III. Deus omni ævo habuit inter homines, quos sibi delegit in amicos & familiares, quibus intime uteretur, quibus plurima suorum arcanorum panderet, in quorum se consuetudinem quotidianis favoribus immergeret. Inter quos aliqui velut primæ admissionis sunt, alii secundæ, tertiæ isti, hoc est, alii aliis Deo conjunctiores : nos ejusmodi homines, *Sanctos* vocamus. Seneca : Inter bonos viros ac Deum, inquit, amicitia est, conciliante virtute. Amicitiam dico ? imo etiam necessitudo & similitudo : quoniam quidem bonus ipse tempore tantum à Deo differt, discipulus ejus æmulatorque, & vera progenies. Aut sumus certe, aut esse possumus. Nostram hac in parte ignaviam merito castigans Epictetus : Si Cæsar, inquit, te adoptasset, quis supercilium tuum ferret ? Nunc cum Dei filius sis, non te æstimas & attollis ? Certe, mi senex, sumus, sed adoptione, quã si perdere nolumus, sanctimonia vitæ servamus. Porro ad hanc vitæ sanctimoniam proximus gradus est, se totum in omni-

Senec.
lib. de
prov.
cap. I.

omnibus divinæ voluntati addicere ; is autem majorem vitæ sanctitatem acquirat, qui altius in divinam voluntatē descendit. Ea propter beatissimus Paulus hoc unice in suis desiderans : Non cessamus, inquit, pro vobis orantes & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus. Non satis ei est, voluntatem divinam à suis agnosci, sed impleri eos cupit hac agnitione : vult illos in divinā voluntatem quam profundissime descendere. Norat utique Paulus, ubi hoc ipse ab eis impetrasset, in omnigenarum virtutum studio eos quam plurimum, idq; sine difficultate profecturos.

Quam autem æquum est, ut homini placeat, quod Deo placuit ab æterno? Harpalus cum filium suū epulatus fuisset, & Astyages Rex, qui illas epulas instruxerat, reliqua filii membra, caput, brachia, pedesque proferri jussisset, interrogassetque : *Et quomodo tibi hæc placeant?* Respondit : *Quicquid facit rex, illud mihi placet.* Ah miser ! tanti est hominem exuere, ut pecudi placeas ?

Quin potius nos Christiani ad omnia, hoc unum pronunciamus ? *Quicquid facit Deus, illud mihi placet.*

Romana olim adulatio libellis supplicibus, qui Cæsari tradebantur, subscribere solebat : *Numini Majestatique tuae devotissimus.* Libellos supplices tradunt Christiani cum orant. Quin ergo suis quisque cum orationibus, tum etiam

operibus, hanc clausulam adjungit semper: Tuo, mi Deus, Numini voluntati- que devotissimus. voluntatem suam om- nem divinæ devovere, & obligare quam arctissime, summum vitæ bonum, & vere cælum extra cælum est, ut jam demon- strabimus.

CAPVT VI.

*Conformationem humana voluntatis cum di-
vina calum esse extra calum, & veram
vitæ beatitudinem.*

*Psal.
127.
vers 2.*

BEatus es, & bene tibi erit, quisquis hanc propriæ voluntatis cum di- vina conformationem perfecte at- tigeris, omniaque velut de manu Dei cu- pide amplexatus fueris: hæc tua in hoc Orbe inferiore beatitudo erit; frueris perenni quodam gaudio, & lætitia non multis nota, hac enim felicitate fruun- tur homines intima familiaritate Deo conjuncti: Beatus es, & bene tibi erit.

*Rom.
ca. 14.
vc. 17.
& 18.*

Certum siquidem Paulinum illud: Non est regnum Dei esca & potus, sed justi- tia, & pax, & gaudium in Spiritu san- cto. qui enim in hoc servit Christo, pla- cet Deo, & probatus est hominibus.

Vti autem in cælo nulla est vicissitu- do, nullum (sic loquar) Heri aut Hodie, sed continuus quidam sibiq; semper si- millimus æternæ voluptatis affluxus, is- que invariabilis, & nunquam non simul
totus

totus : Quoniam mille anni ante oculos *Pf. 89.*
 tuos tanquam dies hesternæ quæ præ-*vers. 4.*
 teriit : Ita & ii qui hanc suæ & divinæ
 voluntatis unionem adepti sunt, jam pæ-
 ne immutabiles, quicquid ærumnosæ
 vicissitudinis intercurrit, rationis impe-
 rio premunt : Omnis eorum gustus &
 oblectatio est Dei beneplacitum; exulat
 hinc inquietudo atque turbatio, quarū
 alioquin aliæ atque aliæ sine numero
 quotidie nascuntur. voluntas illorum à
 Dei voluntate sic suaviter sopita est, ut,
 cum videant à Deo proficisci universa,
 sanctissimamq; ejus voluntatem in om-
 nibus impleri, molestiæ ipsæ ærumnæ-
 que particulam gaudii secum afferant,
 quia in his ipsis molestiis ærumnisque
 divinam voluntatem reperiunt, & cer-
 tius quā in rebus secundissimis. Ita quie-
 rem illorum altissimam si forte quid in-
 currat, nihil est certe quod evertat. Quī
 confidunt in Domino, sicut mons Sion
 non commovebitur in æternum.

I. Hæc illa est caussa serenissimæ pa-
 cis qua prisci pascebantur, ac veluti bea-
 bantur. Non deerant illis variarū ærum-
 narum acervi : morbi sæpissime divexa-
 bant corpus, animum ægri tudines in-
 cursabant, Nam quo quis sanctior, hoc
 plerunque afflictior. Vnde illis ergo tam
 æquabilis serenitas animi, tanta etiam in
 fronte oculisque constantia & hilaritas?
 tam perenne Pascha & quasi sabbatum
 ex sabbato? Non ab alio sane quā à per-

fectissima sui ipsius in divinam voluntatem oblatione. Vano & retuso ruit impetu in eum omnis calamitas, quem sic præmuniit divina voluntas. Non contristabit iustum, quicquid ei acciderit. Iam tunc igitur sanctissimi illi viri felices erant ac beati, nam in rebus omnibus Dei voluntatem & agnoscebant, & venerabantur, ideoque in hac una conquiescebant, lætabantur, epulabantur.

Laërtius in Zeno. Nec præsci Philosophi hoc ignorarunt, à quibus sic definitum: Esse hoc ipsum Beati hominis Virtutem, cum omnia fiunt conformiter consentienterque Dæmoni sive Genio, qui singulis adest, atque id ex arbitrio & voluntate supremi Gubernatoris.

Epict. lib. 2. dissert. ca. 19. post med. Epictetus insignissime: Ostēdite mihi aliquem, inquit, qui & ægrodet, & beatus sit: qui & in periculo sit, & beatus: qui & moriatur, & sit beatus: qui in ignominia sit beatus. Animū ostendat aliquis vestrūm hominis, qui idē cū Deo sentire velit, posthac nec Deū nec homines culpaturus, qui nulla re frustretur, qui nullo casu lædatur, qui non irascatur, qui invidet nemini, qui nō æmuletur: qui (quid enim ambagibus est opus?) ex homine Deus fieri desideret.

Quid nos in hac re verius altiusque dicemus? Et unde quæso hæc ad profanos illos delata aut illapsa?

Fuit, ut duo quidā hac ipsa de re colloquerentur, quorum alter: Si res ita se habent, inquit, ut omnia quæ fiunt à divina

divina

divina voluntate proficiscantur, ita ut *Matt.*
 nec unicus quidem passerculus, Christo *ca. 10.*
 teste, in casses decidat, quin id Deus *ve. 29.*
 præviderit ab æterno, & voluerit, felices nos erimus, nec infelices esse unquã poterimus, si hæc capiamus. Felicissimi, ait iste, & jam pæne in cælo degemus: Sed pauci hoc explicate capiunt, non quia id ulli captu difficile, sed quia animum non applicant. Quamvis & illud in caussa sit, quod hoc rarius aut minus luculente inculcetur in concionibus; erudita sæpe aut jucunda auditu narrantur, sed parum utilia, & quæ sciuisse vix quidquam facit ad cælum. Hoc docendum & urgendum, hoc assidue inculcandum, qua quisque ratione se suaque omnia divinæ deleget voluntati, & cælo potiatur extra cælum.

Catharina, illa à Senis, virgo sanctissima dicere solebat: Bonæ mentis homines esse quam simillimos Servatori nostro, qui uti beatitudinem animæ in ipsis etiam tormentis nunquã amisit, ita nec illos eam perdere, cum hæc consistat in conformatione propriæ voluntatis cum divina. Neque hanc beatitudinem impedit multa pati, cum eam sæpe augeat. Non minus enim Deo conjunctus erat Iob cum acerbissima quæque pateretur, quam cum delitiis afflueret: imo vero ausim dicere, Iobum Deo longe conjunctiorem fuisse egenum & ulcerosum in fino, quam magnificum & gloriosum in

folio. Serenitas mentis cum voluntate divina copulatæ nullis ærumnarum nobilis auferri potest.

Plin. Heliotropio, inquit Plinius, sunt æterna folia : idem de hoc tali homine dixeris, Folium ejus non defluet ; æternum virebit.

Psal. I v. 13.
Valeri. Maxi. II. Persarum quispiam olim de suorum multitudine gloriatus contra Græcos : Cras, inquit, solem obscurabimus sagittis. Cui festive Græcus : Gaudeo, inquit, sic enim in umbra melius præliabimur. Ita qui divinæ voluntati vere devotus est : Ruat, inquit, in me omnis Acherontica vis ; adsint hostes, & solem

Pf. 26. ipsum obumbrent jaculis, non timebit
vers. 3. cor meum, sub hac umbra commodius pugnvero. Sicut fuerit voluntas Dei in cælo, sic fiat.

cap. 3. Narrat Cassianus, hominem Alexandrinū jam grandævū ab idololatriis velut agnum à lupis cinctum. Omnium una
ve. 60. mens erat, virum hunc vellicare, protrudere, exagitare, mille maledictis, mille injuriis laceffere, & velut pilam habere qua dadatim luditur, demum unus per ludibrium quærere, ecquænam miracula ipsius Christus, quem tantopere jactaret, designasset ? Cui sedate senex : Hoc, inquit, miraculi patravit, quod ego injurias, quibus me oneratis, tolerem, nec animi quietem perdam, graviores etiam ipsius amore toleraturus, si vos inferre pergatis. Magnum sane miraculū,

& etiam nunc quotidie patrari solitum ab iis, qui se totos divinæ voluntati emancipant. Norunt hi qua ratione medis in turbinibus ac tempestatibus impavidi, inter ruinas erecti ac stantes persistent, & humana omnia infra se ducant. Nimirum prisca redeunt miracula. Rubus, quem Moses vidit, ardebat, nec tamen deflagrabit: tres Hebræi juvenes in flammis Babylonicis jacebant, illæsi tamen intactiq; permanebant. Ita profusus, multa viris bonis tristitia eveniunt: nec hoc dico, sensu carent, sed impatientia. Omnia adversa, sui experimentum interpretantur, & ad divinam voluntatem omnia reducunt. Ideo dura ac difficilia non reformidant, nec de Deo aut divinis permissionibus quidquam queruntur. Quicquid accidit boni consunt, in bonum vertunt, & nihil non attribuunt divinæ volūtati ac Providentiæ.

Ajunt Macedoniæ montem Olympū altitudinis esse tā admirandæ, ut ad ejus cacumen nec venti, nec pluvix, nec nives unquam pertingant:

----- *Nubes excedit Olympus.*

Purum illic sincerumque cælum est extra omnes tempestatum furias. Sed nec aves aut alias animantes admittit hic locus, nimia subtilitate aëris respirationi obstante. In hujus rei notitiā ventum est hoc modo. Fuerunt qui quotannis eo eluctati, secum deferrent humentes spongas naribus applicatas, quæ aërem

Lucā.

lib. 2.

Pharf.

aërem stiparent, sicque promoverent respirationem. Hi jugo montis conscenso, certos caractères inscripserunt pulveri, quos anno elapso tam non turbatos repererunt, ac si eos recens impressissent, quod certo argumento erat, illuc nec pluviis, nec ventis accessum dari. Atque hic status est hominis qui ad eminentissimam hanc cum divina voluntate concordiam pervenit. Mons est, Olympus est, altior nubibus, superior tēpestatibus, feris inaccessus, impervius ventis; hinc mœroris nubes infra feruntur, hinc alta & in sola Dei voluntate jucundissima tranquillitas. Augustinus: In pace, inquit, perfectio est, ubi nihil repugnat; & ideo filii Dei pacifici, quoniam nihil in istis resistit Deo, & utique filii similitudinē patris habere debent &c. Et hæc est pax quæ datur in terra hominibus bonæ voluntatis, hæc vita consummati perfectique sapientis. Optime dixit Dorotheus: Eum qui divinā voluntatem in omnibus sequi conatur, in curru vehi cum omnibus crucibus ipsi alioqui ferendis; alios qui hanc itineris agendi rationem & compendium ignorant, pone sequi pedites, & onerosas cruces aut morose trahere, aut laboriose ferre.

*Aug.
tom. 4.
lib. 1.
de f.
Dom.
in mō-
te c. 2.
post
init.
Dorotheus.
serm.
de
Obed.*

*Philo.
lib. de
sacer-
dot.
muneribus.*

III. Hanc ipsam cum divina voluntate perfectam conspirationem, supremā esse extra cælum felicitatem asserens Philo: Dum, inquit, de offerendis Deo muneribus agitur, offerentium utilitati pro-

prospicitur. Dum enim assuescunt ali-
 menti partem Deo decidere, nunquam
 in ejus oblivionem veniunt. Qua re ni-
 hil in vita potest contingere felicius ho-
 mini. Huic sententiæ accedens nostri *Barth.*
 ævi Theologus & cōcionator: Conside- *de Sco-*
 ravi ego aliquando, inquit, possitne ali- *bar.*
 qua excogitari ars, qua extra cælestem *sermo*
 beatorum statum, plene felix possit esse *de Sa-*
 homo: unamque hanc esse mihi persua- *mucle*
 deo, si totum se, nulla sui parte reserva- *post*
 ta, suo dedat Creatori, ejusque sanctis- *mit.*
 simæ voluntati.

Huic declarando mirifice facit genius *Pierius*
 Cynocephali, quæ quidem bestia, mani- *in hie-*
 bus pedibusque, sed & cetero corpore *roglyp.*
 non absimilis est homini. Illud propriis- *lib. 6.*
 simum huic animanti, occultis viribus à *pa. 46.*
 Luna gubernari, per hujus fideris mi-
 randa defluvia. Nam cum senescit Luna,
 lumina Cynocephali ita deficient, ut cū
 sidus ad extremam pervenit egestatem,
 oculi belluæ hient lumine vacui, & pari
 modo deficiat omne illius corpus. Cum
 vero adolescit Luna & suum reconcin-
 nat aureum orbem, animantis pariter
 lumina coalescunt, totumque corpus re-
 sumit vires. ita recreatum hoc animal
 sibi que restitutum, in posteriores sese
 pedes attollit, & mirabili corporis flexu,
 ac venerabundis manibus ad lunarem
 circum elatis, supplici gestu adorat Lu-
 nam: qua quidē veneratione velut pro-
 testatur & proclamatur, omnem felicitatē
 Lunæ

Lunæ in acceptis referre, cū sua omnia tam pulchri fideris liberalitati debeat. Inde fit etiam, ut cum Luna omnem rotunditatem suam obtinuit, in capite Cynocephali, circulus velut diadema effulgeat. Admirabilis prorsus consensio inter astrum & brutum animal, quod altrici suæ tantis obsequiis, tam submisso cultu novit agere gratias, & semet in mancipiū offerre. Quid agimus, ô Christiani, si minus aut sapimus, aut facimus quam pecus rationis experts? **DEVS** lux est plenissima, nobis tamen aut crescit aut decrescit lux ista, prout nos illi attemperamus. Languente in nobis hac luce, languent oculi nostri, nos tabescimus, jacemus, deficimus, perimus; crescente illa illuminamur, crescimus, valemus & vigemus. Quin ergo huic Domino ejusque sanctissimæ voluntati nos perfectissime auctoramus, paratos ad omnem nutum. Hoc nobis coronā conciliat, non illam solum æternæ gloriæ, sed & illustrem caducæ vitæ; mutamur in Deum, nostra voluntate in divinam mutata.

Hoc igitur vitæ sanctioris princeps fundamentum est, omnia è manu Dei æquo animo acceptare, divinoque arbitrio se totum permittere. Quisquis es, beatus es, & bene tibi erit. Quicumque divinæ voluntati serio devotus est, in paradiso est, factusque est in pace locus ejus & habitatio ejus in Sion.

*Ps. 75.
vers. 3.*

Helio.

Heliotropium, teste Plinio, formicas necat. Humanæ voluntatis cum divina consensus, verissimum heliotropium, tota curarum & sollicitudinum agmina præfocat.

Hoc omne scriptor è sancti Francisci familia consignavit in hæc verba: Quisquis, inquit, verum animi gaudium ac tranquillam in Deo vitam desiderat, oportet illud immobili huic fundamento velut lapidi angulari *Voluntatis Dei* perpetuo inniti: ei semper incumbendo, idque per modum *Resignationis*. Potest autem (quod notatu dignissimum, præsertim mœsti ac dejecti animi hominibus) potest autem, inquit, resignatus quis esse etiam dum adest contradictio, ariditas animi, aut subtractio devotionis, & licet obmurmuret sensus: quin imo si desit animus sic omnia pro voluntate Dei acceptandi, seseque resignandi, altius est exurgendum, & ipsa ireresignatio pro voluntate Dei acceptanda. Quod si adhuc tenebræ adeo densæ sint, ut nec istud agere queat, oportet eas ipsas tenebras resignare. Si deniq; ratione tepiditatis, nihil horum omnium perficere lubeat, hanc etiam tepiditatem ac defectum voluntatis debet Deo offerre, atque è manibus illius tanquam ejus voluntatem sumere. Hoc modo quæcunq; obviare possunt impedimenta Resignationis, ad eandem ipsam Resignationem reducenda sunt, ut voluntas Dei possit semper & absque inter-

*Benedictus
Anglus in
Reg.
perfect.
fine l;
mihi p.
278.*

194 DE CONF. VOLVNT.
intermissione res omnes velut ignis for-
bere & consumere. Atque hoc genus ir-
resignationem ipsam resignandi, illud
quod secundū sensum est, fructu & me-
rito superat, directiusque ad veram unio-
nem, sui ipsius mortificationem, & rerū
omniū transcendentiam deducit. Hæc ille.

Vtinam, ô Christiani, utinam dies
noctesque nihil aliud magis agatis, nihil
æque curetis, quam ut voluntas vestra,
fiat Dei in omnibus, & divina in vestra
transeat: dignissima res est, ubi nervos
omnes intendatis, ut vobis non aliud vel-
le, nec nolle sit aliud, quam quod vult
aut non vult Deus. Mihi credite, bonum
est nobis sic adhærere Deo, ad divinam
voluntatem sic agglutinari bonum est,
Pf. 72. & ponere in Domino Deo spem nostrā.
ve. 28. Hæc vera beatitudo, hoc cælum est ex-
tra cælum.

Imaginis sequentis brevis
explicatio.

Voluntas humana cū divina refractaria est, si-
millime agit regi Pharaoni, qui Deo contuma-
cissimus, sua suorumque clade luculenter probavit,
quid sit **NOLLE** quod vult Deus. Cor divi-
num assidue quidem invitatur, **SEQVERE**.
At humani cordis superbia, quam pavonis penna
adumbrant, illud Laconis respondet: **NON**
SERVIAM. Qua contumacia, quicquid ei vincito-
lorum injicitur, abrumpit. Hanc talem voluntatem
diabolus quocunque vult pertrahit, validissimis illis
superbia, avaritia, luxuria laqueis. Sed nemo impu-
ne divina voluntati refragatur. Parata sunt rebel-
libus supplicia. Cum alia cessant pœna, vel mare car-
nisficem agit. Hanc eandem humana voluntatis à di-
vina disjunctionem Sol tectus, & Heliotropium fra-
ctum representant. Vbi observandum: quemadmo-
dum Deus diligentes se diligit, ita desertentes se de-
serit, & demum illud inclamat: **Vocati & renuistis,**
ergo quoque in interitu vestro ridebo. Aut ergo velis
quod vult Deus, aut peri.

IMPEDIMENTA.

Vocaui et renuistis. *Prov. i. V. 24.*

HVMANÆ VOLVNTATIS

ad divinam conformandæ

I M P E D I M E N T I S

C A P V T I.

Conformationem humana voluntatis cum divina, qua maxime impediunt.

SI cui domus aut urbis claves committantur, potestas etiam una committitur domus aut urbis ingrediendæ ad libitum. Claves ad cordis penetralia quandoque diu ambit Christus Dominus, dum eas impetret, liberumq; ad cor accessum obtineat. Adeo parum vulicæ humanitatis exhibemus hospiti omnium liberalissimo. Rem scitu dignissimam narrat Ludovicus Blosius, de beata Gertrude virgine. Huic aspectabilem præbens Christus: Hac quidem manu, *Blos. l. 4. illi- vinar. insi- nuat. ca. 23.* jebat, sanitatem fero, hac morbum: elige, filia, utrum placet? Quid hîc faciat Gertrudis? Sanitatem eligat? impudentiæ videbitur: Morbum sanitati præerat? nimixæ modestiæ adscribetur. Certe humani moris est, cû amicus ejusmodi optionē facit amico, ut iste vilius eligat, ad testandam modestiam; ita morbum debuisse elegisse Gertrudis, et effugiendos alterius Orbis cruciatus.

Non elegisset in scite, imitata Catharinā Senensem, quæ longè prætulit spineum fertum aureæ coronæ. Prudentius tamen Gertrudis & melius elegit neutrū, sed plicatis in crucem manibus ad præcordia, & in genua procumbens : O mi Domine, inquit, id ego votis omnibus à te contendo, ut non meam, sed tuam attendas voluntatē : ideo ego ad utrumq; parata, neutrum eligo : tuum est, mi Domine, dignoscere, utrum hoc an illud mihi relinquant. Cui Christus : Quicumq; cupit à me sapius adiri, inquit, suæ voluntatis clavem mihi offerat, nec eam à me unquam repetat. His Gertrudis edocta, precatiunculam fecit conceptissimis his verbis : *Non mea, sed tua voluntas fiat, mi amantissime I E S V.* Et hoc ipsum trecenties sexagies quinquies institit ex more repetere : *Non mea, sed tua voluntas fiat, mi amantissime I E S V.* Quæ quidem oratiuncula mille orationibus aliis videtur anteferenda. Optime fecerit qui hanc diu noctuque assidue ingeminarit, & tunc quidem ardentius, cum res adversæ vehementius infestarent. Nemo sit tam occupatus negotiis, aut oneratus ærumnis, quin decies, quin vicies aut tricies, quin centies conceptissima hæc verba vel singulis horis pronunciet : *Non mea, sed tua voluntas fiat, mi amantissime I E S V.*

Verum, non leve cuivis negotium videtur, hoc VELLE à seipso semper impetra-

petrare. Obluctatur quandoq; arbitrium, & abnuit impelli ad tam vilia tamque aspera perpeſſu. Ideo neceſſe eſt, ut qui ſuam divinæ voluntati quã conjunctiſſimam cupit, ad illa præcipue paratum ſe promptumque offerat, à quibus natura depravator magis abhorret. Idcirco contumax voluntas ad id potiſſimum adigenda, quod plurimum averſatur.

I. Et primo quidem, *Ad omnem penuriam* ſeſe offerat, divinæ voluntati devotus homo, dicatque: Mi Domine, tam ad egeſtatem quam ad divitias expeditum me tibi offero (dorum hoc, ſed ſalubre) neque illam etiam animi paupertatem detrecto ferre, quæ me ſolatiis privet, & deſtituat omni ſuaviore ſenſu. Si ita tibi placet, mi Deus, fiat cor meum inſtar aridiſſimæ terræ. Tu mihi, Domine, propinaſti vinum non Apianum, non Falernũ, non Aromatiten, ſed aſperum, Abſynthiten, & Myrrhatum; in tuam igitur gratiam ex hoc ipſo amariore calice reſpondebo. Scio, Domine, cellam tuam abundare Cretico & condito generoſiſſimo, ſed tu ad experiendos ſervos tuos, vappam illis & aceſcens vinum propinare ſoles: perhauriam ergo, ô bone I E S U, quicquid tu mihi calicis amario-
ris ingeſſeris.

Exhibuerat ſe Deus uni ſuorum amicorum familiaris, & variis animum illius conſolationibus permulſerat. Viſus eſt ſibi homo in rupe Taboreja ad Chri-

*Bloſ.
Mo-
nil.
ſpirit.
ca. 10.*

sti radiantem vultum semper consistere
 Et quid hoc, agebat ipse secum, an non
 in loco mœroris & luctus degimus
 nunquid hoc tempus has sibi suavitate
 poscit? Itaque deprecatus est tantam
 animi dulcedinem. Annuit Deus, &
 quinquennium plurimis eum ærumnis
 & angustiis exercuit, submisit demum
 Angelum, qui hominis luctum solatio le-
 varet: At ille sibi similis & cœpti perse-
 verans: Non aliud ullum solatium, in-
 quit, expeto nisi unicum istud, ut sciam
 placere Deo, me esse in ægritudine; ma-
 ximum mihi est omnium dolorum fo-
 mentum, voluntas divina: modo placeam
 Deo, non refert quã sanus aut æger sim.
 modo Deo placeam.

Chryf. Iosephi, Beatissimæ Virginis sponsæ
hom. 8. sublimissimam hac in re virtutem meriti-
in c. 2. to sic extollit Chrysofostomus: Quæ cum
Matt. audisset Ioseph (solum patriũ exilio mu-
anec. randum) nequaquam passus est scanda-
med. lum, neque dixit; Incerta ista res est ac
 prorsus ambigua: tu paullo ante dice-
 bas, quia salvabit populum suum, &
 nunc seipsum quidem non potest de pe-
 riculis liberare: sed fuga nobis necessa-
 ria, & peregrinatio ac transmigratio
 longinqua: contraria omnino sunt fa-
 cta promissis. Sed horum nihil prorsus
 opponit. Vir enim erat fidelis, neque
 curiosè reversionis tēpus inquit, quod
 utique ab Angelo non signate fuerat ex-
 pressum. Verum ille nec per ista quidem
 factus

factus est segnior, sed obedivit libenter, & credidit, omnes prorsus tribulationes cum gaudio sustinendo. Paratissimus erat Iosephus ad fugam ad ornandam, ad patriam deserendam, ad omnē penuriam tolerandam. Miseriarum omnium levamentum est voluntas divina. Facta sui oblatione ad paupertatem, ulterius eundum.

II. Primæ igitur succedat altera sui oblatio, *Ad Contemptum & Ignominiam*. Ita Paulus præcipiens: In omnibus, inquit, exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros &c. per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ut seductores & veraces. Dicat divinæ voluntati deditus: Domine, ego me tibi offero, ad ignominiam & contemptum quemcunque, eum maxime cujus ego causa non sim. Propter te negligi, contemni, abjici, etiam calcari neququam recuso. Durus, & crassus hic bolus est, sed tamen glutendus est, siquidem è pharmacopolio Christi est. Christus ipse non solum ad omne genus injuriarum sese obtulit, sed illas etiam pertulit, tanquam hominum abjectissimus, Factus pro nobis maledictū, quia scriptum est: *Gal. cap. 3. ve. 13.* Maledictus omnis qui pendet in ligno.

Quanti è Sanctorum numero, bipedū nequissimi olim censebantur, neque illi hoc ignorarunt, sed tolerarunt, etsi senserint. Aliud est improbum haberi, aliud esse. & hoc quidem omnes in cunis di-

dicimus sine magistro, illud autem pauciorunt, & ii solum exactius, qui omnem contemptum perinde ut magnos honores è manu Dei, à divina voluntate accipient.

Videte mihi matrem Domini, Beatissimam Virginem Mariam, divinæ voluntati toto pectore affixam, cum Iosephus sponsus ob vicinum partum trepidans circumspiceret abitum: an non Virgo siluit, nonne divinis nutibus quamcunque de se opinionem commisit? Hoc tam grandi exemplo permoti plurimi sanctorum, qui tametsi gravissimorum scelerum insimularentur, tacuerunt tamen, ignominiam tulerunt, seque totos cum omni infamia permiserunt Deo.

Anno
750.
Vide
Bavariam
Sancti P.
Matt.
Raderi
part. I.
part. I.
Annual.
Boicorum P.
*An-
tre.
Britan-
ner.*
pag.

Sanctus Emmerammus Ratisponensis Præsul, non tantum de turpissimo facinore falso delatus, sed & immanissime excruciatu est. Nam jussu Lambertii, qui Theodonis principis filius, ad scalas gestatorias alligatus est Emmerammus. Ad tormenta sic parato digiti manuum pedumque articulatim præcisi, aures, nares, brachia, pedesque truncati, lingua demum evulsa, quam non multo post secuta est anima. Ah, potuit hic Antistes integerrimus, totque alii innocentissimi hominum extremam subire ignominiam æquo animo, quid est quod nos mille delictorum rei, levem despiciatam & injuriolam minimam tam intoleranter & indigne feramus? Si Dei voluntas,

602. tas,

tas, à qua hæc omnia emanant, cordi nobis fit, non turbabimur facile quantumcunque gravi contemptu; imo sui ipsius quisq; maximus contemptor erit.

Christus redivivus Magdalenæ reverentissimos pedum amplexus paranti: *Ioan. ca. 20. ve. 17.*
 Noli me tangere, inquit, nondum enim ascendi ad Patrem meum. Perinde si diceret: Sæpius me videbis, Magdalena, nec copia negabitur & tangendi & osculandi, quod certe permissum plurimis ab Hierosolyma matronis simul id ausis. *Matt. ca. 28. vers. 9.*
 Equidem potuisset Christus jam tormentis omnibus, jam morte perfunctus, sui tactum jure merito vetare, quia tamen nondum conscenderat cælum, immortalitatis domum, non solum à charissimis discipulis, sed etiam à feminis se tangi permisit. At nos, homunciones vilissimi, qui non tantum in Beatorum domicilia nunquam ascendimus, sed necdum in sepulchra unquam descendimus, mortales etiamnum & miseris omnibus obnoxii, nihilominus toties vociferamur: Noli me tangere, Noli me tangere &c: Quid? tu mihi insultes improbe? ego à te tam contemptim appeller? tu meam auctoritatem sic violare, sic convellere? &c: Mille talia cum stomacho frequenter effutimus. O Christiani, quanta nos tenet divinæ voluntatis ignorantia, quæ nos usque adeo reddit delicatos, ut nec verbulo quidem minus honorifico tangi sustineamus. Qui divinæ voluntatis my-

sterium novit, ipse se ad quosvis contemp-
 ptus offert, & : Mi Domine, inquit, con-
 gnissimus sum ab omnibus cōtemni, &
 abjici : ubi ergo id me fieri videro, quo-
 pridem meritus sum, non indignabor.
 Scio, Domine, nemo me unquam desp-
 catui habebit, quin prius id faciendi
 te potestatem acceperit. Nihil ergo con-
 querar, & vilior fiam quam factus sum
 & ero humilis in oculis meis.

2. Reg.
 cap. 6.
 v. 22.

III. Animo ad Inopiam & Contem-
 ptum jam parato, sequitur tertia sui ob-
 latio, *Ad morbum quemcunque*. Lampade
 fiunt ex argento aut aliis metallis tan-
 artificiose pendulæ, ea compage articu-
 lorum & vertebrarum instruatæ, ut quo-
 cunque & quomodocunque ferantur
 nunquam tamen invertantur; servant il-
 læ suum lumen, semperque cælum respi-
 ciunt. Huic tali lampadi non absimilis
 est, quisquis divinæ voluntati vere devo-
 tus est, quantumcunq; enim acerbe tra-
 ctetur & imprope, Deum tamen respi-
 cit divinamque voluntatem, nunquam
 non erectus ad suum conditorem, cui se
 frequentius sic offert: Domine, si me vis
 effæto & debili esse corpore; aut si vis
 me vivum esse cadaver viribus exhau-
 stum, morbis intabescens, doloribus op-
 pressum, annis pluribus lectulo affixum,
 ecce me promptum paratum, si tibi sic
 placeat, iniquissima etiam valetudo gra-
 tior mihi erit, quam quantumcunque
 diuturna fanitas; mihi perinde erit ad
 tuum

tuum nutum, & valere, & in morbo esse, ac pro eo gratias agere. Observatu dignissimū est quod magnus ille virtutis magister Ioannes Avila docuit his omnino verbis: Plus valet, aiebat, tempore tribulationis unum Deo gratias, quam sex millia in prosperitate. Nam Deo gratias agere, cum bene est, plerique omnes norunt, inter adversa paucissimi.

Refert Ludovicus Blosius eximiæ sanctitatis virginē interrogatā, quibus exercitationibus pervenisset ad eam vitæ perfectionem, respondisse: Nunquam ita doloribus oppressa fui, quin Dei amore graviores perferre expeterem, indignam me donis tam singularibus arbitrata. Hac non inferior alia, integerrima itidem virgo, ipsos inferorum cruciatus sentire sibi videbatur; sed neque sperare poterat tam cito desituros. Quare ad Deum toto sese animo convertens: *Mi amantissime Deus, aiebat, memor esto te Dominum ac Creatorem esse meum. E ego me in aquisissimum iudicium tuum offero, & gratissima voluntati tuæ integre resigno, parata hunc infernalē cruciatum sustinere, quamdiu tibi placuerit: utere me sicut vis in tempore atque aternitate.* Ita se voluntati supremæ impendens, mirabiles fecit in amicitia divina progressus.

Ergo etiam huc voluntas impellenda, ut circa valetudinem commodā & incommodā discat esse indifferens, & ad utrumq; parata. Sed progrediendū ulterius.

IV. Quarto, *Ad mortem* etiam quamcumque illam ultro se offerat voluntas hominis, & nec celerem obitum, nec diuturnam vitam aliter expetat, quam quemadmodum Deo placuerit. Dicat ergo voluntatis divinæ amator: Nec diu vivere, nec cito mori cupio, sed tibi, ô bone I E S U, aut illud aut istud obsequi. Sed neque præscribo, quo mortis genere cupiam obire; quocumque me volueris ad te vocare, eo sequi paratus sum. Solum, mi Deus, mortem repentinam deprecari cuperem, sed neque hîc refractarius esse volo tuæ voluntati, si subita morte defungi me velis, sic fiat, ut vis, per tuam gratiam in tua semper gratia vivere conabor. Scio; Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Itaq; nec immaturam mortem averfor, nec maturam postulo; sed nec miseram aut quam oculi reformident, adeo perhorresco. Credibile est multos placidissime in mortem sopiri, & ad inferos rapi; plurimos horribili acerbaque morte decedere, & cælo recipi. Arcanum est hoc iudicium quam ut oculis patere possit. Ideo & mite moriendi genus, & immitte promptus excipiam, prout Domino visum fuerit. Nam, sive vivimus, sive morimur, Domini sumus. Nemo enim nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur.

8. Turonensis præsul Martinus jam animam acturus: Domine, inquit, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso labo-

Sap.

cap. 4.

ve. 7.

Rom.

ca. 14.

ve. 7.

et 8.

laborem, fiat voluntas tua. Hinc Ecclesia viri virtutem suspiciens: O virum inefabilem, inquit, nec labore victum, nec morte vincendum, qui nec mori timuit, nec vivere recusavit! Sic decet: in utrumque monendi sumus ac firmandi; & ne nimis amemus vitam, & ne nimis ode-
rimus.

Q. Curtius: Fortium virorum est, inquit, magis mortem contemnere, quam *Curt. lib. 5. hist.* odisse vitam. Sæpe tædio laboris ad vitiatem sui compelluntur ignavi: at virtus nihil inexpertum omittit. Vltimum omnium mors est, ad quam non pigre ire, satis est.

Vtrumq; hoc, & VIVERE & MORI, ex præscripto divinæ voluntatis amplectendum. Vivere nos vult Deus? vivamus, seu beate, seu misere, modo ad beatitudinē tendamus. Vult nos mori? moriamur animo promptissimo, & ut prius scriptor monet, saltem non pigrecamus ad mortem, ut quæ nos evocet ad immortalē vitam.

Sed heu quam multi moriuntur non sine querela? quis non recusans, quis non gemens exit? Atqui hoc non est divinæ voluntati ex toto se permittere, non esse contentum concessō tempore. Nos oportet in promptu habere quæ in *Senec. l. 5. de Benef. ca. 17.* incertum diem data sunt, & appellatos sine querela reddere. Pessimū est debitoris creditori facere convitium. Semper pauci dies erunt, si illos numeraveris.

Cogita

Cogita non esse summū bonū in tempore: quantumcunque est, boni consule. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, sed longior. Quanto fatius est, non aliorum annos computare, sed suos benigne æstimare, & in lucro ponere. Oportet te non de eo quod detractum est queri, sed de eo gratias agere quod donatum est. Quia ergo divinæ voluntati placet jam me mori, jam moriar, jam & lubens moriar.

V. Quinto demum, *Ad omnia omnino*, quæcunque vel in tempore, vel in æternitate possunt evenire, idque sine omni exceptiuncula paratissimū se Deo contribuat, divinæ voluntati devotus homo. Aquilæ pullus si probæ sit indolis, fixissimis oculis obtruetur solem: voluntas humana, si bona fit, divinam sic ardet, ut ultro se offerat ad omnia, nec excipiat quidquā. Quis hac in re generosior Paulo, qui divinam voluntatem sectabatur per strictos gladios, per micantes hastas, per volantia saxa, per Oceani fluctus, per varios turbines, per suavissimas tempestates, per avia deviaque; ad exequendam divinam voluntatem nihil huic viro viam obstruere poterat, non carcerum horror, non virgarum ter iteratum supplicium, non lapidum nimbus, non naufragiorum metus, non periculorum multitudo, non quotidiana moriendi necessitas; Paulus divino spiritu ardens, in igne

nes jufferis , ibit. Siquidem : Optabam ego ipse, inquit , anathema esse à Christo pro fratribus meis. Quid ais Paule, inquit Chrysofomus , nonne jã dixisti: Quis nos separabit à charitate Christi ? Imo Chrysofome , quia Paulus unice amabat Christũ , avelli cupiebat à Christo, & à suavissimo Christi consortio, ea tamen lege , ut plures amarent Christũ. Itaque optabat Paulus velut ex imperio cæci amoris, separari non quidem à charitate Christi , sed à beatitate & gloria cum Christo. En quam immotos oculos hæc Aquila in divinæ voluntatis sole fixerit. Tanti est autem hæc tam fortis ad divinam voluntatem Conformatio, ut præ illa parum sit vel mille Mundos ridere . Plerisque sanctorum martyrum non adeo difficile fuit suum sanguinem, ut rem vilissimam tyrannis propinare : inter tormenta solatiis divinis affluebāt, hinc supplicia ipsamque mortem de facili spernebant. Craticulæ candenti, velut fessus viator scamno , incumbit Laurentius ; funestam crucem, velut thalamum regium salutat Andreas ; lapidum imbrem, velut roris guttulas admittit Stephanus. At vero qui sub onere tot ærumnarum quotidie fatiscit, & lentissime mori se sentit , nihilominus tamen in jus divinæ voluntatis concedit, & ad omnia se paratissimum offert , hic sane rem magnam præstat : Si tamen, ut dixi,

AD OMNIA æque secundum Dei arbitrium

bitriū promptus sit. Et ita fieri oportet nam omnia & corporis, & animi, & quæ vocamus fortunæ bona à Deo accipimus, quid in his reddendis excipere possumus? In scholis quidem tritissimū illud Nulla regula sine exceptione: hīc penitus explodendum. Divinæ voluntatis regula sine omni exceptione est. Quisquis secundum hanc cupit vivere, discat & se, & sua omnino omnia divinæ voluntati subicere. Hujus rei illustrissimum nobis exemplum proponens Bernardus: Audi denique hominem, inquit, quem secundum cor suum invenerat **D E V S**. Paratum, inquit, cor meum, **D E V S**, paratum cor meum. Paratum ad adversa, paratum ad prospera, paratū ad humilia, paratum ad sublimia; paratū ad universa quæ præceperis. Vis pastorem ovium facere? Vis constituere regem populorum? Paratum cor meum, **D E V S**, paratum cor meum. *Si autem dixerit mihi, non places; presto sum, faciat quod bonum est coram se.* Digna religiosissimo principe demissio animi, & propriæ voluntatis abdicatio. Quid est enim? *Non places.* Si dixerit Deus: Nolo te regem esse, nolo te vivere: *Presto sum,* inquit David. Si jufferit Deus: Volo te iterum exulem, iterum esse fugitivum, & loco mali soceri pessimum habere filium, qui patris diadema & jugulum petat. Et tamen, *Presto sum,* ait David. **Quod si Deus imperet: Volo te**

rsum subire speluncas, & ferarum la-
 tribula; iterum vivere mendicato, &
 quotidie mortis adire discrimina. Nihilo-
 minus, *Præsto sum*, ait David. At si dicat
 Deus: Volo te solatii loco, in calamita-
 e tua proscindi convitiis, etiam à tuis
 subditis; lapidibus insuper appeti, & di-
 is omnibus devoveri. Nec istud quidem
 espuo, ait David, *Dominus faciat quod bo-
 um est coram se*. O sanctissimi principis
 heroicam virtutē qua vel sola fieri po-
 uit acceptissimus Deo, præsertim cum
 æc lacrymans diceret, & veste lugubri
 ndutus. Tanti faciebat, *placere Deo*, vit
 e secundum cor Dei, ut eam gratiam li-
 bertate & liberis, & omnibus divitiis,
 el ipso regno, vita etiam ipsa libentissi-
 ne redempturus esset. Modo David di-
 inæ voluntati possit obsecundare, ad
 illa omnia paratissimus dicebat: *Paratū* *Psal.*
cor meum, Deus, paratum cor meum. 107.
vers. 2.

CAPVT II.

*quod exitium pertrahat voluntas pro-
 pria, si non patiatur se frangi.*

Mellifluus doctor Bernardus: Pro- *Bern.*
 pria voluntas, inquit, quantum *serm.*
 in ipsa est, Deum perimit, omni- 3. de
 no enim vellet Deum peccata sua aut *Re-*
 indicare non posse, aut nolle, aut ea *surr.*
 nescire. Vult enim eum non esse Deum, *Dom.*
 quæ vult eum aut impotentem aut in-

justum. Deinde ad quæstionem quæ
fantiam sapiat, aut stultitiam, responde
Cui rei explicandæ subserviat hic ap
logus.

I. Quondam fæx hominum, & furum
lavernionū, effractorum ampla societate
libellos supplices porrexerunt iudicibus,
rogaruntque patibula & furca
auferrent, rem fœdam ante urbes, pa
cendum oculis & naribus viatorū tran
euntium. His à iudicibus responsum est
Si quidem antiquatum cupiant morem
patibulandi, prius ipsi consuetudinem
abrogent furandi, iudices in mora non
futuros, quin protinus cruces tollant &
patibula, modo ipsi prius cessare jubeant
furta. Hic è furum albo audacior unus
Venerabiles domini, ait, nos furtorum
auctores non sumus: quod ergo nos non
invenimus, nec etiã abrogabimus. Qui
bus iudices responderunt: Neque nos
ô viri, patibula excogitavimus, ergo nec
etiam abolebimus.

Humanæ gentis primi parentes in
furto deprehensi sunt: hæc scelerum ori
go, hæc inhærentis peccati contagio, &
hinc inferorum supplicia. Nos jam ser
nepotes ex hac furum familia querimus
gehennam constitutam, & ideo sæpe li
bellos supplices Deo porrigimus, & ro
gamus: O Domine, tantum non detur
bes nos ad Erebum, ô Domine si rogos
Avernales tolleres, continuo nos metu
liberares. Iurè optimo respondet Deus:

Auferre

Auferte vos culpam, & ego extinguam
 gehennam; cessent noxæ, & sopientur
 flammæ. Sed nos iterum obducimus: O
 Domine, nos primi scelerum inventores
 non sumus, cur alienam & nativam la-
 tem luimus? hæc noxa est primigenia. At
 vobis Deus iterum: Nec ego, inquit,
 causa sum inferorum, sed Superbia, sed
 inobedientia: Neque istud Orci prin-
 cipium fuit, torquere homines, sed dia-
 bolus: inferorum ignis *paratus est diabo-* *Matt.*
& angelis ejus. Ne ergo conqueri possi- *ca. 25.*
 tis, vos alienis malis involvi, mitissimum *ve. 41.*
 ego decretum per servos meos pronun-
 ciari curabo, cui nemo poterit obrecta-
 re. Quod hoc obsecro decretum, quis
 pronunciavit? Bernardus è fidissimis Dei *Bern.*
 servis nõ infimus, tam paucis quam cla- *serm.*
 ris verbis jam pridem proclamat, qua *3. de*
 ratione gehēna facillime possit extingui. *Resur.*
Dom.
 hæc proclamantis verba sunt: *Cesset vo-*
luntas propria, & infernus non erit. Et hujus
 rei luculentam rationē sic reddit: Quid
 nim odit aut punit Deus præter pro-
 priam voluntatem? In quem ignis ille
 læviet, nisi in propriam voluntatem?
 Etiam nunc cum frigus aut famem, aut
 liquid tale patimur, quid læditur nisi
 propria voluntas? Quod si voluntarie
 sustinemus, ipsa jam voluntas communis
 est (tam scilicet Dei hæc immittentis,
 quam hominis hæc sustinentis) Porro
 voluntas propria quo furore Dominum
 majestatis impugnet, audiant & timeāt

servi propriæ voluntatis. Primo nomen
 seipsam subtrahit, & subducit ejus c
 minatui, cui tanquam auctori serv
 jure debuerat, dum efficitur sua. S
 nunquid contenta erit hac injuria? A
 dit adhuc, & quod in se est, omnia qu
 que quæ Dei sunt, tollit & diripit. Q
 enim modum sibi ponit humana cup
 ditas? Nonne qui per usuram acqui
 pecuniam modicam, similiter mundu
 lucrari conaretur universum, si non d
 esset possibilitas, si suppeteret volunta
 facultas? Dico fiducialiter, nemini qu
 fit in propria voluntate, posset unive
 sus mundus sufficere. Sed utinam vel r
 bus istis esset contenta, nec in ipsu
 (horribile dictu) desæviret auctore. Ha
 est crudelis bestia, fera pessima, rapaci
 sima lupa, & læna sævissima. Hæc e
 immundissima lepra animi, propter qu
 in Iordane mergi oporteat, & imitat
 eum qui non venit facere voluntate
 suam. Vnde & in passione: Non mea
 inquit, voluntas sed tua fiat. *Cesset volun
 tas propria, & infernus non erit.* Non ergo
 puerilis, nec vana est quæstio; An, &
 quomodo extingui possit gehenna? po
 test omnino. Non absurdæ sunt preces,
 rogare Deum, ut destruat Orcum. Para
 tus est Deus id facere; unicum istud in
 sui operis mercedem postulat: *Cesset vo
 luntas propria, & infernus non erit.* Sed quis
 omnes omnino homines eo adigat, ut
 suam quisque voluntatem abdicet, eam
 que

ne impendat divinæ? Tu, mi homo, si
 em ferio agas, tu tuam in te voluntatē
 xpugna, & jam sustulisti sedem illam
 in alligandus, & in qua cruciandus
 iisses apud inferos, perinde ac si Ere-
 us destructus, & Erebi flammæ forent
 extinctæ. *Cesset voluntas propria, cesset; &*
inferus non erit. Hoc idem & alii cū Ber-
 ardo clamant: Oculus, ait ille, janua

ardis est & nuncius, claude oculum &
 voluntas habendi non erit, cesset volun-
 tas, & ecce inferus clauditur.

II. Ah, quanti patiuntur multa gra-
 taque, sed inviti, sed repugnantes, ne-
 que enim suam divinæ voluntati ad-
 icunt. Deus vult illos pati, hancque
 voluntatem suam apertissime exponit,
 nam ea, quæ patiuntur, immittit, non
 aliter certe quam si vox cælo laberetur:
 volo vos pati. At nollent illi, & modo
 possent, onus quod ferunt, excussissent
 iam pridem. En voluntatem propriam
 cum divina minime consentientem.

Norunt parentes, quanti laboris sit
 educare liberos illos quorum contuma-
 cia prima non est fracta, quoties in die
 clamandum: Sile, quiesce; hoc age, relin-
 que hoc, omitte istud. Quandoque tam
 inquieti eas domi turbas excitant, ut
 tiam mitissima mater graviter excan-
 descens, virgas, aut baculum, aut quic-
 quid ministrat ira, corripiat, & in hunc,
 illum, ac proximum quemque filium
 iuste sæviat, quandoque solis vocibus

Angu-

stin.

vel

quis-

quis est

auctor,

hom.

3 I. ad

frat.

in ere-

mo.

tonans exclamet : Non estis mei liberi non agnosco vos, nihil mei cerno in vobis, nec patris nec matris ingenium refertis ; abite ad carnificem degeneres. Ita Deus agit nobiscum, veluti parente cum inquietis ac contumacibus liberis. Quoties ebrioso aut luxurioso minatur quoties illi suam crapulam huic luxuriosam suam arcanis objurgationibus ob oculos ponit? quoties dehortatur & monet. En, corpori nocet & animo ; arcam & valetudinem exhauris, gratiam meam & cælum amittis : scis equidem isthæc à me vetita ; nosti voluntatem meam ab hac omni turpitudine quam plurimum abhorrere ; nec ignoras quam extreme abominer & detester voluntatem meam tam refractariam. Tandem mitissimus pater virgas rapit aut baculum, & improbitatem filii sic punit, ut puniri se sentiat. Vbi hoc sæpius factum, nec ad frugem se corrigit filius ; aut è vitiis emergit, demum iratus pater : Super quo, inquit, percutiam vos ultra ? Frustra percussi filios, disciplinam non receperunt. Spuria vitulammina non dabunt radices altas. Abite improbi, dimittam vos secundum desideria cordis vestri, ibitis in adinventionibus vestris. Gravissima hæc patris ira est formidabilior omni supplicio.

Isaia
cap. 1. *vers. 5.* *et.*
Hier.
cap. 2.
ve. 30.
Sap.
cap. 4.
ve. 3.
Pf. 80.
ve. 13.

Ita etiam cum homine superbo & arrogante agit Deus, eumque increpat : Nec mihi places, nec hominibus, quibus

ne spreto, plurimum placere cupis : ab
 is quos arrogantia tuæ applausuros
 peraveras, rideris : de mea tibi volunta-
 te pridem constabat : scis quod superbo-
 um neminem tolerare possim , nec An-
 gelum quidem , ne dum hominem ; su-
 perbis me singulariter resistere quis ne-
 scit ? superbiam tu tuam nihilominus
 perseveras. Sic Avarum Deus, sic & Ira-
 cundum ; sic Invidum & Obtrectatorem
 secretis impulsibus trahit ad meliora,
 quamque iis voluntatem varie ingerit
 sectandam. Vnumquemque ducit Deus
 per viam ipsi convenientiorem. Regi He-
 bræo Sauli in os objectum : Nonne cum
 parvulus esses in oculis tuis , caput in
 tribus Israel factus es ? Quare ergo
 non audisti vocem Domini , sed versus
 ad prædam es, & fecisti malum in ocu-
 lis Domini ? &c: Pro eo ergo quod abje-
 cisti sermonem Domini , abjecit te Do-
 minus ne sis Rex, quoniam quasi pecca-
 tum ariolandi est , repugnare , & quasi
 scelus idololatriæ , nolle acquiescere.
 Quisquis igitur divinæ voluntati etiam-
 num repugnas, veni, obsecro, veni, non
 ad aquilarum, sed ad corvorum gymna-
 sium te ducam , hîc disce.

III. Cur , quæso, Deus Eliam Thes-
 biten à corvis velut à dapiferis cibos
 voluit accipere ? Quid hoc rei ? avium
 furacissimæ prandium & cœnam perfe-
 runt ad eremicolam obsequiis fidelissi-
 mis. Hoc ideo voluit Deus , ut te, mi ho-

mo, doceret, quam etiam brutæ animales, vel invita natura, voluntati suæ obsequerentur. Quid mirius, quam à corvæ carniū appetentissimo, simul & rapacissimo deferri carnes, quas in via certus ipse devorasset, ni Dei voluntati aliud fieri mandasset. Sed est qui hinc objiciat: Facillimum est Deo, quasunque feras ad imperium faciendum cogere: non ideo parent, quia volunt, sed quia debent. Ita est, ut dicis, & vel ideo etiam par esset te voluntati divinæ obsequentissimum esse, quia te Deus imperiū non coactis sed voluntariis urget, liberam te servitutē vult servire, & sic quam plurimum promereri. Sed quæso te, à schola corvorum, in antrum Æoli digrediamur, ubi etiam ventorum furor dicto audiens est: Imperavit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna. Hinc populi admiratio: Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei? An non & rupes ad luctuosissimum expirantis Domini spectaculum ingemuerunt, inusitata fissuris restatæ luctum? Solus homo in rupem obrigescit, & eam sæpe quam cœpit contumaciam pertendit. Pravum est cor hominis & inscrutabile, vere

Matt. cap. 8. ve. 26. & 27. **INS CRUT AB ILE.** Incipe, amabo, scrutari hanc voraginem, & abditissimas illic invenies cogitationes, quæ Deo reluctentur tacitis his susurris: Vis Domine, ut inimicos diligam? ut omnibus me submittā? ut voluptates meas

eju-

Hier.

ca. 19.

ve. 9.

ajurem? durum imperium, & in omnia
alia voluntas mea fertur. Quid igitur
faciam? dissimulabo rem, & voluntati
non nimium renitar, tuæ non nimium
obsequar. O inscrutabile, & ô pravam
cor hominis!

Narrat Trebellius Pollio, Marium
Romæ tyrannum septimum fuisse. hic
uno die factus est Imperator: altero
imperavit: tertio interfectus est à grega-
tio milite, qui dum sicā in spectus Marii
adigeret, acerbissimum hoc addidit: Hic
est gladius, quem ipse fecisti. Nam è cul-
trarii officina pervenit ad diadema. Ei,
qui divinæ voluntati refractarium se ge-
rit, jure sic insultatur: Hic est gladius
quem ipse fecisti; tuo te gladio ipse ju-
gulas, hoc est, PROPRIA VOLUNTATE.
Quod vero voluntas tam prona est ad
peccandum, inquit Cæsarius, caussa sub-
est: habet enim diabolus duos satellites
seipso nequiores, quibus illa impellitur,
Carnem & Mundum: Caro concupiscit,
Diabolus concupita incendit, Mundus
incensa ne extinguantur, se objicit. A
Carne multa oriuntur vitia, Mundus
plurima offert oblectamenta, Diabolus
innumerabilia adhibet vaframenta. Ita
res in expedito est, uti olim Hieremiæ
vati monstratum: Nonne vides quid isti
faciunt in civitatibus Iuda, & in plateis
Hierusalem? Filii colligunt ligna, & pa-
tres succendunt ignem, & mulieres con-
spargunt adipem, ut faciant placentas

reginæ cæli, & libent diis alienis & me ad iracundiam provocent. Hîc naviter sane res agitur, cum uterque parens & liberi mutuam sibi operam locant. Et cui hæ placentæ pinsuntur? reginæ cæli, five, lunæ; sol enim rex cæli. Voluntas humana lunæ simillima, continuis gaudet mutationibus: huic reginæ lagana finguntur & collyræ. Caro tanquã chara filia, schidia subministrat, concupiscentias: Superbiæ pater diabolus, focum excitat: Vanitas, velut mater, massam porrigit varie subactam; illecebras, sermones, invitatiunculas, voluptates suggerit. hinc dulce fit popanum, hinc sacrificium nobile instruitur, non Deo, sed propriæ voluntati.

Aug. in psal. 100. in v. 4. med. fere. I V. Hanc humanæ voluntatis contumaciam Augustinus psalmum centesimũ exponens, elegantissime proponit hunc in modum: Rectum dicitur cor hominis illius, qui omnia quæ vult Deus, & ipse vult. Intendite, Orat aliquis ut nescio quid non eveniat; orat, & non prohibetur. Petit quantum potest, sed contra voluntatem ipsius evenit aliquid, subjungat se voluntati Dei, non resistat voluntati Magnæ, quia & ipse Dominus sic illud exponit. Ostendens infirmitatẽ nostram in se, quando passurus erat, ait: Tristis est anima mea usque ad mortem &c. Quid erat illa vox nisi sonus infirmitatis nostræ? Multi adhuc infirmi consistantur futura morte. Sed habeant rectum

Etum cor, vitent mortem quantum pos-
 sunt: sed si non possunt, dicant quod ip-
 se Dominus, non propter se, sed propter
 nos dixit. Quid enim dixit? Pater, si fieri
 potest, transeat à me calix iste. Ecce ha-
 bes voluntatem humanam expressam:
 vide jam rectum cor: Verum non quod
 ego volo, sed quod tu vis Pater. Si ergo
 cor rectum sequitur Deum, pravum cor
 resistit Deo. Aliquid illi contingat adver-
 sum, clamat: Deus, quid tibi feci? quid
 commisi? quid peccavi? Se justum vult
 videri, Deum injustum. Quid tam pravum?
 Pravum est; quia tortum est, & tortam
 regulam putat. Corrige te, & invenies
 rectum, à quo te depravasti. Ille juste,
 tu injuste: & ideo perversus es, quia ho-
 minem justum dicis, & Deum injustum.
 Quem hominem justum dicis? Te ipsum.
 Quando enim dicis, quid tibi feci? justum
 te putas. Sed respondeat tibi Deus: Ve-
 rum dicis, mihi nihil fecisti, omnia enim
 tibi fecisti. Si enim mihi aliquid fecisses,
 bonum fecisses. Quicquid enim bene
 fit, mihi fit, quia ex præcepto meo fit.
 Quicquid autem mali fit, tibi fit, non mi-
 hi fit, quia non facit malus aliquid nisi
 sibi, quia hoc non ego jubeo. Idem san- *Augi*
 ctissimus præsul de eadem voluntatis *in Ps.*
 contumacia eruditissime differit in hæc *I 24.*
 verba: Ergo bonus Deus Israel. Sed qui- *pro-*
 bus? Rectis corde. Qui sunt recti corde? *pius*
 Qui voluntatem suam ad voluntatem *finē:*
 Dei dirigunt, non voluntatem Dei ad
 volun-

voluntatem suam curvare conantur. Breve præceptum est, ut homo dirigat cor suum. Vis habere rectum cor? Tu fac quod vult Deus: noli Deum velle facere quod vis tu, &c. Hoc cogitant qui recto sunt corde, qui voluntatem Dei sequuntur, non voluntatē suam: sed qui sequi Deum volunt, faciunt illum præcedentē & se sequentes: non autem se præcedentes, & illum sequentem. Et in omnibus eum bonum inveniunt, sive emendantem, sive consolantem, sive exercentem; sive coronantem, sive purgantem, sive illuminantem, sicut Apostolus ait: Scimus, quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum.

En hi germanissimi aquilæ pulli sunt, qui fixis oculis intuentur solem, qui animum ad divinam voluntatem serio applicant. Secus illi qui tacite nunquam non altercantur cum Deo. Nunc eis cæli rigor, nunc pluvia tempestas displicet, nunc nimium frigus, nunc nimios calores queruntur; modo Deus non satis tribuit necessitati, modo istum aut illum improbum finit emergere, modo inimicos non punit prout illis videbantur puniendi: semper caussantur, assidue obloquuntur, nihil facit Deus quod illi ex toto approbent. Hoc illud cor pravum, hæc propria voluntas, de qua etiam audiendus post Augustinum Bernardus.

Bern. V. Grande malum, inquit Bernardus, propria voluntas, qua fit ut bona tua tibi
71. in Cant. sine. bona

bona non sint. quia nihil omnino quod propria inquinatum sit voluntate, gustabit is qui pascitur inter lilia. Hæc autem omnia, similiaque ac dissimilia mala, ex una radice pullulant propriæ voluntatis. hujus enim sanguisugæ duæ sunt, insatiabiles filiæ, clamantes, Affer, affer. Siquidē nec animus vanitate, nec voluptate corpus aliquando satiatur, ut scriptum est, non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu. Fuge sanguisugam hanc, & omnia reliquisti. hæc enim omnia trahit ad se. Pone hanc, & jugum quam multiplex abjecisti. Voluntas propria, subvertens corda hominū, & rationis oculos claudens, inquietum malum, quod spiritui semper incubans, inexcogitabilia meditatur. Et, Unde sunt scandala, unde turbatio, nisi quod propriam sequimur voluntatem, & temere quod volumus in corde nostro definientes, si quo modo id prohiberi contingat aut impediri, continuo etiam in impatientiam, in murmurationem, in scandalum proni sumus, non attendentes quoniam omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositū vocati sunt sancti, & qui nobis casus videtur, sermo quidam Dei est, suam nobis indicans voluntatem. Caveamus igitur à propria voluntate, tanquam à vipera pessima & nequissima, & quæ sola deinceps damnare possit animas nostras.

*Serm.
in vey
ba :*

*Ecce
nos ve
liqui
mos*

*omnia
etc. &*

Serm.

2. de

Resurr.

Dom.

Serm.

quo

modo

volunta

tas no

stra di

vina

etc.

Serm.

de dupl

bapt.

Ioannes abbas jam jam moriturus,
teste

Cass. teste Cassiano, rogatus est ab iis qui mo-
lib. 5. rientis lectulum circumsteterant, breve
instit. monitum daret in hæreditatis vicem. Il-
ca. 28. le ingemiscens: Nunquam feci meam
 voluntatem, inquit, neque quemquam
 docui, quod prius non ipse fecerim. Pau-
 ci jam tales, & è centenis millibus vix
 unus. Innumeri sunt qui verius dicerent
 morituri: Quicquid potui, ad meum sen-
 sum feci, meæ me voluntati totum tra-
 didi; multa docui, plurima præcepi, quæ
Pela- ipse non feci. Optimus ille senex Pime-
gius li- nius quærenti, qua ratione nos dæmones
bell. 10 impugnarent, respondit: Dæmones no-
n. 62. biscum non multum pugnant, quia vo-
& Pa- luntates eorum facimus: sed nostræ no-
schas. bis voluntates, dæmones facti sunt, &
num. 3 tribulant nos. Quod Achilleus vir reli-
de im- giosissimus hoc apologo declarans: Ar-
pugn. bores, inquit, in monte Libano collocu-
dam. tæ dixerunt: Quam grandes sumus &
& n. 4. proceræ, & tamen ferro non magno in-
 cidimur; & quod pejus est, à nobis su-
 muntur arma quibus impugnemur: fer-
 rum ut vulneret nos, manubrium à no-
 bis accipit. Talis arbor est homo, instin-
 ctus diaboli, ferrum, voluntas hominis,
 manubrium.

O quanto melior Iobus concionator
 in fimo, quam Adamus in paradiso? Ille:
 Sicut Domino placuit, ita factum est.
 Iste; Vocem tuam audivi, & abscondi
 me. Eleganter de Iobo Tertullianus:
Ter- Immundam, inquit, ulceris sui redun-
tull. dan-
lib. de Patientia, c. 14.

dantiam magna æquanimitate distringebat, & erumpentes inde bestiolas, in eisdem specus & pastus foraminosæ carnis ludendo revocabat. Agnovit vir sanctissimus, hanc Dei esse voluntatem, se taliter exerceri, ideo si quis forte vermiculus fugã meditaretur, eum in corrosam carnem denuo cogebat, perinde si diceret: quid fugis? ad lacerandum me destinatus es: fac officium, & corpore meo pro macello utere. Nam ille idem omnino Dominus, qui mihi tot millia ovium, boum, camelorum liberalissime dedit, hic etiam morsicantes hos vermiculos benignissime in me immisit. Vtrumque ex eadem omnino manu est, ideo tam hoc quam illud æquo animo acceptandum.

Non aliter Simeon Stylites ebullientibus è corpore suo vermibus dixit: Manducate quod vobis Dominus dedit. Longe aliter vermiculosus aliquis & impatiens Herodes dixerit: Ite in malam maximã crucem execrandæ bestiolæ; pendulam patibuli turbam invadite; vestri juris sunt cadavera, quid vivos vellicatis, quid me etiamnum spirantem obsideris? Hi propriæ voluntatis improbi latratus sunt, contra divinam voluntatem. Verissime Chrystomus: Vnde, inquit, in confesso fuerit, quod voluntas nostra malorum omniũ causa est. Nul-
 lus igitur accuset pulchritudinem, nullus inutilia verba hæc dicat: Hanc perdidit
 for-

Chryf.

in c. 7.

Gen.

hom.

24.

post.

med. &

hom.

32. cir.

for-
samed.

forma, huic pulchritudo causa fuit interitus: perversa voluntas malorum omnium causa est. Iam olim minatur Deus:

Isaia. Numerabo vos in gladio, & omnes in
ca. 64. caede corruetis: pro eo quod vocavi, &
ve. 12. non respondistis; locutus sum, & non
 audistis; & faciebatis malum in oculis
 meis; & *qua nolui elegistis.* Hæc illa malorum
 Lerna est, voluntas propria, *Qua nolui
 elegistis.*

CAPVT III.

*Voluntas propria qua ratione subjungenda sit
 divina, in rebus aduersis omnibus.*

NEc ullius Angeli, nec hominis voluntas esse potest bona, nisi consentiat cum divina: quanto autem magis illa cum hac consenserit, tanto melior & perfectior erit; quo minus, hoc miserior & pejor. Vnica Dei voluntas amussis est, & regula, omnium omnino voluntatum cælo terraque, nec ulla unquam voluntas dici poterit recta, nisi ad hanc regulam directa sit.

In ps. I. Cum Iesæus psaltes frequentissime
 32. & commendet RECTOS CORDE, Au-
 35. & gustinus disertissime & ad rem nostram
 100. appositissime hanc CORDIS RECTI-
 de quo tVDINEM exponens: Videtis, inquit,
 priori quanti disputant contra Deum, quam
 capite. multis displiceant opera ejus. Cum enim
 facere voluerit contra voluntatem ho-
 mi-

minum, quia Dominus est, & novit quid faciat, nec tam attendit nostram voluntatem quam utilitatem: illi qui malunt suam potius voluntatem impleri quam Dei, volunt ad suam voluntatem flectere Deum, non suam corrigere ad Deum.

Rectos decet laudatio. Qui sunt recti? Qui dirigunt cor secundum voluntatem Dei: & si eos perturbat humana fragilitas, divina consolatur æquitas. Quamvis autem corde mortali privatim aliquid velint, quod suæ interim causæ vel negotio, vel præsentî necessitati conveniat, ubi intellexerint & cognoverint, aliud Deum velle, præponunt voluntatem melioris voluntati suæ, & voluntatem omnipotentis voluntati infirmi, & voluntatem Dei voluntati hominis. Quantum enim Deus distat ab homine, tantum Dei voluntas à voluntate hominis. Aliquid proprium velle, difficile est ut non tibi contingat: sed statim cogita, qui sit supra te: illum supra, te infra illum: illum Creatorem, te creaturam: illum Dominum, te servum: illum omnipotentem, te infirmum: & corrigens te subjungensque voluntati ejus ac dicens: Verum non quod ego volo, sed quod tu vis Pater. Quomodo disjunctus es à Deo, qui jam hoc vis quod Deus? Eris ergo rectus, & te decet laudatio, quoniam rectos decet laudatio. Si autem curvus fueris, laudas Deum quando tibi bene est, blasphemias quando tibi male est &c: Et

Q

eris.

eris infusus puer in domo patris, amans patrem si tibi blanditur, & odio habens quando te flagellat: quasi non & blandiens & flagellans. hæreditatem paret: Vide autem quemadmodum deceat rectos laudatio. Audi vocem recti laudantis ex alio psalmo: Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Omni tempore & semper, five in prosperis five in adversis. Nam si in prosperis & non in adversis, quomodo omni tempore? Quomodo semper? Et audivimus multas multorum tales voces, quando illis provenit aliqua felicitas, exultant, gaudent, cantant Deo, laudant Deum: non sunt improbandi. Sed isti qui jam Deum laudare ex prosperitatis parte cœperunt, docendi sunt patrem agnoscere & flagellantem, nec murmurare adversus corrigentis manum, ne semper pravi remanentes exhæredari mereantur. *Rectos decet laudatio.* Quid est, recti? Ut nihil illis displiceat quod fecerit Deus, possint & in adversis Deum laudare & dicere: Dominus dedit, Dominus abstulit; sicut Domino placuit, ita factum est; sit nomen Domini benedictum. Tales rectos decet laudatio, non primo laudaturos, postea vituperaturos. Discite gratias agere Deo; & in prosperitatibus & in tribulationibus: Discite habere in corde, quod habet omnis homo in lingua, *Quod vult Deus.* Ipsa lingua popularis, plerunque est doctrina salu-

*Aug.
in Ps.
32.
post.
med.*

salutaris. Quis non quotidie dicit? *Quod vult Deus hoc agat.*

I. Hæc Augustini luculenta dissertatio, mirifice cum dilucidat, tum confirmat hanc omnem de divina voluntate doctrinam, quæ vel ideo commendatissima sit omnibus, quod eam sanctissimi ac eruditissimi viri cupiverint à nemine non quam optime capi, præsertim cum in hoc omnis Christianæ vitæ versetur cardo. Sed hîc nondum abire placet ab Augustino, illuminatissimo scriptore, cujus verba prorsus dignissima sunt quæ ad testimonium citentur fidei calamo.

Hic idem Hipponensis sanctissimus præful, qua ratione in adversis etiam à divina voluntate nec latum quidem unguem sit recedendum, in hæc omnino verba *Aug. in ps. 35. propius finem.* consignat: Quod sæpe diximus, illi sunt

RECTICORDES, qui sequuntur in hac vita voluntatem Dei. voluntas Dei est aliquando ut sanus sis: aliquando ut ægrotes. Si, quando sanus es, dulcis est voluntas Dei; & quando ægrotas, amara est voluntas Dei: non recto corde es. Quare? Quia non vis voluntatem tuam dirigere ad voluntatem Dei, sed Dei vis curvare ad tuam. Illa recta est, sed tu es curvus. voluntas tua corrigenda est ad illam, non illa curvanda est ad tuam: & rectum habebis cor. Bene est in hoc sæculo? benedicatur Deus qui consolatur: laboratur in hoc sæculo? benedicatur Deus qui emendat & probat: &

eris recto corde dicens, Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Et hoc non tantum Augustinus Hipponis Episcopus, sed etiam David Israëlis Rex qua verbis qua exemplis insignissime docuit: Cum enim Absalonem filium rebellem fugeret, & sacerdotes Arcam fœderis eidem fugæ
 2. Reg. velut præsidium assumpissent, Rex Ar-
 ca. 15. cam referri præcipiens: Si invenero, in-
 ve. 25. quit, gratiam in oculis Domini, reducet
 § 26. me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum. Si autem dixerit mihi, Non places: præsto sum, faciat mihi quod bonum est coram se. En, quam rex iste potentissimus, in miserabili fuga, in extremis angustiis, sibi tamen præsens fuerit, & compos sui; quam ad Dei voluntatem attentis oculis respexerit: Redibimus, inquit, si Deo placuerit: sin aliter illi visum fuerit, *Quod vult Deus hoc agat.*

O Christiani, si hoc intelligentia & ratione, prout par est, comprehendere tam vellemus, quam facile possemus, vix amplius ulla difficultas foret in tolerandis adversis, nec nos ullum tam grande malum premeret, quin illud tranquille & perlibenter sustineremus. Christus ante mortem in Olivario horto ea de Patris & sua voluntate locutus est, quæ argumento sint, ad calamitates quasunque perferendas, nihil esse quod magis animet, quam unionem humanæ voluntatis cum divina. Et quam hoc in Chri-
 sto

sto ipso luculētum ante preces pavidus, tristis, pallidus, tremit ac horret futuræ mortis imaginem: post preces, post tantam paternæ voluntati delatam reverentiam, velut resumptis viribus: Surgite, inquit, eamus, occursum voluntario salutaturi hostes, & initium facturi cruentæ tragædiæ. De hoc etiã præclare Augustinus: Vnde, inquit, gerens hominem Christus, & regulã nobis proponens, docens nos vivere, & præstans nobis vivere, ostendit hominis quandã privatã voluntatem, in qua suam figuravit & nostrã, quia caput nostrum est, & ad eum sicut nostris, tanquam membra utique pertinemus: *Pater, inquit, si fieri potest, transeat à me calix iste.* Hæc humana voluntas erat, proprium aliquid & tanquam privatum volens. Sed quia recto corde voluit esse hominem, ut quicquid in illo aliquantum curvum esset, ad illum dirigeret qui semper est rectus: *Verum non quod ego volo, ait, sed quod tu Pater &c.* Hic ostendit quandã hominis propriam voluntatem, ostendit & correxit te. Ecce vide, inquit, te in me, quia potes aliquid proprium velle, ut aliud Deus velit.

III. Catharina Senensis de seipsa: Docuit me Christus, inquit, ut mihi intra meipsam secretum conclave struerem. Et quodnam conclave istud? Humanæ voluntatis cum divina Unio. Domicilium istud primo ingressu videtur angustum, sed qui voluerit illi assuescere,

demum comperiet id cælo esse amplius
 & castris omnibus vel munitissimis se-
 curius, huc rebus turbidis irruere vetitū
 foris stabulantur; hoc enim tutissimum
 asylum ab omni calamitate: nec superi
 nec inferi nocere illi queunt, qui volun-
 tatem suā in omnibus cum divina con-
 gruentem retinet: huic unica lex est.
Quod vult Deus hoc agat. Eleganter Au-
 gustinus: Venit dolor meus, inquit, ve-
 niet & requies mea. Venit tribulatio
 mea, veniet & purgatio mea. Nunquid
 lucet aurum in fornace aurificis? in mo-
 nili lucebit, in ornamento lucebit: patia-
 tur tamen fornacem, ut purgatum à for-
 dibus veniat ad lucem. Fornax ista, ibi
 palea, ibi aurum, ibi ignis, ad hanc fiat
 aurifex. In fornace ardet palea, & pur-
 gatur aurum. Illa in cineres vertitur, à
 fordibus illud exuitur. Fornax Mundus,
 palea iniqui, aurum justii, ignis tribula-
 tio, aurifex Deus. Quod vult ergo auri-
 fex, facio; ubi me ponit aurifex, tolero.
 Iubeor ego tolerare, novit ille purgare.
 Ardeat licet palea ad incendendum me,
 & quasi consumendum me; illa in cine-
 rem vertitur, ego fordibus careo. Quare?
 Quia Deo subjicietur anima mea.

Aug.
 in Ps.
 61.
 medio
 fere.

110^a
 dov.
 GRAN.
 lib. 1.
 par. 2.
 ca. 22.

En, vera subjectio humanæ voluntatis
 erga divinam, omnis boni origo est. Re-
 ctissime dixit pius ille scriptor: Non est
 sacrificium majus aut Deo gratius, quā
 in omni tribulatione sese conformem fa-
 cere divinæ voluntatis beneplacito.

Ducis peccator.

Ma

Magnus ille Abrahamus hac in re summe laudandus. Nam ut Orbi testatum fieret, Abrahamum omnia ex præscripto divinæ voluntatis facere, Deus voluntatem suã aliquoties quasi mutans, aliis atque aliis & in speciem contrariis ac plane rigidis imperiis hominem fatigavit. At vero Abrahamus ad omnem divini arbitrii nutũ obsequentissimus semper, hoc omni conatu ac studio, hoc omnibus viribus egit ut se totum suaque omnia uni atque unicæ Dei voluntati quam liberalissime impenderet. Notant Hebræi Abrahamum decies rigide tentatum, an id perpetuo vellet quod voluit Deus. Numeremus experimenta.

1. Iubetur solum vertere, & patriam ac cognatos exilio mutare. 2. Ab annonæ difficultate iterum expellitur peregrinator in Ægyptum. 3. In Ægypto apud Pharaonem regem, periculum vitæ, uxor pudicitia subit, & à marito abstrahitur. 4. Ob continuas famulorum rixas à charissimo Lotho, quem ut filium habuit, divellitur. 5. Ut Lothum bello captum in libertatem asserat, contra quatuor reges domesticum vernarũ exercitum educit. 6. Agarem fidam famulam, & jam uxorem, impulsu Saræ domo cogitur exigere. 7. Iam seni & grandævo Circumcisio imperatur. 8. Abimelechus rex Geraræ rursus ei uxorem adimit. 9. Agarem cum filio Ismaële rursus ædibus pellere jubetur.

10. Filium unigenā, amantiſſimū Iſaacū, miraculo natum, in ſummam poſteritatis ſpem educatum, ſua manu trucidare imperatur. En acervum calamitatis! præter tot alia non minus acerba, ſed minus nota. Abraham tamen permanſit Abraham, hoc eſt, ſibi ſimilis & conſantiſſimus divinæ voluntatis cultor. Hic vir, hic eſt qui optime intellexit divinam voluntatem omnium miſeriarum ſuarū maximum eſſe levamentum.

Gen.
ca. 22.
ve. 14.

Hic obſervandum, montem Moria in quo Iſaacus victima Deo cadere debuiffet, in proverbium abiiffe: *Vnde uſque hodie dicitur, In monte Dominus videbit.* Hic mons, *Dominus videbit*, afflictis omnibus conſcendendus. Statuant ſecū omnes ærumnoſi, & quibuſcunque male eſt, Deum hæc omnia quæ ipsis eveniunt, prævidiſſe ab æterno, & una decreviſſe, ut ſic fierent in tempore quæ fiunt: atque hanc eandem Numinis providentiam ſibi ſuiſque rebus omnibus adfuturam.

IV. Clades autem & calamitates univerſas à Deo immitti, hoc nobis exemplum monſtret. Quemadmodum Deus illi provinciæ bellum, huic peſtem; ita illi homini podagram, huic nephritidē, iſti febrim immittit: hoc vero bellum, & illa peſtis, & hæc podagra aut nephritis, aut febris iſta, ſunt à Deo divinaque voluntate immiſſa. Certiſſima eſt iſta, & infallibilis notitia. At quomodo ſeſe

sese provincia illa, & ista, adversus bellum & pestilitatem, & qui homines isti adversus morbos se gerant? An possunt nolle, quod vult Deus? non possunt. An ergo nullus defensionis locus? est, si tamē illam admittat Deus. Ecqua ratione se gessit Abram in monte Moria sacrificaturus Isaacum? Circumspexit, & vidit hærentem in vepribus hircum, hic succedanea subditus est hostia Isaaco. Ita prorsus regnum bello afflictum, provincia pestilentia infecta, homo podagra vexatus circumspiciat quid liciti remedium sit, eoque utatur avertendo bello, tollendæ pesti, mitigandæ podagræ. Si hoc idem velit Deus, & illud averti, & istam tolli, & hanc mitigari, submittet hircum, suppeditabit remedium ad illa omnia lenienda, aut in integrum restituenda: si nihil sit remedium, aut successum non habeat, clarissimum est velle Deū, ut sacrificetur Isaacus, ut regnum illud bellis atteratur, provincia illa exhauriatur peste, hic homo podagra torqueatur. Eadem prorsus est ratio & paupertatis, & ignominie, omniumq; aliarum calamitatum & miseriarum. Ergo, ubi Deus subsidium monstrat, liberatur Isaac; sin, mactandus est. Ergo in his omnibus æqualissime semper voluntas humana se subdat divinæ. Hoc est armis aureis pugnare in omnem Casum & Fortunam, Deum cogitare, Deo subjici, & in omni eventu, mentem hanc flectere

ad magnam illam Mundi mentem.

Sanctus Remigius Rhemenfis præful, prævidit maximam annonæ caritatem in proximum annum; eam ob rem, magnam frumenti copiam collegit alendæ plebi. At ex his ipsis, quorum bono id facere instituit vir sanctus, homines potulenti & projectæ audaciæ fuerunt, qui inter pocula dicerent: Quid senex noster Iubilæus (erat jam ultra quinquaginta annos sacerdos) ecquid in animo habet, an novam urbem condere, quid sibi volunt tot acervi tritici? Annonam videtur velle comprimere. Venite, fingamus fabricam aliquam ad hunc senem, struamus sycophantiam. Facile erat malevolis & jam ante currentibus calcar addere. Itaque ædibus cum impetu provolant infani, & mox ad frumenti metas. hinc ardentem tædam subjiciens unus: Videamus, inquit, quam avide famelicus Vulcanus Cererem sit devoraturus. Audacissimum hoc facinus mox celeri nuntio ad Remigium Antistitē defertur: ille continuo equum ascendit, & omni festinatione properat ad incensos tritici manipulos. At ubi advenit, jam flammæ per omne frumentū præcipitarant, nulla vi amplius sopiendæ. Quid hinc faceret afflictissimus Præful? num se mœrore conficeret, & aut insane lamentaretur, aut diras omnes deprecaretur in auctores? Hoc fecit: equo descendit, & quia hiems erat, incendium qua proxime li-

cuit,

cuit, tanquam se calefacturus accessit, dixitque: Semper bonus est focus, præsertim seni. En integerrimi viri animum divinæ voluntati deditissimum, eaque de causa in omni sorte tranquillissimū: voluisset quidem, quantum in ipso, ortū incendium reprimere, sed quia nec ratio nec modus erat coercendæ jam grassantis flammæ, totum hoc divinæ voluntati permisit, & illud Iobi serena fronte repetiit: Dominus dedit, Dominus abstulit; sit nomen Domini benedictum.

Ita prorsus, ita in aliis omnibus agendum: cum malum imminens quodcunque vel etiam præsens legitimis remediis inhibere non possumus, dicamus toto animo: **FIAT VOLUNTAS DEI:** sacrificetur Isaac, si non submittatur hircus: imoletur filius, si sic imperet Deus. Pereat domus, pereant bona, omnia pereant, modo fiat voluntas Dei.

V. Citharædus tamdiu trahit, intendit, aut remittit fides citharæ, dum assonent: ita qui totum se dedere cupit in arbitratum Dei, tamdiu necesse est voluntatem suam exerceat, subigat, astringat, dum obsequatur; doceat etiam quā ipsi expediat ad omnem beatitudinem, si ad divinam voluntatem in omnibus sese conformet, uti beatissimus David: *Pf. 61.*
 Nonne Deo, inquit, subjecta erit anima *vers. 2.*
 mea? ab ipso enim salutare meum. Dicti hujus litteratura hebræa hæc est: Attamen ad Deum filebit anima mea, quia
 ab

ab ipso salus mea. Aptissime nostro instituto, hac enim mente fuit rex David: Quicquid mihi demum eveniat, feliciter an secus, divinæ tamen voluntati nō contradico; Dei sancita non turbo: & etsi omnia teterrime cadant, ego non obmurmuro; ad omnem Dei permissionem fileo, divina dispositione semper contentissimus: aspera omnia leniri possunt placide ferendo.

Quisquis sapientissimum hunc regem imitatus fuerit (quod cuivis facillimum, modo velit) hic sane adversa omnia, & quascunque calamitates tranquillo & imperturbato animo sustinebit; nunquā ei vel vocula excidet, qua crebras nimiū, aut nimium graves ærumnas queratur: voluntas divina omnium illi ærumnarū allevamentum erit: nec unquam esse poterit tam coopertus miseriis, quin cū religiosissimo illo viro exclamet: Pater sancte, tu sic ordinasti, & sic voluisti: & hoc factum est, quod ipse præcepisti. Sine consilio & providentia tua, & sine causa nihil fit in terra. Ecce Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virga correctionis tuæ me inclino: percutite dorsum meum, & collum meum, ut incurvem AD VOLUNTATEM TVAM tortuositatem meam, ut ambulem ad omnem nutum tuum, atque super omnia voluntatem beneplaciti tui semper inquiram.

Qui hanc institutionē non capiunt, per-

Thom.
à Kēp.
lib. 3.
ca. 50.

perpetuo erunt miseri, semper discentes, *2 Tim.*
 & nunquam ad scientiam veritatis per- *3. v. 7.*
 venientes. Qui vero studium omne in
 Dei voluntate cognoscenda, & sequen-
 da posuerint, non patienter tantum, sed
 hilariter, & cum gratiarum actione ad-
 versa omnia tolerabunt. Optime dixit *Ioan.*
 insignis ille concionator: Omnem diem *Taule-*
 amissum credite, quo Dei amore pro- *rus*
 priam non fregistis voluntatem. *epist. 8.*
mih

pag. 85. vixit anno 1350.

CAPUT IV.

*Exemplum illustrissimum hominis recusantis
 divina voluntati suam subjungere.*

Vates Hebræus Ionas, nobile fuit
 paradigma hominis, qui multa
 tergiversatione cunctatur in dedi-
 tionem divinæ voluntatis concedere, ea-
 que de causa tamdiu tamq; varie affli-
 gitur, dum suam voluntatem omnem
 subjiciat divinæ.

I. Audiamus quid voluntas divina præ-
 ceperit Ionæ: *Surge, & vade in Niniven. Ion.*
 Hæc prima pars præcepti. Altera: *Et cap. 1.*
predica in ea. Surrexit quidem Ionas, & *vers. 2.*
 loco se movit, sed Niniven non ivit. *& seqq.*
Surrexit Ionas ut fugeret in Tharsis à facie
Domini. Duplex hîc inobedientia: in ci-
 vitate, qua jubebatur, non tantum non
 concionari, sed nec in eam ingredi. Sed
 mox adfuit ultor à tergo Deus: & ven-
 tis,

tis, & mari, & omnibus cæli injuriis pu-
 gnavit in obstinatam Ionæ voluntatem.
Dominus autem misit ventum magnum in
mare : & facta est tempestas magna in ma-
ri, & navis periclitabatur conteri. Necdum
 tamen animadvertit fugitivus iste , in se
 has procellas ruere : & *Ionas descendit ad*
interiora navis , & dormiebat sopore gravi.
 Nihil pejus , nihil periculosius mala se-
 curitate. Iamque magis ac magis inhor-
 ruit iratum mare, & nubes undique ad-
 ductæ obruerunt tenebris diem. Discu-
 rebant nautæ ad officia trepidantes, ve-
 la tempestati subducebant, & quicquid
 navigio videbatur onerosum , jactabant
 in mare. Sed tempestate mandata fatorū
 peragente , consilium initum est explo-
 randæ fortis , *Et cecidit sors super Ionam.*
 Hic varia interrogatus Ionas, respondit:
Hebræus ego sum , & Dominum Deum calii
ego timeo. Itane vero, mi Iona, Deum ti-
 mes? at cur Dei voluntati non pares?
 Plures ita loquuntur : Deum, ajunt, ti-
 memus ; at interim Dei voluntatem ne-
 gligunt. Hoc, ô boni, Deum timere non
 est, voluntati ejus obstrepere. Nec mare
 his Ionæ vocibus tranquillari se sinebat,
 jamque magis exæstuans fervebat, &
 ingentes aquarum montes volvebat. Ita
 demum è navi Ionas in pelagus excuti-
 tur. Prius autem ipsemet culpam fassus:
Scio enim ego , inquit , quoniam propter me
tempestas hæc grandis venit super nos. Ita te
 veritas amet, mi Iona, quam hoc candi-
 de

de & vere dixisti ! Omnem hanc cæli intemperiem, hunc ventorum conflictū, has pelagi furentis insolentias propria voluntas tua concitavit, unica omnium illorum causa: Niniven ire jussus es, non Tharsis. Sed expectat te præceptor marinus, qui doceat idem *Velle* aut *Nolle* cum *Iona* Deo. *Et tulerunt Ionam, & miserunt in mare. Et preparavit Dominus piscem grandem, ut deglutiret Ionam.* Hæc præmia sunt propriæ voluntatis; sic docendi sumus molle jugum divinæ voluntatis accipere. Audi quam sapere didicerit ictus piscator, & quam facilem se præbuerit divinis nutibus. Iam vivo ceti carcere conclusus Ionas, jam pæne ad inferos demersus, jam inter mortuos & vivos ambiguus hærens: *Cum angustiaretur, inquit, in me anima mea, Domini recordatus sum.* Tandem tandem resipiscimus, & incipimus *VELLE*, quod diu male nolimus. Iam ergo, Iona, vis ire Niniven? Volo ire. Ninivitis concionari? concionabor. Num etiam quæ in hoc bellæ cavo vovisti, vis reddere? Reddam. *Et dixit Dominus pisci, & evomuit Ionam in aridam.* Priora igitur jussa divinæ voluntatis redeunt: *Surge, & vade in Niniven civitatem magnam, & prædica in ea prædicationem, quam ego loquor ad te. Et surrexit Ionas, & abiit in Niniven, juxta verbum Domini.* Iam Ionas propriam voluntatem excussit, jam idem omnino vult quod Deus, jam manibus pedibusque festinat, quo

quo pridem iussus est proficisci, jam clamat & hortatur ad pœnitentiam, jam obtemperat, & morigeratur divinis iussibus. Vtinam constanter id faciat, & ad propriam non recurrat voluntatem.

Iona
cap. 4.
ve. 1.

II. Sed heu mobilitatem & inconstantiam voluntatis humanæ! quæ modo Dei fuit, iterum incipit esse sua. *Et afflicto* est Iona afflictione magna, & iratus est. Indicia hæc sunt pessima propriæ voluntatis, jam iterum luctantis cum divina. Qui suam voluntatem ad divinam accommodat, nunquam tantopere turbatur, nec unquam ærumnis sic deformatur, ut in iram prorumpat, & indignetur Deo. Quid obsecro, mi Iona, quid est quod voluntatem tuam divinæ jam conjunctissimam denuo in hanc discordiam agit? Novi dissidium causam audite: *Nunquid non hoc est*, inquit, *verbum meum*, cum adhuc essem in terra mea? &c. scio enim quia tu Deus clemens, & misericors es, patiens & multa miserationis, & ignoscens super malitia. Hæc illa in Deo & Iona voluntatum dissensio est: Voluit Deus parcere Ninivitis; voluisset Iona puniri Ninivitas, & hoc ait præfagiisse sibi suum animum, se frustra minas sparsurum, non successura minis supplicia, Deum cito nimis placandum. Nihil ergo amplius videtur superesse, quam Deum rogare: *Domine, tolle quaeso animam meam a me*, quia melior est mihi mors quam vita. Melior tibi est, Iona, sed forsitan Deo non gratior. id autem propria

pria voluntas non curat ; hoc solum attendit quid sibi gratum & volupe sit : Deo id placeat, an non, juxta habet. Et egressus est Ionas de civitate, & sedit contra Orientem civitatis: & fecit sibi met umbraculum ibi, & sedebat subter illud in umbra, ut videret quid accideret civitati. Necdum quiescit propria voluntas; urbem deserit, ut commodius spectet excidium urbis. Cur autem egreditur Ionas, cur civium animos non hortari pergit, ad constantem pœnitentiam? quid opus est è textili hederæ novum sibi domicilium struere? mille domus urbicæ recepissent non ingratum pœnitentiæ præconem. Sed aliter placuit propriæ voluntati, cui quandoque non tantum amplissimæ urbes, sed terrarum Orbis nimis angustus est. Putavit Ionas ad suū ex urbe egressum mox igneas cælo ruituras pluvias, mox urbem funditus evertendam. Ita enim Deus prophetam jusserat minari: Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur. Hanc ob causam in tuto Ionas se collocat, hîc confidet ut videat, an Deus nullam suis sit additurus vim minis: an omnem injuriam tam facile oblitteraturus, & parsurus sceleratissimæ civitati. Spectaculum è cælo diu expectabat: sed cum cælum omne ferias agere, cum nulli volare ignes, nec ulla erumpere saxa, cum vindicta omnis dormire videretur; cum hederacea etiā voluptas exarescere, cum sol desuper

caput ferire , cum æstus ingens graviter vexare inciperet, hîc demum Ionas tantam Dei patientiam impatientissime ferens, & serio excandescens, *petivit animam suam ut moreretur, & dixit, Melius est mihi mori quam vivere.* Cumque super hac sua excandescencia interrogaretur, num eam censeret æquam? respondit audacter: *Bene irascor ego, usque ad mortem.* Videte, obsecro, tam impotentis iræ causam. Ideo Ionas tam multum fellis effudit, ideo pæne in languorem incidit præ tristitia, *Quia non factum est ei sicut cogitabat.* O Iona, quam credula est propria voluntas, maxime sibi suisque persuasionibus! Eccur tam indigne fers miserationem & patientiam divinam? an nescis, Dei proprium esse, misereri & parcere? nunquid Deo induere vis impatientiam humanam? ut quam primum læsus, mox feriat, injuriis affectus ræox sua fulmina mittat? Hoc humanam sapit indolem, non divinam: nos tales sumus: vix tacti, pugnis & calcibus tangentem petimus; vix læsi, fervidissimis ictibus ferimus, ad rem nullam profecto promptiores quam ad vindictam: hîc currimus, hîc volamus cum ulciscendum est. Non talis est Deus, Misericors & misericors Dominus: patiens & multum misericors: Suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus. Nec vult Deus perire animam, sed retractat, cogitans ne penitus pereat qui

3.
Mach.
cap. 6.
ve. 8.

Psalms.
144.
v. 8. &
9.
2. Reg.
c. 14.
v. 14.

qui abjectus est. Quid autem, mi Iona, tantopere luges hederaceum palatium tuum à verme destructum? neque tu vermem rodere, nec hederam crescere docuisti. Hanc tibi Dominus dedit, hanc & abstulit Dominus, cur Domino indignaris? Quod si tanti doloris causa est, umbraculi hederacei demolitio, & urbis quæ regnum æquet, everfio non fit dolori? Iam ergo, mi optime Iona, voluntatē tuam ad divinam omni ex parte conforma. Hedera periit? velis periisse: Ninive servata est? servatam & tu velis. Nec est quod quidquam ultra doleas, nisi ob propriam voluntatem non protinus divinæ subiectam.

III. Videte, Christiani, quid sit sui iudicii suæque voluntatis esse, & in quantos errores hæc una res sanctissimos etiā viros pertrahat. Nihil agimus, quamdiu voluntatem propriam non penitus expugnamus. Hac stante, & adversante divinæ, nec dona Deo ulla, nec vota, nec preces, nec sacrificia grata sunt. Gratum Deo jejunium est, grata eleemosyna, gratum orandi studium, sed illud solum quod divinæ voluntati accommodatum. Novit quidem & propria voluntas stipē spargere, jejunia instituere, preces inire, sed hæc omnia nimis quam exosa sunt Deo, si divinæ voluntati conformia non sint. Ideo Deus (mirissimum dictu) & jejunia, & sacrificia ceteroqui gratissima prohibens: Nolite, inquit, jejunare

Is. sicut usque ad hanc diem. Quid ergo vi-
ca. 58. tii habuit jejuniū istud Hebrææ plebis?
v. 3. & Propriam voluntatem nimium olebat :
ve. 4. Ecce in die jejuniū vestri invenitur vo-
 luntas vestra : Jejunium amo , sed pro-
 priam voluntatem odi , quæ corrumpit
 jejunium. Si quis homini cæpas aver-
 santi , ferculum cetera pretiosissimum
 proponat , cæpis tamen infectum , nihil
 inibit gratiæ , nec lassum stomachum
 perveller; nauseam movebit , non appe-
 tentiam ciborum : ita jejunium velut
Tab. generosi saporis edulium est , ab Angelo
ca. 12. etiam laudatum : Bona est oratio cum
ve. 8. jejunio; at si huic edulio cæpe & allium
 propriæ voluntatis misceantur , apage
Chrys. hoc fastidium à cælesti mensa. Chryso-
in stomus : Qui peccat & jejunat , inquit,
Matt. non ad gloriam Dei jejunat , nec se hu-
 miliat , sed suæ substantiæ parcit. Omnia
 fœdat & perdit voluntas propria.

Et hæc illa dejectorum ad inferos ex-
 tremam miseria est , tanta eos furere con-
 tumacia voluntatis , ut hæc in omnem
 æternitatem , divinæ voluntati nunquã
 sit consensura : Nunquam volent dam-
 nati quod Deus , nec velle poterunt. Cla-
Aug: re Augustinus : Voluntas enim eorum ,
lib. de inquit , talis erit , ut habeant in se semper
sede ad malignitatis suæ supplicium , nunquam
Petr. tamen percipere possint bonitatis affe-
 ctum. quia sicut illi , qui cum Christo re-
 gnabunt , nullas in se malæ voluntatis
 reliquias habebunt : ita illi qui erunt in
 sup.

supplicio ignis æterni, cum diabolo & angelis ejus deputati, sicut nullam habebunt ulterius requiem, sic & nullatenus bonam poterunt habere voluntatē. Ah, quid uspiam esse potest formidabilius gehenna, si in illa vel unicum hoc supplicium sit, à sanctissima Dei voluntate in omnem æternitatem esse averisissimum, nec cum ea unquam conciliari posse? Ergo, mi Deus, ut deseram ego voluntatem meam, doce me facere voluntatem tuam.

Psal.

142.

ve. 10.

CAPUT V.

Qua voluntatis propria contumaciam maxime confirmet.

INter gravissima quæ Dominus Hierosolymorum urbi exprobrat, illud est: Hierusalem, Hierusalem, quæ *Matth. ca. 23. ve. 37.* occidis prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, ET NOLVISTI? Propriæ voluntatis obstinatio, scelerum omnium origo. Ego VOLVI, inquit Deus, tu NOLVISTI.

Abbas Pastor dicere solebat: Ferreus *Davids* murus est propria voluntas, à Deo nos *serm. 5* sejungēs & separans: ET NOLVISTI; hinc illæ lacrimæ. Nec aliter Augustinus: *Aug. lib. 8.* Suspirabam, inquit, ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. *confess. cap. 5.*

VELLE meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Voluntatem autem propriam mire roborant hæc tria.

Aug. lib. eod. cap. 5. & 11. I. Primum, *Consuetudo prava*. Augustinus hoc explicans: Quippe, ait, ex voluntate perversa, facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi ansulis quibusdam sibi innoxis (unde catenam appellavi) tenebat me obstrictum dura servitus. Voluntas autem nova quæ mihi esse cæperat, ut te gratis colerem, fruiq; te vellem, Deus, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam. Ita duæ voluntates meæ, una vetus, alia nova, illa carnalis, ista spiritualis, confligebant inter se, atque discordando dissipabant animam meam; plusque in me valebat deterius inolitum, quam melius insolitum.

Ita cum vitia abeunt in mores, non relinquuntur amplius remediis locus. Nam hic omnium vitiorum genius est, ut nisi quantocyus domo ejiciantur, difficulter & raro, cū irroborarint, expelli possint.

Greg. lib. 4. mor. ca. 25. post med. Vere Gregorius: Cum culpa, inquit, in usum venerit, ei jam animus, etiamsi cupiat, debilius resistit: quia quot vicibus pravæ frequentationis adstringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Facile est teneros adhuc annos componere; inveteratos difficile. Væ ollæ cujus rubigo

in ea est, & rubigo ejus non exivit ab ea. Nimirum asperam & insuavem virtutum viam facit vitiorum consuetudo. Verissime Chrysofostomus: Nihil, inquit, tam firmum est in rebus humanis quam veteris consuetudinis tyrannis. Ideo Augustinus admonens: Peccator, inquit, de proximo reviviscat; non eat in profundum sepulturæ, non accipiat de super consuetudinis molem.

Plato juvenem alea ludentem acerbius reprehenderat. Juvenis huic monitori asper: Quam parva, inquit, redarguis? Mox Plato: At non est parvum quid, ait, consuetudo. Certe Creteneses cum acerbissima execratione adversus eos, quos vehementer oderunt, uti volunt, ut mala consuetudine delectentur, optant, modestoque voti genere, efficacissimum ultionis eventum reperiunt. Inutiliter enim aliquid concupiscere, & in eo perseveranter morari, exitio ea dulcedo vicina est.

II. Alterum, quod propriam voluntatē adeo corroborat, est, *Longanimitatis defectus*. Hæc nostra est in rebus plurimis præcipitantia, cum id quod valde volumus, ad destinatum tempus non impetramus, mox in impatientiam agimur, & quandoque in rabiem. Tales sumus, moræ impatientissimi. Quoties audias hominem longanimitatis expertem dicere: Iam volo, statim volo, non expecto, nolo differri, ni brevi hoc fiat, de-

Ezech.
ca. 24.
ve. 6.
Hier.
ep. 14.
ad Ce-
lant.
Chryf.
hom. 7.
in 1. ad
Cor.
Aug.
ser. 14.
de
verb.
Dom.
Valer.
Max.
lib. 7.
cap. 2.
fine.

1. Reg. spondi animum. Ita rex Hebræus Saul
ca. 13. non potuit unam quærestabat alteram-
ve. 13. ve horulam expectare Samuelē: ideo
 illi in os aperte objectum, quod stulte
 egisset. Ita plerunque & nos cum Deo
 agimus, si non mox obtineamus quod
 impetratum volumus, cadimus animo,
 & in tristitiam ac querelas solvimur.
 Nostræ preces plerunque sunt quales e-

Marc.
cap. 6. *michi.* Ita sæpe spem omnem & patienti-
ve. 25. am consumimus, ut in impatientiâ & de-
Ba- sperationem prorruamus. Animæ quiores
tuch. estote filii, & proclamate ad Dominū.
cap. 4. Rex Ioachim triginta septem annis at-
ve. 21. tinebatur carcere; post tantam temporis
et 27. intercapedinem, sibi & regno restitutus,
 docuit quam longanimi patientia divi-
 num auxilium sit expectandum. Magnæ
 virtutis est, id quod velis, non velle sta-

Vide in
vitis
PP.
Rof-
weid.
lib. 4.
michi
p. 542
Eccli.
cap. 2.
ve. 3.
et seqq.

tim fieri: Maximarum virium est longa-
 nimis patientia, quæ aridissimum etiam
 baculum triennio rigatum, in frondes
 & flores potest educere. Hinc illa Sira-
 cidis monita: Sustine sustentationes
 Dei; conjungere Deo, & sustine. Omne
 quod tibi applicitum fuerit, accipe: &
 in dolore sustine, & in humilitate tua
 patientiam habe. Respicite filii nationes
 hominum, & scitote, quia nullus spera-
 vit in Domino, & confusus est. Væ his
 qui perdidērunt sustentiam. Qui ti-
 ment Dominum, custodiunt mandata
 illius, & patientiam habebunt usque ad
 in.

inspectionem illius. At propria voluntas in contrarium semper nititur, & quod appetit, imperiosissime sic exigit: Protinus da, continuo fiat, mox annue, confestim exhibe, ne mora fit, cunctatione omni abjecta. Ideo monendi sumus assidue: Expecta fili, donec videamus, quem res exitum habeat. Si moram fecerit, expecta illum, quia veniens veniet, & non tardabit.

Christum in cruce varie urgebant hostes, ne vellet videre finem suorum cruciatuum; Si filius Dei es, ajunt, descende de cruce. Pulchre his respondet Chrysostomus: Ideo de cruce non descenderat, quia filius Dei erat. Expectabat Christi longanimitas, dum dicere liceret,

CONSUMMATUM EST. Quod autem in capite cernimus factum, hoc & membris imitandum: Voluntas patris ad supremum usque halitum exsequenda. Qua de re præclarissime Ludovicus Blofius, quem sic placet recitare, ut verbum è verbo exprimamus: Felix igitur ille est, inquit, qui angustiis & pœnis afflictus non aliquid inquitit quo illas evadat, sed ad finem & ultimum usque punctum eas sustinet: nolens de cruce descendere, nisi Deus illum solvat ac deponat. Felix plane qui se in abyssum divini beneplaciti ita demergit, & terribilibus occultisque Dei judiciis ita se resignat, ut in hujusmodi doloribus ac pressuris, non tantum una hebdomada,

Ruth.

cap. 3.

v. 18.

Abac.

cap. 2.

ve. 3.

Matt.

ca. 27.

ve. 40.

Blof. in

Appè.

cap. I.

medio.

aut uno mense, sed usque ad extremi iudicii diem, vel etiam perenniter consistere paratus sit, non recusans ipsius quoque inferni tormenta (si Deus ita vellet) subire. Quæ quidem resignatio omnem aliam resignationem longe vincit. Vel mille mundos relinquere, in hujus resignationis comparatione nihil est.

*Blos.
ibid.*

Quam vero hîc propria voluntas oblectetur, sic explicat: Irresignatus quisque, dum in hunc modum duris scopis à Domino atteritur, omnia se perdidisse arbitratur: unde & in gravem tristitiã, horribilemque desperationem prolapsus dicit: Iam de me actum est, perii. Ceterum qui solida tranquillitate intra se frui cupit, ad hoc eniti debet, ut resignato liberoque animo, & Deo, & seipso, & creaturis omnibus carere possit, veram pacem intus interim retinens. Undecunque accidant pressuræ, de manu Domini suscipiendæ sunt, cujus permisu eveniunt. Ergo, ut propriam domes voluntatem, esto longanimis, & expecta Dominum, etiamsi moram fecerit, quia veniens veniet & non tardabit.

III. Tertium denique quod propria voluntas supra modum invalescit, est, *Mutabilitas perpetua*. Parum est cum Luna circumagi, & aliam atque aliam formam induere: in dies, in horas mutamur; mane aliud, & aliud placet vesperi, hodie volumus, cras nolumus: nunquam iidem, nec similes quidem nobis, adeo

adeo in diversum aberramus ; quotidie consilium permutamus & votum : ut nubes à quovis vento huc illuc impellimur. Et hoc voluntati propriæ sollemnissimum est, ut cum firmissimæ illi columnæ voluntati divinæ nolit alligari, seipsam rebus caducis ac vanis indulgeat, quibuscum non possit non creberrime mutari. Hac tanta propriæ voluntatis instabilitate, cupimus quidem quotidianis tædiis occurrere, verum hac ipsa ratione sæpe nobis tædium è tædio creamus, dum illud tam sollicite studemus vitare. ita Sisyphi saxum volvimus, & dolium Danaidum implemus, dum idem & volumus & nolumus, eadem sæpe hora. Voluntas nostra, & quod inde pendet, omnis sanctitas nostra, non est turris inexpugnabilis in montis jugo, aut edita rupe collocata, sed domus lutea, quæ ad omnem incursum cedit & colabitur. Probus es ; sit ita. hoc illudve præclare incipis, hîc aut illic rem optime agis ; neq; hoc negem, sed hoc quamdiu & quam constanter ? Ah, quam facile ad omnem auræ fibilum mutamur, & sæpe turpiter dejicimur ! ut folium arboris, à vento non magna rapimur, & ventilamus nos in omnem ventum, & *Eccli.*
 imus in omnem viam. Multiformes pla- *cap. 5.*
 æe sumus, & nobis ipsi dispares, nec u- *v. 14.*
 num agimus hominē, sed plures. Quod in Sacris de Iobo scribitur, *Fuit vir unus:* id ita Hieronymus interpretatur : Non
 per

per diversa mobilis, & instabilis ferebatur, sed firmus atque inconcussus persistens, erat vir unus. Nos plerunque non unum virum agimus, & sæpe nec quidē viri sumus, tam debiles in virtutis actibus, quam inconstantes. Hæc propriæ voluntatis illustria sunt facinora. Sed de hoc humanæ voluntatis Euripo explicatius alibi.

*In Tris-
me-
gisto
lib. I.
cap. 8.
de hu-
mana
volun-
tatis
incon-
stantia
Bern.
de
grat.
& lib.
arb.*

Itaque libera voluntas nos facit nostros, mala diaboli, bona Dei. Qui enim, inquit Bernardus, voluerunt esse sui, utique sicut Dii scientes bonum & malum, facti sunt non tantum jam sui, sed & diaboli. Sane diabolo nos nostra mancipat voluntas, non ipsius potestas. Nostra autē voluntas perfecta non erit, quousque suo creatori perfecte subjecta sit. Profecto expedit nobis magis omnino non esse, inquit, quam nostros permanere. Augustinus de aquilis: Dicuntur pulli aquilarum, inquit, sic probari, patris scilicet ungue suspendi, & radiis solis opponi: qui firme solem contemplatus fuerit, filius agnoscitur, si acie palpitaverit, ab ungue dimittitur. Nos viles homunculi magis sub arbitrio Dei sumus, quam sub patris ungue aquilæ pullus; à Deo magis pendemus quam radius à sole, calor ab igne; plus Deo in nos potestatis est, quam in lutum figulo, & tamen hunc solem nostrum, divinam voluntatem liberrime averfamur. Iubemur inimico ignoscere? Nolumus.

Effrenem libidinem coërcere? æque nolumus. Impotentem iram domare? Nec hoc volumus. Illo aut isto familiari vicio abstinere? pigerrimæ volumus, hoc est, modeste nolumus. O pullos non aquilarum, sed noctuarum, qui non solem divinæ voluntatis, sed tenebras propriæ sectantur. Hinc autem omne malum, & omnis pœna. Narrante Ludovico Blofio, Christus sanctæ cuidam virgini familiarum se præbens: Volo te nosse, inquit, *Blof. Mon. spirit. ca. 10. sine.* quod omnes pœnæ quibus homines in mundo affliguntur, in voluntate consistunt: quia si voluntas esset ordinata, & concors cum voluntate mea, careret quodammodo pœna. Quamvis enim is qui hac sancta ordinataque voluntate præditus est, sentiat laborem ac dolorē, quicquid tamen amore mei sponte patitur, quasi sine pœna portat. Libentissime enim illud sustinet, considerans & sciens meam esse voluntatem, atque permissionem, ut patiat. Mens ejus in quovis dolore corporali libera est, cum voluntas ipsius in omnibus sit confor- nis, & unita voluntati meæ. Igitur ab- ata voluntate propria spiritus hominis tranquillus est, & pace gaudet.

CAPVT VI.

Nihil voluntatis propria retinendum esse, tam in omnibus rebus arduis ac difficilibus, quam in ipsa morte.

Hic Rhodus, hinc saltus. In rebus subinde minutulis non ita difficulter voluntatem nostram divinæ attemperamus, at in iis quæ momenti sunt gravioris, in iactura opum, honoris, vitæ, hinc tergiversationes, & excusationes, hinc moræ & triciæ, hinc multa refractariæ voluntatis contumacia, hinc nostrum nobis & VELLE & NOLLE stat contra Dei & VELLE & NOLLE. Sed quid miseri luctamur frustra? stat voluntas divina, stabitq; æternum velut immobilis rupes; non illam ad nos trahemus, sed ad se nos illa. Rideamus, si is qui cimbam ad rupem alligavit, funem identidem trahat, & rupem ad se accedere censeat, cum ipse ad illam propius ac propius accedat: Et non major nostra stultitia est, qui ad rupem illam divinæ voluntatis nexi, trahendo & reluctando volumus eam nobis obsequi, non nos ipsi?

I. Sunt qui & se & alios divinam legem doceant, & hi quidem intelligentiã suam Deo consecrant; at ubi est voluntas rerum omnium pretiosissima? Hanc sibi servant, partitione facta cum Deo
 haud

haud æqua. Optime olim alteri alteris *2. Mas.
 sic precabantur: Beneficiat vobis Deus, chab.
 & , Det vobis cor omnibus , ut colatis cap. 1.
 eum , & faciatis ejus voluntatem corde ve. 3.
 magno , & animo volenti. Hi corde
 prorsus exiguo , & animo minime vo-
 lente Deum colunt , qui in re quapiam
 facili voluntati suæ cedunt , at ubi vel
 bonorum alea jacitur, vel honoris pun-
 ctum , aut vitæ cardo vertitur, hîc jus
 propriæ voluntatis tenacissime retinent,
 hîc sui sunt. O non Volones, quales olim *Liv.
 sponte sua militiæ nomen dederunt, pro lib. 3.
 dominis pugnatos se polliciti : Ea de bell.
 causa in civitatem recepti, & liberi esse Pun.
 jussi sunt. Quod si contumaces illæ &
 divinæ voluntati tam refractarii ultro
 se dederent, suamque voluntatem sponte
 submitterent supremæ illi, certe jus cæli
 obtinerent, futuri liberi in omnem æter-
 nitatem. Inter Volones istos præsignis
 plane , Hebræus rex David : In me, *Pf. 55.
 quit, sunt Deus vota tua , quæ reddam, v. 13.
 laudationes tibi. Sub cælo nihil tam li-
 berum atque hominis voluntas : omnia
 alia admirabili subjectione conditori
 obtemperant. In solo homine ea est li-
 bertas, qua vult quodcunque lubet, etiã
 si hoc cælo, inferis , Deo repugnet. Nihil
 tam in nostra est potestate quam volun-
 tas. Integrum est homini , quotiescunq;
 libuerit , dicere NON , & abnuere, vel
 ipso etiam Deo annuente. Et hæc sce-
 lerum omnium Lerna est, Deo dicente:
 Volo***

Volo hoc fieri; hominem tamen obloqui
 audere : Nolo hoc facere; aut dicente
 Deo : Hoc fieri nolo; hominem tamen
 dicere : Hoc volo facere. Et quoties
 Deus, Hæc est, inquit, mea voluntas; ni-
 hilominus homo : At hæc, inquit, mea
 non est. Ob hoc Deus gravissime questus
 A sæculo, inquit, confregisti jugum meum;
 rupisti vincula mea, & dixisti : Non fer-
 viam. Hæc ipsissima est radix omnium
 delictorum : non fit hoc impium VOLO,
 non erit utique delictum. Enimvero me-
 dicina ea optima est, quæ sic morbum
 curat, ut & morbi radicem evellat. Pro-
 prium peccati pharmacum, Pœnitentia,
 quæ tunc demum vera est, si rebellionē
 hanc comprimat, & humanam volunta-
 tem divinæ penitus subjiciat. Primus
 autem voluntatis actus est. AMARE,
 uti est aurium audire, cernere oculorū;
 qui vero quippiam amat serio, ei cor suū
 voluntatemque cum voluptate impen-
 dit; non eum labor, non dolor, non ter-
 rifici quidquam inde avocant. Ita volun-
 tas quæ se Deo vere transcribit, omnia
 præ Deo nihil facit, tam aspera quam
 jucunda, & suavia prompte amplecti-
 tur, prout scierit supremæ id voluntati
 probari. Hujus sibi mentis conscius rex
 David : In me, inquit, sunt Deus vota
 tua. Non reperio quas tibi gratias agam,
 mi Domine, quod hanc in me felicitatē
 ac promptitudinem, erga tuam volunta-
 tem experiar; promissiones tibi à me
 factæ,

*Hier.**cap. 2.**v. 20.*

factæ, in intimis apud me præcordiis as-
servantur, ne excidant. Tale sit voluntas
Christiani hominis promptuarium, un-
de facile depromi possit, quicquid est
ad domini gustum. Penarium vere opu-
lentum, omni genere quâ esculentorum,
quâ poculentorum instruitur: Si domi-
nus velit oleum, aut mel, aut aromata,
vel vinum sive Chium, seu Thasium, sive
Creticum; adferuntur & oleum, & mel,
& aromata, & vinum non cibarium &
ignobile, sed quale jussit adferri: si do-
minus cupiat perdicem, aut alilem gal-
linâ, illico perdix aut gallina promitur:
si panem niveum petat & primarium,
mox adest hic panis: si aliud quid po-
stulet, confestim advolat postulatum. Ta-
lis sit voluntas nostra, & olearia, & mel-
laria, & vinaria, & omnigeni penoris
cella, ut quicquid dominico palato pla-
cuerit, inde promatur: ita quidem, ut si
Deus animum cupiat ad paupertatem,
ad morbum, ad ignominiam, ad mortem
paratum, hunc ipsum inveniat paratissi-
mum, de quo Deus ipse dixerit: In te,
ô homo, sunt vota mea. Talis certe rex *Act.*
David, vir secundum cor Dei. Non in *ca. 13.*
rebus solum minutioribus, sed in maxi- *ve. 22.*
mis æque ac minimis, cum jactaretur,
cum per ardua sursum & deorsum iret,
à divino semper nutu pendeat.

II. Anno quingentesimo vicesimo *De quo*
tertio, in Concilio Vzecensi episcopus *Baron.*
S fuit, *tom. 7.*
Anno. 523. n. 15. Martyrol. Baronii die. 26. Octobris.

fuit, cujus nomē, Quod vult Deus. Fuit & alius ejusdem nominis Carthaginien-
 sis Pontifex, vir sanctissimus, qui una
 cum Clero à Geuserico rege Ariano, fra-
 ctis navibus absque remigiis & velis,
 præter omnem spem Neapolim appulit,
 ibique exul sancte finiit. Omnium hoc
 Christianorum & nomen sit, & studium
 unicum, Quod vult Deus. At maligni
 hominis est, tunc solum dicere: Quod
 vult Deus, cum nec operosa, nec ardua
 jubentur. Ille fert omne punctum, qui,
 cū paupertas urget, cū morbus exercet,
 cum ignominia premit, cū mors vocat,
 nihilominus mente liberrima pronun-
 tiat: Quod vult Deus; si opes, si valetudi-
 nē, si famā, si & vitam velit eripi, Quod
 vult Deus, hoc fiat. Nec disputat, cur
 jam, cur hoc loco, cur hoc morbi gene-
 re sibi moriendum sit, sed paratissimus
 ad omnia, hoc unum assidue ingeminat:

*Senec.
 epist.
 80.
 in it.*

Quod vult Deus. Præclarissime dixit Se-
 neca: Quid tibi opus est ut sis bonus?
 VELLE. Quid autem melius potes vel-
 le, quam quod vult Deus? Hic ego te,
 qui aliter sentis, & divinæ voluntati ob-
 niteris, compello Annæi verbis: Tamen
 tu indignaris aliquid, aut quereris: &
 non intelligis, nihil esse in istis mali, nisi
 hoc unum quod indignaris, & quereris:
 Non feram me, quo die aliquid ferre nō
 potero. Male valeo? familia decubuit?
 scænus offendit? domus crepuit? damna,
 vulnera, labores, metus incurrerunt? So-

*Idem
 epist.
 96.*

let fieri. hoc parum est: debuit fieri. Decernuntur ista, non accidunt. Si quid credis mihi, intimos affectus tibi cum maxime detego: in omnibus quæ adversa videntur & dura, sic formatus sum. Non pareo Deo, sed assentior: ex animo illum, non quia necesse est, sequor, (*erubescere, Christiane, ah erubescere.*) Nihil unquam mihi incidet, quod tristis excipiã, quod malo vultu: nullum tributum invito conferam. Omnia autem ad quæ gemimus, quæ expavescimus, tributa vitæ sunt. Horum nec speraveris immunitatem, nec petieris. Ad hanc legem animus noster aptandus est, hanc sequatur, huic pareat: & quæcunque fiunt, debuisse fieri putet: nec velit objurgare naturam. Optimum est pati, quod emendare non possis: & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, sine murmuratione comitari. Malus miles est, qui Imperatorem gemens sequitur. Quare impigri atq; alacres excipiamus imperia, nec deseramus hunc operis pulcherrimi cursum, cui quicquid patimur, intextum est. Sic vivamus, sic loquamur. paratos nos inveniat atq; impigros Fatum, seu, voluntas Dei. Hic est magnus animus, qui se Deo tradidit: at contra ille pusillus ac degener, qui obluetur, & de ordine Mundi male existimat, & emendare mavult Deum quam se. Carpit divina & providentiam; alia illa esse vellet magis quam se alium. Ingrati sæpe divinorum

interpretes sumus. Inde est quod nec vivere volumus, nec mori: vitæ nos odium tenet, timor mortis. Nutat omne consilium nostrum, nec implere nos ulla felicitas potest.

*Opti-
mum
in mor-
te ex-
ercitiis
Refug-
ratio
sui.
Blos.
Cösol.
pusillã.
mibi
p. 328.
Eseqq.*

III. Quanti vero momenti sit in morbo lethali, nostræ voluntatis ad divinam conformatio, insignissime docet Ludovicus Blosius, hunc in modum: Moriturus quisque meritis Salvatoris nostri IESU Christi, magis quam suis innitetur. In illius bonitate & in precibus beatæ Mariæ Virginis ac Sanctorum electorumque Dei satis confidet. Christi amarissimam passionem mortemque sibi proponet, & ineffabilem illam charitatem, quæ eum tam indigna sustinere coegit, memoria repetet, atque in patientia vulnera, & in profundissimum pelagus immensæ misericordiæ ejus, sese cum universis peccatis atque negligentis suis demittet, immergetque. Ad summam Dei gloriam seipsum, velut hostiam vivam offeret ipsi Domino, ad perferendum pro acceptissima ejus voluntate patienter, ex vero amore omnem languoris acerbicatem, ipsam etiam mortem, & quicquid sibi Dominus in tempore, & in æternitate immittere voluerit. Hoc si revera facere potuerit: si, inquam, sese ex pura dilectione cum perfecta sui resignatione, ad omnem pœnam pro honore divinæ justitiæ tolerandam animo spontaneo obtulerit, ipse neque infernum, neque

neque purgatorium subibit, etiam si solus omnia totius Mundi peccata commisisset. Nullum igitur exercitium in extremis utilius esse potest, quam ut quis seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: humiliter, amorose, pleneque confidens in immensa Dei misericordia ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in hujusmodi vera perfecta que resignatione cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna cælestia evolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominē, qui eo modo per voluntatis conformitatem, amoremque Deo unitus est. Hoc animo justus ille Latio moriebatur in cruce, qui non salutē corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à pœnis purgatoriis servaretur, sed libenter pro peccatis suis, proque Dei gloria moriens, se totum in divinam resignavit voluntatem, se totum Christo obtulit, ut ille secum ageret quicquid vellet. Nihil nisi misericordiam & gratiam petit dicens: Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum. Quod si morte imminente infirmitas naturæ mœret, aut trepidat; hujusmodi mœstitia & formido in Deum per resignationē projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit, præcesserunt & innumeri electi ejus: non igitur pigeat te

sequi. Corpus quod modo deponis, vile quoddam vestimentum est. Quid ad te si computrescat, & ad tempus in terra occultetur? Postea ipsum idem corpus tuum resurget, jamque immortale, incorruptibile, gloriosum ac fulgidū erit. Pensandum quoque est, quam resignati ac voluntarii fuerint ad moriendum antiqui justī, Abraham, Isaac, Iacob, Moses, David, & ceteri consimiles, cum nondū janua regni cælestis esset aperta. Vnde in fine Deuteronomii legimus, Dominū dixisse ad Moſen: Ascende in montem istum &c. & vide terram Chanaan quā ego tradam filiis Israel obtinendam, & morere in monte. Ecce quam resignato animo, juxta Dei beneplacitum, mortem excepit Moſes amicus Altissimi. Non transiit quidem ad terram illam visibilem, sed in invisibilem & meliorem receptus est, videlicet in secretum sinum pacis, & limbum, in quo justorum animæ tunc magna tranquillitate requiescebant. Iam vero justis aditus patriæ cælestis, per Christum Dominum reſeratus est.

Ergo, mi optime Christiane, cum vicinam sentis mortem, imo etiam antequam sentias, voluntatem tuam quam perfectissime junge cum divina, illique te totum committe: nec aliud cogites vel loquaris, quam hoc ipsum, *Quando Domino visum.*

IV. Sed istud QUANDO plerofque om-

omnes homines ægre habet. Moriendū sibi sciunt, & mori volunt, sed nondum: cupiunt naturæ solvere quod debent, sed nondum: desiderant cælo recipi, sed nondum. Adeo miselli insanimus, ut cupiamus desinere esse miseri, sed nondum; ut felices & beati esse velimus, sed nondum. Quid, homuncule, tam altum tibi patibulum ædificas, ut multos gradus habeas, per quos ad mortem te ire diutius scias? quid vitæ tuæ tot optas annos, quibus funus tuum prospicias, cogitationum lento tormento? Eundū est, seu hodierna, seu crastina. At scio, quid multos decipiat: cum Mors pulsat, ante tempus adesse putant importunum exactorē. Stulti; tunc tempus est, **Q**UANDO Domino Mortis visum est. Quid tergiversaris, quid immaturam ætatem objicis, quid moram poscis? ad mortem maturus pridem fuisti. Sed nec concessa mora paratiorem te faciet, aut promptiorem. Nam & post hanc morari voles, minus forsan paratus; quo plus moratus. Induciæ non paucos deteriores fecerunt. Mala ad mortem præparatio est, mori nolle. Facti dimidium habet, qui tunc vult, quando vult ille, qui nihil mali potest velle. Ergo tergiversationem tolle, & dic animo: **Q**UANDO, & **Q**UOMODO Domino visum, sic fiat.

Ad hoc ipsum luculentissimam facem prælucet Romanus Sapiens, &: Sive alios, inquit, observare volueris, sive

*Vide
Horo-
logium
Angeli
Tute-
laris,
hora
Dici
I X.
Senec.
ep. 98.*

teipsum, favore seposito; & senties hoc, & confiteberis, nil ex his optabilibus & charis utile esse, nisi te contra levitatem casus, rerumque casum sequentium instruxeris: nisi illud frequenter, & sine querela, inter singula damna dixeris: *Deo aliter visum est*. Ita dices: Antehac quidem diutius me victurum arbitrabar, at, *Deo aliter visum est*, & bene sic visum est. Ita propria voluntate in divinam transmutata, omnia tibi reddentur facilia. Nam uti malus omnia in malū vertit, etiam quæ specie optimi veniunt: ita rectus atq; integer corrigit prava vitæ, & dura atque aspera, ferendi scientia mollit: idemque & secunda grate excipit modesteque, & adversa constanter atque fortiter. Hic idem voluntati divinæ tam addictus, nunquam malis eventibus maledicit, nunquā accidentia tristis excipit, civem esse se universi & militem credens, labores velut imperatos subit. Quicquid incidit, non tanquam malum aspernatur, & in se casu delatum, sed quasi delegatum sibi. Hoc quaecunque est, inquit, meum est. asperum est, durum est: in ipso navemus operam, nec de Dei providentia queramus. Si

Epiet. enchir. Diis, inquit Epictetus, ita visum fuerit, ita fiat.

ca. 79. seu ult. V. Et hæc sciverint idololatræ, Christiani aut nesciant, aut quæ sciunt non faciant; videant meliora probentque, sequantur deteriora? Nihil tam acerbū est,

est, in quo æquus animus solatium non
 nveniat. At vero solatium nec uberius
 nec certius erit quam Dei voluntas; ad
 hanc in omnibus adversis assidue suspi-
 ciendum.

Iobus in perferendis ærumnis dexter-
 imus, plus Deo placuit, Chrysofomo
 este, plusque sibi promeruit pauculis
 solum verbis, quam omnibus suis etiam
 argissimis eleemosynis. Cum enim Iobus
 undique afflictus diceret: Sicut
 Domino placuit, ita factum est; Sit no-
 men Domini benedictum: divinæ volun-
 tati magis se probavit, quam cum stipē
 liberalissimam erogavit. Nam, quod à *Bonav.*
 sancto Bonavētura discimus: Perfectius *de gr.*
 est adversa tolerare patienter, quam bo- *virt.*
 nis operibus insudare. Quoniam Deus *ca. 24.*
 honorum nostrorum non eget. *Pf. 15.*

Quisquis igitur divinam voluntatem
 accere quærit, sanusne sit an æger, per-
 de habet, quandoquidem Dei volun-
 tas, omne nostrum bonum est. In morbo
 item sic Medico & medicinis fidendū,
 interim fiducia omnis in Dei provi-
 dentia & voluntate collocetur. Quod
 rex Afa non fecerit, merito repre-
 hensus est: Nec enim in infirmitate sua
 læsivit Dominum, sed magis medico-
 rum arte confusus est. Melius Ezechias
 morbi sui curationem non sicibus,
 nec eas imponenti, sed Deo adscripsit.
 Quod si pharmaca nil proficiant, aut
 medicus vim morbi non perspiciat, aut

aliunde committatur error, nec emer-
detur valerudo, non continuo huic illi
culpa impingenda, sed omnia divina
providentiæ ac voluntati attribuenda
nec aliud cogitandum, quam, Deus ne
vult ut saner, aut vult ut saner tardius

Sur. Lydvina, Virgo sanctissima, omnig-
tom. 7. nis doloribus exercitata, miserabili
p. alt. spectaculum, & velut conducta domu-
vit. c. I omnium fere morborum, adeo tamen
mihi. defixit in Domino voluntatem suam, ut
p. 288. nihil neque cogitare, neque dicere, ne-
que facere præmeditate liberet, quo
putaret displicere Deo. Fertur cum pa-
Iob. tientissimo Iobo sæpius dixisse: Ho-
cap. 6. mihi Domine acceptissimū erit, ut affli-
ve. 10. gens me dolore non parcas, cum tua
voluntatis executio, sit mihi summa
consolatio. Difficultatibus & calami-
tatibus omnibus efficacissimum reme-
dium fecit, qui semper divinæ se volun-
tati submitit,

Imaginis sequentis brevis
explicatio.

PATIENTER & CONSTAN-
*ter adversa tolerare ; Deo in omnibus quam
 generosissime fidere , hoc demum Christiana
 nobilitas est. Qua in re plurimum adjumenti
 ferunt omnes sancti Angeli , quorum & ora-
 tionibus & exemplis accendimur , ad plenissi-
 mam cum divina voluntate consensionem.
 Hoc & Moses nos docet , vir mitissimus , &
 supra quam dici potest injuriarum tolerans.
 Ad hoc & ipsa Dei voluntas cor humanum
 provocat : SVRGE , PROPERA , prius
 ad obsequium , deinde ad amplexum. Hominis
 est quam promptissime respondere : ECCE
 AD SVM , paratus ad utrumque ; ad omnia
 & agenda , & sustinenda paratissimus , ECCE
 ADSUM. Hoc denique beatissimum est Divinae
 ac humanae voluntatis connubium , hoc calum
 est extra calum , nec ulla certior aut securior
 ad paradysum semita. Cetera , mi Lector , quae
 ad imagines explicandas sunt , capitis ultimi
 principio invenies.*

ADIVMENTA.

Dominus nobiscum est; nolite metuere.

Num. 14. V. 9.

LIBER QUINTVS

DE

HVMANÆ VOLVNTATIS

ad divinam conformandæ

ADIVMENTIS.

CAPVT I.

Conformationem humane voluntatis ad divinam consistere non posse sine magna in Deum Fiducia.

Oblatio sui in divinum arbitrium nunquam erit integra, nisi Deo in omnibus plurimum fidamus: quomodo enim alteri de rebus omnibus assentiar, cui non fido? & quomodo fidam illi, quem non credo res meas meliter, aut sollicitè curaturum? Ideo fiducia in Deo collocanda nunc tendum.

Porro cupienti scire quid divinæ gratiæ de hac virtute sentiant, nostri scriptor respondet: In scripturis sanctis vix ullum invenitur caput, in quo Deus opem, gratiam & providentiam omnibus illis non promittat, qui in illo confidunt. Beatissimus rex David, hujusmodi fiducia magister excellentissimus, hanc fiduciam pleno ore ingerit, in psalmis præ omnibus. Et quam illa confidentissimi sunt? Quoniam tu Domine singula,

*Ludov
Gra-
nat.
lib.7.
Memo-
rial.
cap. 9.*

Pf. 4. gulariter in spe constituisti me. Dominus
v. 10. firmamentum meum, & refugium meum,
Pf. 17. & liberator meus : Deus meus, adjutor
ve. 3. meus ; & sperabo in eum : Protector
Pf. 26. meus, & cornu salutis meæ, & susceptor
ve. 1. meus : Dominus illuminatio mea, & sa-
 2.3. lus mea, quem timebo ? Dominus pro-
 tector vitæ meæ, à quo trepidabo ? Si
 consistant adversum me castra, non ti-
 mebit cor meum, si exurgat adversum
 me prælium, in hoc ego sperabo. Qui
 habitat in adiutorio Dei altissimi, in pro-
Pf. 90. tectione Dei cæli commorabitur. Qui
ve. 1. confidunt in Domino &c. non commo-
Pfal. 124. vebitur in æternum. In te, Domine, spe-
ve. 1. ravi, non confundar in æternum. Erat
Pf. 30. huic regi cor amplissimum, & plenissi-
ve. 1. mum ingenti Dei Fiducia. Nimirum hos-
 ructabat, quos biberat divinos fontes.

Eandem in Deum Fiduciam sapien-
 tissimi ac sanctissimi viri plurimū sem-
 per commendarunt. Illud sapientiæ mi-
Prov. raculum Salomon : Habe, inquit, fidu-
cap. 3. ciam in Domino, ex toto corde tuo. Non
ve. 5. qualemcunque fiduciam exigit, sed quæ
1. Pet. prodeat *ex toto corde*. Nam & Apostolo-
cap. 5. rum Princeps : Omnem, inquit, sollici-
ve. 7. tudinem vestram projicientes in eum,
Pf. 54. quoniam ipsi est cura de vobis. Et psal-
ve. 23. tes : Iacta, inquit, super Dominum cu-
Prov. ram tuam, & ipse te enutriet. Sed & Sa-
cap. 3. lomon iterum monens : In omnibus
ve. 6. viis tuis, inquit, cogita illum, & ipse
Pfal. 117. diriget gressus tuos. Bonum est confide-
ve. 8. re in

re in Domino, quam confidere in homine. Benedictus vir, qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus. Et erit quasi lignum quod transplantatur super aquas, quod ad humorem mittit radices suas, & non timebit cum venerit æstus, & erit folium ejus viride, & in tempore siccitatis non erit sollicitum, nec aliquando desinet facere fructum. Cogitate per generationem & generationem, quia omnes qui sperant in eo, non infirmantur. Beati omnes qui confidunt in eo. Hæc enim fiducia Deum obligat, ut tibi in se confidenti beneficiat. Ergo, Confide in Deo, & mane in loco tuo; sorte tua contentus, status tui mediocritatem amplectere, neque ultra mensuram regulæ, qua mensus est tibi Deus, te ipsum extende: Memento, non in solo pane vivere hominem, posse Deum etiam è lapidibus suscitare filios Abrahamæ, nec esse difficile Domino, salvare vel in multis, vel in paucis.

II. Hebræus rex Amasias militem scripserat centum talentis argenti, quibus centum millia hominum ad signa evocavit. Quo facto, venit homo Dei ad illum (ita Regum fasti narrant) dixitque: O Rex, ne egrediatur tecum exercitus Israël, non est Dominus cum Israël, & cunctis filiis Ephraim. Quod si putas in robore exercitus bella consistere, superari te faciet Deus hostibus: Dei quippe est & adjuvare, & in fugam

*Hier.**ca. 17.**ve. 7.**& 8.**1. Machab.**cap. 2.**ve. 61.**Ps. 2.**ve. 13.**Ecclesi.**ca. 11.**ve. 22.**2. Cor.**ca. 10.**ve. 13.**1. Reg.**ca. 14.**ve. 6.**Sunt**6000.**philip.**pei.**2. Par.**ca. 25.**ve. 7.*

convertere. Dixitque Amasias ad hominem Dei: Quid ergo fiet de centum talentis, quæ dedi militibus Israël? Et respondit ei homo Dei: Habet Dominus unde tibi dare possit multo his plura. Paruit Amasias Deo nixus, & viginti millia hostium occidit. Tanti est, Deo fidere, & non humanis viribus.

*Thom.
Staplet
de tri-
bus
Tho-
mis,
mihi
p.297.
& seqq.*

Thomas Morus notæ sanctitatis ac eruditionis vir, ad filiæ Margaretæ objectiones hisce omnino verbis in carcere respondens: Nihil, inquit, contingere potest, quod Deus non velit. Quicquid autem ille vult, utcunq; nobis malum videatur, est tamen re vera optimum. De Dei bonitate diffidere, mea Margareta, nolo, utcunq; me debilem ac fragilem præsentiam. Imo si in eo me terrore & consternatione cernerem, ut jam jam lapsurus viderer, meminero tamē divū Petrum unico venti flatu ex modica fide submergi cœpisse; faciamque quod ille fecit, Christum compellabo: Domine saluum me fac. Spero enim quod extendens manum suam apprehendet me, nec submergi patietur. Quod si vero Petri partes adhuc ulterius me agere, planeque præcipitem cadere, jurare & abjurare permitteret, spero nihilominus fore, ut oculo misericordiæ pleno me respiciat, & erigat, ut de novo veritatem confitear, conscientiam exonerem, pœnam & pudorem prioris abnegationis fortiter perferam. Denique

illud

illud compertissimum habeo, quod absque mea culpa Deus me non deseret. Christiane & sapienter. Interest enim rebus omnibus divina Providentia, & scimus ab ea innumeros ne laberentur detentos, nullos ut laberentur impulsos. Imo, si hic talis ceciderit, non collidetur, *Pf. 36.* quia Dominus supponit manum suam. *v. 24.* Quomodo autem is lædatur, qui in pulvinar cadit, tam molle? Ante omnia fidentium Deo.

III. Ecquid denique Christus tam varie inculcat & urget, atque hanc unam in Deum Fiduciam? Quam varie divinus hic Magister argumentatur ab aviculis, à flosculis, à capillis, ab ipsis etiã idololatræ, persuadendæ huic fiduciæ? Ita corvos, lilia, passeruculos oculis subjiciens: Considerate, inquit, corvos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium neque horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis vos pluri estis illis? Quis autem vestrum cogitando potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum est potestis, quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia, *Luc. ca. 12. v. 24. & seq.* quomodo crescunt: non laborant, neque nent; dico autem vobis, nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur sicut unum ex istis. Si autem fœnum quod hodie est in agro, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit; quanto magis vos pusillæ fidei? Pater vester scit, quia his

indigetis. Et quot experimentis discipulos suos inspexit, ut eos doceret Deo esse toto fidere? Ita quinque millia hominum epulo excepturus in vasta solitudine Philippum interrogat, unde panes emendi sint. Hoc autem dicebat tentans eum. Sic & quatuor millia hominum cibo refecturus, discipulos in eam rem consultores adhibens: Quot, inquit, panes habetis? At illi non magnæ fiduciæ: Vnde istos quis poterit, ajunt, hîc saturare panibus in solitudine? O viri, Deus poterit, qui nos sibi in rebus omnibus vult fidere quam integerrime. Providentia divina falli non potest; fallere non vult: stabit Deus promissionibus suis. Docemur hoc omnium ætatum exemplis. Erigat proinde se homo in spem magnam, & audeat se suaque omnia in Dei sinum profundere fiducia quam erectissima.

Tostat. I V. Tostatus, præsul Abulensis, illud in l. 2. eruditionis miraculum, super Regum factis differens: Ita est, inquit, lex Adam, *Reg.* quam debet homo tenere cum Deo, sci- *cap. 7.* licet quod homo humiliet se coram Deo, *ve. 19.* colat & Deum quantum potuerit, & *quæst.* Deus erit sollicitus pro eo. Etenim ad *11.* quem clamamus? Pater noster qui es in cælo. Utique opulentus hic Pater omnibus abunde providebit. Quod si parva animalia, inquit Hieronymus, absque Deo auctore non decedunt, & in omnibus est providentia, & quæ in his peritura sunt, sine voluntate Dei non per-

Hieron. apud S. animalia, inquit Hieronymus, absque *Thom.* Deo auctore non decedunt, & in omni- *in ca-* bus est providentia, & quæ in his peri- *tena in* tura sunt, sine voluntate Dei non per- *sa. 10.* eunt; *Matth.*

eunt; vos qui æterni estis, non debetis timere quod absque Dei vivatis providentia. Cur ergo illi non quam integerrime fidamus, & animos induamus tanto patre dignos? Nec in mediis quidem flammis desperandū. Res angustæ domi sunt? Dominum habemus divitē, qui nunquam passus est suos extinguere fame. Inimica insurgunt agmina, sive terris nata, sive inferis excitata? Ducem habemus potentiolem, qui uno flatu regnorum disperdet exercitus. Maledicæ premunt linguæ, & falsis onerant criminationibus? Deum intueamur judicem vindicemque, & humana non metuemus. Neque enim se vinci ab homine patietur Deus, aut munificentiam suam ab humana fiducia superari. Audet quis fidere? majora donare audebit Deus. Audet sperare magna? vincet humanam spem Deus, & è locuplete cælorum thesauro, longe majoribus beabit, ita ut ad pellendam egestatem humanam, satisficet spem suam posuisse in Deo, ac de illius liberalitate magna sperasse. Quo enim spes major est, majora sunt dona cælestia, ut non tantum æquari, sed innumeris modis vinci à divina benignitate humanā spem fiduciamque videamus. Nobilissima est hæc concertatio, ingens hominis in Deum fiducia, cum immensa Dei liberalitate composita; quasi æmula utrimque fiduciæ & munificentis largitione, tanquam si vinci

*Scripturæ
banic
Superior
lib. I.
ca. 27.*

nollet homo, cum tamen vinci non possit Deus.

Aug. Som. 8. in ps. 145. medio serc. V. Hic Hipponensem Antistitem Augustinum luculentissime ratiocinantem audite: Fecit Deus, inquit, cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt. Si ergo omnia quæ in eis sunt, & te; parum dico, te, passerem, locustam, vermiculum, nihil horum non ille fecit, & cura est illi de omnibus. Nolite ergo dicere: Non pertineo ad Deum. Pertinet ad Deum anima tua, pertinet ad Deum corpus tuum; quia Deus fecit & corpus tuum. Dicis forte: Non numerat me Deus in magna multitudine. Te non numeret, qui etiam capillos tui capitis omnes habet numeratos? Sed, ais, subinde iis miseriis involvimur, adeo solatiis omnibus & auxiliis destituimur, ut mirum non sit, quandoque fiduciam nonnihil vacillare. Hic etiam Augustinus pro me respondebit. Et obsecro vos omnes qui hæc legitis, aut legi auditis, sanctissimi viri responsum altissimo pectore reponite: Quicquid ergo, inquit Augustinus, hic accidit contra voluntatem nostram: noveris non accidere nisi de voluntate Dei, de providentia ipsius, de ordine ipsius, de nutu ipsius, de legibus: ipsius & si nos non intelligimus quid quare fiat, demus hoc ipsius providentiæ, quia non fit sine causa. Hoc ipsum, idem beatissimus Pater, divinus scriptor confirmans: Nos, inquit, divina providentia

Aug. in ps. 148. post med.

Aug. lib. 11. de civ. Dei c. 22. post init.

tia

tia admonet, non res insipienter vituperare, sed utilitatem rerum diligenter inquirere, & ubi nostrum ingenium vel infirmitas deficit, ita credere occultam, sicut erant quædam quæ vix potuimus invenire, quia & ipsa utilitatis occultatio, aut humilitatis exercitatio est, aut elationis attritio. Et ut res pateat ab exemplis: Quis, inquit, disposuit membra pulicis & culicis, ut habeant ordinem suum, habeant vitam suam, habeant motum suum? Vnã bestiolã brevem minutissimã considera quã volueris. Si consideres ordinẽ membrorũ ipsius, & animationẽ vitæ qua movetur, pro se fugit mortẽ, amat vitã, appetit voluptates, devitat molestias, exerit sensus diversos, viget in motu congruo sibi. Quis dedit aculeum culici quo sanguinẽ sugat? quã tenuis fistula est qua sorbet? quis disposuit ista, quis fecit ista? Expavescis in minimis, lauda Magnum. Ita judicem Deum time, muneratorem spera, nec alium; ita humanis omnibus celsior in solo Deo fiduciam pone, certus nec fallere ipsum posse, nec velle. Nullus speravit in Domino, & confusus est. Beati omnes qui confidunt in eo.

Aug.
in ps.
148.
post
med.

Ecd.
cap. 2.
ve. 11.
Ps. 2.
ve. 13.

CAPUT II.

In quo fiducia in Deum consistat.

Miseri nos, quam tenuem de Deo notitiam habemus! vix per rimulam aliquid divini luminis

haurimus. Hoc scimus, Deum esse Summum Bonum, & quidem tam immense summum, ut nil penitus vel petere liceat, vel optare, quod ab hoc tanto Bo-

Thren. no non possimus impetrare, certe suo
cap. 3. tempore consecuturi omnia, modo tan-
ve. 25. tisper non cadamus animo, sed maxima
& 26. in Deum fiducia erecti, sciamus præsto-
Prov. lari cum silentio salutare Dei. Gemma
ca. 17. gratissima, expectatio præstolantis, quo-
ve. 8. cunque se vertit, prudenter intelligit. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum. In quo autem hæc fiducia in Deum præcipue consistat, nunc porro videbimus.

I. Spem quidem hoc superat Fiducia, quod Fiducia non qualiscunque spes fit, sed robustissima & perfecta. Clare id discriminis notans Seneca: De te, inquit, spem habeo, nondum fiduciam. Hæc in Deum fiducia omnes hominis actiones complectatur necesse est, nam in omnibus omnino rebus, maximis, minimis, & omnibus vitæ momentis, Deo quam sincerissime fidendum est, eum suis nunquam defuturum.

2. Reg. Rex David gymnasium instituit palæ-
cap. 1. stricum, & præcepit ut docerent filios
ve. 8. Iuda arcum, sicut scriptum est in libro
& 22. justorum. Hanc institutionem Ionathas regius juvenis prævertit docilitate, tam enim certus erat dirigendo arcu, ut hoc laudis ferret ab amantissimo sui Davide:
Sagitta Ionatha nunquam rediit retrorsum,
 ne-

neque enim leniter ferire, aut superficiē radere, sed ipsa penetrare arma hostium solebant tela Ionathæ. Fiducia in Deum talis est arcus, cor Dei & tangit, & penetrat jaculis suis nunquam aberrantibus. Ex omnibus autem Israelis & Iudæ regibus (erant triginta novem universe) quotnam illorum hoc arcu poterant uti? Tres aut quatuor è toto numero; David, Ezechias, & Iosias, quibus & Iosaphat accenseri posset, modo impia sacrificia in montibus abolevisset. Horum certe regum cor cum Deo perfectum erat, & maxima in Deum fiducia semper plenissimum.

Cum ingens Moabitarum & Ammonitarum exercitus regi Iosaphato immi-
neret, & ille viribus nequaquam par es-
set hosti, ingēti fiducia *totum se contulit*
ad rogandum Dominum. jamque prolixius
precatus, præclarissimam hanc clausu-
lam adjecit: Cum ignoremus quid agere
debeamus, hoc solum habemus residui,
vt oculos nostros dirigamus ad te. Hic
Iahaziel divino afflatu æstuans, procla-
mat è turbâ: Attendite omnis Iuda, &
qui habitatis Hierusalem, & tu rex Io-
saphat: Hæc dicit Dominus vobis, Nolite
timere, nec paveatis hanc multitudinē,
non enim est vestra pugna, sed Dei. Non
eritis vos qui dimicabitis, sed tantum-
modo *confidenter* stete, & videbitis auxi-
lium Domini super vos. His vocibus mire
animatus rex Iosaphat, exercitum duxit

2. Par.
ca. 20.
ve. 3.
12. &
20.

in hostem, ne vero suus miles ad tantæ multitudinis occursum trepidaret, instar strenuissimæ ducis omnium animos oratione præmunens: Audite me viri Iuda, inquit; credite in Domino Deo vestro, & securi eritis. Et mox, contra quam fieri solet in prælio, statuit cantores Domini, ut laudarent eum in turmis suis, & antecederent, ac voce consona dicerent, Confitemini Domino, quoniam in æternum misericordia ejus. En regē cum milite in aciem, velut Episcopum cum suis sacerdotibus ad templum prodeuntem. Res plane insolens, & ridicula in bellis, imbellem cantantium turmam in fronte agminis collocare. Sed adfuit Deus Iosaphato, tanta Dei fiducia pugnaturus. Cumque cœpissent non milites tela jacere, sed cantores sacra carmina canere, hostes in seipsos versi, mutuis sese vulneribus conciderunt. Porro Iosaphati exercitus cum progrediretur, omnem campum cadaveribus stratum reperit, nec supererat cui necem liceret effugere. In tanta vero cadaverū strage, spolia inventa sunt tam opima & copiosa, ut asportandis iis nec triduum quidem suffecerit. En, quid possit sincera in Deum fiducia, rerum omnium potens, inexpugnabilis.

II. Et quamvis in actionibus plane omnibus, ut dixi, fiducia in Deum sit necessaria, maxime tamen cum aut preces fundendæ, aut res adversæ sunt perfe-

ferendæ. Istud sequenti capite, illud nunc Bern.
 examinabimus. inquar-

Et de precibus quidem differens Bern- drag.
 nardus, ait multorum orationem aut ef- serm. 4
 se timidam, aut tepidam, aut temerariã. de o-
 Timida quidem oratio, inquit, cælum rat. &
 non penetrat, quia restringit animum jejunis
 timor immoderatus, ut oratio, non di- sine.
 cam non ascendere, sed nec procedere
 queat. Tepida vero in ascensu languescit
 & deficit, eo quod non habeat vigorem.
 Nam temeraria ascendit, sed resilit: re-
 sistitur enim ei; nec tantum non obrinet
 gratiam, sed & meretur offensam. Quæ
 vero fidelis & humilis, & fervens oratio
 fuerit, cælum sine dubio penetrabit: un-
 de certum est quod vacua redire non
 poterit. Ante omnia oratio necesse est,
 fidelis sit. Quam multi antequam inci-
 piant orare, incipiunt desperare: *Non me*
audiet Deus, non impetrabo quod petam, fru-
stra clamabo. O Legatum miserum! vix
 domo prodit, & corrui, fiducia defe-
 ctu. Quomodo autem fiducia in preci-
 bus erga Deum sit erigenda, Christus Luc.
 nos instruens: Iudex erat in civitate, ca. 18.
 inquit, qui Deum non timebat & homi- ve. 2.
 nem non reverebatur. Sed & vidua in
 eadem civitate, quæ assiduis precibus
 vindicari cupiebat ab adversario. At ju-
 dex longissimam moram interponebat,
 improbus cunctator. Demum impor-
 tunitate viduæ tam constante victus,
 controversiam dijudicavit. En robustam

prorsus & contumacem spem, quæ viduæ illi assidue hoc instillabat: *Hodie tibi jus dicitur*; ubi spes hodierna decollasset, crastina monebat: *Cras fiet, aut perendie, hac hebdomade, hoc mense, hoc certe anno sententia dicitur*. Vicit demum perseverans fiducia, quam Christus in argumentum trahit hoc modo: Si tantarum est virium oratio apud improbissimum quemque, quantarum erit apud ipsam Misericordiam? Mens nostra, velut vidua, adversarios numerat quam plurimos. Quid ergo moratur, quin æquissimum judicem apellet, & omnem illi causam suam integerrima fiducia

Ibid. deleget? Deus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die & nocte, & patientiam habebit in illis? *ve. 7.* Sanctissimus Rex David hoc unice *Pf. 36.* commendans: Revela, inquit, Domino *ve. 5.* viam tuam, & spera in eo, & ipse faciet. Quid trepidas? quid diffidis pavidissime mortaliam? Aliquis te maledictis figit, aut injuriis afficit? Deo id querere, & ipse faciet. Tua tibi caro iniqua est? Deo supplica, & ipse faciet. Varios tibi arietes cacodæmon admovet? Deum in auxilium invoca, & ipse faciet. Quicquid agas, spera in Deo & ipse faciet.

III. Et o exiguæ fidei homo, nunquid oblitus es, quid in hanc rem Christus commemoret? Si quis amicorum ad amicum venerit intempestæ noctis medio, & hospiti suo tres panes petierit:

at ille jam somno sepultus varie cœperit tergiversari, & demum aperte negare postulata, non possum surgere, & dare tibi. Si vero alter, & fores pulsando, & panes postulando perseverarit, iste demum non familiaritate, sed importunitate compulsus, dabit illi quotquot petiverit panes. Et ego dico vobis, inquit *Luc. cap. IX ve. 5. & seqq.* Christus, Petite & dabitur vobis: quærite & invenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, invenit: & pulsanti aperietur. Nil gratius Deo, quam ut se tanta fiducia, quanta amicus amicum, appellemus. Neque vero ullus hominum intempestive unquam Deum appellabit. Videte mendicum pro numulo simplo, aut panis frustillo, patientissime vel ante ædes expectantem, aut post transvolantes quadrigas currentem.

Blandaque devexa jactantem basia rheda. Juv. Sat. 4. v. 118.
 Quid par est nos facere, cum liberalitate ditissimi regis obsecramus, an non patientissima fiducia hîc opus? Ille Apostolorum charissimus, Ioannes: Et *I Ioan. cap. 5. ve. 14.* hæc est, inquit, fiducia quam habemus ad Deum; quia quodcunque petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos. Et scimus quia audit nos, quicquid petierimus. Quis parens filiolo pro pane filicem, pro pisce serpentem, pro ovo porrigit scorpionem? Si ergo vos, inquit *Luc. ca. II. ve. 13.* Christus, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris: quanto magis Pater

vester de cælo, dabit spiritum bonū pe-
 tentibus se? Hoc tamen sæpissime fit, ut
 nos ipsi nobis non panem sed lapidem
 non piscem sed anguem imperitissime
 rogemus. Nam quid oremus, sicut oportet,
 nescimus: & cum Deus nostram
 nobis negat perniciem, indignamur op-
 timo parenti, & nostras preces non ad-
 mitti murmuramus frementes. O fatui!
 An non parentes sæpius pomum aut pi-
 rum negant filiolo, cui aliquot millium
 florenorum hæreditas minime negabi-
 tur? Tarsensis Paulus carnis stimulum
 deprecatus, rem se petere putabat æquis-
 simam, at precibus Deus non annuit. Hoc
 quotiescunque fit, liquere nobis debet,
 aut è re nostra non esse, petita con-
 cedi, aut ea recte differri, tempore lon-
 ge opportuniore concedenda, & ut in-
 terim Deum fiducia constantiore propi-
 tiemus. Creberrime non exaudit Deus
 ad voluntatem, sed exaudit ad salutem,
 inquit Isidorus. Nescire non potest æ-
 terna providentia, quid nobis potissimū
 conducat; nec potest æterna benignitas
 non velle concedere, quod nobis cog-
 noverit expedire. Ipse autem optime
 novit tempus quo cuique debeat suc-
 currere. Ideo nil unquam à Deo peten-
 dum, sine maxima voluntatis subiectio-
 ne, seu resignatione, *Quia quodcunque*
petierimus secundum voluntatem ejus, audit
nos. Idcirco in omnibus omnino preci-
 bus illud Domini pro clausula usurpan-
 dum:

dum : Veruntamen non mea , ò D^{us},
 sed tua voluntas fiat. Quod si obstinate
 quippiam à Deo extorquere contenda-
 nus , verendum , ne quod ut optimus
 pater negavit , ut rigidus iudex permit-
 tat in nostrum malum , & oratio fiat in *Psal.*
 peccatum. Hoc nobis longe sit certissi- *108.*
 num, nullas preces cum debita volun- *ve. 7.*
 tatis resignatione oblatas , esse irritas,
 nullas omnino , nullas : aut enim quod
 petitur , aut melius quid impetrabitur.
 Et hoc est quod precantis fiduciam mi-
 nime accendat , *Quia quodcumque petierim*
secundum voluntatem ejus , audit nos.

CAPVT III.

*Qua ratione in adversis firmanda , & erigen-
 da sit ad Deum Fiducia.*

Gubernatorem in tempestate , in
 acie militem , in arena pugilem
 intelligas. Nemo sciet quid possis, *Senec.*
 ne tu quidem ipse, ni variis ærumnis ex- *lib. de*
 ercearis. Opus est ad notitiam sui , ex- *provid.*
 perimento. Quid quisq; posset, nisi ten- *cap. 4.*
 dendo non didicit. Itaque quidam ultro
 cessantibus malis obtulerunt, & vir-
 tuti in obscurum ituræ occasionem, per
 quam enitescerent, quæsierunt. Gaudēt,
 nunquam , magni viri aliquando rebus
 adversis , non aliter quam fortes milites
 bellis. Avida est periculi virtus , & quo
 tendat, non quid passura sit cogitat: quo-
 niam

niam & quod passura est, gloriæ pars est. His Deus consulit, quos esse quam honestissimos cupit, quoties illis materiam præbet aliquid animose fortiterque faciendi: ad quam rem opus est aliqua rerum difficultate. Vnde possum scire quantum in fiducia erga Deum profeceris, si cuncta succedant ad votum? Vnde possum scire, quantum adversus pauperatatem tibi animi sit, si divitiis diffuis? Vnde possum scire, quantum adversus ignominiam & infamiam odiumque populare constantiæ habeas, si inter plausus senescis, si vitam sine adversario transis? Sane ad noticiam sui opus est experimento. Non est artis inter prospera dicere: Dominus firmamentum meum &c. Si tunc primum dicat mendiculus: *Iam bene spero, hac hebdomade non moriar fame*, cum turgentem habet panibus saccum, nullius spei hominem se prodit. Spes quæ videtur, non est spes, nam quod videt quis, quid sperat? Si autem, quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus. Ergo tunc maxime fiducia nostra enitescit, cum fluens sanguis vulnera ostendit, cum fluctus naviculam infiliunt, cum adversis cingimur, hinc locus, hinc tempus fiduciæ. Qua vero ratione inter adversa potissimum sit exercenda fiducia, jam dicemus.

Rom.

cap. 8.

vc. 26.

I. Duo hinc in fundamentum ponenda. **Primum**: Hoc probe sciamus, miseria-

rum

rum & calamitatum ubique & in omni
vitæ genere plurimum esse, neque vero
aliter hanc vitam constare. Christus præ-
dixit : In mundo pressuram habebitis,
sed confidite, ego vici mundum. Omnes
qui pie volunt vivere in Christo, perse-
cutionem patientur.

*Ioan.
ca. 16.
ve. 33.
2. Tim.
cap. 3.*

Alterum : Sciamus & hoc, quod Pau-
lus asseverat : Fidelis Deus est, qui non
patietur vos tentari supra id quod po-
testis, sed faciet etiam cum tentatione
proventum, ut possitis sustinere.

ve. 12.

Iacto duplici hoc fundamento, primus
venit Cyprianus, qui fiduciam doceat
in adversis hoc modo : Deliquit in te
famulus tuus, colaphos aut fustes meri-
tus. Tu hominem leni brachio vix tan-
gis, cum ille mox furere, servitium re-
nuntiare, ab ædibus excurrere, & adver-
sario tuo nescio quantas injurias queri:
Si ego huic tali homini patrocinari ve-
lim, an molles apud te aditus reperiam?
Sane hic famulus non una re gravissime
offendit : Castigari meruit, & quidem
severius, at ille correctori contumax
profugit domo, quod capitalis noxa;
quod si amicos quæsisset deprecatores,
videri potuisset furere cum ratione; at
vero profugere ad hostes, & apud illos
innumeras in dominum querelas evo-
mere, hoc demum facinus est nimis ca-
pitale.

*Cypp.
orat. 3.
contra
Iudeos.*

Agnosce, mi Christiane, sub hoc servi-
chemate te ipsum, Si tu à Deo puniaris,
&

& quidem longe remissius (quod Dei proprium est) quam sis meritis, cur detrectas pœnam persolvere, cur improbas has voces spargis? Ergo audebo aliquid Gyaris & carcere dignum, ergo me vino obruam, ut ærumnas oblivione sepeliam: cur meus ipse sim carnifex? cur non subinde genio indulgeam, tot malis à Deo pressus? Hoc est, mi homo, ad hostes profugere, quin tu potius Dei amicos adis, & ab illorum patrocinio veniam speras? Fide Deo, & de integro incipe bonum te famulum præbere. Vbi fiducia in Deum, ibi voluntas conjuncta Deo. Turpissimum est, cum Dominus tam bonus punire vult servum tam malum, hic tamen dicere audet: Nolo puniri, pœnam non merui, aut certe non merui tam gravem. Apage has voces: Cōfide in Deo, & mane in loco tuo. Hieronymus ad hanc fiduciam extimulans: Multæ sunt, inquit, præstigiæ & innumerabiles laquei: at nos dicamus, Si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo, quia tu mecum es: si consistant adversum me castra (omnium ex Orco diabolorum) non timebit cor meum, si exurgat adversum me prælium (omnium in Orbe impiorum hominum) in hoc ego sperabo. Quod si dæmonum multitudo te turbaverit, & ad singula vitiorum cœperis æstuarè, & dixerit tibi cogitatio tua; Quid faciemus? respondet tibi Elisæus: Noli timere, quia plu-

*Hier.
ad Fa-
biolam
de 42.
mans.*

plures nobiscum sunt. Præclare Ambro- Ambr.
sius : Ibi plus est , inquit , auxilii , ubi lib. de
plus est periculi , quia Deus adjutor est Ioseph.
in opportunitatibus , in tribulatione. cap. 5.

Deus est qui petram mutavit in cellam,
& mellariam , & oleariam , ut Israelis Deut.
populus sugeret mel de petra oleumque 32. vs.
de saxo durissimo ; tot centena millia 13.

hominum fonte limpidissimo illic refe-
cit , ubi nec passerulus reperisset , quod
pius siti fuisset satis. Deus alatos habet
amulos tamque celeres , ut etiam ventos
prævertant , has suis mittit suppetias.

Quin ergo fiduciam habemus in Domi-
no , ex toto corde nostro , Dominus no-
biscum est. At nobis nihilominus sæpe
nimis esset quærere , quod ex Angelo
quæsit Gedeon : Obsecro , mi Domine ,

Dominus nobiscum est , cur apprehen-
derunt nos hæc omnia ? ubi sunt mira-
cilia ejus ? De Dei in nos providentia
mira narrantur , jubemur Deo rebus in-
mnibus fidere , interim variis calamita-
tibus fluctibus huc illuc misere raptamur :

Dominus nobiscum est , quomodo tot
conflictamur incommodis , tot onera-
mur malis ? Ad quæstionem hanc apte
sponderit Bernardus.

I. Bernardus , inquam , abbatē sancti Bern.
icasii ob Drogonis è cœnobio disces- ep. 32.
sum solaturus : Non ergo , ait , hæc te tā
horrenda demergat tempestas aquæ &c.
Illicite studeat humilis prudentia tua
non vinci à malo , sed vincere in bono

malum. Vinces autem, spem tuam in Deo fortiter figendo, & rei finem longanimiter expectando. Bonum est tibi humiliari sub potenti manu Dei, & nequaquam velle resistere supernæ dispositioni. Diabolus sane fremat licet & sæviat, nemini nocet injussu divino; nam

Luc.

cap. 8.

ve. 33.

nec porcos quidem audet tangere, nisi annuente Christo. Quomodo igitur invadet te, tanget te, exagitabit te, si Christus non annuat? Quid ergo timemus Cerberum catena vinctum, nec ulli periculosum, nisi propius accedenti?

Sed audio non neminem dicentem: Nonnunquam mihi ad inferos dejectus videor, ita varie crucior. Sed num ideo, mi Christiane, fiducia excidas? Ne crede te solum talia sentire: Ad hos inferos deveniunt plures, sed inde salvi remeant. Vir integerrimæ vitæ Tobias, his

Tob.

ca. 13.

ve. 2.

etiam inferis merfus: Quoniam, inquit, tu flagellas & salvas: deducis ad inferos, & reducis: & non est qui effugiat manum tuam.

Matt.

cap. 8.

ve. 24.

Vt Apostoli de seipsis suaque fiducia experimentum caperent, in navim eos secum deduxit Christus, deditque licentiam ventis concitandi mare turbidum. Inter has procellas discipuli, jam pæne medio mari natate se rati, & quod deterrimum videbatur: *ipse vero dormiebat.* exclamant igitur: Domine, salva nos, perimus. Hic Christus: Quid timidi estis modicæ fidei? Quid tanto percellimini timore?

timore? Vbi vestra in me fiducia? Quid refert, si dormiat homo, modo pro vobis vigilet Deus, qui nunquam dormitat.

Hinc certe liquet, Fiduciam in Deum nusquam enitescere magis, quam in mediis periculis, aut cum omnia sunt turbatissima. Inter quos turbines Iobus, & inter quas ruinas, ipse tamen erectissimus, stabat? Hostes omne pecus abegerunt, quicquid supererat hosti, absumpsit ignis cælo delapsus, omnes liberos unica ruina sepelivit: ipse Iobus non ulcerosus, sed jam unum pæne ulcus, cognatorum & conjugis etiam lingua misere laceratus, omnia perdidit, præterquam generosissimam in Deum fiduciam. Siquidem jam ad finetum ablegatus, inter ebullientes undique vermiculos, defluentem sanie non linteolo, sed testula excipiens, nihilominus velut triumphans athleta vociferatur: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo: & ipse erit salvator meus. Luctuosissimam hanc tempestatem grande serenum, & tranquillitas excepit lætissima. O quoties

Iobus
e. 13.
v. 15.

Flebile principium melior fortuna secuta est?

Ovid.
lib.7.

Si quem igitur calamitas feriat, fiduciam ille in Deum augeat. Quid enim, obsecro, mi homo, agis cum te subitus imber opprimit? in urbe tectum, credo, subis; deprehensus in campo patulam circumspicis arborem, qua nimbum defendas.

Metamorph.

294 DE CONF. VOLVNT.
 fendas. En tibi tectum , en arborem, en
 asylum securissimū , fiduciam in Deum:
 nec unquam tam opportunum esse po-
 test in solitudine hospitium , in imbre
 tectum , in frigore ignis aut balneum,
 atque tibi erit in omnibus adversis fi-
 ducia in Univerſi Dominum : quæcum-
 que demum in te ruant procellæ , tutif-
 ſimus ſtabis ſub hoc imbricato tecto.
 Fide Deo , & uti nautæ omnia ad navi-
 gandum comparant, ventum à Deo præ-
 ſtolantur , ita tu officio tuo non deſis,
 cetera curabit Deus : tu proſiſtiones
 pone , conſiſtentionem Deo relinque ; fac
 antecedens, conſiſtentionem faciet Deus.
 Si videris quod corrigi non poteſt, tole-
 ra , & cum patrefamilias meſſem expe-
 cta; Fide Deo.

III. At dicas : Grandius hoc malum
 eſt quam putetur ; non à malis ſolum,
 ſed & ab iis qui probi cenſentur, exagi-
 tari; hoc urit & vexat. Nil novi hoc eſt,
 mi homo, jam Apoſtolorum ævo com-
 mune hoc & pervagatum vitium erat,
 fictum pictumque jus producere , frau-
 di mantelum Juſtitie aptare ; nec inu-
 ſitatum quid, ab amicis, à cognatis, ab
 iis injurias accipere, quibus plurimum
 benefeceris;

Ovid.
 lib. I.
 meta-
 morph.
 init.

----- non hoſpes ab hoſpite tutus,
 Non ſocer à genero, fratrum quoque gratia
 rara eſt:
 Imminet exitio vir conjugis, illa mariti.
 Hoc jam amplius eſt: beneficia in-
 ſce-

scelus vertuntur; & sanguini eorum nō parcitur, pro quibus sanguis fundendus est. Davidem regem non tantum Achitophel, qui ei à consiliis fuit, neque tantum Saul focer, sed & Absalon filius extreme persecutus est. Et Christus à quibus occisus est? non tantum ab impiis idololâtris, sed & à charissimo populo. His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Imo vero quid à suis met discipulis injuriarum non accepit Christus? Iscariotes, cui paucis ante horis, & pedes lavit, & corpus suum in edulium dedit, suum Dominū ingratissimus quæstor vendidit, amantiſſimus Petrus hunc ipsum negavit, deseruerunt ceteri, quid miramur? Inimici hominis domestici ejus. Sed qui Deo fedit, hæc omnia facili negotio vincit. Sed quæras, quomodo hæc fiducia ad Deum in adversis erigenda? En tibi sex documenta compendio.

Primum. Cum tibi male est, quam primum & eo statim momento ad Deum te verte, & illi querere quicquid dolet. Hic plerique omnes graviter erramus, cum nos urgent adversa, complurium aures querelis innumeris opplemus, omnium postremus Deus, cujus opem imploramus, ordine prorsus præpostero. Longe aliter rex David: Levavi, inquit, oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi: auxilium meum à Domino. Qui hoc non facit principio cujusque mali, ab irâ, dolore, injuria

Zach.
c. 13.
v. 6.

Matth.
c. 10.
v. 36.

Mich.
c. 7.
v. 6.

Psalms.
120.
v. 1. &
2.

fic occupatur, ut sui fiat impos. Quamprimum ergo commotum te sentis, dic: Domine, quid me vis facere? & respondebit tibi divinæ voluntatis interpres: *Pf. 26* Expecta Dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. *v. 14.* Malignas cogitationes, quantum potes, coërce, & hoc assidue cogita: Domine quid me vis facere?

Alterum. Tace, & saltem os ac linguam contine, si minus potes animum. A rege sapientissimo hoc consilium accipe: *Pf. 38.* Dixi, ait, custodiam vias meas ut non delinquam in lingua mea. *v. 1. 2.* Posui ori meo custodiam, cum confisteret peccator adversum me: Obmutui & humiliatus sum, & filii à bonis. Ergo tace, nam si inter ærumnas aut injurias frenum permiseris linguæ, certo scias in præceps te trahendum; vix incipies loqui, & offendes. Ergo tace præsertim de tuis adversariis. Non potes de iis loqui bene? saltem ne loquaris male. Tua te conscientia soletur, & æquissimus judex Deus, cujus oculos nec adversarii tui, nec eorum machinationes exire possunt. Deo fide & file.

Tertium. Vbi ad Deum te verteris, & tacere cœperis, tunc totus in divinæ voluntatis jus concede; divinæ voluntati te totum quam arctissime adstringe, & devove. Sed & gratias Deo age, quod dignum te judicet, qui patiaris innocens, aut si nocens, patientia tamen repares
inno-

innocentiam. In hoc divinæ voluntatis amplexu, homo Deum velut brachiis stringat, dicatque quod Iacob cum Angelo luctatus: Non dimittam te, nisi benedixeris mihi. *Gen. s.*
32. v.
26.

Si navi periclitāte in aquis, duo aliqui terrore vicini periculi ita sese complectantur, ut alter alterum brachiis implicet, necessarium prorsus est ut una pereant, si pereat navis; quo enim periculum est majus, eo arctior inter hos duos fit nexus: Sic omnino voluntas divina & una Deus amplexandus est, ut insolubili nexu Deo inhæreat homo, dicatq;: Non dimittam te, ô mi Deus, sub ipsas mecum aquas te traham, una mergendi sumus, in ipsis te fluctibus circumplectar, tanto plus confisus tibi, quanto minus mihi.

I V. Quartum. Vbi tempesta nonnihil mitigarit, ad preces te compone. Matrem Domini, sanctosq; Angelos ad causæ tuæ patrociniū invita, iisque omne negotium tuum commenda; nec id semel iterumque fecisse satis est: compluribus diebus, annis & lustris, si res illud exigat, idem factita, nec cessa dum pugnum, quem tibi Deus, velut vir robustissimus, compressis digitis clausum ostendit, fiducia grandi & obsecratione constanti explices. Rex Ezechias, cum impias Sennacheribi litteras accepisset, *Ascendit in domum Domini, & expandit eas coram Domino, & oravit.* Illud autem pe- *4. Reg.*
c. 19.
v. 14.

Ibidem ctore & ore assidue versabat Ezechias: *Domino Deo nostro habemus fiduciam.* Expande & tu, quisquis affligeris, tuas etiã litteras coram Deo, & quicquid querelarum habes, apud hunc æquissimum judicem, & benignissimum patrem depone. Si vero quod petis, non impetres, arcanissima Dei judicia & certissimam ab æterno providentiam suspice, eique te totum permitte. Fecisti quod in te erat, cetera curabit bonus Deus.

*Ecclesi.
ea. 32.
ve. 2.*

Quintum. Vtere consilio prudentis ac probi viri. Siracides monens: Fili, ait, si sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis. Summopere etiam cave ne tuos affectus tuumque impetum sequaris. Perdidisti mansuetudinem, perdidisti patientiam omnem, si consiliarios admittis Affectum & Impetum, consiliarios sane pessimos. Deus hanc te lam, quam miraris, orsus est, & ipse omnium optime novit, qua ratione illa sit pertexenda. Quod si tu importune intervenias, illudque ingemines:

*Juven.
Sat. 6.
v. 222*

Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas. Suavissimam Dei dispositionẽ, quantum in te, turbabis, & ideo eventus malos nemini, præterquam tibi adscribes. Omne nobis malum ex eo est, quod

*Bar.
cap. 1.
ve. 17.
& 18.*

Baruch ingemiscens: Non credidimus, inquit, diffidentes in eum. & non fuimus subjectibiles illi, & non audivimus vocem Domini Dei nostri, ut ambularemus in mandatis eius. Idcirco habe fidi-

duci-

duciam in Deo, tanto enim eris ab omni hoste securior, quanto fiducia tua in Deum fuerit robustior.

Sextum Quod si adhibita omni diligentia nihil succedat è voto, ne indignationem in Deum, nec in ullam rem creatam convertas; hoc potius cogitato, scire Deum ad unguem omnia, quæ passus aut passurus es, eumque velle, hæc esse constantiæ tuæ experimenta. Ea de causa, quicquid Deo, hoc omne & tibi quoque placeat. Nam vere, Beati sumus *Bar.*
 Israël, quia quæ Deo placent, manifesta *cap. 4.*
 unt nobis. *ve. 4.*

Nemo dicat: Ut video, frustra laboro; Petivi quippiam à Deo, magna in Deū fiducia, magna in divinam voluntatem resignatione, sed nihil impetro. Quid enim novit Deus? & quasi per caliginem *Iob. ca. 22.*
 iudicat, nubes latibulum ejus, nec nota *ve. 13.*
 tra considerat, & circa cardines cæli *I4. 15*
 perambulat. Impiorum hæc cantilena est. Nullo modo frustra fit, quicquid bene fit. Num Deus unam solummodo arcam ærariam habet, ita ut qui ex ea nil doni accipit, nil speret ex alia? Fatui ingenii servus est, qui cum Dominum suum habet debitorem, monetam aliam quam sestertios recusat admittere. Quid Dominus moneta aurea, quid si frumento selectissimo nomen velit experire, num servus obstinate clamat: sestertios volo, sestertios? Ita qui non impetrat à Deo quod rogat, certissimus sciat,

300 DE CONF. VOLVNT.
non frustra se rogasse, impetraturum cer-
to alia, & meliora.

V. Quod si Deus ferire non cesset fi-
lios, eosque aliis atque aliis calamitati-
bus exerceat, facit is quod optimus
quisque pater materve faciunt. Paren-
tes cum liberos virgis castigant, subin-
de post unam alteramve plagulam quæ-
rere solent: Vis culpam non repetere?
si cæsus taceat, pergit pater cædere: si
contumax puer necdum respondeat,
verberare pater perseverat, identidem
quærens: Eho, vis culpam non repetere?
idque urget tamdiu, dum dicat filius:
Volo culpam non repetere. Tum demū
parens: Abi jam, inquit, & cave culpam
hanc repetas. Ita & Deus punire nos
solet, & quærere: Vis meæ voluntati
te plene subicere, in omnibus mihi fi-
dere? Quia vero aut pervicaciter tace-
mus, aut non serio respondemus divinæ
voluntati obsecuturos, ideo Deus sæpe
verbera continuat, nec aliud expectat,
quam ut animo dicamus: Volo, mi pa-
ter, volo voluntati tuæ parere per om-
nia, quid me vis facere?

Bev. Eleganter Bernardus in hæc verba:
serm. I Domine quid me vis facere? O verbū bre-
de con- ve, sed plenum, sed vivum, sed efficax,
vers. S. sed dignum omni acceptione. Quam
Pauli pauci inveniuntur in hac perfectæ obe-
post dientiæ forma, qui suam ita abjecerint
med. voluntatem, ut ne ipsum quidem cor
propriū habeant, ut non quid ipsi, sed
quid

quid Dominus velit, omni hora requirant, dicentes sine intermissione: *Domine quid me vis facere?* Heu plures habemus Evangelici illius cæci, quam novi Apostoli imitatores. Quid vis (ait Dominus ad cæcum illum) ut faciam tibi? Quanta miseratio tua, Domine, quanta dignatio tua? Siccine Dominus quærit, ut servi faciat voluntatem? Vere cæcus ille quia non consideravit, non expavit, non exclamavit: Absit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omnino dignum est, non meam à te, sed à me tuam quæri & fieri voluntatem. Sic profecto, sic multorum usque hodie pusillanimitas & perversitas exigit, ut ab eis quæri oporteat: Quid vis ut faciam tibi? non ipsi quærunt: *Domine quid me vis facere?*

Hæc porro, de qua loquimur, Fiducia in Deum, diu non stabit, nisi eam Patientia firmet ac Perseverantia. In templo Salomonis duæ erant columnæ, quarum illa Iachim, hæc Booz dicta. His columnis duabus Patientia & Perseverantia optime conferuntur; his pilis fulcienda est Fiducia. Nimiam tristitiam reprimit Patientia: Perseverantiæ non nimis longum est, quicquid tempore clauditur. His basibus attollens sese in Deum Fiducia, sicut mons Sion non commovebitur in æternum.

Psal.
124.
ve. I.

CAPVT IV.

Quanta in Deum fiducia omnes Sancti fuerint.

Christiani sanguinis vera nobilitas est, Deo in rebus arduis fidere, & illo solo niti. Hic animus nobilis & generosus, hic magnus & excelsus est, qui Deo tunc maxime fidit, cum maximam capit calamitatem. E stirpe hac nobilissima complures sanctissimi viri prodierunt.

I. Tacebo Abrahamum, qui Deo fretus, *contra spem in spem credidit, qui in re-
Rom. cap. 4. promissione Dei non hesitavit diffidentia,
v. 18. sed confortatus est fide, dans gloriam Deo;
plenissime sciens, quia quaecunque promisit,
potens est & facere: qui filium unigenam
divinae voluntati mactare non recusavit,
qui cum trecentis octodecim vernis qua-
tuor reges aggressus vicit, summa in
Deum fiducia. Tacebo & Iosephum
Ægypti proregem, qui toties ad extremas
devolutus angustias, animo tamen non
cecidit, erat enim cor ejus fiduciam ha-
bens in Domino. Moses Deo nixus quæ
prodigia non patravit? universos Ægy-
pti exercitus uno maris sepulchro clau-
sit. In Amalecitano bello pro omni cu-
ruli tormento virgam habuit, sic enim
Imperatorem affatus: Elige viros, in-
quit, & pugna contra Amalec: cras ego
stabo in vertice collis, habens virgam
Dei*

*Exod.
ca 17.
vs. 9.*

Dei in manu mea. Obstupescendū! Mo-
 ses, stans velut spectator otiosus, totos
 prosternit exercitus. Mosis Panoplia fuit
 Dei virga, & in Deum fiducia. At ve-
 ro Iosue dux belli, incredibili prorsus fi-
 ducia pollens ausus est imperare soli, ac
 dicere: Sol contra Gabaon ne movea-
 ris. Stetit itaque sol in medio cæli, &
 non festinavit occumbere spatio unius
 diei. Non fuit antea & postea tam longa
 dies, obediente Domino voci hominis,
 & pugnante pro Israël. Ita brevi totius
 Palæstinæ reges expugnati. Quid hoc
 aliud, quam eos omnes, qui in alios ha-
 bent imperium, monere, ut fiduciam lo-
 cent in solo Deo, qui animos hominum
 versat, jubetque summa, ima, medio cur-
 su sistere? Quid de Calebo memorem?
 qui tantæ fuit in Deum fiduciæ, ut tot
 centenis hominum millibus varie tu-
 multuantibus, unus ille, animose obfi-
 stens proclamavit: Nolite rebelles esse
 contra Dominum; neque timeatis po-
 pulum terræ hujus, quia sicut panem,
 ita eos possumus devorare; recessit ab
 eis omne præsidium: Dominus nobiscū
 est, nolite metuere. Et quantæ in Deum
 fiduciæ fuit Gedeon, ad trituram potius
 quam ad militiam educatus, qui cum
 trecentis viris tot hostium millia & in-
 vadere est ausus, & vincere.

Porro rex Ezechias ingenti plenus fi-
 ducia non tantum quindecim annos vi-
 tæ suæ anctarium impetravit, sed & in
 hujus

*Ios.**ca. 10.**ve. 12.**13. 14.**Num.**ca. 14.**ve. 9.**Judic. 8.**cap. 7.**ve. 20.*

hujus rei testimonium, Solis umbram per decem lineas revocavit. Sicut autem Iosue solem stetit, ita Ezechias solem retroëgit itinere prorsus immenso. Nimirum animus Deo fidens, Deum impellit, ut Orbem turbet, & naturas mutet. Sed num hoc tam grande prodigium est decem lineis reduci solem? rem paucis aperiam. Si Ptolemæo credimus, sol in æquinoctio una hora percurrit 365223. hoc est, trecenta sexaginta quinque millia, ducenta viginti tria milliaria Belgica, sive leucas, quarum singulæ horam unam exigunt. Sol ergo cum decem lineis, seu, quod idem, decem horis recessit, tres milliones, sive, tricies sexies centena millia, quinquaginta duo millia, ducenta triginta milliaria confecit currendo. Miraculum inauditum! idem tamen tam facile fuit, ac si sol retraheretur funiculo. Et hoc Ezechia potuit fiducia, quæ Sennacheribo Hierosolymis imminente, prius cilicium quam lorica suavit induendum, quo armatus Ezechias primus ipse templum adiit, & populum ad preces & fiduciam concipiendam hortatus: Viriliter agite, inquit, & confortamini: nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem &c. Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. En plenissimam fiducia adhortationem! Qui vero fa-

Etum

2. Par.
ca. 32.
ve. 7.
& 8.

Etum quod miser Sedecias nil simile par-
travit, cum tamen ei copiosior quã Eze-
chiã miles fuerit? Hoc ipsum hunc re-
gem perdidit; suis viribus plus æquo
tribuit & periit, confidens super bacu- *Isai.*
lum arundineum confractum, cui si in- *ca. 36.*
nixus fuerit homo, intrabit in manum *ve. 6.*
ejus, & perforabit eam.

II. En hoc etiam est quod optimum
illum regem Asam perdidit. Triginta sex
annis præclarissime se gessit Rex Asa,
ob id Deo charissimus, demum collectã
gratiam effudit omnem, ob unam hanc
noxam, quod humanis viribus fuisset
confusus. Quamvis hoc Asæ factum, si ad
humanæ rationis amissim examinetur,
videri possit minime damnandum. Quid
enim hoc mali? Regi Syriæ Benadado
submit aurum, & ejus rei rationem
addens: Fœdus inter me & te est, ajebat, *2. Par.*
pater quoq; meus & pater tuus habuere *ca. 16.*
concordiam: quamobrem misi tibi ar- *ve. 3.*
gentum & aurum, ut rupto fœdere
quod habes cum Baasarege Israël, facias
eum à me recedere. Quid hîc obsecro
iniqui? Nihilominus Hanani propheta
libere objurgans Asam: Quia habuisti, *Ibid.*
ait, fiduciam in rege Syriæ, & non in *ve. 9.*
Domino Deo tuo, idcirco evasit Syriæ
regis exercitus de manu tua. Oculi
enim Domini contemplantur universã
terram, & præbent fortitudinẽ his qui
corde perfecto credunt in eum. Stulte
igitur egisti, & propter hoc ex præsentem-

tempore, aduersum te bella confurgent.

Iob. Idcirco Iobus: Si vidi Solem, inquit
ca. 31. cum fulgeret, & Lunam incedentem
ve. 26. clare, & lætatum est cor meum in abs-
 & 27. condito, & osculatus sum manum mea
 ore meo. Bona, inquit Gregorius, quæ
 fecit sic narrat, ut ea Deo adscribat. Non
 solebat Iobus industriæ suæ gratulari;
 nec manus suas diffuaviari, neque enim
 in se suaque dominatione, sed in Deo fi-
 duciam omnem collocabat. Ita Carolus
 V. Imperator Augustus vere Pius, vere
 Felix dicere solebat: Veni, Vidi, sed Vi-
 cit Deus.

Regem Hebronis David ad tantum
 sanctitatis fastigium evexit summa in
 Deum Fiducia; hac ille virtute pollebat,
Præfer- si ullus mortalium. Inspice psalmos, &
tum Ps. mecum senties. Quam ille assidue, & ore
 17. & pectore versabat hæc talia: Dominus
 26. illuminatio mea & salus mea, quem ti-
 mebo? Quoniam in te eripiar à tenta-
 tione.

Jonas in ceti cavo delitescens, jamq;
 ultimæ lineæ admotus, nihilominus ta-
 men velut in tutissima navi preces con-
 cipere, nec unquam aut usquam melius
 fiduciæ virtutem exercere potuit: Et
Jon. oravit Ionas ad Dominum Deum suum. Pre-
ca. 2. cibus & votis ubique locus est. Quid
ve. 2. ergo precatus? *Circumdederunt me aquæ*
 & 6. *usque ad animam, inquit, abyssus vallavit*
me, pelagus operuit caput meum: Verunta-
men rursus videbo templum sanctum tuum.

En fiduciam ingentem ! ita Daniel inter
impastos leones , ita tres Hebræi juve-
nes in Babyloniiis flammis plenas fidu-
ciæ preces Deo allegarunt.

Tobias in hoc genere admirandus,
facultates, & patriam, & oculorū usum
perdidit, egenus, & exul, & cæcus, fi-
duciam tamen retinuit tenacissime. Et
licet tam cognati, quam uxor, & paren-
tes ipsum irriderent, dicerentque : Vbi
est spes tua pro qua eleemosynas & se-
pulturas faciebas ? manifeste vana facta
est spes tua, ipse tamen eos increpans :
Nolite ita loqui, aiebat, quoniam filii
Sanctorum sumus, & vitam illam expe-
ctamus, quam Deus daturus est his, qui
fidem suam nunquā mutant ab eo. Hæc
ei fiducia, & facultates, & patriam, &
oculorum usum restituit, & præmium
insuper contulit æternum.

*Tob.
cap. 2.
ve. 18.*

Et quantus hac virtute Tarsensis Pau-
lus, qui sæpius seipsum quasi funerans,
nihilominus : Scio, inquit, cui credidi,
& certus sum quia potens est depositū
meum servare in illum diem. Hac arma-
tus fiducia nullum aut laborem, aut pe-
riculum horrebat; per saxa, per gladios,
per tela, per ignes ruebat, ope divina
nixus, & in Deo suo sæpius ferreos etiā
muros transgrediebatur.

*2. Tim.
cap. 1.
ve. 12.*

III. Inter feminas hac virtute ad-
mirabiliter excelluit Iuditha, facinus
ausa inauditum. Cum enim consilium
cepisset trucidandi Holofernis, precibus

ardentissimis suam in Deum fiduciam
 accendens : Subveni , aiebat , quæso tibi
 Domine Deus meus mihi viduæ. Tu
 enim fecisti priora , & illa post illa co-
 gitasti , & hoc factum est quod ipse vo-
 luisti. Omnes enim viæ tuæ paratæ sunt
 & tua iudicia in tua providentia posui-
 sti. Non in multitudine est virtus tua
 Domine, neque in equorum viribus vo-
 luntas tua est, nec superbi ab initio pla-
 cuerunt tibi , sed humilium & mansue-
 torum semper tibi placuit deprecatio.
 Deus cælorum &c: exaudi me miseram
 deprecantem , & de tua misericordia
 præsumentem. Ex eadem obstupescenda
 fiducia illud Holoferni respondit : Vivit
 anima tua, domine meus, quoniam non
 expendet omnia hæc ancilla tua, donec
 faciat Deus in manu mea, hæc quæ co-
 gitavi. Cumque jam ante lectum temu-
 lenti Holofernis staret, lacrimas pre-
 cesque silentio fundens : Confirma me,
 inquit, Domine Deus, ut hoc quod cre-
 dens per te posse fieri cogitavi, perfici-
 am. Perfecit felicissime. Iamque Be-
 thulix portis recepta, in primas has vo-
 ces erumpens : Laudate Dominum Deum
 nostrum, qui non deseruit sperantes in se.
 Huic jure accensetur Susanna, nobilissi-
 mum & Pudicitix , & Fiducix speci-
 men. Hæc cum ad capitis supplicium, &
 saxatiles nimbos jam duceretur, flens
 suspexit ad cælum, erat enim cor ejus fidu-
 ciam habens in Domino. Nec frustra : om-

*Non
 quod
 in Dei
 cogita-
 tione,
 quam
 unicui
 Eter-
 nitatis
 Nunc
 meti-
 tur, sit
 prius
 & pos-
 terius,
 sed
 quod
 res ali-
 is alia
 sint pos-
 terio-
 res.*

*Judith.
 cap. 9.
 diversis
 vers.*

*ca. 12.
 ve. 4.
 &*

*ca. 13.
 ve. 7.*

& 17.

*Dan.
 ca. 13.
 ve. 35.*

nium calculo, Daniele iudice, omni crimine liberata est.

Hac non inferior Esther, rem magnam aggressa, per hanc itidem in Deum fiduciam. Lex erat in Assueri aula, ut si quis ad regem ingrederetur non vocatus, morte id lueret, nisi rex virgam auream protendisset, in signum clementiæ. Cum vero Estherem hinc Mardocheus assiduis precibus urgeret, ut regem adiret, illinc obstaret lex & terreret, hoc demum iniit consilii: Iudæi omnes iussi sunt triduum totum inter preces & ieiunia exigere: quod idem & Esther fecit cum suis virginibus. Triduo sic exacto, Regina fiduciam in Deum amplissimam concipiens, ingressa est ad regem pro sua gente deprecatura. Ex voto cesserunt omnia.

Si novæ legis sanctissimos quoque viros feminasque considerem, mira in Deum fiducia claruisse omnes reperio. Ex tot millibus unicum produxisse testē fatis fuerit. Anno Christiano millesimo sexagesimo tertio, testibus Bertholdo abbate Urspergeni, & Desiderio abbate Cassinensi, litteris item civium Florentinorum ad Alexandrum Pontificem datis, Florentiæ grave ortum est dissidium inter populum, & urbis Antistitem Simoniam accusatum. Plebs omnia sui Præfulis sacra execrabatur. hinc sine sacramentis obibant plurimi; Petrus Damianus dissidentes partes componere nite-

*Baro-
nius
to. I. r.
anno
1063.*

batur, sed frustra. Demum pro illius æmore iudicium commissum est igni, hoc modo: Petrus monachus Ioannis Gualberti discipulus, vir modestissimus, & miræ in Deum fiduciæ, ipsis Cineribus peracta re divina, lineam sacerdotis vestem indurus, manu crucem præferens nudis pedibus luculentum ignem per certa spatia extensum ingressurus, sic cœpit precari: Domine I E S U, misericordiam tuam imploro, ut si Petrus Florentinus episcopus pecunia sedem occupavit, tu mea salus in hoc tremendo iudicio, ad me adjuvandum festines, meq; illæsum vestigiis non adustis conserves, sicut olim tres juvenes in fornace Babylonica servasti. Dixit, & ignem illæsus transiit; jamque egressurus, strophium transeunti sibi excidisse advertens, animosè rediit, & illud sustulit. Hinc P E T R U S I G N E V S est dictus. Hic vir quamvis è nobilissima stirpe Aldobrandinorum oriundus, tam submissi tamen & Deo fidentis animi fuit, ut præfidis sui Gualberti iussu pecoris custodem agere non recusarit. Sed quia virtus ab infimis solet eminere, à pectore Petrus, & à pedo ad tiaram evocatus, Præpositum egit, post Abbatem; inde Episcopus, ab hoc Cardinalis lectus est.

I V. Universe de viris feminisq; omnibus vitæ sanctimonia præcellentibus affirmari potest: *Cor eorum erat fiduciam habens in Domino.* Singulare id fuit Catha-

tharinæ Senensi. Hæc, licet verborum ceteroqui parcissima, cum de fiducia in Deum sermonem miscere cœpit, nullum pæne dicendi finem reperire, aut si alios de hac virtute differentes audiisset, nunquam satiari potuit audiendo: perdius & pernox stetit ad hostales de fiducia sermones attentissima. Iure merito; nullus speravit in Domino & confusus est.

*Eccle.**cap. 2.**ve. II.**Sur. in**vita S.**Bern.*

Bernardus cum gravi morbo afflictus, extremum jam pæne spiritum traheret, visus est ad Dei tribunal stare. Adfuit autem & Satan ex adverso, & virum improbis accusationibus incurfavit. Vbi sua omnia executus fuit accusator, & jam Bernardo pro se dicendum esset, sic cœpit perorare fiducia ingenti: Fateor, nec mihi nec meis actionibus deberi cælum; tanto præmio indignissimus sum. At vero duplici jure Dominus meus id obtinuit, & Patris hæreditate, & Crucis perpessione; altero ipse contentus, alterum mihi donat. Ab hoc dono me quoque illius regni hæredem fore confido. Pudefacto ad hanc vocem adversario, & conventu soluto, Bernardus ad se rediit.

Hugo, Lincolnensis Præsul, vir integerimus, nocte quadam gravibus curis infestatus, cum eas excutere non posset, turbati animo cœpit. At primo mane ad se rediēns, & altū ingemiscens: *Hæu,* inquit, *graviter deliqui, quod non nisi ho-*

*Sur. in**vita S.**Hugo-**nis.*

*minem Christianum decet, omnem curam se-
per Dominum, juxta prophetæ monita jacta-
verim.*

G. Nec illud silentio involvendum. Du-
Fabr. Saxoniæ Fridericus II. cognomen-
hist. de Placidus, Anno Christiano millesimo
Electo- quadringentesimo sexagesimo quarto
ribus obiit: Hic princeps aliquot ante obitum
Saxo- annis, Friderico è Comitum stirpe An-
nia. tistiti Magdeburgico litem, & ab ea bel-
lum cœpit movere. Quod ut prudentius
gereret, & cuncta cederent felicius, ex-
ploratorem misit, qui de apparatu bel-
lico & consiliis adversæ partis cogno-
sceret. Factum: exploratis omnibus re-
nuntiatum est, nil opportunum bello pa-
rari, sed nec militem scribi: Antistitem
præterea dixisse, causam se commissu-
rum Deo, qui pro servo suo arma sume-
ret. Hoc ut Elector audivit: Alius, inquit
insaniam, & bellum inferat ei, qui confi-
dit causâ superiorem se futurum Deo
defensore. Laudandus Præsul, qui Dei
patrocinio fides est: laudandus Princeps
qui positis armis Deum veritus est ad-
versarium.

V. Elcearius Comes, notæ sanctitatis
vir, ea in Deum fiducia pollebat, ut peri-
culis omnibus iret excelsior, quod vel
inde potest liquere. Mari se commiserat
Elcearius, Neapoli cum familia tota
Provinciam repetiturus. Dum vela facit,
infrenit mare, ventis commotum. Fran-
guntur arbôres, rumpuntur funes, excu-
tium-

tiuntur gubernacula, deferuntur remi, clamoribus incompositis atque ululatus omnibus complentur, oculis mors presentissima obversabatur, qui in navi erant, spirare tantum, sperare nihil amplius: certe vultu omnes jam umbræ ac manes erant, nec jam aliud deesse videbatur, quam navim sepeliri aquis. Solus Elcearius posita formidine constabat sibi, eadem illi serenitas, idem oris color, eadem mentis malacia. Nam dum alii cum iratis fluctibus luctabantur, ille suaviter cum Deo agebat, & cælum fatigabat precibus. Interim venti posuere, maris ira detumuit, paullatim vox & sensus metu exanimatis rediit. Tandem subducta in portum navi, nonnullos è suis graviter inculpavit Elcearius, quod clamoribus & lacrimis satis ostendissent, perexigua sese fiducia in Deo niti, nimiumque à morte abhorrere. Secorsum autem Dalphina conjux interrogabat Elcearium, an ipse solus in tam presenti periculo desiisset esse homo, & mortem tam vicinam non timuisset? Cui ille: Totum me, inquit, divinæ voluntati tradidi, paratus, si salvus omnibus, solus haurirer fluctibus: Hoc est, quod Hebræus Sapiens monuit: Habe fidu-

Prov.

ciam in Domino, ex toto corde tuo. Por-

cap. 3.

ro qui hac fiducia sunt vacui, humana

vers. 5.

tantum circumspiciunt, omniaque humanis viribus metiuntur. Et fere contingit ut hos in manu consilii sui destituat

Deus, hinc illi frustra irritoque conatū magna expectant, & in misera spe languentem trahunt animam, & plerunq; infelici eventu humanas has cogitationes claudunt. Contra vero nostra in Deum fiducia, divinæ beneficentiæ potentissima est conciliatrix. Gaudet Deus beneficiis dandis, & munificentia suæ dona spargit in eos præcipue qui in magnam exurgunt fiduciam. Quod si Deus munificam suam manū contrahat contineatque, nec liberalitatis suæ nubem explicet, aut non nisi per lentissima stillicidia depluat, tacitus secum cogitet homo, quis cælestem illam nubem, pendulam semper pronamque paratamque in imbres, siccaverit stiteritque: se, inquam, cogitet, delicta sua, teporem, languoremque suum, maxime vero suam in Deum diffidentiam accuset, in novā exurgat fiduciam, & pro stillicidiis nimbos speret. Impedimentis enim sublatis nunquam non pluent illæ nubes: nec jam speratos imbres, sed toto cælo flumina mariaque jaculabuntur, ut anhelum validumque fiducia pectus munificentia suæ sepeliant aquis. Non enim sponsonibus quam factis locupletior est Deus. Etiam montes promisit transferendos, mortuos ad vitam revocandos. Audeat proinde sperare homo, majora, qui potest, largietur Deus.

Hieremias
ca. 17.
ve. 7.

Benedictus vir qui confidit in Domino, & erit Dominus fiducia ejus: Nullus

Ius speravit in Domino, & confusus est.

CAPUT V.

Quantis præmissis Deus humanam in se fiduciam remuneretur.

Multis equidem opitulatur galea in capite, lorica in pectore, anchora in æquore: multi nihilominus galea operti perimuntur, lorica trajiciuntur, anchora instructi merguntur: At vero qui confidunt in Domino, *Psalmo 124.* sicut mons Sion, non commovebuntur in æternum. Nam uti Sionis rupem nulli *vers. 1* turbinum incursum, nulli fluctuum affultus loco moverint, non tantum quia mons est, sed quia mons Deo sacer est, ita hominem illum nullus ærumnarum impetus subverterit, qui vere confidit in Domino, cupitque divinæ voluntati in omnibus parere.

Hæc in Deum fiducia, est galea nullis rumpenda vulneribus, est lorica nulli penetrabilis telo, est anchora nulli obnoxia naufragio. Hanc, sicut anchoram *Hebr. cap. 6.* habemus animæ tutam ac firmam. *v. 19.*

I. Observavit Orbis Ecclesiastes Paulus, quorundam è suis fiduciam vacillare, tanquam si spe vana lactarentur: hos nimium pusillanimes instruendos ratus: Teneantus, inquit, spei nostræ indeclinabilem confessionem. Nolite itaque *Ib. cap. 10. v.* amittere confidentiam, quæ magnam *35. vs*

habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionē. Adhuc enim modicum aliquantulumque, qui venturus est, veniet & non tardabit. Ergo, nolite amittere confidentiā, quæ magnam habet remunerationem.

Et prima quidem hujus remunerationis ista est: Fiducia hæc neminem fallit aut pudore afficit. Spes non confundit. Fallax illa rerum humanarum fiducia milies decipit, nec tamen cautiores efficit deceptos. Pulchre Plato: Spes mortaliū, inquit, somnia vigilantium, aut potius desiderantium. Anno Christiano millesimo octogesimo quarto, Odo antistes Guilielmi Angliæ regis frater, fortilegorum vaticiniis inductus, proximum à Gregorio V I I. Pontificem se futurum credidit, & ut viam sibi munit ad hoc solium per argenteos gradus, pecuniam per nefas undecunque contraxit, jamque Romanis arcibus spe imminens, à fratre Guilielmo in carcerem conjectus est, ubi totū exegit triennium: hoc scilicet solium huic spei debebatur. Nec unquam Odo Romanam tiaram suo capite recepit. Ita multis aliis spes sua dedecori est & damno. Spes impii tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur: & tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffusus est: & tanquam memoria hospitis unius diei prætereun-

tereuntis. Spes ac fiducia in Deum nulli mortaliū probro est: Spes non cōfundit.

Scitote, quia nullus speravit in Domino, & confusus est; quis enim perman- *Ecclesi. cap. 2. ve. 11. & 12.*

fit in mandatis ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despexit illū? In hanc fiduciam regius psaltes sese at- *Pf. 30 ve. 1.*

tollens: In te, Domine speravi, ait, non confundar in æternum. Scite Augusti- *Aug. 10. 8. in pf. 36. conc. 2. ante med.*

nus: Quis est, inquit, qui confunditur? qui dicit, ego quod sperabam non in- veni. non immerito. Sperabas enim de te, aut sperabas de homine amico, male-

dictus autem qui spem suam ponit in homine. Confunderis, quia fefellit te

spes posita in mendacio, omnis enim homo mendax. Si autem ponas spem

tuam in Deo tuo, non confunderis, quia ille in quo spem posuisti, falli non

potest. Spes non confundit.

Hic tu mihi obsecro, fiduciam Moſis, quam ea pudefacta non sit expende. Cū

Hebræi ex Ægypto digressi, in arctum omnes conclusi essent, (jam enim à ter-

go hærebat hostis Pharao, in oculis montes & mare fugam omnem nega-

bant) Moſes in has preces effusus dicitur: Domine, tuum est hoc mare, tuus &

mons qui nos claudit: & hic potest te jubente aperiri, aut in planitiem solvi,

potest & mare in terram verti: possu- *Ioseph. lib. 2. Antiq. Ind. cap. 7.*

mus & nos per aerem sublimes effuge- re, si nos ita servari, tibi placeat. Hæc

precatus, mare virga percussit, quo ictu repente

318 DE CONF. VOLVNT.
repente scissum transitoris expeditissi-
mum iter monstravit. Spes non confun-
dit. Primum igitur fiducia munus est,
Non fallere.

II. Altera ejusdem Fiducia remunera-
tio est, Maxima vitæ tranquillitas.
Qui Deo serio fedit, officia sua, quamvis
latissime pateant, sine tumultu obit,
Psa. 5. etiam inter adversa lætus. Lætentur om-
v. 12. nes qui sperant in te, Domine. Spe enim
Rom. salvi facti sumus. Beati omnes qui con-
cap. 8. fidunt in eo. Augustinus pro more suo,
ve. 24. pulcherrime, in verba psalmi: Labores
Psal. manuum tuarum quia manducabis, bea-
127. tus es, & bene tibi erit. Quasi perversè,
ve. 2. inquit, videtur dicere non intelligen-
Aug. tibus, debuit enim dicere fructum la-
ro. 8. in borum tuorū manducabis. Multi enim
ps. 27. manducant fructum laborum suorum:
circa laborant in vinea, ipsum laborem non
med. manducant, sed quod de labore ipsorū
nascitur &c. Quid sibi vult labores
fructuum tuorum manducabis? Modo
labores habemus, fructus postea erit. Sed
quia & ipsi labores non sunt sine gau-
dio propter spem, de qua paullo antè
diximus: Spe gaudentes, in tribulatio-
ne patientes: modo nos ipsi labores
nostri jucundant, & lætos nos faciunt
de spe. Si ergo labor noster potuit man-
ducari, & potuit jucundare, manducatus
fructus laboris ipsius qualis erit?

Germanorum vetus verbum est, pa-
tientibus etiam inscribi solitum: Quisquis
omnia

omnia Deo commiserit, & hinc tranquil-
 lus, & illinc beatus erit. Vere sic est, Deo
 semper omnia committere, in hac vita
 tranquillitatem, in altera beatitudinem
 obtiner. Sed Deo sic committenda sunt
 omnia; è manu Dei æque omnia sic ac-
 cipienda sunt, ut hæc regula exceptione
 non admittat. *Clarissime pius ille scri-
 ptor: Et nota, inquit, hanc regulam, Om-
 nia è manu Dei acceptandi, tam esse
 universalem, ut ab ea nulla prorsus ad-
 mittenda sit exceptio: adeo ut non tan-
 tum cruces, afflictionesque extrinsecæ
 mundi & proximi, à Deo acceptari de-
 beant, verum etiam intrinsecæ, quæ ex
 imperfectionibus nostris enascuntur:
 nam omnia cooperantur in bonum di-
 ligentibus Deum.

III Tertia Remuneratio, Robur in
 adversis, & animus calamitate insupe-
 rabilis. † Iustus quasi fundamentum sem-
 piternum, iustus in æternum non com-
 movebitur. ‡ Animosissimus rex David:
 In Domino sperans, inquit, non infir-
 mabor. Optime Theodoretus: Guber-
 natorem, inquit, habeas Deum & auri-
 gam, & res tua ab illa providentia pen-
 deant, nam hoc modo inconcussus ma-
 nebis & immutabilis. Tales se gesserunt
 tot centena millia sanctissimorum mar-
 tyrum. Res nova & rara, pendere in
 equuleo, & aduri latera, ridere tamen
 & joculari. Multitudinis concursum fieri,
 cum missilia sparguntur, cum donativa

gott
 alle
 ding
 erge-
 ben/
 gibt
 hie
 die
 zeit-
 lich
 rhue
 Und
 dort
 das
 ewig
 lebē.

* Bene-
 dictus
 An-
 gulus, in
 Reg.
 Per-
 fect.
 sine
 libri.
 mihi
 p. 278.
 † Prov.
 ca. 10.
 ve. 25.
 & 30.
 ‡ Ps. 25
 aut
 ve. 1.

aut congiaria, cū viscerationes dantur; nil novi est; at vero cum capita decutiuntur, cum sartagine, cum rotæ & cruces proferuntur, cum omnis generis supplicia inferuntur, esse tamen qui accurrant & certent quis prior moriatur, hoc novum, hoc inauditum, hoc tamen, inquit Eusebius, meis oculis vidi: innumeros in Ægypto non ligatos duci extra mœnia in campum: hîc alter alterum prævenire contendens porrigebat cervices. Carnifices defecerunt & gladii: fessi sedebant, alii succedebant; mutabantur gladii, dies non sufficiebat: nullus ex eis nec parvulus morte terrebatur. En heroas ac heroidas invincibiles: non commovebantur, sicut mons Sion. Huc apposite Chrysostomus: Montem dixit, spem in Deum immutabilem, inquit, firmam & constantem, invincibilem & inexpugnabilem. Quemadmodum enim si quis innumerabiles adhibeat machinas, montem nec convellere nec labefactare poterit: ita etiam qui eum aggreditur, qui spem in Deum collocavit, revertetur domum vacuis manibus. Sed cur non dixit absolute: *Sicut mons*, sed montis Sion meminit? Docens, nos non debere animum dejicere in calamitatibus, nec ab eis pessundari, sed à spe in Deum pendentes, omnia ferre fortiter, & bella, & pugnas, & tumultus. Quemadmodum enim hic mons, qui fuerat quandoque desertus,

Chryf.
in ps.
124.
initio,
de
paullo
post
init.

& nudatus habitatoribus, ad priorem redierat prosperitatem, veteri statu recepto, cum incolæ rediissent, miracula rursus ostenderentur, ita etiam vir fortis & generosus, licet ab innumerabilibus invadatur calamitatibus, minime evertitur.

Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem (humanam in divinam) assumment pennas sicut aquilæ, current & non laborabunt, ambulabunt & non deficient. Beati omnes qui confidunt in eo. Ergo viriliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes, qui speratis in Domino.

Isai. ca. 40. ve. 31. Pf. 30. ve. 25.

IV. Quarta remuneratio: Immunitas à plurimis vitiis. Et non delinquent omnes qui sperant in eo. Bernardo teste, Perfecta conversio est ad hoc bonum, ut nil libeat nisi quod deceat vel liceat. Et tunc demum perfecta erat voluntas, cum plene fuerit bona, & bene plena. Hanc autem bene plenam, & plene bonam voluntatem habere censendus est is, qui non suam amplius, sed jam pro sua divinam amplectitur voluntatem, eique se totum devotissima subiectione transcribit. Et hic est qui Deo in omnibus fidit. Quisquis autem felicissimam hanc artem callet, ac re ipsa tam providentiæ divinæ, quam voluntati perfecte se tradit, graves vitiorum insultus non metuit. Vera in Deum fiducia, non tantum inquieti pectoris agitationem, sed

Pf. 33. ve. 23. Bern. tract. de grat. & lib. arb. ante med.

& huic.

& huic contrarium torporem mentis ac senium tollit. Diserte hoc ipsum confirmans Bernardus : Ita , inquit , animus si non præsumat de se , sed si confortetur à Deo , poterit utique dominari sui , ut non dominetur ei omnis injustitia. Ita , inquam , Deo innixum nulla vis , nulla fraus , nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere , vel subjicere dominantem. Alioquin frustra nititur , si non innititur. Disce ergo Deo fidere , etiamsi omnia tibi adversa sint ; disce contra spem in spem credere , & voluntas Domini in manu tua dirigetur.

*Isai.**ca. 53.**v. 10.*

V. Quinta remuneratio : Per veram in Deum Fiduciam velut Omnipotentes efficimur. Libere proclamat Paulus : Omnia possum in eo qui me confortat. Et quamvis cuique nostrum hinc objici possit : Tu longe sequere , & Pauli vestigia adora. Nihilominus tamen quis illorum qui Deo fidunt , non animose dicat ? Pone me juxta te , & cujusvis manus pugnet contra me. Si Deus pro nobis , quis contra nos ? Sed quid opus testimoniis ? Christus disertissime : Si potes credere , inquit , omnia possibilia sunt credenti. In quæ Domini verba egregie Bernardus : Quidni , inquit , omnia possibilia sint innitenti super eum , qui omnia potest ? Nil omnipotentiam Dei clariorem reddit , quam quod omnipotentes facit omnes , qui in se sperant. An non omnipotens , cui omnia possibilia sunt?

*Phil.**cap. 4.**ve. 13.**Job.**ca. 17.**ve. 3.**Rom.**cap. 8.**ve. 31.**Marc.**cap. 9.**ve. 23.**Bern.**serm.**85. in**Cant.*

Qua

Qua in re nescio an unquam præclarior quid dictum scriptumve sit, quam quod idem Bernardus præclarissime dixit scripsitque in hæc verba: Dulcissima liberalitas, inquit, in se sperantibus non deest. Hoc enim totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem salvum fecit. In te speraverunt Patres nostri, speraverunt & liberasti eos: ad te clamaverunt, & salvi facti sunt: in te speraverunt, & non sunt confusi. Sperate in eo omnis congregatio populi: quemcunque enim locum calcaverit pes vester, vester erit. Pes vester, utique spes vestra est, & quantumcunque illa processerit, obtinebit, si tamen in Deum tota figatur, ut firma sit, & non titubet.

*Berni
in ps.
Qui
habitat
serm.
15.
post.
med.*

Cum Apostoli secreto Dominum interrogassent, cur non & ipsi lunaticum adolescentem illum malo genio in seffu potuerint liberare? Christus causam omnem diffidentiae adscribens: Propter incredulitatem, inquit, vestram: Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc: & transibit, & nihil impossibile erit vobis. Hic non Christiana solummodo fides commendatur, sed & illa fiducia, quæ divina se Omnipotentia sic induit, ut ardua quævis aggrediatur, & admiranda patret. Quamvis Christus non dixerit: *Edite miracula, sed Habete fidem Dei: querelas contra Dei*

*Matt.
ca. 17.
ve. 20.*

dispositionem omitte, pusillanimitate ad ardua trepidantem vincite, omnem à vobis diffidentiam expellite: si non possitis calcare basiliscos & dracones superbiam calcate; si non voce incendia domare, libidinum vestrarum flammam extinguite; si non leones frenare, pardos & tigrides cicurare, iras reprimite; si non mortuos ad vitam revocare, Invidiam vestro malo vivacissimam jugulate; si non aridas arbores ad virorem reducere, vacuam liberalitate manum fecundiore stipe instruite. Hoc est quod exigit Christus: Habete fidem Dei. Qui hanc habet, ex omnibus malis aliquid boni elicit, ex omni plumbo argenti quippiam & auri colligit, quod artificii

Beeth. lib. 4. de con- sol phil. prof. 6. sine. divini est: Nam, uti Boëthius, sola est divina vis, cui mala quoque bona sunt, cum eis competenter utendo, alicujus boni elicit effectum. Sed de hoc alibi uberius.

C A P V T VI.

Fiduciam in Deum sine cognitione divinae Providentiae vacillare.

Gen. ca. 22. ve. 7. & 8. **I**N mœstissima illa profectioe Abrahami in montem Moria, ubi jugulandus erat filius, cum tertia jam die dilucesceret, & mons in oculis esset, Isaacus qui ligna humeris subvehabat, patrem gladio armatum interrogans: Pater mi, inquit, ecce ignis & ligna, ubi

ubi est victima holocausti? Dixit autem Abraham: Deus providebit sibi victimam holocausti, fili mi. Pergebant ergo pariter. Utinam & nos, tunc maxime, cum aqua nobis hæret, cum exitum nullum reperimus, hoc unum assidue volveremus animo: *Deus providebit, fili mi, Deus providebit.* Exemplo demonstratur id quod dicimus: Multorum liberorum parens animam agit, hoc unum anxie sollicitus, quid suis liberis sit futurum: frustra vir bonus se cruciat: Deus providebit. Alius corpore quidem sanus, sed æger animo secum disquirit ipse: *Vt sese res mea habebunt, cum hoc auxilium, aut auxiliator iste deerit?* vana plerunque sollicitudo: Deus providebit. Alius auri dives & avorū, non item virtutum: *Quid fiet, ait ipse sibi, præter sententiam & spem hoc mihi eveniat?* Homo pusilli animi! Deus providebit. Qui confidunt in illo, *Sapientia* intelligent veritatem. Ita quondam Romanorum Imperator Maximilianus I. *cap. 3. ve. 9.* sicubi res adversæ animum ejus sollicitarent, conceptum à se symbolum proferrebat: *Dominus providebit.* Ita prorsus, *Germ.* ita ad Deum mentis acies convertenda, *alles* qui non patietur in fraudem impelli *gutta* fidentem in se.

Abrahamus, quem dixi, illud Dei mandatum divinis promissis, ut videbatur, *gota* recta contrarium, quam inexplicabili *tes* fiducia exequi est aggressus? Dicitur non *but.* potest, quot fiduciæ actus exercuerit il-

lo triduo, quo in montem à Deo nominatum profectus est, illud secum assidue repetendo : Deus providebit. Vere providit, modo prorsus admirando. Nam pater, inquit Chrysostomus, sacrificavit, filius seipsum obtulit, Deus utrumque acceptavit, & vita tamen mansit victimæ. Sic Abraham confusus Deo pervenit usque ad montem, usque ad aram, ad ipsum usque gladium, ad ipsum usque filii jugulum, quod jam jam erat secandum. Nimirum altissime combibenti animo vir sanctus, illud usquequaque certissimum : DEVS PROVIDEBIT. Divinum hoc pronuntiatum quisquis vult capere, quotidiano id usu discere optime, tamque in se quam in aliis mira deprehendet divinæ providentiæ vestigia. Et quæso, vitam nostram priorem compendio relegamus : per quot ambages & anfractus divina nos duxit providentia, quot quantisque periculis nos suaviter subtraxit ? Quivis nostrum jure

2. Reg. ca. 22. ve. 17. & 19. dixerit : Misit de cælo & assumpsit me & extraxit me de aquis multis. Prævenit me in die afflictionis meæ, & factus est Dominus firmamentum meum : liberavit me, quia complacuit ei. Et quanta vitæ, quanta corporis animique discrimina non adii ? sed evasi : Deus providebit, Fidamus Deo. Hanc autem confidentiam in Deum non assequetur, nisi qui & Providentiam Dei probe cognoverit. An sit Providentia, fugimus quære-

re,

re, nam recte Clemens Alexandrinus: *Clem. Alex. lib. 5. Strom. sub init.*
 Sunt, inquit, quæstiones quædam dignæ quæ puniantur: cujusmodi est quæ-
 re probationes, An sit Providentia, cum sit manifesta divina Providentia ex ad-
 spectu omnium quæ videntur effectorū, quæ arte & sapientia constant. Est ergo Providentia.

I. Sed quid est providentia? Est ipsa, inquit Boëthius*, divina ratio in summo principe constituta, quæ cuncta disponit. Optime de hac re Damascenus †: Providentia, inquit, est voluntas Dei, per quam res omnes apte congrueque gubernantur. Rem sic capiemus: Vidit Deus ab æterno qua ratione quævis res creata suum finem posset assequi; simul etiam omnia impedimenta vidit, quæ in assequendo fine occursura essent. Deinde hic idem optimus Deus, sanctissima sua voluntate, ea delegit subministranda auxilia, per quæ omnes homines ad suum finem quam optime ducerentur. Hæc vero statim ab Orbis ortu proposuit, & in opus deduxit per immensam

suam potentiã. Ita divina Providentia, ut Dorotheus loquitur, fons est bonorū omnium. Hanc omnes philosophorum turbæ agnoverunt. Hinc illa: Deum sequere; Cum Diis pugnare noli; Id superis curæ; Viderit Iupiter; Hoc in geni-

Y 3

bus † Dam.

lib. 2. de Fide Orthodoxa. cap. 29. Quamvis autem Providentia Dei consistat in actus intellectus divini, illum tamen comitatur actus voluntatis.

bus Iovis fitum, aliaque talia prisci
 usitata. Et hanc suam providentiam
 Deus mox ab initio, ipsis etiam oculi
 ingessit per Orbis Diluvium, per Sodo
 mæum incendium, per Calamitates
 Ægyptias, per Alimoniam è nubibus
 submissam tot centenis millibus He
 bræorum: quibus insuper inspectanti
 bus leges condidit; præsentiam suam
 monstravit, viæ ducem statuit columnã
 lucidam & igneam, emisit effusissimos
 volucrum nimbos, victorias dedit admi
 randas. Habet Deus providentiam om
 nium omnino rerum creatarũ. Res cer
 tissima est. Clamat Sapiencia: Pusillum
Sap. & magnum ipse fecit, & æqualiter
cap. 6.
ve. 8. cura est illi de omnibus.

Vt autem nos Providentiæ divinæ no
 titiam altissima mente desigamus, hoc
 in fundamentum ponimus: Nihil uspiã
 Orbe toto fieri fortuito, & casu. Si res
 ad nostram duntaxat seu providentiam,
 seu scientiam examinemus, plurima ca
 su quodam & forte fortuna fieri puta
 bimus, si ad divinam Intelligentiam, ni
 hil fit casu. Divina namque intelligentia
 infinita est, extenditq; se sine ullo labore
 ad omne quod intelligi potest. Deus
 puncto temporis, uno eodemque, sic di
 cam, ictu oculi sinus omnes & abyssos
 cæli, terræ, maris, inferorum penetrat
 ac pervidet. Rectissime Iobus: Nihil,
Iob. c. 5
ve. 6. inquit, in terra sine causa fit. Omnia in
Sap. 11
ve. 21. mensura, & numero, & pondere dispo
 suit

fuit Deus ab æterno. Ita in rebus omnibus divinæ gubernationis admirabilissima elucet providentia, quæ non præest solum rebus omnibus, sed interest, imo inest. Nos sæculi plurima putamus casu fieri, quæ tamen omnia ab æterno Dei consilio & providentia proveniunt.

II. Sapientissime Augustinus: Et sic omnia, inquit, ad divinæ providentiæ regimen referantur, quæ itulti quasi casu, & temere, & nulla divina administratione fieri putant. Exemplo res patefiet: Herus è domesticis dnos, herilis consilii ignaros, diversis viis mittit ad eundem omnino locum. Hic alterum alteri occurrere casus est, non domino, sed servis: Ita thesaurum reperiri à paupere fossore, casus est quidem illi pauperculo, sed non Deo, qui opes illic ideo recondi voluit, ut eas hic ipse mercenarius eo loci fossurus reperiret & ditesceret, non casu, sed paterna Dei providentia. Deo nil penitus fortuitum est. Idcirco

— *nemo temeraria credat*

Fortuitove geri mundana negotia casu.

Omnia lege meant, quam rerum Conditor illis

Sanxit ab æterno. —

Canem pinxerat Apelles, cumque in reliqua omni parte sibi ipse satisfacisset, exprimere in eo spumam anhelantis se posse non judicabat: displicebat autem ars ipsa, nec alia inveniri poterat, & vi-

debatur spuma illa pingi, non ex ore nasci, sicque longius à veritate discedere: Absterferat sæpius, mutaveratque penicillum anxio animi cruciatu, & nullo modo sibi approbans, cum in pictura verum esse non verisimile vellet. Postremo iratus arti, spongiam eam impegit in viso loco tabulæ, & illa reposuit ablatos colores qualiter cura optaverat. Hoc exemplo similis & Nealcem successus in spuma equi similiter impacta spongia secutus dicitur. Nos hæc talia merissimos casus interpretamur, & totū fortunæ tribuimus, quæ in pictura fecerit naturam. Erramus splendide; nam quod fortunam dicimus, altissima Dei sapientia & providentia est. Qui fortunæ aliquid tribuunt, Dei providentiam sepeliunt. Non casu fiebat, quod maxime casu factum videbatur, ut cadaver, metu latronum abjiceretur in sepulchrū Elisæi, cujus ossa cum attigisset homo ille sepeliendus revixit. Non casu Moses in viminea fiscella expositus, à filia Pharaonis inventus, & adoptatus est. Nec casu rex Achab inter cervicem & scapulas læsus est: Accidit autem ut unus è populo sagittam in incertum jaceret. Certissima Dei manu ferebatur hoc telum, sicut & illud in Iulianum Apostatam: solum jacenti res erat incerta. Non casu aut fortuito hirundines Tobix domum involabant, & virum optimum visu priyabant. Hanc tentationem ideo per-

*4. Reg.
ca. 13.
ve. 21.*

*Exod.
cap. 2.
ve. 3.
& 9.
2. Par.
ca. 18.
ve. 33.*

permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientiæ. Diserte *Tob.*
 Angelus: Quia acceptus eras Deo, in- *cap. 2.*
 quit, necesse fuit ut tentatio probaret *ve. 12.*
 te-Nihil fit casu. Ita minime casu factū, *Ec. 12.*
 quod Christo nascituro universus Orbis *ve. 13.*
 ab Augusto describeretur. Ad fontem *Luc.*
 Sichar non casu consedit Christus cum *cap. 2.*
 Samaritide collocuturus. Hæc omnia *vers. 1.*
 in tabulis divinæ Providentiæ annotata *Ioan.*
 sunt, ab omni ævo. *cap. 4.*
vers. 5.

III. Cum Cyprianus & Iustina velut capitis rei ducerentur, Theoctistus equo vehens, hoc solum dixit: Cum his hominibus inique agitur. Mox à Felicio affessore jussus est equo dejici, & cum iisdem duci ad supplicium. Iudicia tua, Domine, abyssus multa! subitus hic casus videri potuit; Dei providentia fuit.

Cum sanctus Ignatius Lojola è pedis vulnere jaceret æger, fallendo tempore librum petiit, qui equestria, & hoc genus profana ludicra commentis fucaret. At casu factum (ita nos loquimur) ut ea fabularum mendacia domi nusquam essent; sed eorum vicem duo longe melioris argumenti codices ægro ferrentur: Altero Vita resque à Christo Domino gestæ, altero ab Cælitibus reliquis facta facinora perscribebantur. Hi libri salutis principium fuere Ignatio, aliisque post Ignatium innumeris. At hos libros non Casus aut Fortuna, sed æterna Dei Pro-

332 DE CONF. VOLVNT.
videntia benignissime, huic loco, huic
& lectori destinavit.

Paphnutius interrogatus, quid causæ foret, quod illi proficerent, deficerent isti, sub eodem magisterio; hi caderent, illi starent? Respondit: Quæcunque fiunt, aut ad Dei beneplacitum, aut ex permissione Dei fieri: & omnia quidem quæ cum virtute conjuncta essent, secundum Dei beneplacitum; cetera vero quæ cum vitiis haberent affinitatem, damna & injurias in Orbem inveherent, Dei permisso fieri. Cur autem Deus tanta tamque frequentia mala permittit? Hic jubet Plato quiescere: judicia Dei abyssus multa. Hoc optime cepit, qui dixit: Sine consilio & providentia tua, & sine causa nihil fit in terra. Didici etiam ex hoc inscrutabile judicium tuum expavescere, qui affligis justum cum impio, sed non sine æquitate & justitia. Præclarissime Augustinus: Surgunt procellæ stagni hujus, inquit, vides malos florere, bonos laborare; tentatio est, fluctus est, & dicit anima tua: O Deus, Deus hæccine est justitia tua, ut mali floreat, & boni laborent? & Deus tibi respondet: Hæccine est fides tua? Hæccine tibi promisi, aut ad hoc Christianus factus es, ut in sæculo floreres?

Componamus ergo animos, & in Providentia Dei acquiescamus, quamvis impios dominari, pios opprimi, religionem everti, justitiam extinguere videamus: nihil

Thom.
de
Kemp.
lib. 3.
ca. 50.
nu. 4.
Aug.
in psal.
25.

hil enim horum fieret, nisi Deus id singulariter permetteret: non permetteret autem nisi justissimæ rationes ei suppetent, atque adeo nisi melius esset, sic permittere quam impedire. At inde gravia incommoda, & ingens animorum jactura sequitur. Dolendum hoc quidem, sed moderate, quia justissimis de causis sic placuit Deo, qui è magnis malis bona majora, velut gladium è vagina novit educere. Nec refert hoc arcanum Dei regimen non ita jam apparere; supremo dierum tanquam in speculo cernetur totus humani generis decursus, & omnis Providentiæ divinæ ratio, qua Deus & in singulis regnis, opidis, familiis, & cum singulis hominibus est usus, ut pateat quam benignus fuerit Deus in delinquentes, & quam quisque illorum plus minusve sit inexcusabilis, quam denique hæc gubernandi forma, qua usus est Deus, fuerit & naturis rerum, & patefaciendæ ipsius gloriæ accommodata. Hoc jam sciamus, è malis omnibus Deum boni aliquid elicere. Quid tristius gentis humanæ lapsu? eam tamē Deus sic iterum erexit, ut præstare videatur sic lapsam esse, quā semper stetisse. Mors Christi, summum in Orbe flagitium, eadem tamen fuit, & Orbis salus.

I V. Pachomium quondā adiit Theodorus vehementi capitis dolore vexatus, petiitque hanc à suo capite intemperie
pre-

precibus averteret. Cui Pachomius : Putasne , inquit , hunc capitis cruciatum , aut simile quid , sine Dei permissione & voluntate contingere ? Sustine , & cum voluerit Deus , medebitur : bona est à cibus abstinence , bona in egenos beneficentia , plus tamen lucratur æger , cum patiens & longanimis nutum divinum attendit. Hinc intelligere licet quam is minime tranquillo futurus sit animo , qui in divina Providentia non quā optime fuerit fundatus. Sed nec ille diu miser esse poterit , qui hoc divinæ Providentiæ arcanum fide viva penetrarit.

*Pf. 33.
ve. 20.
et 21.*

Multæ quidem tribulationes justorum , at de omnibus his liberabit eos Dominus. Custodit Dominus omnia ossa eorum , unum ex his non conteretur. Tot in humano corpore ossicula sunt & ossa , ut hominē dixeris Ossuariam. Ossū quædam clavorum vice sunt , ut dentes ; alia sunt ut pyxides , ubi medulla , præsertim in coxis & tibiis ; aliqua quasi confuta sunt ut cranium , alia aliis infixæ sunt , sicut januæ uncus cardini. Galenus

*Galen.
lib. de
format.
fatus.*

medicorum Princeps , in humano corpore ossa ducenta numerat. Viringus inter medicos celebris , ducenta viginti quatuor assignat. Horum quodlibet , uti Galenus docet , quadraginta fines seu scopos , in usum corporis habet , adeo artificiosè inter se omnia collocata sunt. Ergo ut ossa solum humani corporis in ordinem reponantur , plusquam octies mille

nille scoporum seu finium observandi: Vnicum ex his non conteretur, Deo non annuente; Custodit Dominus omnia opera eorum. Neq; vero Deus ut architectus est, qui cum struxit domum, deserit: Deus operi suo momentis omnibus non adest tantum, sed assidue in eo habitat.

Seraphinus Firmanus vir eruditus & sanctus, secretum notatu dignissimum exponens; Sanctorum vita, inquit, per singula rerum ac temporum momenta à Deo sic temperatur ac regitur, ut omnia in eorum cedant bonum. Quid ni

omnia? Nam, scimus quoniam diligenter *Rom. cap. 8. ve. 28.* Deum omnia cooperantur in bonum. Ita Deus suos singularissima tue-

tur providentia; adjecit illis oculum qui non sopietur. Hinc amabilissimum illud inter Deum sanctosque homines certamen: Illis nil suavius, quam id semper velle facere, quod Deo placeat: Nec cedit his Deus, facitque semper, quod

suos scit velle. Ludovicus Carbo vir ævo nostro inter Venetos magnus, rationibus docet, virum justum tam esse gratiosum apud cæli Regem, ut quicquid

rogat, impetret. Ioannes Apostolus hoc ipsum planissime affirmans: Fiduciam, *1. Ioan. cap. 3. ve. 22.* inquit, habemus ad Deum, & quicquid

petierimus accipiemus ab eo: quoniam mandata ejus custodimus, & ea quæ sunt placita coram eo, facimus. Et eadem ista tertium repetit, ne ullus sit locus diffidentiae.

Dicta.

Ezech. Dictaverat Deus Ezechieli vati panē
cap. 4. immundum ex hordeo, faba, lente, milio
 pinfendum, & humano fimeto conte-
 gendum. Horrorem ostendit Vates, mox
Gen. sententiam mutavit Deus. Iacob lucta-
ca. 32. tor: Non dimittam te, inquit, nisi be-
v. 26. nedixeris mihi. Factum. Thomas Aquinas
 in morbo peregrinos pisces esuriit,
 mox eos miraculo accepit. Res liquet;
Isal. Deus voluntatem timentium se faciet,
144. & deprecationem eorum exaudiet, &
ve. 19. salvos faciet eos. Sed & arcanissima
Gen. quæque suis detegens Deus: Num, in-
ca. 18. quit, celare potero Abraham quod ge-
ve. 17. sturus sum? Nec aliter Christus: Vos
Iean. autem dixi amicos, inquit, quia omnia
ca. 15. quæcunque audivi à patre meo, nota
ve. 15. feci vobis.

V. Ludimagister, qui puerulos litteras
 formare docet, quandoque manū unius
 ducit, alterius nullam habet curā. Quid
 causæ est? Ille puerulus bonæ indolis
 est, ingenuus, docilis, morigerus: iste im-
 portunus, inobsequens, intractabilis,
 afinus ad Iyram. Ita Deus voluntatem
 timentium se facit, sicque illos custodit
 ac regit per singula rerum ac temporum
 momenta, ut omnia in eorum bonum
 cedant; immorigeris istis & rebellibus
Is. c. 1. dicitur: Cum multiplicaveritis oratio-
ve. 15. nem, non exaudiam. Quid ita, ajunt,
Pf. 33. cur nos non æque custodit ac regit Do-
ve. 16. minus, sicut illos, & illos, & istos? Vos
& 17. ipsi in culpa estis: Oculi Domini su-

per justos, & aures ejus in preces eorū. Vultus autem Domini (vultus indignatione plenus) super malos, ut perdat de terra memoriam eorum. Morigeris illis à Deo promissum: Cum transferis per aquas tecum ero, & flumina non operient te, cum ambulaveris in igne, non combureris; clamabis, & dicet: Ecce adsum. Et ego ero ei, ait Dominus, murus ignis in circuitu, & in gloria ero in medio ejus. Hominis ad Dei Voluntatē se formantis animum, Deus velut solium suum occupat, in eoque tanquam rex residet. Adsint jam qui hunc hominem velint lædere, Deo licentiam non concedente. Insignissime dixit Ambrosius: Dominus dormit tepidis; vigilat perfectis. Non quod illorum obliviscatur quos monet, reprehendit, excitat, castigat; sed quod suam in suos providentiā singularibus modis & argumentis plurimis demonstrat. Jacob interrogatus à fratre de comitatu: Parvuli sunt, respondit, quos donavit mihi Deus servo tuo. Ita placide illum docuit (ait Chrysostomus) quanta erga se Dei fuerit providentia. A Deo probi curantur ut amici, ut filii, improbi ut mancipia & servi. Et quamvis Deus pæne invitus naturæ turbet ordinem, eum tamen millies iterumque millies in amicorum suorum gratiā invertit. Hinc res gestæ Divorum tot prodigiis & miraculis admirandæ.

Hæc admirabilis Dei Providentia instar

star scalæ est, quam Iacob sub dio pernoctans vidit à terra in cælum usque pertingentem. Omnia cæli terræque negotia providentissimus Deus jam ab æterno habuit in expedito. Attingit enim à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. Nam, Tua, Pater, providentia ab initio cuncta gubernat. Non enim est alius Deus quam tu, cui cura est de omnibus, ut ostendas quoniam non injuste judicas judicium. Ea hujus providentiæ vis est, ut re nulla impediri, falli, tardari aut flecti possit: ea vero suavitas, ut nil agat contra cuiusque naturam, fortissime ac suavissime omnia & prævidendo & disponendo.

Sap.

cap. 8.

ve. 1.

Ec. 14

ve. 3.

Home-

rus

Iliad.

3.

I. Lip.

L. 1.

Const.

ca. 13.

Simile quid somniarunt veteres, catenam auream fabulati, quæ cælo demitteretur in terram, & ubi omnia comprehendisset, in cælum denuo attraheretur.

Est igitur in Deo, fuit, eritque pervigil illa & perpes cura, qua res omnes inspicit, adit, cognoscit: & cognitas immota quadam & ignota nobis serie dirigit ac gubernat. Id autem est quod Providentiam hîc vocamus, de qua sæpe non dubitamus, sed querimus, ut pueri severiorē patris disciplinam exosi. Mittamus aliquando has querelas, & si sapimus, sequamur ab alto attrahentem illam vim, & æquum censeamus, ut homini placeat, quicquid placuit Deo.

Quare ad infinitam Dei Providentiam quotidie confugiamus. Cum enim Orbem

hem tot ac tantis sceleribus oppletum
 aspexerimus, illud una veniet cogitan-
 dum: Quoniam prospicit quod veniet *Ps. 36.*
 dies ejus. Si ex Orbe reducamus oculos *ve. 13.*
 domum, & nos ipsos intueamur, provi-
 dentiam circa nos tam pervigilem, tam
 plenam amoris observabimus, ut nec
 minimus quidem capillus capite defluat,
 sed ignorante aut vetante divina provi-
 dentia. Hinc Augustinus excelsa animo: *Aug.*
 Quid mihi deerit, inquit, si membra mea *serm. 4.*
 dilaceret inimicus, quando capillos me- *de*
 os dinumerat Deus? *mart.*

CAPUT VII.

*Quanta Dei Providentia sit circa vitam ne-
 cessaria.*

OMnia quidem in manu Dei sunt,
 non male tamen quispiam dixit,
 tres claves Deum penes se habe-
 re, quas nemini committat: unam qui-
 lem clavem ad promendas pluvias, ven-
 tos, nives & alios ejuscemodi partus aë-
 ris; clavem alteram ad referenda sepul-
 chra, & revocandos in vitam mortuos;
 tertiam ad penu & omne genus alimo-
 niæ. Quod si Deus has promptuarias
 cellas occludat, quis aperiet? Ergo Deus
 rerum omnium promus condus: ab ipso
 impetrandum, quicquid ducendæ vitæ
 necessarium est.

I. Marcus Anachoreta dicere solebat:

Z

Qui

Qui Deo non fidit in his caducis, quanto minus fidet in aliis æternitatem spectantibus. Et primum argumentum quo

Matt.
cap. 6.
ve. 25.

Christus in nostram diffidentiam usus, hoc est: Nonne anima plus est, quam esca, & corpus plus quam vestimentum? Hic validissimis argumentis eximit animo sollicitudinem illam pessimam circa vestitum & victum, docetque in alma Dei providentia unice confidendum. Si enim Deus tam providens & liberalis est in iis, quæ videntur operosiora, cur Deum oblivionis arguimus aut incuriæ in ceteris minus operosis? Si corpus dedit, cur vestem neget? qui donat equum, cur subtrahat frenum? Nonne vita pretiosior est quam id quo alitur vita, & corpus præstantius quam id quo tegitur corpus? utique. Qui ergo nihil sollicitis, imo nec quidem existentibus nobis in rerum natura, vitam corpusque dedit, dabit procul dubio & ea quibus vita & corpus sunt sustentanda, præsertim cum ipse voluerit vitam corpusque his indigere. Si ergo majora dedit ultro, declaravit se minora etiam & posse, & velle dare. Dabit autem non quidem otiosis nobis, quos non ad otium creavit, sed vacuis sollicitudine, hanc enim Deus in se vult rejici. Pulchre Iobus de cor-

Iob.
ca. 39.
ve. 3.

vorum coco interrogans: Quis, inquit, præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant vagantes, eo quod non habeant cibos. Hoc ipsum ab avibus

bus sumptum argumentum ingerens & Christus : Respicite , inquit , volatilia cæli , quoniam non ferunt , neque merunt , neque congregant in horrea , & pater vester cælestis pascit illa : Nonne vos magis pluris estis illis ? Hoc ipsum sæpius inculcans hic è cælo magister : Nonne , inquit , duo passeressæle veneūt , *Matth. ca. 10. ve. 29. & Luc. ca. 12. ve. 7.* & unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Vestri autem & capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere; multis passeribus meliores estis vos.

Alterum argumentum sumit à brutis animantibus , quæ citra omnem sollicitudinem pascuntur , ut vel in illis discamus amplitudinem divinæ providentiæ , in quam recumbamus. Hanc enim ut apertissimam faciat , non adducit pastū in deserto Israëlem annis quadraginta : non laudat Eliam à corvis nutritum , sed brutas animantes objicit , idque non leones , ursos , elephantes , aut alia id genus grandia animalia , quæ & ipsa divinitus pascuntur , sed animalium minima , aviculas , quæ cum cantui fere vacēt , & veluti obiter sumant cibum , maxime à sollicitudine liberæ videntur . Et homo qui pluris est innumeris aviculis , Deumque non Dominum tantum , sed & Patrem agnoscit , sic angatur animo?

Post demonstratam Dei providentiã in aviculas & capillos , quam circa flosculos gerat ostendens : Considerate , in-

Matt. cap. 6. v. 28. quit, lilia agri, quomodo crescunt : non laborant , neque nent. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. Si autem fœnum agri quod hodie est, & cras in clibanum mittitur , Deus sic vestit, quanto magis vos minimæ fidei ? Videte igitur quam non solliciti sint agrestes flosculi , de suo, quo triumphant vestitu, nam omnem decorem suum uni Deo referunt acceptum , aperte professi se nihil debere humanæ curæ. Rerum naturam , quæ à Dei providentia est , hominum industria & cura imitari potest, assequi non potest. Adeo ut magnificentissimi Regis Salomonis exquisitus, atque ad miraculum usque ornatus ac pretiosus cultus , floris contemptissimi elegantiam neutiquam exæquet. Vos jam ipsi iudicate, si Deus vilissimas herbas brevi demetendas & in farnum rapiendas tam pulchre amicit, quanto magis vos, immortalitati à se conditos, vestiet, curabitque necessaria , non tegendo tantum corpori, sed si opus sit, etiam ornando. His & tertium quoque argumentum adnectit Christus , & : Quis autem vestrûm cogitans, inquit , potest adjicere ad staturam suam cubitum unum ? Imo minuet potius sollicitudine : nihil hîc ullius industria profecerit. Si ergo, inquit Lucas, neque quod minimum est potestis , quid de ceteris solliciti estis ? si rem tantillam vel maxima sol-

Matt. cap. 6. v. 28.

Luc. cap. cit.

sollicitudo non promovet, ut scilicet corporis statura nonnihil augeat, quomodo corpus in vita servare poterit quantavis annonæ opumque congesta copia, nisi adspiret Dei providentia? Inanis & irritus est omnis labor vester, nisi Deus illum prosperet. Huic ergo alendi corporis curam permittite, cui & augendi, quia hoc quam decentissime ac suavissime, vestris curis nil opitulanti- bus faciet. Aperit ille manum & implet omne animal benedictione.

Psalms

144.

ve. 16.

II. Cum ergo Deus, quæ ad vitam necessaria, provideat omnibus (Nam,

Sap.

cap. 6.

fit tantam ubique multitudinem esse

ve. 8.

hominum egentissimorū? videtur Deus res humanas suo fluxui permittere. Mi-

ra, mi homo, circa paupertatem hominum Dei providentia est. Vere Chry-

Chryf.

tom. 5.

orat. de

divit.

&

paup.

ostomus: Non tantum pauperes divi-

Paup.

res vo-

camus.

qui vi-

ctum

manu

aut la-

boriosa

induo-

stria

parant.

Et fingamus duas urbes, quarum illam soli divites, hanc pauperes soli habitent, nullum poterit inter has esse

commercium; in illa nulli erunt opifi-

ces, non operæ mercenariæ, nullus illic

fartor, pistor, futor, nullus faber, insti-

tor, agricola; has artes opulenti non fa-

ctitant, nulli hîc servi, ancillæ nullæ: qualis igitur hæc urbs, si aliena ope de-

stituatur? In altera sat erunt eorum qui calceos suant, qui vestes conficiant, qui agros colant, qui sibi denique re modi-

ca sufficient. Si omnibus itaque abunde suppeterent ea quæ vitæ sustentandæ sunt, quid demum sequeretur? Interitus omnium opificiorum, operarum fabri- lium, artificiorum. Substructiones, navigationes, aucupia, piscationes, mercaturæ pessum irent: & qui domini forent, si nulli essent qui servos se profiterentur? Ita paupertas conservat humanam gentem & ornat: paupertas industrios facit & laboriosos: paupertas suscitatur artes. Exulet paupertas penitus ab Orbe, simul boni mores, & Virtutes pæne omnes exulabunt. Edere, bibere, ludere, belluari, græcari & pergræcari, primarium erit negotium: Luxum comitabitur luxuria, divitias vitia. Vbi rerum omnium abundantia est, ibi plerunque etiam vitiorum. Testantur hoc uberes anni, quibus plenæ potatorum cauponæ in omne genus turpitudinis & insaniam despumant. Testatur hoc diluvium cujus principia fuerunt luxus & otium, hinc præmortui pudoris & plena libidinibus vita omnium. En, quanta Dei providentia, quæ à lascivia ad laborem trahit homines paupertate; labor optimos incitat. Quicquid uspiam pulchri cernimus, ab iis elaboratum est, qui pecunia non abundarunt, ideo labores suos vendere coacti sunt.

PROV.
ca. 10.
vers. 3. In ipsa porro paupertate quanta Deus providentia succurrit! Non affliget Dominus animam justī. *Beatus Franciscus coram*

oram Affisinate Præsule vili duntaxat
 in teo tectus : Nunc , inquit , liberrime
 lixero: Pater noster qui es in cælis: Idē
 ius in viaticum dare solitus est illud
 psaltæ : Iacta super Dominum curam ^{Pf. 54.}
 tuam, & ipse te enutriet. Romano autē ^{ve. 23.}
 Pontifici de alimentis sciscitanti respon-
 dit : Matrem quidem habemus paupe-
 rem, Religionem, sed patrem ditissimū.
 Ita prorsus est : hic pater tanta suos cu-
 ra & providentia complectitur, ut cum
 humana defunt auxilia, subministret di-
 vina. Ut annonam præstaret Eliæ, suam
 nobis providentiam ingessit: primo qui-
 dem, prophetæ dapiferos iussit esse cor-
 vos. *Corvi quoque deferebant ei panem &* ^{3. Reg.}
carnes mane , similiter panem & carnes ve- ^{ca. 17.}
speri. En , aves rapacissimæ, quæ alioqui ^{ve. 6.}
 commissum sibi comneatum consump-
 sissent in via, nisi obstitisset divina pro-
 videntia , jam etiam à dapibus sunt , &
 ad cyathos stant. Deinde hunc ipsum
 Eliam Deus per pauperculam viduam
 pavit , cujus omnes facultates erant pu-
 gillus farinæ , & parum olei quo unge-
 retur, non quo vesceretur , & tamen
 quot farinæ modii , quot libræ olei in
 pauperrimo hoc peno relatebant? Tertio
 cū Elias egestatē suā securo somno so-
 laretur, adfuit alius è cælo dapifer, An-
 gelus , panem & fontem adferens , uti
 Habacuc Danieli messorū tulit delicias.
 Eandem hanc singularem benevolentiam
 Deus sexcentis aliis suorum amicorum

exhibuit, farinam, panes, oleum, vinum, occulta vi augendo, aut cum hæc penitus deessent, insperata gratia submittendo. Et quamvis hæc talia nos ipsi nonnunquam experiamur, nihilominus ingens ubique diffidentia est trepidantiū, ne desint vitæ necessaria: cum Iudæis etiamnum vociferamur: Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? Numquid & panem poterit dare? Ad huc Philippi vox auditur: Sed quid hæc sunt inter tantos? tot hominum fami non sufficient ista. O vere minimæ fidei homines! Scit pater vester quia his omnibus indigetis. Nunquid Dei liberalitas nunc quam olim contractior?

III. Paulo inter anachoretas primo annis sexaginta dimidium panem detulit corvus, integrum præsentente Antonio. Ioannes eremicola quatuordecim annis à nullo mortalium visus, cervæ lacte pastus est. Beatus Rochus aliquanto tempore, panem quotidie accepit à cane, quemadmodū Elias à corvo. Non unus eremicolarum illorum è palmis & cibū & vestem impetravit; una illis arbor & sartor fuit & pistor. Anno Christiano sexcentesimo quinquagesimo tertio Iudocus Britonum Regis Rethaëli filius, spreto solio in sacerdotium venit, solitariū vitæ genus amplexus, in Brahic loco rivulis cincto cœnobium & templum condidit. Hic in egenos tam pie effusus fuit, ut quodam die non nisi panis uni-

Ps. 77

ve. 19.

Eccl. 20.

Ioan.

cap. 6.

ve. 9.

Matt.

cap. 6.

v. 22.

Zacha.

Lip-

pelo. 13

Decēb.

cus familiæ superesset, hunc ipsum tamē
 in quatuor partes secari, & quadram
 dari mendico iussit. At ille idem mendi-
 culus mutata veste quartum rediit, &
 omne penu mendicando abstulit. Hic
 Ulmarus socius mussare & obloqui; at-
 que liberalitati nimiae indignari. Iudo-
 cus hominem solatus, è cælesti penore
 subsidiū petere docuit. Paulo post qua-
 tuor naviculæ com meatu onustæ illuc
 appulerunt & omnem religiosæ familiæ
 indigentiam sublevarunt. Optime dixit
 Augustinus: An putas qui Christum pa-
 scit, à Christo non pascitur?

*Aug.
 lib. de
 eleem.*

Beatus Dominicus sub initium sui Or-
 dinis duos è suis misit qui alibi locorum
 concionarentur. Illi sub vesperem &
 fessi & famelici, sed & tristes gemebant
 se ignotos ad pauperrimas casas deve-
 nisse, ubi auxilii nihil sperandum. Hic
 unus aliquis occurrens & mœroris caus-
 fas eliciens: Omnia, inquit, Dei causa
 deseruistis magna utique in Deum fidu-
 cia, & nunc trepidatis velut omni spe
 destituti: pecudes Deus pascit, & filios
 finet perire fame? Cum dicto se subdu-
 xit. Illi opidum ingressi, post preces in
 templo fusas, à Curione invitati sunt ad
 cœnam; sed & alius quispiam intervenit
 qui hos ipsos hospitio recipere conten-
 dit; hic amica lis inter duos, à tertio de-
 mum dirempta est, primæ illic auctori-
 tatis viro, qui & parochum, & alterum
 hospitii jus offerentē in suas ipse ædes

pertraxit & omnes laute habuit. Ita

Ioan.
ca. 21.
ve. 12. Christus suis post toleratos nocte tota labores : Venite, inquit, prandete. Et tamen hæc omnia quandoque nostram no-

bis diffidentiam non eripiunt; quicquid rerum suppeditet Deus, egestatem metuimus; inter aquas, aquarum penuriam formidamus, & nisi magna nos rerum abundantia circumfluat, multa nobis defieri credimus. Improba nos identidem cogitatio vellicat : Vbi est quod speras? Cui optime respondens Augustinus: Spes, inquit, nondum pervenit ad rem; & ovum est aliquid, sed nondum est pullus.

IV. Mendicum ajunt fuisse, qui ubi manticam jam oppletam, & uidequa- que fartam panibus vidisset, dicere solebat : *Iam spero*. Huic nos mendico simillimi sumus, tum scilicet speramus cum in annos plurimos laute prospectum nobis credimus. Nimirum tantum spei concipimus, quantum rei presentis cernimus. Longe aliter Ioannes Alexandrinus Patriarcha, qui per veram fiduciam totus à divina providentia pendebat, qua una re maximis calamitatibus facilem medelam adhibuit. Fuit ut tredecim frumentariæ naves, quarum singulæ decem millia modiorum capiebant, mergerentur mari. Media fere pars civium Alexandrinorum ingenti hoc damno affecta est; ideo nautæ alique in asylum Alexandriæ confugerunt. Ad quos mox schedulam misit Ioannes, in qua hoc solum per-

descriptis: Dominus dedit, Dominus,
 ut voluit, abstulit. Sicut Domino pla-
 cuit, ita factum est: Sit nomen Domini
 benedictum. Exite filii, nihil ob hoc ve-
 riti: Dominus sollicitus erit de crastino.
 Postero ab hoc die adfuerunt qui opti-
 mum Præsulem ob acceptam cladem
 solarentur, at ille modeste præoccu-
 pans, & culpam omnem in se derivans:
 Ego, inquit, liberalem me credebam in-
 danda stipe, & forsan ob id elatioris
 animi fui, iuste igitur amantissimus pa-
 ter filium vane intumescētē corripuit
 hac clade. Admonet Deus & revocat
 clementer, plagas aliquot infligens, ut
 iis admoniti ad nos redeamus, imo ad
 ipsum. Sed est prorsus idem ipse ille
 Deus qui Iobi ævo fuit, æque potens,
 æque misericors, qui non deseret nos.
 Ita ipsos consolatores suos integerrimus
 Antistes solatus est. Nec diu fuit,
 ait Leontius, cum grande illud damnum
 duplicato lucro pensatum est, & Ioan-
 nes pristinā in egentes liberalitatem re-
 petiit. Diffidentiam certe ac pusillani-
 mitatem in his talibus exhibere, idem
 pæne est, ac dicere: Aut avarus est Deus,
 aut obliviosus. Sed apage impias has
 voces.

*Leontius in
 vita S.
 Ioan.
 ca. 27.*

Sanctus Amatus nobile fuit speculum
 omnibus iis sedulo inspiciendum, qui
 divinam providentiā aut ægre capiunt,
 aut tacite accusant. Hic post annos tri-
 ginta in monasterio Agaunensi ex-
 ctos,

*Zach.
 Lippe-
 100. 13.
 Sept.*

ctos, in rupe solitaria vitam egit continentissimam. Nam è cœnobio assignatus ei socius Berinus, solum tertio quovis die, panem attulit hordeaceũ & hydriã. Hæc tota erat & commeatus, & obsequii ratio. Ægre tulit hanc abstinentiam cacodæmon. Itaque captata occasione, cum vir sanctus in preces effusus genibus niteretur, advolans corvus hydriã evertit pedibus, & panem rostro asportavit; ita omnis in triduum commeatus periit. Quid ad hæc Amatus? fortassis indignari corvo, & rapacissimam avem diris omnibus devovere, atroces voces in Dei providentiam jactare, hæc diaboli machinamenta execrari? Nil horum Amatus: nostræ sunt hæc cantilenæ: ille manus mentemq; cælo attollens: Gratias tibi ago, inquit, Domine I E S U, quod sanctissimæ voluntati tuæ placeat, exerceri me longiore jejunio. Scio hoc mihi utile futurum, quandoquidem nihil in hoc Mundo geritur absque tua providentia.

Audite queruli & increduli: Nihil in hoc Mundo geritur absque providentia divina, sine qua nec foliolum quidem arbore labitur: Et vos, domos incendi, naves mergi, fortunas eripi, famam violari, sopira & dormitante hac providentia putatis? rectius senserunt vel ipsi idololatræ: nam quibuscunque illorum sapientiæ aliquid aut sanitatis fuit, res humanas nequaquam temerario aut cæ-

co impetu ferri miscerique censuerunt. Ideo, inquit Seneca, fortiter omne ferendum, quia non, ut putamus, incidunt cuncta, sed veniunt. Et quidem à Deo veniunt: quid ergo indignamur, & querimur?

V. Ad eandem hanc providentiam asfidua mente cogitandam, quotidianis pæne documentis ducimur. Non ita pridem vir religiosus Valentiaë novem miliarium iter ingressus, sed via nondum omni decursa, æstu, fame, sitique ad omnem lassitudinem confectus, abjecit se sub pirum, & precari cœpit: dum preces iterat, in summa arbore pirum grandiusculum videt: eodem tempore transiens illic viator hominem sub arbore fatiscentem allocutus, ubi audit quæ caussa progressum moraretur, panem album & bene magnū protrahens, partem præsecuit, & dedit instaurandis viribus. Hæc utique credimus, sexcenta talia contingere non nescimus, similia & ipsi experti sumus, nihilominus tam exigua est sæpe nostra in divinam providentiam fiducia, ut nisi marsupia, cistæ, penora, cellæ, horrea, rerum omnium referta sint, animus quoque spe vacuus jaceat, cum vero crumenam cernimus numis differtam, hîc demum speramus.

O male oculati! *Spes quæ videtur, non est spes: Nam quod videt quis, quid sperat?* Si autem quod non videmus, speramus; per patientiam expectamus. Ea demum vera est

est in Deum fiducia, quando spes in angusto est, & cum rebus arctissimis coluclatur. Videmus mala nostra quæ patimur, nondum videmus gloriam, propter quam patimur: quanto plus tormenti, tanto plus erit gloriæ.

*
 Wan
 wir
 tha=
 ten/
 was
 wir
 sol=
 ten/
 So
 that
 gott
 was
 wir
 wol=
 ten.
 Hier.
 in c. 6.
 Matt.

Narrat Theodoretus beato Mæsimæ duo fuisse dolia, alterum tritici, alterum olei: ex his liberalissime pauperibus erogabat, neque tamen dolia vacuabat. Et Deus quoque duo habet dolia, illud frumento & omnibus ad vitam necessariis, istud misericordia, liberalitate, providentia plenissimum & exundans: neutrum exhauriri potest. Ad hæc duo gazophylacia recurrendum est, cum reculæ nostræ in fundo suspirant, modo unicum hoc probe discamus, DEO FIDERE, & sanctissimæ ipsius voluntati ex integro nos committere.

Vetus Germanorum verbum est: * Si faceremus, quæ deberemus, Deus faceret quæ vellemus. Hieronymus id confirmans: Sit homo, inquit, qui esse debet, & mox addentur ei omnia, per quæ facta sunt omnia.

C A P V T V I I I.

Quanta Dei providentia sit in Amicos.

Zach.
 cap. 2.
 ve. 8.

Magnificum Dei promissum: Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei. Et quanta Deus cura juvenem illum citharædum (cum Laurentio Iustiniano loquor) est profecutus, quan-

quantis in periculis, quā multiplici providentia servavit, perinde si unicū hunc hominem suscepisset curandum. Ipse rex David testatus: Domine, inquit, tu cognovisti omnia, novissima & antiqua: tu formasti me & posuisti super me manū tuam: tu cognovisti sessionem meam & resurrectionem meam: intellexisti cogitationes meas de longe: semitam meam & funiculū meum investigasti, & omnes vias meas prævidisti. Mea omnia, Domine, à te jam ab æterno ad minutissimum punctulum expensa sunt.

Psal.

138.

ve. 2.

et seqq.

I. Sanguinem & vitam Davidis rex Saul perpetuis insidiis petiit. Frustra: I. Reg. Deus protexit. Cum vero David in Maonis solitudine lateret, mox adfuit Saul, ca. 23. & copioso milite Davidem *in modum corona* sic vallavit, ut nullus esset nec effugii, sed nec spei locus. Putabatur fera indagine & canibus cincta. Hic res Davidis desperatissimæ videbantur: Saul pæne jam victor illius capiti proxime imminebat: leo jam faucibus tenere prædam sibi videbatur. Sed frustra & hoc: Deus protexit. Nam subito allatus est Sauli tristis nuncius, irruptionem fecisse alicunde Philisthæos: quare properaret, & hostem arceret finibus. Ita David post omnem desperationem, jam unguibus hærens ferocissimæ tigridis, repente dimissus est liber: Deus protexit. Ita omnes impii regis insidias divina providentia elusit suavissime. Non autem mirum, Davi-

Davidem, velut oculi pupillam, à Deo sic protectum: norat exactissime David divinæ se providentiæ attemperare. Etenim specimen nobilissimū: Cum Iessæus Rex Dāvid rebellem filium Absalonem fugeret, occurrens in via Semei, & atrocissimis maledictis regem lacerans: Egredere, egredere, aiebat, vir sanguinū & vir Belial. Reddidit tibi Dominus universum sanguinem domus Saul, quoniam invasisti regnum pro eo, & ecce premunt te mala tua, quoniam vir sanguinum es. En prodigiosam hominis improbitatem! Nec divinam legem, nec principem populi, nec suū regem quidquam reveritus, eum contumeliosissime & in os appellat homicidam, ficarium, tyrannum, invasorem regni. Indignissimum facinus! Neque hoc satis, principi omnium hominum mitissimo, ac suorum subditorum amantissimo, extrema insuper calamitate afflicto, ac pæne prostrato, tot probris insultare: majora facinorosus Semei est ausus. Rex David jam è beato miser, qua una re nihil est miserabilius, nudis pedibus, vultu lacrimis confuso incedebat, eum tamen Semei lapidibus velut furiosum canē appetiit, & pro floribus cœnum in eum coniecit; vere unguis in ulcere fodicando. Hic jam singularem & omnibus sæculis admirandam Davidis tolerantiam vide, qua ille divinæ providentiæ subjectissimum se gessit, & gravissimam injuriam quasi divinitus

2. Reg.
ca. 16.
ve. 7.
8.

Vti
vult
Theo-
doret.
q. 32.

divinitus

ivinitus imperatam agnovit. Dixerat Abisai, principis Ioabi frater: *Quare maledicit canis hic mortuus Domino meo regi? cadam & amputabo caput ejus.* Hic Princeps religiosissimus, jam tertium in regem electus, ab impurissimo capite, à homine subdito, quem nec verbo nec facto violarat, tam graviter offensus, non tantum non irasci & fremere, non ulcisci & faxa revolvere, sed sui calumniatoris patronum agere, militum suorum vim ab eo defendere, culpam in se admissam extenuare, violatæ majestatis eum, divinæ Providentiæ instrumentum agnoscere, Deum denique horum omnium auctorem fateri, sic demum præcipere: *Dimittite eum ut maledicat: Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David: & quis est qui audeat dicere, quare sic fecerit?* Divinum quid in hac petulantissimi hominis nequitia observans David; Dominus, inquit, præcepit ei ut malediceret. Quamvis autem gravissime Semei deliquerit maledicendo, tamen ideo præceptum id ei dicitur, ut malediceret, quandoquidem Deus pessima Semei voluntate, quâ non fecerat, optime usus est ad corripiendum Davidem.

Eadē prorsus ratio est, in omnibus aliorum hominum vexationibus & injuriis, in quibus optimus Deus pessimorum hominum arbitrio vel ad infantes exercitos, vel ad puniendos fontes utitur. Hæc flagelli loco sunt, cum peccavimus; freni

*Ibid.**ve. 10.**De**qua rē**Aug.**de**grat.**& lib.**arb.**ca. 20.**& seq.*

loco, ne peccemus. Ideo quisquis inique vexatur ab aliis, cum Davide recte dixe-

I. Reg. ca. 26. ve. 10. rit: *Propitius sit mihi Dominus, ne extendam manum meam in hunc hominem; ego me non ulciscar.* Vivit Dominus, quia nisi

Dominus percusserit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur. Ita in divinā Providentiam animo semper excelsissimo feramur. Et quamvis nostri contra nos inimici prudentissimis sese consiliis muniant, non est tamen quod eos formide-

2. Reg. ca. 17. ve. 14. mus: Domini nutu dissipatum est consilium Achitophel utile, ut induceret

Dominus super Absalon malum. Eo loco apud Deum sunt probi homines, ut de illis jam olim Deus pronunciarit: *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei:*

II. Considerate mihi obsecro Iosephū Ægypti proregem, per quos anfractus, per quas ductus est ambages, dum ad illud honoris culmen pervenerit: Tantæ gloriæ principium, fraternum fuit odiū. Neque hīc stetit maiorum impetus: Domesticam invidiam ingens excepit malum: Ismahelitis velut mancipium venditus est, & in Ægyptum ductus. Nec blandior illū fors in Ægypto salutavit. Hīc favor dominæ tam exitiosus fuit optimo juveni, quam antea fratrum odium. Cum enim juvenis castissimus quotidianas heræ pellecebras surdis auribus transmitteret, apud herum falso delatus, ad carcerem raptatus, triennio illic innocens detentus est. Sane non sta-

im atque in Ægyptum pervenit, cur-
ui triumphali est impositus:

Per varios casus per tot discrimina rerum
ad hoc solii demum evectus est. Et hæc
omnia divinæ Providentiæ jussu sunt
facta. Locupletissimus testis ipsemet Io-
sephus, cum apud fratres de divina hac
Providentiâ differeret: Non vestro con-
silio, inquit, sed Dei voluntate huc mis-
sus sum. Nolite timere, num Dei possu-
mus resistere voluntati? Vos cogitastis
me malum, sed Deus vertit illud in
bonum. Hæc non solum audiamus nos,
inquit Chrysostronus, sed & imitemur,
& ita solemur eos qui nos afflixere, non
imputantes eis, quæ in nos admiserunt,
sed omnia magna ferentes benevolentia.
Siquidem ita solet providentissimus Deus
deterrimos etiam amicorum suorum
eventus lætissimis successibus commu-
tare. Sæpe beneficiis locum fecit inju-
ria; multi ceciderunt, ut altius surgerent
& in majus. Divina providentiâ non
modo recte factis, sed etiam peccatis,
ad ea quæ destinavit, uti solet. Vidisti
Ioseph? tolle malitiam fratrum ejus, tol-
le invidiam, tolle parricidii commentum,
quo in fratrem sævierunt, simul abstule-
ris omnia illa quibus Ægypti stetit in-
columitas. Nulla fuisset regii somnii in-
terpretatio, nulla in septennium frumē-
tatio, fame periisset Ægyptus, periissent
& finitimæ regiones. Vis clariora? tolle
Iscariotæ avaritiam, & Iudæorum invi-

Gen.

c. 45.

v. 8. &

c. 50.

v. 19.

& 20.

Chryso-

stron.

tom. I.

inc. 45.

Gen.

diā, simul abstuleris gentis humanæ litrum, Christi sanguinē & mortem. Tolle diabolos; certamina, victoriæ, præmia, magna ex parte cessabunt. Tolle tyrannos; ubi martyres erunt? Hic divinæ providentiæ mos est, nō solū bonis, sed etiā malis ad bonū uti. Iosephi certe venditio, si actionis hujus naturā spectes, efficienter fuit à Deo, at vero ea quæ hac actione tegebatur nequitia, à pessima fratrum voluntate. Providit autem Deus plurima, quibus hanc omnem injuriam emendaret. Pulchre hīc Gregorius: Ecce, inquit, quomodo sapiētes in ipsa sua sapientia vis divina comprehendat! Ideo venditus fuit Ioseph, ne adoraretur, & ideo est adoratus quia venditus. Idem Mofi contigit. Quem enim Pharaō rex morti destinarat, hunc Pharaonis filia, Deo instigante, sibi educandum commendabat. In aula tua, Pharaō, nutrire cogaris eum, qui vindicaturus est illos, quos tu extreme persequeris. Novū miraculum, inquit Augustinus, filia parricidæ fecit opus maximum misericordiæ. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.

Greg.
lib. 6.
mor.
ca. 14.

Prov.
ca. 21.
v. 30.

Me-
taphr.
die 28
Sept.
Floruit
Charit
Annō
376.

III. Chariton, cum Hierosolyma tenderet, latronum insidiis interceptus, in spelæum illorum tractus, & catenis alligatus est. Latronibus alio ad prædam dilapsis, Chariton hoc unum agere, Deū divinamque providentiam maximis laudibus extollere. inopinatam illam per-

mis-

rissionem secum expendere, ob eamque
 patri amantissimo gratias agere, eidem-
 ue se impensissime commendare, nec
 aliud velle quam divinam in se volunta-
 tem perfici. Dum hæc animo volvit, ser-
 pens è latebra prorepit ad camellam
 lactis plenam; bibit hinc largius non vo-
 catus hospes, sed pro symbola, quod in-
 grati solent, venenum refundit. Vbi la-
 trones in notum cubile redierunt, primū
 erat contractam firim lactea promulside
 propitiare; biberunt liberalius quam ser-
 pens, sed ita ut nil biberent amplius,
 nam paullo post concepto intra venas
 veneno, extincti sunt omnes. Ergo jam
 Chariton latronum ex asse hæres, & so-
 lus infamis latibuli dominus, divinæ se
 providentiæ ardentius quam unquam
 commendavit. nec frustra: vinculis ope
 divina laxatis, pro miserabili ergastulo
 habitaculum reperit opulentum, & pe-
 cuniam quidem illic inventam, partim
 sublevandis egenis, partim monasteriolo
 condendo adhibuit. Ipsa latrocinantium
 specus in templum mutavit, ubi tam Iu-
 dæi quam idololatræ Christianis sacris
 imbuti sunt. O admiranda divinæ pro-
 videntiæ stratagemata! Optime Tobias: *Tob.*
 Si me ipsum, inquit, tradam tibi servum, *cap. 9.*
 non ero condignus providentiæ tuæ. *ve. 2.*

Sancta Monegundis ad illā vitæ san-
 ctimoniam nunquam pervenisset, nisi
 eā divina providentia per varias amba-
 ges illuc duxisset. Duas habuit filias Mo-

negundis excellentis formæ virgines, quibus omnem curam & amorem impendit mater, tunc temporis parum pia. Hanc peccandi illecebram amoliri placuit divinæ providentiæ. Ita ambæ filiæ præmatura morte sublatae sunt. Mater suo ipsa funeri velut superstes, omnem odisse vitam, capillos vellere, lacerare genas, omne doloris solatium spernere, nec aliud velle quam filias celerrime sequi moriendo. Postquam lacrimis non nihil egestus dolor, luctu jam remittente, compos sui facta Monegundis: An non, inquit, insigniter fatua sum, quæ divinæ providentiæ tam contumaciter reclamo? quid ago? an nesciebam me genuisse filias mortales? an ad hoc natae sunt, ut mori non possent? Dei mater, Dei filius, homines Deo charissimi moriuntur, & ego indignè filias meas desiisse vivere? quæ forsitan ideo morte occubuerunt, ne succumberent vitiis. Quid igitur meis querelis Deum incesso, qui nihil potest mali velle; quin stultam hanc lamentationem finio, & in divinæ voluntatis ac providentiæ sinu me totam compono? Ita dixit, & fecit: Mundum res suas habere iussit, ipsa in domunculam cum ancillula se conclusit, Deo deinceps omni conatu servitura. Hanc vitæ mutationē Superis placuisse miracula manifestum fecerunt. Monegundis namq;

De plurimos ægrotorum sine pharmacis
Glor. consanavit, Gregorio Turonensi teste.
Confess. 11. 24.

Tanti

Tanti est ex integro divinæ providentiæ se permittere. Verissime dixit Augustinus: *tom. 8.* Qui habuit curam tui antequam *in psal.* esses, quomodo non habebit curam tui, *39.* cum jam hoc es, quod voluit ut esses?

I V. Robertus, primus Molis mensis abbas, divinæ providentiæ studiosissimus cultor, quicquid potuit in pauperes erogavit. Fuit ut duobus mendicis ante fores expectantibus duos panes juberet dari: at œconomus se opponere, & nec in prandium quidem suffecturam annonam dicere. Quid ergo, inquit Robertus, prandebimus? nescio, ait œconomus. Suboluit hîc viro sancto, aliquid tenacitate male provida recondi. Igitur re divina peracta cum signum daretur ad mensam, sciscitatus est abbas, unde panes illati essent? paucos, inquit obsonator, pro nobis reservavi. Robertus religiose excandescens panes omnes in canistrum jussit colligi, & mox ad mendicos foras efferri, & ad suos versus: Ne, inquit, parendi contumacia, & diffidentia domi nostræ latius grassentur, jejunium & fames docebunt nos Deo fi- * *Dom*
dere. Volebat Robertus, ut sui omnes à *roth.*
liberalissima Dei providentia toti pen- *serm.*
derent, velut infans à matris viribus. *de om-*
Optimum pharmacum malæ parsimo- *nibus*
niæ, inedia. *contin-*

* Narrat Dorotheus, senem religiosissi- *genti-*
mum è stomachi languore cibos nau- *bus ad*
fasse diebus aliquot. Juvenis qui seni *Deum*
refe- *refe-*
ser- *dic.*

362 DE CONF. VOLVNT.
serviebat, appetentiam cibi revocaturus,
edulia mellita censuit coquenda. Itaque
è duabus ampullis illam arripit inconfi-
deratus, qua foetidissimum oleum è lino
servabatur, errorem textit vasorum si-
militudo. Ergo ut seni faceret bene, lar-
gius affudit non mel, sed ipsam pæne
mortem, coxitque pulciculam, nec cani
quidem apponendam. Senex ægrotus
vix gustavit fatuum cibum, & sui coci
manum errasse deprehendit, siluit tamē,
& ultra vires comedit; tandem reluctan-
te stomacho posuit cochlear, nec verbu-
lo quidem ob corruptissimum ferculum
conquestus. Hic socius hortari, & urge-
re, liberalius ederet dulciculū opsoniū,
se omnem in eo artem consumpsisse, va-
letudini hoc mire facturum, & vero
etiam se præire velle nobilem hanc da-
pem sumendo. At optimus senex adeo
bilem in flatatione continuit, ut non tan-
tum non asperiore voce ulla, sed nec
cogitatione quidem acerba in socium
commotus, hoc unum excusarit, succū-
bere se his ciborum cupediis. Socius er-
go mellitas has pultes vix primoribus
labris gustavit, & mox ad genua senis
advolutus: Occidi te pater, ait, & cur
obsecro, temerariam meam incogitan-
tiam silentio tuo confirmasti? Cui senex:
Ne, inquit, angaris animo, fili: si enim
voluisset Deus ut mel ederem, mel uti-
que cibo affudisses. Optime, inquit Do-
ctotheus, locutus est senex, certo enim
scie-

sciebat, quod si voluisset Deus mel à se comedi, socium suum errare non permisisset, aut, quod æque facile Deo, foetidissimum illud oleū in liquorem mellem vertisset.

Ita se gerit, qui divinam in omnibus Providentiam agnoscit; non vertit omnia in pejus, nec quærit cui casum suum imputet, sed peccata hominum ad Dei Providentiam potius refert. Quicquid accidit, benigne interpretando levat.

V. Hic velim; Lector, unum aliquid enucleatissime à te capi. Hieronymi dictum est: Omnia providentia Dei gubernantur, & sæpe quæ putatur pœna, medicina est. Vbi mirabile illud observandum: Divinam Providentiam finire suis quæque motibus ferri, usque in certum tempus. Hic enim divinæ Providentiæ mos est, ut paullatim & per incrementa temporum ad destinatos quæque fines perducatur, nam minima æque ac maxima ordinat. Eam ob causam philosophorum sol Epictetus excellentissime dixit: Ne postules ea quæ fiunt, arbitrato tuo fieri, sed si sapias, ita fieri quæque velis, ut fiunt. Christianum, divinum documentum: *Ita fieri quæque velis, ut fiunt.*

Simillime locutus Basilus: Quoniam, inquit, res non ita eveniunt ut volumus; quemadmodum eveniunt, sic velimus. Eodem prorsus modo Nilus abbas: Non ora, inquit, ut fiant quæ fieri velis, sed potius ora, sicut orare didicisti, ut fiat

*Epist.
Ench.
ca 13.
Eccl. 78
79.*

*Basil.
ad En.
stach.*

*Nil.
ca. 29.
de orat.*

voluntas Dei in te. Non aliter piissimus
Thom. ille scriptor Thomas à Kempis: Homo
de internus, inquit, cito sese colligit, & sic
Kemp. ut res eveniunt, sic se illis accommodat.
lib. 2. *Ita fieri quaque velis, ut fiunt.* Hujus rei
cap. 1. veluti causam reddens Epictetus: Ne-
 cessitati, ait, qui probe se accommodat,
 sapit, estque rerum divinarum conscius.
 Sed & tertium illud addit: O Crito, si
 Diis ita visum, ita fiat. Me autem Any-
 tus & Melitus occidere sanè possunt,
 lædere vero non possunt. Quid magis
 Christianè dici potuisset? & quam per-
 spicaces oculos in divinam providentiã
 fixisse censendus est Epictetus, cujus il-
 lud vel uno die millies repetendum: *Ita*
fieri quaque velis, ut fiunt; si Deo ita visum,
ita fiat. Ergo nullos eventus certos ex-
 pectemus, nil certi unquam designemus
 nisi hoc unum unicum, ut Dei fiat vo-
 luntas. Ecquid aliud beatus Chrysosto-
 mus, quid aliud sanctorum Patrum se-
 natus universus clamat, quã hoc ipsum:
Epict. *Neminem lædi nisi à seipso?* Morbus est cor-
Enchi. poris impedimentum, inquit Epictetus,
ca. 13. instituti non item, nisi ipse velis. Clau-
 dicatio pedis est impedimentũ, instituti
 non item. Quod si singulis in rebus quæ
 incidunt, consideraris, invenies eas alte-
 rius cujuscpiam rei, non tui esse impedi-
 mentum.

*Theo-
doret.
in vitis
SS.*

Hinc tam animose Iacobus anacho-
Patrũ. reta dæmoni plagas minitanti respon-
ca. 21. dens: Si tibi inquit, permissũ est à Deo,
 per-

percute, quid moraris, percutere, & plagas libenter accipiam, ut qui ab illo feriar, qui feriri me permisit. Si autem id tibi permissum non sit, non percuties me, etsi millies insanias. Hinc etiam Irene *Paulus* Imperatrix, à suo servo dejecta imperio: *Diac.* Ergo, agebat, Deo acceptum refero quod *lib. 23.* me orphanam & indignam evexerit ad imperium. Quod vero jam me dejici permittat, meis id peccatis adscribo. In omnibus autem bonis & malis, sit nomen Domini benedictum. Certissimum: Nemo læditur nisi à seipso. Ideo Augu- *Aug.* stinus: Constante Deo crede, inquit, ei- *in solis* que te totum committe quantum potes; *log.* ita enim ipse te ad se sublevare non de- *ca. 15.* finet, nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi profit, etiam si nescias.

Vt autem hoc quisque sibi persuasissimum habeat, expedit ut fundamentum illud assidue menti obversetur: Nihil ulli usquam adversi sine nutu voluntateq; Dei posse accidere. Nec enim diabolus, nec mortalium ullus obesse nobis poterit, si Deus id non permiserit. Quisq; nostrum cum Iacobo eremita in omnes inimicos suos liberrime proclamet: Tu non percuties me, nec tu, nec iste, nec ille, nec vos omnes me unquam percutietis, etsi millies insanias & ringamini, si à Deo id vobis non sit permissum. Neque tantum à Deo omnia, gravissimas etiam ærumnas, tanquam à supremo Rege provenire credendum, sed eadem sic etiam

tiam provenire tanquā ab amantissimo patre in nostrum commodum & utilitatem immiffa, atque adeo neminem omnino lædi nisi à feipfo : prout castiffima

Iudith. Iuditha nos instruens: Nos ergo, inquit, *cap. 8.* non ulciscamur nos, pro his quæ patimur: sed reputantes peccatis nostris hæc *ve. 26.* ipsa supplicia, minora esse flagella Domini, quibus quasi servi corripimur, *& 27.* ad emendationem, & non ad perditionem nostrā evenisse credamus. Tam rectæ Deus voluntatis est, ut non velit, nec velle possit, nisi quod nobis bono fit, & quidem majori bono. Quid ni velit hoc Deus? Optimus est. quid ni possit? Maximus est. adeoque vires nullæ sunt supra ipsum, uti nullæ nisi ab ipso. Unde quaque & ex omni parte, bona Dei voluntate ita circummuniti sumus, ut ad nihil nisi per providentiam divinam, per ipsum Deū *Pf. 5.* possit pertingere. Vere Domine, ut scuto *ve. 13.* bonæ voluntatis tuæ coronasti nos. Nemo igitur indignetur sibi hoc illud triste accidere: sciat illa ipsa, quibus lædi videtur, ad conservationem universi pertinere & ex his esse quæ cursum Mundi officiumque consummant.

Antonium Magnum subinde ingens diversarum belluarum exercitus ab Orco circumdedit, qui extrema omnia minabatur. Irridens hunc omnem bestiarū cuneum Antonius: O miseri, ait, ut me terreretis, belluas induistis, vel multitudine victuri: si quid vobis esset virium, me

me una è vobis vinceret, sed quia retu-
sis viribus invalidi in nos pugnatis, ex-
ercitum objicitis. Si quam vobis in me
licentiam permittit Deus, invadite, lace-
rate, sorbete me; si juris nil dedit, labore
frustra sumitis.

Fidamus ergo Providentiæ divinæ:
Dominus regit nos, & nihil nobis deerit.

CAPUT IX.

*Quanta Dei Providentia sit tam in amicos
quam inimicos.*

Vetus est apologus, qui Providen-
tiam divinam hunc in modum pro-
ponit. Ad rivulum lusitabat inter
flores puerulus, tandem puerili discursu-
satione fatigatus, juxta aquas loco pe-
riculoso consedit, & obdormiit. Mox
adfuit Fortuna, & dormitantem puellum
increpitans: En, inquit, miselle, quam
prorum est hinc in aquam delabi: Sur-
ge, & vicino periculo te subtrahe, ne si
quid tibi mali eveniat, omnes in me cul-
pam derivent, dicantque non te, sed me
dormiisse, quæ te dormientem neglexe-
rim. Pulchre hoc providentiæ Dei asse-
rendæ excogitatum. Inter omnes Chri-
stianos constat, de quo illud pronuntia-
rit psaltes: Ecce non dormitabit, neque
dormiet qui custodit Israel.

Platoni Deus tam acres habet oculos,
ut eos nihil effugiat; aures habet tam
acutas,

Psal.

120.

vc. 4.

Plato

de Resp.

acutas, ut eas nil prætereant, nil fallat, ut qui ipsas etiam audiat cogitationes; porro brachia manusque habet tam longas, ut iis nemo elabatur. Hoc philosophos ratio docuit, quod nos non solum è ratione, sed etiam è sacris paginis discimus.

Eccli. I. Siracides de divina providentia di-
ca. 39. lucide: A sæculo, inquit, usque in sæ-
ve. 24. culum respicit: & nihil est mirabile in
25. & conspectu ejus. Opera omnis carnis co-
26. ram illo, & non est quidquam abscon-
 ditum ab oculis ejus. Non est dicere,
 quid est hoc, aut quid est istud? omnia
 enim in tempore suo quærentur. Præter-
 ita, præsentia, futura distinctissime uno-
 que intuitu pervidet Deus: Omnes ip-
 sius oculis præsentés sumus, Adam &
 Antichristus, omne humanum genus,
 creata omnia. Tam autem divina pro-
 videntia falli non potest, ut recte dixe-
Eccli. rit idem Siracides: Omnia opera Do-
ca. 39. mini bona, & omne opus hora sua sub-
ve. 39. ministrabit. Non est dicere, Hoc illo ne-
 & 40 quius est: omnia enim in tempore suo
Aug. comprobabuntur. Hinc merito dixit
lib. 5. Augustinus: Confiteri, Deum esse, & ne-
de Civ. gare præscium esse futurorum, apertissi-
cap. 9. ma insania. Vere providentia Dei attingit à fine usque ad finem fortiter, & dis-
Sap. ponit omnia suaviter. A supremis An-
cap. 8. gelorum Seraphinis ad minimos in ter-
ve. 1. ra vermiculos, insomnes Dei curæ de-
 scendunt, imo nunquam absunt. Moses
 olim

olim & Aaron proclamant : Vespere *Exod.*
 cietis quod Dominus eduxerit vos de *c. 16.*
 terra Ægypti, & mane videbitis glo- *ve. 6.*
 riam Domini. Sane in mortis vespera
 cognoscemus nos omnes, obstupescen-
 dam Dei in nos Providentiam. Nam, à *Prov.*
 Domino diriguntur gressus viri, quis *ca. 20.*
 autem hominum intelligere potest viam *ve. 24.*
 suam? Longe providentissime ducit nos
 Deus, sed sæpe per flexos aditus, & la-
 byrinthos pæne inextricabiles, sed ille
 novit quâ nos via educat in cæli viri-
 daria. Quid ergo querimus contra cir-
 cumspectissimum hunc ductorem? Si
 quis cum tabellario viarum peritissimo
 iter ingrediatur, & ubi salebrosæ, diffi-
 ciles, ac flexuosæ se viæ obtulerint, inci-
 piat queri, dicatque : Per quæ me avia
 ducis, vir bone? nisi me valde fallo, jam
 dudum itinere decessimus. Huic viæ au-
 ctor prompte respondebit: Ne sollicitus
 sis, mi domine, & hanc mihi curam re-
 linque : per aliquas, fateor, ambages te
 duxi; quod si limite recto ivissemus, in
 paludes illas ineluctabiles incidisse-
 mus: fide mihi; sic ducam, ut te hujus
 comitis non pœniteat. Semita trita &
 tuta nemini nimium longa sit aut aspe-
 ra. Ita nos divina ducit Providentia :
 per crebros quidem anfractus, perque
 varios viæ flexus incedendum est : sed
 quid indignamur optimo duci? modo
 via sit segura, quid refert, si sit salebrosa?

II. Videte mihi regem Saul, regum
 opti-

I. Reg. cap. 9. ve. 2. optimum, si tam bene finiisset, quam
 cœpit. Non erat vir de filiis I raël me-
 lior illo. Hic ipse dum patris sui asinas
 quæsit, regnum invenit. Sed divinam
 in hunc virum Providentiam paullo al-
 tius consideremus. Dixerat Deus Sa-
 mueli: Hac ipsa hora, quæ nunc est,
 cras mittam virum ad te de terra Ben-
 jamin, & unges eum ducem super po-
 pulum meum Israël. Mittendi modus
 hic fuit. Pater Saulis asinas amisit, has
 quæsitum amandavit filium. Saul patris
 dicto audiens, adscito in viam comite,
 omni conatu jumenta quæsit: Ephrai-
 mum montem transcendit, terram Sa-
 lisa percurrit, asinas non reperit: tra-
 ctum Iemini, & oram Salim lustravit,
 sed nullum uspiam asinarum vestigium.
 Demum Saul ad comitem: Domum, in-
 quit, redeamus, ne patri meo gravio-
 rem nos sollicitudinem injiciamus quam a-
 sinæ, cogaturque quærere quærentes.
 Hic comes consilium suggerere & di-
 cere, non procul inde virum Dei habitare,
 videri prorsus optimum factu, si huc
 adeant, & super amissis jumentis in-
 terrogent. Saul occasionem non sper-
 nendam ratus, instituit & istud viæ de-
 vorare: sic sane post longa diverticula
 delatus est ad Samuelem, futurorum
 plane ignarus. Vix autem in mutuum
 aspectum & colloquium ventum est,
 eum Deus Samueli dixit hunc ipsum es-
 se, quem Hebræo imperio destinasset,

hunc

hunc in regem ungendum. Omnia ordine facta. Ita Saul & asinas invenit quas quæsit, & regnū reperit quod nunquā somniavit. O quanta divinæ providentiæ abyssus, arcanum quantum! & quam divina ab humanis judiciis diver-
tunt! Nihil minus Saul cogitabat quam sceptrum & diadema, cum in solium divino calculo attollitur. Ita non casu perditæ sunt asinæ, non casu missus est Saul qui eas indagaret: nec casu factum ut illas non statim inveniret, sed nec casu consilium adeundi Samuelis à famulo suggestum: singulari Dei providentia, eoque sine facta sunt hæc omnia, ut Sauli deferretur sceptrum in Israël. Sed quæras forsan, cur Deus Saulem in regem ungi voluerit, quem præscivit multa impie facturum, & pessime finitum? Idem quæram & ego: Cur Deus Angelos creavit in gratia, quos scivit æternum torquendos in gehenna? Cur Adamum in amœnissimo horto collocavit, è quo eum brevi sciverat exturbandum? Cur Christus Iudam Iscariotem in Apostolum elegit, quem præscivit fore proditorem? Cur Apostolos suos in civitatem Samaritanorum misit, quos prævidit non recipiendos? Quid hoc lusus est? Et tamen ejus generis infinita sunt. Hieronymus ad rem respondens: Vis, inquit, scire rationem? Deus præsentia judicat, non futura, nec condemnat ex præscientia, quem

*Hier.
lib. 3.
contra
Pelag.
cap. 2.*

quem noverit talem fore, qui sibi postea displiceat: sed tantæ bonitatis est, & ineffabilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & scit malum futurum, dans ei potestatem conversionis & pœnitentiæ. Neque ideo peccavit Adam quia Deus peccaturum præsciverat, sed ideo præscivit Deus, quia ille propria voluntate erat peccaturus:

*Ambrosius
in c. 9.
epi. ad
Rom.*

Nec in eo, inquit Ambrosius, læsus est vel Adam, quia mandatum accepit, vel Iudas, quia electus est: non enim necessitatem Deus vel illi prævaricationis, vel huic proditiōis imposuit, quia uterque si quod acceperat, custodisset, à peccato abstinere potuisset. Quos scit Deus in bono mansuros, frequenter ante sunt mali; & quos scit malos permanuros, aliquoties prius sunt boni. Stas modo? vide ne cadas. Apostolus, Ecclesiæ princeps lapsus est: Tu vigila. Iudas cecidit,

*Euthymius
ea 64.
in Mat.*

ut tu stares. Hic magnum discimus documentum, inquit Euthymius, quod neque humana promptitudo quidquam efficiat absque divino auxilio, neque divinum auxilium proficit absque promptitudine humana. Vtriusque rei exempla sunt Petrus & Iudas. Oportet ergo neque obdormire, omni negotio in Deum rejecto, neque rursus putare seipsum omne opus efficere. Siquidem nec totum operatur Deus, ne otiosi permaneamus; nec totum nobis permittit, ne gloriemur: sed ab unoquoque quod no-

civum

ivum est auferens, quod utile est nobis elinquens.

III. Sed Saul etiamnum mihi in animo est. Admirabilis fuit in omnibus circa hunc regem providentia Dei. Nam qui toties Philistæorum mucrone Davidem perdere malitiose studuit, ipse invenienti Philistæorum exercitu vallatus, à Deo desertus, Pythone per summum cælus consulto, Samuelem habuit nuntium imminentis ruinæ, quam nec ferre miser potuit, nec vitare. Heu, quam vigilans est vindicta divina! Qui seipsum neci dederat, ut hostiles illusiones effugeret, ille idem præ omnibus Israelitarum regibus, illusus & contumeliis affectus est. Nam caput ejus tota Palæstina ludibrio circumlatum, cadaver vociferibus in escam abjectum est. Et, ô Deus, quam nihil providentiam tuam præterit! Hic idem Saul qui Amalecitas, Deo jubente, penitus delere noluit, eo miseriarum redactus est, ut beneficii loco duceret ab Amalecita interfici. Ponderus & statera judicium Domini sunt.

Solet autem divina providentia, nec statim omnia scelera punire, nec omnia relinquere impunita. Si nulla puniret, nullam esse providentiam multi dicerent, si vero in omnia mox animadverteret, nihil post hanc vitam vel præmii, vel supplicii superesse crederent. Ita Deus dum quædam punit, providentiam suam ostendit, dum quædam relinquit.

*Prov.
ca. 16.
ve. 11.*

impunita, ad futuræ vitæ reservat supplicia. Eodem consilio quosdam suorum periculis subducit, alios impiorum furori vexandos objicit: providentissime omnia. Sic tres Hebræos juvenes Babylonis flammis eripuit, septem Machabæos fratres ab Antiocho excarnificari sustinuit: tam illud quam istud, & juste & provide.

*Cæsar-
nus, E-
vagri-
us, Ni-
cepho-
rus, sub
annum
Chri-
stianū
440.*

Illustrissimum & hoc divinæ Providentiæ argumentum fuit, quod plures commemorant. Cyrus Panoplites, poëta nobilissimus, princeps architectorum pace & bello insignis, quam enim sapiens, tam etiam fuit industrius, sed, quod unum illi deerat, nondum Christianus. Hic in Eudociæ Imperatricis Augustæ familiaritatem sese insinuans, tantam sibi gratiam sua poësi conciliavit, ut ab imperatore Theodosio junior proximus, Urbi & Prætorio præfectus, Patricius, Consularis, summis denique dignitatibus fulgeret. Simultamen variis & acerbis casibus vir iste jactatus est, & demum periisset, nisi naufragium fecisset, quo alii solent perire. Nam magna Dei providentia, è summis, alea vertente, ad ima dejectus est. Siquidem ea re, qua apud cives magnam gratiam collegit, apud Imperatorem non mediocriter offendit. Verum saluti fuit, quod esse credebatur exitio. Cum enim Cyrus, Constantinopolis veteres muros demolitus, duobus inter-

vallis

vallis additis, alios intra sexagesimum diem extruxisset, populus inauditi operis festinatam pulchritudinem obstupescens, in Circo, præsentem Imperatorem exclamavit: *Constantinus condidit, Cyrus instauravit.* Vulneratus his vocibus Imperator, Cyrum sub eo prætextu, quod Græcæ superstitionis cultor esset, præfecti dignitate privari, & bona illius publicari iussit. Accesserunt & aliæ quoque calamitates. Vxorem Cyri filiamque cacodæmon, invisus hospes, insedit. Hæc quidem Cyro, invidia Principis (ut videbatur) benignissima tamen providentia sic evenerunt ut vim medicamenti obtinuerit tam multiplex calamitas. Qui enim inter tot signa atque prodigia etiamnum Deorum cultor perseverabat, violento remedio curandus erat, & reddendus sanæ menti. Itaque Cyrus tot ærumnis pressus, ad Christianorum Deum confugere instituit, sacris Christianis imbutus, & in Clericum attonsus, quoad vixit Smyrnæ Pontificem egit. Gratias agat Cyrus divinæ providentiæ maximas: Sane perierat, nisi sic periisset.

IV. In hunc modum res adversas omnes, quæ in hac vita eveniunt, divinæ Providentiæ suæ gubernatione tam amanter complectitur, ut universas vitæ misérias disponat, & ordinet in nostrum bonum, & ipsa etiam peccata permittat, ob altos & secretos sui regiminis

fines. Eiusdem enim divinæ providentiæ est, & facere bona, & permittere mala. Certe Deus nil unquam mali permetteret, nisi a deo potens & bonus esset, ut è quovis etiam malo bonum eliceret. Dic obsecro, quæ unquam majora in Orbe mala fuerunt quam facinus Adami, & occisio Christi? Et tamen noxa primigenia Deum in humana membra è cælo detraxit: Mors Christi cælum nobis, & bona restituit. Is artifex est Deus, ut è malis omnibus, velut è numis plumbeis eliquare possit probatissimum aurum: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Magdalenzæ vitiositas multos correxit, lapsus Petri quam plurimos erexit, dubitatio Thomæ innumeros confirmavit. Deo istud laudi est: *Metis, ubi non seminasti.* Cum enim peccata non seminet, ex eis tamen colligit messem complurium bonorum. Vere Deus mel de petra, oleumque de saxo durissimo sugit, cum è grandibus malis bona non minora elicit.

Rom. c.
8. ve.
28.

Deut.
ca. 32.
ve. 15.

Ita vero divina providentia circa nos nostraque omnia vigilat, ut omnes & corporis molestias minutissime jam decretas habeat. Ea propter quivis hominum ad cuiusvis morbi principium, secum ipse ratiocinetur in hunc modum: Hic morbus è quacunque causa, sive mea intemperantia, sive alterius malevolentia, vel aliunde contractus, à divina

divina prorsus providentia est, quæ illam viribus meis sic accommodavit, ut illius initium, gravitas, incrementum, inclinatio, remissio ab eadem omnino pendeant, ita ut humor (verbi gratia) qui jam caput afficit, non possit in aliam partem defluere, nec crescere, aut plures horas durare quam decreverit Deus. Eadem pariter providentia divina remediorum, & curationis eventus sic disponit, ut medicus quid faciendum aut intelligat, aut morbi vim non assequatur, & erret; & ut pharmaca vel apta malo, vel inepta, opportune vel importune præbeantur, atque ut cetera medicamenta vel levent morbum, & ad sanitatem proficiant, vel male respondeant, & à morbo vincantur, ita ut nil penitus horum casu accidat. Omnia morbi momenta, & minimæ quævis motiunculæ, Deo moderante, eo diriguntur, ut quod divina voluntas constituit, assequatur. Certe sanitas & ægritudo, vita & mors à Deo sunt; à Deo est omnis medela.

Eodem prorsus modo in omnibus adversis, quæ vel corpus, vel animum afficiunt, de divina providentia ratiocinandum est. Inimicus tibi maledicit? Vide, mi homo, omnes illius calumnias, omnia verba, syllabas omnes, quas in te ore tragico evomit, à divina providentia statæræ jam ab æterno appensa sunt; quantum illi permissum est, hoc in te

Ecll.
ca. II.
ve. 14.
& cap.
38. v.
2.

Pf. 38.
v. 10.

dicet , & nec unica quidem syllabula amplius. Quid igitur pugnas, & incassum ringeris? Eandem ratiocinationem hanc adhibe miseris tuis omnibus, quarum ordo, numerus, intensio, tempus, conditio, ad unguem constituta sunt à divina providentia. Huic te submitte & dic : Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu fecisti. Tu, mi Deus, tu hæc fecisti, tua providentia, voluntas, permissio hæc in me immisit : quia ergo tu hæc omnia fecisti, impius ego sum, qui contra te querar. Ergo voluntati tuæ pareo, & quicquid ab ea est, tolero.

2f. sap.
46. v. 10.

Quæ hæcenus dicta, Clemens Alexandrinus consignans: Hic ergo, inquit, tali cognitione præditus, quique est fidelis, & cui est persuasum, quæ sunt in Mundo optime administrati, æquo certe fert animo omnia quæ eveniunt. Nota: *Cui persuasum est, quæ in Mundo sunt, optime administrari.* Sed profecto non ratione hominum, qui toties gravissime errant, sed Dei ratione, optime omnia administrantur, Deus enim per instrumenta etiam pessima suam tamen voluntatem perficit. Consilium ejus stabit, & omnis voluntas ejus fiet.

V. Hæc divinæ providentiæ quotidiana consideratio altissimam animo pacem conciliat, & omnem hominis voluntatem subjicit divinæ, idque suavi negotio. Quisquis igitur divinæ providentiæ totum se regendum committit,

is jam

jam liber ab innumeris molestiis, se- *Is.*
 et in pulchritudine pacis, in tabernaculis fi- *ca. 32.*
 ucia, & in requie opulenta. Hinc Allois *ve. 18.*
 Abbas dicere solebat: Non habebit ho- *Dorot.*
 mo requiem, nisi dixerit in corde suo: *doct. 7.*
 Ego & Deus soli sumus in hoc Mundo.
 Hoc ipsum Augustinus confirmans: Sic *Aug.*
 iuratur, ô Deus, unumquemque nostrum, *lib. 3.*
 inquit, tâquam si solum cures, & sic om- *confess.*
 nes tanquam singulos. Ipsissimû hoc & *ca. 11.*
 Gregorius asserens: Sic Deus intendit *Greg.*
 singulis, inquit, ac si vacet à cunctis, & *lib. 25.*
 ac omnibus simul intendit, ac si vacet à *mor.*
 singulis. Ita, mi homo, te curat, ita tibi *ca. 19.*
 providet Deus, ac si aliud quod curet,
 proorsus non habeat. Hominum multitu-
 do divinam providentiam non turbat,
 sed illi unus, & mille homines: quem-
 admodum Noëmum cum aliis septem
 hominibus arca conclusum, aut unicum
 in Elysiis campis Adamum curæ habuit,
 sic omnes nunc habet. Huic providen-
 tissimo curatori suo, proborum quivis
 dixerit: Dilectus meus mihi & ego illi:
 Ego Deum & divinos nutus sic obser-
 vo, perinde si aliud in Orbe non sit
 quod observem, aut æstimem: mea vicis-
 sim salus sic Deo curæ est, tanquam si
 aliud in Orbe non sit quod curet aut
 cogitet; ille mihi, & ego illi; ille Do-
 minus gubernans me, ego servulus ad *Isai.*
 dominicos iussus paratus, nam ita ille *ca. 48.*
 pactus est mecum: Cogita tu de me, & *ve. 17.*
 ego continenter cogitabo de te: obli-

viscere tu tui, & memineris mei, lic ego memor promissi mei vicissim jugem tui curam habebo.

Hic illud solatii plenum est: Deus non sic gubernat nos, ut princeps provinciam, Rex regnum, summus Pontifex Christianum Orbem, quibus opus est tot aliorum opera. Pontificis curas tot Archiepiscopi, tot Episcopi, tot alii magistratus sacri sublevant: Regibus proreges, principes, dynastæ, consilarii, senatores sunt, in quos illi suæ gubernationis curas partiuntur: Non ita Deus; ea providentia gubernat universos, qua singulos, ita unumquemque hominum peculiari, sicut omnes generali cura cōplectitur. In omni loco oculi Domini contemplantur bonos & malos: Respicit Dominus vias hominis, & omnes gressus ejus considerat.

Prov. ca. 15. vers. 3. & c. 5. ve. 21.

Vtinam in singularissimæ hujus planeque paternæ providentiæ abyssam liberrimo nos jactu præcipitemus. Quisque sibi securissime polliceatur: Dominus sollicitus est mei, Dominus regit me & nihil mihi deerit. Si quidem animi tranquillitatem amamus; si Deo fidere, si divinæ voluntati in omnibus parere desideramus, divinam hanc providentiam assidue in oculis habeamus, tanto futuri devotiores divinæ voluntati, quanto fuerimus providentiæ divinæ fidentiores.

CAPVT X.

*Quanta nihilominus plurimorum hominum
de Deo sit diffidentia.*

Nil crebrius Christus, nil & acerbius in suis discipulis castigavit quam diffidentiam. Hinc illos modicæ fidei, tardos corde, generationem incredulam, perversam appellavit sæpius: varia tentavit optimus magister, ut sui dediscerent diffidentiam. Quo enim ille Domini sopor in navigio, illa panum penuria, quo examen super comœatu in solitudinem pervahendo, quo illa Petri in aquis fluctuatio spectabat? diffidentia proponebatur dediscenda; & hoc sibi volunt voces illæ: Modicæ fidei, quare dubitasti? perinde si dixisset sapientissimus doctor: Ergone vos tam indociles, ut primam hanc summe necessariam institutionem non possitis capere?

In varias sese formas diffundit diffidentia. Sunt qui ideo diffidunt Deo, quod putent illum suis hostibus nimium indulgere, & laxare omnes habenas: Alii diffidunt se impetraturos à Deo quod rogant, præsertim si ob admissa olim peccata, conscientia angorebus urgeantur, metuantque ne Deus veniam negarit etiam petentibus: Alii Deo diffidunt, ne forte subtrahat victui necessaria. Triplex hoc diffidentia genus plurimos hominum rectissima fraude à Deo

Deo abducit, & præcipitat. Hoc autem diffidentia vitium tanto magis noxium, quanto minus notum est. Quod si originem hujus vitii libeat indagare, reperiemus, ex eo etiam nasci diffidentiam, quod quis ipse sibi nimium fidat. Quam hoc & frequens & periculosum fit, sibi ipsi fidere, antequam ad alia progrediamur, hîc exponendum.

Prov. cap. 3. vers. 5. & 7. I. Salomon hanc sui fiduciam graviter perstringens: Qui confidit in corde suo, inquit, stultus est. Ideo toties monet: Ne innitaris prudentia tua: Ne sis sapiens apud te ipsum. Nimirum prima stultitiae rudimenta sunt, se sapientem credere. Quis autem ille Phœnix est, qui res suas non aestimet, qui parvum pendat, qui non aut vires, aut formam, aut opes, aut eruditionem, aut prudentiam suam subinde blandis oculis circumspiciat? sed suo damno. Nam,

Prov. ca. 12. vers. 2. qui confidit in cogitationibus suis, impie agit. Deus, ut hanc nobis impietatem extorqueat, sæpe nos graviter castigat, aut indociles disciplina sua penitus excludit.

Videte mihi Goliathum tantopere sibi præfidentem, quasi uno spiritu diffaturus sit totos exercitus. Cumque vidisset contra se progredientem pastoritium juvenem David, acerbo scommate tantillum adversarium contemnens: Veni, aiebat, ut discerpam te, in pabulum bestiis objiciendum. Sed quam hæc sui fiducia

lencia compressa est ! quis enim ita apidem rexit , ut rectissima Goliathæ frontem peteret, nisi Dei certissima manus ? quæ fastuosam illam turrim, non ballistis aut catapultis immanibus, sed lapillo unico dejecit.

Holofernes æque præfidens sibi, tanti non erat Deo , ut virili dextra caderet ; omnem illius arrogantiam femina triumphavit. Chaldæus monarcha Nabuchodonosor in palatio suo obambulans: Nonne hæc est, aiebat, Babylon magna, quam ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei ? An non urbs inclyta est? ego illius conditor sum. O mi Nabuchodonosor , antehac centena tibi fercula in regium prandium cœnamque apponi solebant , deinceps apponetur unicum & valde insuetum , dum discas rectius & cogitare & loqui. Ut vero tibi sapiet jentaculum bouum? fœnum tamediu comedes, dum sapere discas, & stylum vertas. Balneum tuum gelidus ros erit, Attalica vestis capilli tui, pro anulis ungues avium habebis. Cumque sermo adhuc esset in ore regis , vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonosor rex, regnum transibit à te, & ab hominibus ejicient te , & cum bestiis feris erit habitatio tua : fœnum quasi bos comedes, & septem tempora mutabuntur super te , donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, & cuicumque volue-

Dan.
cap. 4.
ve. 27.

Ibid.
ve. 28.
& 29.

voluerit de illud. Ita nimia sui fidentia hominem in feram mutavit. Sed audi ut è fera in hominem remigrarit, & *Ibid.* Deo, non sibi fidere didicerit. Igitur *ve. 31.* post finem dierum, ego Nabuchodono- & *32.* for oculos meos ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi, & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi: quia potestas ejus, potestas sempiterna, & regnum ejus in generatione & generatione. Et omnes habitatores terræ apud eum in nihilum reputati sunt: juxta voluntatem enim suam facit tam in virtutibus cæli, quam in habitatoribus terræ: non est qui resistat manui ejus, & dicat ei: Quare fecisti?

Grande malum sui confidentia, quæ & Apostolorum principem in præceptis egit. O Petre cur fles canente gallo? antea flere decuisset, cum Dominus singulis valediceret, cum mœstissimam mortis mentionem super cœna injiceret, hîc sane decoræ fuissent lacrimæ. At sui confidentia tunc omnes extinxit lacrimas, pro lacrimis ingens audita pollicitatio: Etiam si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Itane, Nunquam? pauculæ horæ ibunt, & omne hoc promissum à sola sui confidentia exortum corruet. Censet omnino Basilius neminem superari ab ulla tentatione, nisi sibi plus æquo fidentem. Qui autem sibi serio diffidit, nihil unquam

Matt.
ca. 36.
v. 33.

nquam agere instituit, quin prius di-
inum subsidium impleret.

Ambrosius olim Augustini matri Mo-
icæ contra filium Augustinum hoc po-
tissimum queritur, fidere illum ingenio
suo. Nec prius Augustinus sapuit quam
hanc sui confidentiam correxit. Hoc & *Aug.*
ipse de se factus: Credebam, inquit, me *soliloq.*
sufficere per me, nec perspiciebam quo- *ca. 15.*
iam tu regebas me, donec aliquantu-
m elongasti à me, & cecidi statim in
terram, & vidi & cognovi.

Sicut autem ingenio aut prudentiæ,
vel arti suæ, sic & viribus suis fidere vi-
ciosum est. Maximus Imp. tantæ molis
& roboris fuit (Capitolinus refert) ut
uxoris armilla pro anulo sit usus. huic
genus aliquis in theatro græcos hos ver-
ticulos occinuit:

Elephas grandis est, & occiditur,
Leo fortis est, & occiditur,
Tigris horribilis est, & occiditur;
Cave multos, si singulos non times.

Nemo robori suo, nemo arti, nemo
stemmati & divitiis, nemo eruditioni &
sapientiæ fidat, est cum hæc omnia levi *Hier.*
flatu corruunt. Non gloriatur sapiens in *cap. 9.*
sapientia sua, & non gloriatur fortis in *ve. 23.*
fortitudine sua, & non gloriatur dives
in divitiis suis.

II. Sed non tantum non in seipso ul-
lus, sed nec in ullo altero spem & fidu-
ciam figat. Hieremias vates vociferatur: *Idem*
Maledictus homo qui confidit in homi- *ca. 17.*
ne, *vers. 5.*

ne, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor ejus. Hic acute Origenes, explicans illud : *Maledictus homo qui pendet in ligno*. Existimo, inquit, hanc eandem esse sententiam cum illa : *Maledictus homo qui confidit in homine*. E ligno namque pendere, idem est quod spem suam ex homine, velut fragili trūco, suspensam habere.

Consuerunt venatores, ut elephantem capiant, tales instruere insidias. Arborem, cui elephas inniti solet capiendō somno, diffecant in imo, sed erectam nihilominus, velut sanam & integram relinquunt. Elephas cum ex more venit accubitum, succisæ innititur, sic unā & arbor & bestia magno impetu corruūt. Sunt innumeri qui arbores sibi feligant, quibus innitantur: hic Principi laboriosissime studet placere, iste opulenti præsulis gratiam exambit, ille in magnatis amicitiam se insinuat; sunt qui aliorum benevolentiam largitione confectentur, alii aliis modis captant favorem. O miseri! vos ipsos fallitis, & in vestrum hæc exitium paratis. Arbores, quibus innixuros cogitatis, jam pridem occulto vulnere succisæ sunt, cum minime putaveritis, subito ruituræ, & cum iis omnes confidentiæ vestræ. Augustinus fallaciam hanc monstrans : Multi, ait, de amicis potentioribus præsumpserunt: ceciderunt illi de quibus præsumpserunt, & involverunt eos, qui de se præsumpserant.

In ps.
131.
circa
med.

Ionas

Ionas propheta fecit fibimet umbra- *Ion.*
 culum, & sedebat subter illud in um- *cap. 4.*
 bra: & lætatus est Ionas super hedera, *vers. 5.*
 lætitia magna. O lætitiam, & brevem, *et 6.*
 & inanem! Nam hederacea hæc diæta
 duplicem hostem habuit, & Solem, &
 vermem. Ita uno die omnis hæc umbra-
 tilis voluptas evanuit. Orbem mihi con-
 sidera, & plenum reperies his talibus
 umbraculis; florent hæc aliquanto tem-
 pore, sed proximum semper exitium
 huic hederæ imminet à diversis vermi-
 bus. Humanis favoribus niti, heu quam
 commune & pervagatum est vitium!
 Utinam non etiam viri religiosi suæ hinc
 dignitatis oblivisci vellent, & aliorum
 sibi gratiam & favorem rectis studiis
 colligere. Umbratica hæc tuguriola
 sunt, quæ varii vermes invidiæ, obtre-
 ctationis, calumniæ, mortis denique ar-
 rodunt, dissipant, exedunt. Est famulus
 cui in suo domino plurimum fiducia; *?*
 brevi mors dominum rapit, & jam to-
 tum famuli umbraculum ubi est? Alius
 patrono nititur opulento ac potente;
 patronus moritur, aut ipsius opes ac po-
 tentia imminuuntur, ita jam hujus etiam
 hedera exaruit. Filii subinde parentum
 auctoritate, officiis, dignitate præclare
 se defensos credunt; subito Deus aufert
 hoc umbraculum, jamque miseri con-
 tra quam sperarant, uruntur à sole, quia
 periit domus hederacea. Sic ille Assueri
 oculus Amā, cognatis & uxori mira gra-

388 DE CONF. VOLVNT.
tulatione narravit, non videri sibi quidquam ad omnem felicitatem deesse, apud regem præter se neminem æque gratiosum esse, mascula insuper prole decem filiorum, & opum abundantia se mirifice beari. O pulchrum umbraculum, sed brevi à sole & vermibus fœde consumendum! Et Aman & omnes Amanis filii in altam crucē sunt acti. Hoc Mausolæum habuit tam præfidens sibi felicitas.

III. O homines, Dei opulencia, favore, ac potentia innitendum est, non hominum. Contente vociferatur David:

Psal.

145.

v. 3. 4.

5. 6.

Nolite confidere in principibus. Cur obsecro, mi optime David, iis non confidamus, qui plurimum inter nos valent potentia? Caussam mox addidit psaltes: *in filiis hominum, in quibus non est salus.*

Hoc ipso in nullo nec potentissimorum regum, nec invictissimorum Cæsarum fiducia reponenda, quia & ipsi homines sunt. Quid enim, ô homo, confidis homini in quo non est salus? Exhibit spiritus ejus & revertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Beatus cujus Deus Jacob adjutor ejus, spes ejus in Domino Deo ipse. Spem in homine, umbram esse ait sacra pagina: Habentes fiduciam in umbra Ægypti. Quid fugacius, quid inconstantius & fallacius umbra? talis est fiducia in homine collocata. Multi requirunt faciem principis, & judicium

Is.

ca. 30.

vers. 2.

Prov.

c. 29.

v. 26.

dicium à Domino egreditur singulorum.

Iacob è Mesopotamia redux in Chanaan, cum obvium haberet fratrem germanum Esau quadringentis viris stipatum, timuit sibi velut ab hostili exercitu, & divinam opem sedulo imploravit. Adfuit vocanti Deus, & amplissimum auxilium est pollicitus, eum tamè claudicantem à se dimisit. Et quod istud, inquis, subsidii aut providentiæ genus? Auxilium implorat Iacob, & coxa debilis dimittitur. Hoccine est manum commodare, claudum efficere? Ita prorsus, hoc erat juvare. Nam est cum & vulnera sanant, & jactura in tempore lucrum est, & pleraque sunt in quibus bono nostro vincimur. Et ideo Deus Iacobum à se sic fractum remisit, ut & ille & per illum nos omnes disceremus, non nobis aut nostris, nec etiam alienis viribus fidere, sed Dei solius potentia & bonitate niti. Sed quia sanus valetudini, firmus robori, litteratus eruditioni, potens auro, sapiens ingenio fidit, quia tenuis divite, imbecillis multipotente fulciri sperat, ideo frequenter Deus hæc talia sapientissime aufert, ut cum fulcra, quibus nitebatur, desunt, niti discamus uno soloque Deo:

Gedeon, dux belli, viginti duobus milibus virorum missionē dedit, trecentis solū retentis sic enim Deus jusserat: Ne gloriatur cōtra me Israel, & dicat: Meis

Judic.

cap. 9.

vers. 20.

3. Reg. viribus liberatus sum. Bēadad rex Syrus
 ea. 20. Achabo regi Israelis imbecillitatē op-
 ve. 30. probrans, minabatur interitum, sed hæ
 minæ fuerunt ex pelvi. Nam etsi Bena-
 dad triginta duos reges belli socios se-
 cum traxerit, equitum etiam & falca-
 torum curruum incredibilem numerum,
 primo tamen prælio fusus fugatusque
 est: conflictu altero centum millia Sy-
 rorum die unica ceciderunt: aliorum è
 prælio diffugientium septem millia
 ruente muro in Aphec obruti sunt. *Hoc
 habet* Benadad; eat nunc & sibi suisque
 fidat viribus. Injuriam non levem irro-
 gat Deo qui ad humanam potius opem
 quam ad divinam oculos circumfert,
 plusque ab exili rivulo quam ab im-
 menso sperat oceano.

Optimus rex Afa (cujus nunquam sine
 miseratione meminimus) fiducia in
 Deum magna fuit, si modo etiam fuif-
 set constante. Illam certe Deus sic re-
 muneratus est, ut decies centena mil-
 lia militum, quos Æthiopiæ rex sub fi-
 gnis habuerat, illustrissima victoria pro-
 fligarit. Sed heu post tot annos præcla-
 re actos, optimum hunc regem hæc u-
 na in humanas vires fiducia perdidit.
 Sic aperte propheta: Quia habuisti, ait,
 fiduciam in rege Syriæ, & non in Do-
 mino Deo tuo, idcirco evasit Syriæ
 regis exercitus de manu tua. Longa inde ma-
 lorum series secuta est.

Aug.
 in ps.
 30.

Eximie Augustinus: Odisti, ait, obser-
 vantes

vantes vanitates supervacue. Ego qui non observo vanitatem in Domino speravi. Speras in pecunia, observas vanitatem, speras in honore & sublimitate aliqua potestatis humanæ, observas vanitatem; in his omnibus cum speras, aut tu exspiras, & ea hinc dimittis; aut cum vivis, omnia pereunt, & in spe tua deficiis. Ingens omnino languor diffidentiam comitatur, ac omnium pane rerum nausea & neglectus: ubi diffidentia, ibi æternus naufragii metus, æternæ tempestates ac jactationes. Nimirum qui sibi aut hominum alteri confidit, in arena ædificium struit: in rupe fabricatur, qui Deo fundatur.

IV. Sed dixeris, usu nos quotidiano doceri, sic sua cuique negotia succedere, prout is dives, industrius, potens, exercitatus, ac vafer fuerit. Argumento fit, res ante annos non multos gesta. Vir magni nominis, & Catholicæ institutionis captivus tenebatur à principe novitiæ religionis, apud quem ille de divina providentia cœpit differere. Non diu hoc tulit morosus auditor; mox enim amarum subridens, & manum capulo admovens: Hac, inquit, providentia nitendum est. Hinc suum illud rex Alphōsus merito exclamarit: Vox bovis & non hominis. Nam eundem in modum locutos meminimus quosdam è Deorum cultoribus. Antoninus imperator (uti Dion Nicæus memorat) cum pecu-

niam multam partim à plebe, partim etiam à senatoribus vi atque minis extortam profudisset, objurgatus à matre, quæ aliquam pecuniæ partem aliò conferri voluisset: Desine, inquit, de numis esse sollicita, mater; & simul strictum gladium ostendens: Quamdiu, ait, habebimus hoc ferrum, tamdiu nobis non deerit argentum. Vere, vox bovis, non hominis! aut profecto non bene sanæ. Aliter nos docuit Christus; Deo fidendum, non ferro, non viribus, sed nec formæ aut doctrinæ, aut ulli bono tam fragili. Nec est fere quod tantopere displiceat Deo, quam tanta mortalium diffidentia, quam Deus etiam in amicissimis sibi graviter punivit.

Moses, vir Deo longe charissimus, quia tamen diffidentia bis deliquit, morte hanc noxam luit, nec fertilissimas illas terras nisi eminus videre permissus est. Prima Mosis diffidentia fuit, cum ille velut sollicitus paterfamilias macelli rationes poneret, diceretque: Sexcenta millia peditum hujus populi sunt, & tu dicis: Dabo eis esum carniæ mense integro. Numquid ovium & bouum multitudo cædetur, ut possit sufficere ad cibum? vel omnes pisces maris in unum congregabuntur, ut eos satient? O Moses, hoc est cum sua diffidentia rationes ponere, non cum providentia divina: Numquid manus Domini invalida est? Cautiorem hoc reddere debuisset Mo-

sen.

Num.
ca. 11.
ve. 22.
23.

fen, sed rediit non multum abfimilis priori diffidentia. Nam populo ad rupem congregato exclamavit Moses: Num de petra hac vobis aquam poterimus ejicere? Quam primum vox cœlo ruit, diffidentiae pœnam denuntiâns: Quia nō credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israel, nō introducetis hos populos in terram quam dabo eis. Quocirca Deus Mofi jam jam morituro fertilissimam regionem illam eminus è montis vertice ostendit; sed mox quasi insultans: Vidisti eam, inquit, oculis tuis, & non transibis ad illam. Tanti refert hanc diffidentiae pestem ex animo penitus eliminasse, in quam Deus (utpote honori suo maxime adversariam) tam severe solet animadvertere.

*Num.
ca. 20.
ve. 11.
& 12.*

*Deut.
ca. 34.
vers. 4.*

At vero ipse Israelis populus longe gravissime peccavit, & quidem sæpius repetita diffidentia. Nec eam ulla prodigia aut miracula satis corrigere poterunt: si quid non statim oculis cernere aut manibus palpare licuit, mox Iudæi in pristinam relapsi diffidentiam, id fieri posse negarunt: eo etiam diffidentia illorum progressa est, ut Deum continuis querelis aut oblivionis arguerent aut incuriæ. Et quam improbi erant clamores illi? Vtinam mortui essemus in Ægypto, & non in hac vasta solitudine! Vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram istam, ne cadamus gladio, & uxores ac liberi no-

394 DE CONF. VOLVNT.
ftri ducantur captivi. Nonne melius est
reverti in Ægyptum? Dixeruntque alter
ad alterum: Constituamus nobis ducem,
& revertamur in Ægyptum. Ita, ô im-
probi, quasi non ubique pereundi sit
locus.

Sint forsan qui mirentur, ecur Deus
populo suo non tantum non vinum de-
derit, sed & aquam insuper permiserit
deesse? Sic expianda erat diffidentia. Ec-
cur in eundem hunc populum venena-
tos igneos serpentes immisit, qui non
tantum tot vulnerarunt, sed & neca-
runt? Ob diffidentiam id factum. Cur u-
nico nonnunquam prælio viginti aut
triginta millia hominum interfici non
vetuit? Ob hanc ipsam diffidentiam. Cur
hostes potentissimos, qui nunquam satis
debellarentur, objecit? ob eandem hanc
diffidentiam, quam in querulo hoc po-
pulo nullis suppliciis satis potuit extin-
guere, quin identidem renasceretur. A-
perte tandem Deus ipse prorupit in has
querelas: Usquequo detrahet mihi po-
pulus iste? quousq; non credent mihi in
omnibus signis quæ feci coram eis? Us-
quequo multitudo hæc pessima mur-
murat cõtra me? Feriã igitur eos pesti-
lencia, atq; consumam. Interposuit hic
quidẽ Moses suas partes, & deprecatõ-
rem se præbuit, nihilominus decretum
divinum hoc fuit: Sicut locuti estis au-
diente me, sic faciam vobis. Parvulos
vestros, de quibus dixistis quod prædæ
hosti-

Num.
ca. 14.
ve. 11.
& 31.

hostibus forent, introducā, ut videant terram quæ vobis displicuit: vestra cævera jacebunt in solitudine. Non fellierunt cælestes minæ: E tot centenis millibus hominum, quos Deus ex Ægypto afferuerat, nemo unus felices terras vel oculis attigit, omnibus ad unum in solitudine extinctis. Soli Calebus & Osue, qui spem potiundæ terræ non abecerant, terra illa potiti sunt. Ita nimiam puniēda fuit diffidentia. Post hæc omnia tamen, nondum omnem desierunt diffidentiam, quam etiam in transmittendo Iordane repetierunt.

V. Regum Fasti memorant, Siceleg urbe ab hostibus succensa, & omnium virorum ac liberis captivis abductis, tantam rerum omnium desperationem misisse, ut populus Davidem regem latidibus jam jam moliretur obruere: nec res, nec spes superesse ulli videbatur. Et quanto major omnium diffidentia, tanto erectior Davidis fuit fiducia: Cōfortatus est David in Domino Deo suo. Ita in spem maximam vocatus David, cum quadringentis viris insecutus hostem, quem securissime epulantem inveniens, tanta cæde aggressus est, ut ab octavo diei vespere, ad usque alterum, hoc unum cum suis ageret, mactare hostes. Ita non tantum prædam omnem, quam Amalecitæ abduxerant, recuperavit, nec unico quidem è suis desiderato, sed alia insuper opimissima spolia,

velut fœnus, recuperatæ prædæ adjunxit. En, qua ratione spes superanda, & in rebus etiam desperatissimis Deo tamen minime diffidendum.

Prædixerat olim Elisæus in summa annonæ caritate, brevi maximam fore frumenti vilitatem. Excepit vocem dux quispiam regis Samariæ, & per diffidentiam irridens: *Etiam si*, ait, *Dominus* 4. Reg. cap. 7. *fecerit cataraëtas in calo* (& pluerit frumento) *nunquid poterit fieri quod loqueris?* 19. Cui Elisæus: *Videbis*, inquit, *oculis tuis* & *inde non comedes*. Evenit omnino quod vates prædixerat. Nam ille dux regis ad urbis portam à turba compressus, & conculcatus est. Nimirum hoc præmium debebatur diffidentia. Vere, cogitationes mortalium timida, & incerta providentiæ nostræ. Deus autem æque certo scit omnia, tam futura, quam præsentia, & præterita. Nota est enim illi operis sui series: omnium ei rerum per manus suas iturarum scientia in aperto semper est: nobis ex abdito subit. & quæ repentina putamus, illi ab æterno adsunt provisæ. Hinc Ecclesiæ preces illæ: Deus, cujus providentia in sui dispositione non fallitur. Quia vero hæc providentiæ abyssus longe abditissima, multi cum vident tot flagitia impune abire, & à Deo dissimulari, optimum quemque tot ærumnis acriter flagellari, in diffidentia voraginem se præcipitant, perinde ac si Deus humanis se rebus

Sap.

cap. 9.

ve. 14.

Dom:

7. post

Pent.

bus non misceat, cum inter probos improbosque sæpe nullum pateat discrimen. Ecclesiastes: Univerſa, inquit, æque *Eccel. cap. 9. verſ. 2.* eveniunt juſto & impio, bono & malo; mundo & immundo; immolanti victimas & ſacrificia deſpicienti. Hæc nobis temere & caſu fieri videntur. In quo idem nobis evenit quod ei qui horologium in turri conſiderat; hic gnomonem quidem, ſeu, indicem horologii videt, ipſum horologium, & artificioſam rotularum conſtructionem non videt. Paganus, infans ſit, aut fatuus, qui credat gnomonem ſeiſo moveri, idque non conſulto ſed caſu. Homines civici probe norunt, indicem illum à ſeiſo non circumduci, ſed pone parietem latere horologium. Ita proſus gubernatio Dei occulta, ſed ordinatiſſima; indicem illius in rebus omnibus videmus, ſed admirabile divinæ providentiæ artificium nequaquam cernimus. Hinc fatuæ plurimorum cogitationes, quibus pleraque omnia caſu videntur evenire. Aliter ſentiunt qui altius ſapiunt; nullam in rebus fortunam agnoſcunt, cum ſciant omnia Dei manu providentiſſime gubernari. Ita Gregorius Nazianzenus: *Greg. Naz. epiſt. 63.* Ego quidem, inquit, exploratum habeo, apud ſummam rationem, nihil rerum noſtrarum expers rationis eſſe.

Hoc divinæ providentiæ horologium cuius hominum ſuas omnes horas ad minima quævis punctula deſcriptas
in ſe

Alii, in se continet. Rex Babylonis Balsafar
Bal- in opulentissima cœna jam temulentus
thassar. manum vidit in adverso pariete igno-
 tos characteres formantem. Expalluit
 ad hanc scripturam, & contremuit.
 Quid vides, ô Rex? quid turbaris? cujus
 est hæc manus? Si nota est, quomodo
 ignotus scriba? Si nondum aut illam aut
 istum noris, cur adeo formidas? Confu-
 lit infelix omnes urbis sapientes super
 hoc litterarum mysterio, sed id nullus
 intelligit; indicem omnes vident, horo-
 logium nullus. Sed quis dabitet esse
 gnomonem ab horologio divinæ pro-
 videntiaæ rotatum. Venit ergo Daniel, &
Dan. quæ hora regi designaretur, sic pronun-
cap. 5. tiavit: Numeravit Deus regnum tuum,
ve. 26. & complevit illud. Hora vitæ tuæ, ô
 Rex, jam instat ultima, eaque jam labo-
 rat in fine: quare propera vivere, pro-
 pera, jam ultimum clepsydræ defluit;
 propera, horæ finis imminet. Et quo-
 modo Daniel hæc scivit? In divinæ pro-
 videntiaæ horologio vidit.

VI. Hinc liquet, omnes hominum e-
 ventus tam adversos quam prosperos,
 in divinæ Providentiaæ horologio ad
 amissim, & ad numerum exactissime
 descriptos esse, & nec uno quidem api-
 ce aut punctulo falli posse hoc horolo-
Matt. gium, quin omnia habeat directa ad id,
cap. 5. quod magis expedit. Iota unum aut u-
ve. 18. nus apex non præteribit; Nec dimittam
Gen. nisi cõplevero universa quæ dixi. Quod
ca. 28.
ve. 15. si ho-

si horologio cui peritissimus est curator,
 non inviti credimus, quid hoc stultitiæ
 aut infaniæ est, erroris quandoque ar-
 guere magnum illud Orbis totius ho-
 rologium, quod non potest errare, in
 quo omnes omnium eventus longe op-
 time dispositi sunt? Tua autem, Pater, *Sap.*
 providentia ab initio cuncta gubernat: *ca. 14.*
 quoniam dedisti & in mari viam, & *vers. 3.*
 inter fluctus semitam firmissimam, o- *et 4.*
 stendens, quoniam potens es ex omni-
 bus servare, etiamsi sine rate aliquis ad-
 eat mare. Vti revera, non uni tantum
 sanctorum pro navigio fuit pallium,
 pro navigii malo baculus, adeo nus-
 quam divinæ providentiæ diffidendum.
 Nihilominus cum optimi quique homi-
 num cernuntur premi, affligi, opprimi;
 improbi autem florere, & omnia mo-
 limina sua ad lætos exitus deducere, di-
 vina providentia aut dormire, aut con-
 nivere nimium videtur. Et hæc cogitatio
 sanctissimos etiam viros nonnihil tur-
 bavit: at illorum turbatio, nostra fuit
 instructio, & confirmatio. Rex David de *Pf. 72.*
 seipso: Mei autem pæne moti sunt pe- *v. 2. 3.*
 des, inquit, pæne effusi sunt gressus *12.*
 mei, quia zelavi super iniquos pacem *15.*
 peccatorum videns. Ecce ipsi peccato- *16.*
 res & abundantes in sæculo obtinuerunt *17.*
 divitias. Et dixi, ergo sine causa ju-
 stificavi cor meum, & lavi inter inno-
 centes manus meas. Putabat plane Rex
 David se hujus rei causas indagaturum.

Nam existimabam, inquit, ut cognoscerem hoc: labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei. Hæc olim in cælo videbimus, nunc minime penetranda.

Hier. ca. 12. vers. 1. & 2. Sic etiã Hieremias vates, ob hoc ipsum non nihil turbatior: Iustus quidem tu es Domine, inquit, si disputem tecum, veruntamen iusta loquar ad te: Quare

via impiorum prosperatur? bene est omnibus qui prævaricantur, & inique agunt. Plantasti eos & radicem miserunt: proficiunt, & faciunt fructum: prope es tu ori eorum, & longe à renibus eorum. Idem questus & Habacuc:

Hab. bac. cap. 1. ve. 13. & 14.

Quare, inquit, non respicis super iniqua agentes, & taces devorante impio iustitiam se? Et facies homines quasi pisces maris, & quasi reptile non habens principem. Hæ tales querelæ inde sunt, quia unam tantum divinæ providentiæ partem videmus, altera nostris oculis neutiquam patet, & cum expectandus foret rei exitus in supremo iudicio manifestandus, nos ante iudicium illud temere iudicamus. Ideo Paulus: Nolite, inquit, ante tempus iudicare: quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifesta-

I. Cor. cap. 2. vers. 5.

bit consilia cordium. Augustinus similitudine diversa hoc explicat: Si quis in opere musivo, aut emblemate vermiculato lineam obliquam videat, velatis partibus ceteris; aut si quis in pictura monstrum, vel imperfectum quid aspiciat,

iat, reliquis non ostensis, vix se continebit, quin dicat : Num hic pictor, num circularius hic faber non plus artis habent ? quod si opus monstretur totum ac perfectum, mirantur atq; dilaudant & ordinem partium, & artem. Eodem modo si quis audiat pronuntiari versum non integrum, & minime fluentem, mox dicet: Non est bonum hoc carmen. expecta sis, finiam prius, & tunc cense num suis constet pedibus. Ita nos prorsus divinæ providentiæ particulam videmus, totum illius ordinem, nexum ac progressum non videmus : quid annis prioribus evenerit, fortasse scimus, nec tamen integre ; quid eventurum sit posterioribus, plane ignoramus, hinc Dei providentiam temere ac falso accusamus. Hoc, inquit Augustinus, perturbat te hominem Christianum, quia vides male viventes felices, rerum istarum copia circumfluere, sanos esse, superbis dignitatibus eminere, incolumem habere domum, gaudia suorum, obsequia clientium, excellentissimas potentias, nihil triste interpellare vitam ipsorum. Mores nequissimos vides, facultates copiosissimas respicis, & dicit cor tuum, nullum esse divinum iudicium, omnia casibus ferri, & fortuitis motibus ventilari. Nam si Deus, inquis, res humanas respiceret, non floreret illius iniquitas & mea innocentia laboraret. Quid ergo tu? Spera in Dominum, illi enim sperant

Aug.
in ps.
136.

primæ
parte
psalms

rant non in Dominum: spes illorum mortalialis, spes illorum caduca, fragilis, volatica, transitoria, inanis erit. Ergo nolite ante tempus judicare. Nemini hæc scire licet, donec intret in sanctuarium Dei. Olim cum non indicem tantum magni illius horologii, sed & ipsum divinæ providentiæ horologium, idque totum inspicere licebit, tunc omnium sæculorum decursus, tunc suæ quisque vitæ periodos omnes clarissime intuebitur; tunc luculentissime apparebit, quanta providentia omnes & singulos homines gubernarit Deus, quam paterna profus cura singula vitæ momenta cujusvis hominis disposuerit, in ipsius bonum & salutem, nec ulli quidquam unquam evenire permiserit, quod non ita expediret. Tunc patebit, cur permiserit Deus Angelos ruere, Protoplastos labi: Cur Iudæos ferreæ cervicis homines in suum populum elegerit, abjecerit ceteros: Cur hos voluerit nasci Christianos, illos progigni permiserit inter idololatrias: Cur hunc ærumnis omnibus mature liberarit, illum inter calamitates senescere, & expirare siverit: Tunc in pretio erit quicquid jam Christi causa patienter toleratum fuerit. Quisquis hæc serio cogitat, sceptrum Averi, hoc est, omnem castigationem Dei reverenti osculo salutar.

VII. Hic forsan afflictus quispiam & æger animo dixerit: Ah, idem pæne mihi

tibi contingit quod Sauli, *Qui consuluit* 1. Reg. ca. 28. ve. 6.
omnium, & non respondit ei, neque per som-
nia, neque per sacerdotes, neque per proph-
etas. Ego hoc, & hoc perdidit, in morbum
 hunc incidit; quo ibo nisi ad magos? Id
 vero te Deus prohibuerit. Sustine su- Ecclesi. cap. 2. vers. 3. 4. 5. 6.
 perationes Dei; conjungere Deo, &
 sustine, ut crescat in novissimo vita tua.
 Omne quod tibi applicitum fuerit, ac-
 cepe, & in dolore sustine, & in humilita-
 tua patientiam habe: quoniam in
 re probatur aurum & argentum, ho-
 mines vero acceptabiles in camino hu-
 miliatōnis. Crede Deo, & recuperabit
 te; & dirige viam tuam, & spera in
 Domino.

*Grata superveniet qua non sperabitur
 hora.*

Cogita non esse magnum quid, se re-
 us prosperis fortem gerere, ubi secun-
 do cursu vita procedit: nec gubernato-
 ris quidem artem tranquillum mare &
 obsequens ventus ostendit: adversi ali-
 quid incurrat oportet quod animum
 roborat. Plena & infesta variis casibus
 vita est, à quibus nulli longa pax, vix
 induciæ sunt. Si male fers, magna one-
 ra; si bene, magna solatia. Nullam tam
 miseram nominabis domum, quæ non
 veniat in miseriore solatium. Tu, si
 volēs, & quantum volēs, plora: bibes
 nihilominus illud poculum mœroris,
 quod non temere tam plenum tibi cæ-
 stis medicus propinat. Si bonus es,

404 DE CONF. VOLVNT.
ærumnis exerceri te sentias ; si lapsus
allevari ; si improbus, puniri. Ne dixeris
quod Saul ad Samuelem : Coarctor ni-
mis , siquidem Philistiim pugnant ad-
versum me, & Deus recessit à me. Non
recessisset à te, ô rex, nisi tu prius ab illo.
Hoc & tu mi Christiane cogites: nemi-
nem deserit Deus nisi desertus. Si sa-
puisset Saul, id quod Mauritius Impe-
rator, dixisset : Domine hîc potius me
punias quam ibi. Sic, ô Christiane, ne
in angustiis ad magos, Dei inimicos
curre, ne animum desponde, ne Deo dif-
fide: tu potius ad Dei amicos, ad cælites
Angelos, ad matrem Dei, ad crucifixi
pêdes confuge, hîc tuum est asylum, hîc
salus tua, hîc illud Davidis & Iobi vo-

Pf. 70. ciferare: Ego autem semper sperabo, &
ve. 14. adjiciam super omnem laudem tuam
Iob. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo.

ca. 13. Ille plurimorum intolerabilis & er-
ve. 15. ror & abusus est, ut prius ad humana
fese auxilia convertant, quam ad divi-
na, neque hæc, nisi illis omnibus frustra
tentatis, rebusque jam plane depositis,
censeant advocanda. Quo sane fit, ut
humana remedia ordine plerumq; præ-
postero adhibita, vindicante Deo, in-
cassum nobis eant.

Sed quæras forte, quâ Deus permittat
tot homines maleficis artibus devinci-
ri, & necari? Ne mirare: summa in Deû
diffidentia etiam supplicii genus me-
retur. multis vix alius medicus, quam

magus, nec alius pharmacopæus, quam diabolus quæritur. Iure Deus per hos punit, per quos tam varie offenditur. Paulinus memorat Ambrosio episcopo nullum unquam magum nocere potuisse ob illius firmissimam in Deum fiduciam. Mortua namque Iustina Imperatrice Ariana, cum Innocentius magus in quæstionem raperetur, inter tormenta fassus est, Angelum Ambrosii custodem, suum esse tortorem. Nam viva Imperatrice se nocte intempesta sub templi tectum ascendisse, & sacrificasse eo sine, ut Ambrosium infamem invisumque faceret plebi, nihilominus amorem in hunc virum & fidem Catholicam magis ac magis effloruisse: missos etiam à se Dæmones qui Ambrosium necarent, sed iis ultra ædium fores progredi non licuisse. En, quibus excubiis Deus illos defendat, qui omnem in se solo collocant fiduciam. Et plerunque qualis est hominis in Deum confidentia, talis est Dei in hominem liberalitas. Sed heu quam in Orbe rari sunt, qui Deo fidant toto animo! mores hominum considera, & plurimum ubique reperies diffidentiae, quæ quotannis pæne eadem redit ac reviviscit, & inde tam vani timores. Iam fruges metuunt nivibus suffocandas, aut in herba necandas à ficitate, jam pluviis mergendas, aut grandine sternendas, vel fulmine exurendas: Iam aliunde vexandam annonam timent:

Iam vero ne valetudini, aut incertis casibus desint necessaria, formidant : Iam ad rumores bellicos consternantur, & spem omnem abjiciunt : Iam ad funerum, aut aliarum cladum nuntios penitus exanimantur ; in quocunque deum laboris aliquid ac difficultatis sentiunt, de eo mox diffidunt, & cum animum gerant cæcum, manus semper oculatas habent, id credunt quod vident. Et hoc inde, quia de Dei bonitate ac potentia parum recte parumve liberaliter sentiunt: hinc illa animi de rerum temporariarum prospectu nunquam secura, semper diffidens cura. Vera in Deum confidentia clavis est ad ærarium, è quo Deus cælestes divitias solet egentibus ad votum impertiri. Deo diffidere, aut principium est plurimorum scelerum, aut finis.

CAPVT XI.

E cognitione divinæ Providentiæ magnam in Deum fiduciam, è fiducia veram cum Deo divinaque voluntate concordiam nasci.

Sicut in aurea torque anulus ex anulo pendet, sic è notitia divinæ providentiæ nascitur fidentia, ex hac facillime sequitur humanæ voluntatis cum divina conformatio. Da mihi hominem, qui Dei providentiam in omnibus agnoscat, eique fidat, mox dabo, qui se divinæ voluntati exactissime sub-

subjiciat. Ita nos instituit Deus, ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ secundum beneplacitum ejus, quod proposuit in eo. Et ut impleamur cognitione voluntatis ejus, in omni sapientia & intellectu spirituali. In Noëmo id totum liquidissime videre est.

I. Principio Noëmus de infinita Dei providentia instruendus erat. Ideo Deus fidelissima narratione huic viro aperuit, in quem usum arca, quam etiam longa & lata, quamque alta esset fabricanda; qua ratione omnis generis animantes in eam cogendæ, quomodo suum singulis pabulum comportandum, quo denique modo in perfectam à se arcam cum septem conjunctissimis sibi hominibus ingrediendum foret, decretum enim esse universum hominum genus in aquis extinguere. Ex his Noëmus mirissimam Dei providentiam addidit; in hac porro tam exacte cognita summam reposuit fiduciam, qua certissimo sibi persuasit, se cum suis inter Orbis funera servandum. Hac concepta fiducia, facilimum ei fuit, suam in divina voluntate constituere, omniaque ad perpendicularum divinæ voluntatis facere. Hinc illud amplissimum Noëmi encomium, *Fecit Noë omnia quæ præceperat ei Deus.* Hic observatu dignissimum, quod Noëmo cum suis arcam ingresso, Deus ar-
 cæ ostium foris clauserit, qua ratione

*Gest.
cap. 6.
ve. 22.*

clavem ad arcam referendam secum abstulisse dicendus est. Sed percontari libet, an non consultius fuisset, clavem illam Noëmo tradere, ut eluvione subfidente arcam ipsemet Noëmus referaret egressui. Verum ideo Deus hanc clavem nulli committere, sed sibi voluit reservare, ut arca inclusi eadem manu educerentur, qua fuerant introducti, utque non in alio ullo quam in suæ libertatis ac salutis auctore fiduciam collocarent.

Hac ipsa ratione Ioseph Ægypti Prorex, ut divinam providentiam nosceret, tam admirandis casibus docendus erat: ubi providentiam Dei in suos semper vigilantissimam nosse didicit, etiam fiducia fuit imbuendus: ideo enim permittit Deus, ut Pharaonis pincerna tam officiose rogatus interpretis sui meminisse vellet, biennio tamen toto oblivisceretur, ut sic Ioseph disceret non hominum favore niti, sed Dei solius, cui libertatem suam omnem acceptam referre deberet. Chrysostomus egregie super hac re philosophatus: Considera, inquit, quomodo post restitutionem pincernæ duo anni præterierint. Oportebat enim expectari tempus opportunum, ut majori cum gloria inde educeretur. Si enim præfectus pincernarum ante somnia Pharaonis recordatus, auctoritate sua eum liberasset, fortassis non tam perspicua fuisset aliis ejus virtus. Nunc au-

Chryf.
hom.

63. *in*

Gen.

circa.

met.

em omnipotens & sapiens Deus, sciens sicut optimus artifex, quanto tempore debeat in igne aurum teneri, & iterum inde reduci: permittit ad tempus bien-
 nii præfectura pincernarum illius obli-
 visci, ut & tempus somniorum Pharaonis veniat, & compellente necessitate ipsa, justus ille in toto regno Pharaonis notus fiat. Hinc illa Iosephi in divinam voluntatem tanta devotio, ut omnia quæ sibi contigerunt mala, in hanc unam referret: hinc illa nobilissima ad fratres oratio, qua divinæ voluntatis arcanum explicans: *Gen. ca. 50. ve. 20.* Non vestro consilio, inquit, sed Dei Voluntate huc missus sum: hinc illa tam benigna parricidis fratribus data venia: Nolite timere; num Dei possumus resistere voluntati? vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum. Nisi Ioseph divinæ voluntatis secretum tam probe cognitum habuisset, in crucem fratres rapi jussisset, non tot beneficiis prævenisset. Quod in Noëmo & Iosepho fuit divinæ voluntatis studium, hoc in sanctissimis quibusque viris est videre; de quovis illorum affirmari potest: Semetipsos dederunt primum Domino, deinde nobis per voluntatem Dei. *2 Cor. cap. 8. vers. 5.*

II. Polycarpus Smyrnensis Pontifex non semel quæsitus ad necem divinam circa se providentiam expertus est varie, nam locum è loco feliciter mutavit sæpius. tandem, cum effugio etiamnum *Euseb. lib. 4. Eccles. hist. ca. 15.*

pateret locus, velut æstu quodam in divinam voluntatem abreptus, paratæ neci se offerens dixit: Fiat voluntas Domini. Vicit hic quidem; vicerunt & alii, sed sævientem Mundum. At vincere blandientem difficile videtur. Sed facilimum erit Augustini consilio sic suadentis: Non nos teneat voluntas propria, non nos terreat crudelitas aliena, & victus est Mundus, seu sæviens seu blandiens. Quisquis divinam circa omnia providentiam, & oculum illum nunquam dormitantem considerat, contumelias, verba probrosa, ignominias, & cetera dehonestamenta, velut clamorem hostium fert, & longinqua tela, saxaque sine vulnere circa galeas crepitantia.

Aug.
serm.
I. de S.
Vinc.

Sen de
Const.
ca. 16.

Gui-
lielmus
Tyrinus
de bello
sacro, &
Ruper-
tus ab-
bas
Bergē-
sis, ad
Annū
1095.

*gott
will
es/
gott
will
es.

Anno Christiano millesimo nonagesimo quinto, cum Urbanus. I I. Pontifex Maximus in Galliis, in concilio Claramontano publice de Palæstina recuperanda perorasset, omnium animis ad facrum hoc bellum inflammatis, acclamatum est ab omnibus, * DEVS VULT, DEVS VULT. Hæ voces deinde ab universo exercitu illo, plusquam trecentis millibus hominum, pro militari tessera sunt usurpatæ. Maxime vero cum conflictum jam spectaret & acies utrinque concurrerent, Christianus miles generose succlamavit, *Deus vult, Deus vult.*

In terram vere sanctam, in terram vivorum tendimus nos omnes, quotquot Christiano nomine censemur: quin ergo ani-

animos erigimus, & tum præcipue cum pericula premunt, cum occulti hostes laceffunt, læti vociferamur, *Deus vult; viriliter agamus, laboremus, pugnemus, vincamus, ita Deus vult.*

Aldegundis sanctissima virgo, cum miros in virtute progressus fecisset, cælestibus ostentis sæpius recreabatur. Inter hæc puella ignota velut peregre ad illam revisens, jubebat à Dei matre quod vellet postulare, facile impetraturam quod petiisset. Huic Aldegundis alacriter respondens: Hoc unum, inquit, postulo, ut fiat, quod vult Deus: mea unica voluptas, Domini voluntas.

Eudoxia Augusta Theophili Imperatoris conjux, cetera non laudabilis, hoc uno tamen plurimum commendanda, quod cum ejus filius gravi morbo decumberet, Epiphanius Salaminis in Cypro episcopus fuerit accersitus, ut suis precibus valetudinem filio restitueret. In eam rem Antistes operam suam spondit, si tamen Dioscorus hæreticus exigeretur urbe. Ad quæ Eudoxia: Si Deo, inquit, visum fuerit, vivet filius meus: sin eum ille qui dedit, auferre constituerit, fiat voluntas ejus. Apte hîc Bernardus: Vita enim, inquit, in voluntate ejus, ut hoc nobis in omnibus utilius atque omnino commodius non dubitemus, quod ejus congruit voluntati. Et propterea quam sollicitè conferre volumus vitam animæ nostræ, tam

Sur.
tom.
ult. die
II.
Nov.

Berit.
serm.
de ver-
bis A-
bac.
proph.

*Sermo.
Quomodo
voluntas
nostra
divina
est*

solliciti sumus quod possumus ab ea non deviare. Nam, ut idem optime, Totius humilitatis summa in eo videtur consistere, si voluntas nostra divinæ (ut dignum est) subjecta sit voluntati. Hæc autem subjectio vix erit diuturna & firma, nisi divinæ providentiæ notitia fuerit fulta.

III. Sanctus Franciscus Xaverius, qui primus è Societate IESU in Indiam & Iaponiam Christi Evangelium invexit, ita alte imbiberat animo divinam providentiam, ut plurima incredibilis in eam fiduciæ specimina ediderit, ex hac porro fiducia tantum divinæ se voluntati conformandi studium nascebatur, ut Xaverius ad Ignatium ex India litteras scripserit in hæc omnino verba. Gratia & Charitas Christi Domini nostri.

Mi Pater in Christi visceribus unice. Te ego pater animæ meæ summeque mihi venerande, positis humi genibus suppliciter oro, ut mihi à Deo impetres, ut dum vivam, sanctissimæ voluntatis suæ mihi det, & plane cognoscendæ, & omnino exequendæ facultatem. Vale.

Hanc illi tantam cum divina voluntate consensionem persuasit summa in divinam providentiam fiducia. hac armatus alta spectabat, ingentiaque conabatur. Vbicunque enim divinus honor ageretur, nulli cedebat difficultati, periculoque. ita nihil moliebatur quod non effice-

effice-

efficeret, nihil inchoabat quod non absolveret Deo nixus. In ultimam Orientis regionem Iaponiam lembo vectus piratico ire sustinuit, securus periculorum, quæ ab amicissimis peritissimisque hominibus & plurima denuntiabantur, & maxima. Hos ille miratus quod tam exiguam haberent fiduciam Dei, in cuius illa omnia essent potestate: Equidem, aiebat, cum Dei nutu atque imperio omnia gubernari certo sciam, nihil omnino metuo præter ipsum Deum, cum res ceteræ quamvis noxiæ, non nisi quatenus ille finit, nocere hominibus queant. Itaque Dei unius præsidio per tot maris terræque discrimina, per tot gentes sermone moribusque dissonas, Indiæ vastitate non contentus, Malacam, Molucas insulas, Mauricam, Iaponiam, Sinas, omnem denique Orientem animo atque industria complexus, ad ultima Orientis penetravit, oceanoque toties remenso Christianis mysteriis feras barbarasque gentes instituit, ac mitigavit. Nec vero unquam illum Dei fiducia sefellit. Illæsus venena bibit, sagittas transiit, ter naufragium fecit, ac semel tabulæ incubans biduum triduumve fluctibus impune jactatus evasit, aliaque innumera pericula effugit: illud autem assidue animo versavit: Si Deus pro nobis quis contra nos? turpissimum ratus, & omnium periculorum maximum, divinæ providentiæ atq; potesta-

tis spem fiduciamque abjicere. Ita unicum in Orbe hostem timuit Diffidentiam. Præsertim (sic ipse loquebatur) cum neque dæmones ipsi, neque eorum satellites ac ministri quicquam nos lædere queant , nisi Dei permissu ac Voluntate.

Quid multis ? Hoc omnium Sanctorum potissimum fuit studium , divinam providentiam cognoscere , è cognita in fiduciam assurgere , è fiducia in suavissimam cum divina voluntate unionem transire , in hac quotidie crescere , hoc demum agere ut propria voluntas suave sibi ducat in divinam colliquescere. Et certe qui Dei voluntatem semper fieri optat , is in omnibus gratificatur suæ. quid enim ei resistat , qui pro sua voluntate agnoscit divinam ? Et hinc etiam priscorum Patrum laudatissima consuetudo , qua omnia , quocunque modo & ratione evenissent , in unius Dei providentiam voluntatemque rejecerunt. Res prorsus memorabilis. Iosephi fratres cetera rudes & etiam improbi , eo tamen plurimum laudandi, quod cum pecuniam emendo tritico allatam in singulis faccis repositam reperissent, obstupefacti, mutuo dixerunt:

Gen. ca. 42. ve. 28. Quid nam est hoc quod fecit nobis Deus ? Verba dignissima observatu , Quod fecit nobis Deus. Quis nostrum non dixisset: Hæc quidem manifesta fraus est ; occasionem quærunt Ægyptii ad perdendos nos:

nos : hoc factum est struendæ in nos calumniæ. Nisi forsan œconomus ex incuria numorum oblitus, eos nescio quo casu in saccos frumentarios raptim abdidit : Quid si fortassis eleemosynæ loco reddere nobis voluerit monetam nostram? Quid si plures hac ratione emptores allicere cogitarit? Illi nihil horū, sed sapienter omnino: *Quidnam est hoc, ajunt, quod fecit nobis Deus?* Quicquid erroris intervenerit aut fraudis, hoc Deus fecit, & nobis id fecit, horum omnium causa est voluntas Dei, sine cujus nutu nec arenula quidem est monte, nec capillus est capite, nec foliolum ex arbore, nec passerulus ex aëre decidit.

Nos frequentissime, more canum percussi fustem aut lapidem mordemus, aut ob scripturam malam calamo indignamur, aut in pictura errorem penicillo assignamus, & manum jacentis, scribentis, pingentis non consideramus; Dei manus facit hæc omnia. Ita sane loquendum, ita & sapiendum in omnibus: Deus disponit, Deus regit, Deus facit hæc omnia. Et ut optime capiamus hunc & loquendi, & sapiendi modum, paradigmata dabimus compluscula est Christi & Divorum ore petita.

IV. Christus Dominus in æternam Patris providentiam velut suavissimo æstu abreptus: Pater, inquit, quoniam sic fuit placitum ante te. Ita mi Pater, recte omnia fecisti; nec mortalium ullus in
tua

*Matt.
ca. II.
ve. 26.*

tua dispositione , aut in judiciis tuis quidquam damnet, quoniam sic placuit TIBI. En , quam suaviter doceamur divinæ potestati modum non definire, Dei judicia non scrutari , decreta non examinare , sed hoc uno acquiescere quia Deo sic placet. Patri sic placuisse Servator asserit, quare sic placuerit, non exponit. Siquidem divinæ volūtatis causa nec assignanda est , nec quærenda. Mille causarum loco est , Deum sic voluisse. Divinæ providentiæ voluntas, est summa justitiæ norma ; nec aliter ejus rationes constant, quam si nulli hominum reddantur. Idcirco in omnibus omnino rebus faciendis aut omittendis, fugiendis aut perferendis, exemplo Christi, ô Christiane dic sēper: *Ita Pater, Ita Pater, Ita mi Pater.* etsi hoc uno die millies, etsi ter millies ingeminandum : *Ita Pater.* Et tunc magis id dicendum, & assidue repetendum , cum magis premunt adversa, in omnibus tuam sanctissimæ ipsius voluntati subjiciendo : *Ita Pater.* Hæc vigilans & dormiens, hæc sanus, & æger, & moriens identidē pronuntia, velut si dicas : Domine, nil possum tibi negare, tu scis. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiat, & nihil fiat in me, quod voluntati tuæ rectissimæ , optimæ vel minimum adversetur. *Ita Pater , ita fiat & nunc , & semper, & in omnem æternitatem.*

Hoc pacto è priscis Patribus quidam precari solitus est: Fili Dei, Fili Dei, sicut scis & sicut vis, miserere mei, Fili Dei. In hunc fere modum ille divinæ voluntati devotissimus scriptor: Domine, inquit, dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me feceris. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus: Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æque semper benedictus. Domine libenter patiar pro te quicquid voveris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere; & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Hoc est, ô Christiani, vero nomine DEVOTE precari, devote agere.

A prioribus nec ista differt oratio: O bone IESU, sic me amasti, ut totum te dares carnificum furori figendum in cruce: quid jam magni sit, si totum me tradam tibi in tuas manus, non crudeles illas, sed vere paternas. Certus ego sum, omnia tendere ad meum profectum. Fac ergo Domine mecum quod bonum est in oculis tuis, tua enim sunt omnia, nec est qui tuæ possit resistere voluntati. Quia tu Domine sicut voluisti, fecisti. Nec est in hominis potestate consilium tuum. Tales omnino in veteri lege

*Thom.
de Kē.
pis. l. 3.
de imit.
Christi
ca. 17.*

*Iona.
cap. I.
Sancto.
ve. 14.*

Sanctorum preces fuerunt: Sic precatur

Tob. cap. 1. vers. 6. Tobias: Nunc, inquit, Domine, secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum.

Judith. cap. 8. ve. 17. & c. 9. vers. 4. Sic Iudith precata: Dicamus, inquit, flentes Domino, ut secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam suam.

& 5. V. Mirum dictum est, quoties liber imitando Christo Domino inculcet hanc ipsam, de qua agimus, divinæ providentiæ agnitionem, & sanctissimum quod inde nascitur, divinæ humanæque voluntatis connubium. Nam post variæ præcepta, velut præstantissimum, im-

Thom. à Kēp. lib. 3. ca. 22. fine. compendium omnium traditurus: Nil ergo, inquit, amatorem tuam, & cognitorem beneficiorum tuorum ita laudificare debet, sicut voluntas tua in eo

& beneplacitum æternæ dispositioni tuæ: de qua tantum contentari debet & consolari, ut ita libenter velit esse minimus, sicut aliquis optaret esse maximus & ita pacificus & contentus in novissimo, sicut in loco primo: atque ita libenter despiciabilis & abjectus, nullius quoque nominis & famæ, sicut ceteris honorabilior, & major in Mundo. Nam voluntas tua & amor honoris tui omnia excedere debet. Hoc ipsum inculcat alibi hac occasione: Quæstio est sæ-

Thom. à Kēp. l. 3. ca. 25. pius agitata, in quo demum verus in virtute profectus consistat. Quæstioni sic respondetur: In offerendo te ex toto

corde

orde tuo voluntati divinæ, non quæ-
 endo quæ tua sunt, nec in parvo nec in
 magno, nec in tempore nec in æterni-
 tate, ita ut una æquali facie in gratia-
 um actione permanens inter prospera
 & contraria, omnia æqua lance pen-
 sando. Qui adhæret Deo, unus spiritus
 est cum Deo, non naturæ puritate, sed
 voluntatis conformitate.

I. Cor.

cap. 6.

ve. 17.

Objicias hîc forsan: Si velit Deus pa-
 rentes meos mori, qua ratione possim
 ego parentum meorum obitum velle?
 Quod si Deus me aut illos damnari ve-
 lit, an hoc ipsum velim & ego? Mi bone
 homo, patrem tuum matremque vult
 Deus mori, non eo solum quo illis eri-
 iatur usura vitæ, sed ut satisfiat debito
 justitiæ, vel ut servetur ordo naturæ,
 quod & te velle convenientissimū est. I-
 ta prorsus si damnari te velit Deus, non
 hoc ideo vult, ut tibi malum inferat, sed
 ut malum puniat, & justitiam defendat,
 qua ratione par est & te velle puniri
 proximas, etiam in teipso. Sed opportune

Io. 17

Gailer

à Kai-

serf-

perg.

de spi-

rit. pe-

grino,

proprie-

tate 7.

mhi

pag.

hoc loco illud tibi ingero, quod diser-
 tissimus ecclesiastes ante centenos &
 plures annos memoriæ consignavit in
 hunc modum: Si te, inquit, quotidie ex
 integro divinæ voluntati ad omnes il-
 lus nutus promptum paratumque of-
 feras, veniam noxis obtines, tantumque
 gratiæ mereris, ut possis non tantum in-
 iurorum rogos, sed & piaculares flam-
 mas non timere. Sincera hæc tui obla-

Ee

tio 87.

tio ad omnem Dei voluntatem exequendam, pœnitentiarum, & indulgentiarum, & eleemosynarum loco est.

Quid ergo tergiversamur? creatæ res omnes divinæ parent voluntati, & hoc (indignum prorsus) detrectet solus homo? Deus propositum sibi finem in rebus omnibus spectat, & consequitur: consequemur & nos nostrum, si cognita ejus providentia, nostram ipsius voluntati semper subjunxerimus. Sed heu, nimis subinde molles sumus, & ad omnes molestias graviter ingemiscimus. Verissime Seneca: Quomodo hic potest Deo parere, inquit, & quicquid evenit bono animo excipere, nec de facto queri, casuum suorum benignus interpretes, si ad voluptatum dolorumque punctiunculas concutitur? Si quid Deus immiserit, quod graviorem ingerat molestiam, quodque inferiores animæ vires horreant, tunc maximam imitandi Christi occasionem cogitemus, dicamusque cum Christo: Non mea, sed tua voluntas fiat. Hoc est divinæ providentiæ ac voluntati se integre committere, ut ipse de nobis statuatur, quod quantum, & quomodo voluerit, nos vero nihil excipiamus, nunquam contradicamus.

*Sen. de
vita
beata
ca. 15.*

*Blos.
Instit.
spirit.
cap. 2.
initio,
mihi
pag.
355.*

Ludovicus Blosius hæc omnia suis verbis consignet: Propriam, inquit ille, voluntatem ubique deserat: eam Deo resignet, eam integre in Deum transfundat,

fundat, ejusque voluntati perfecte uniat. Nunquam ore, nunquam corde dicat (spectando seipsum & proprium commodum) verba ista: *Volo hoc, Nolo illud; Eligo hoc, Respuo illud*. Neque in tempore, neque in æternitate aliquid suum quærat: sed omni proprietate rejecta, se prorsus seipso spoliet privetque, & sibi rebusque omnibus sic moriatur, ac si nunquam creatus esset. Quærat autem ubique Deum, ejusque honorem ac voluntatem, ita ut ipsis quoque orationibus piisque desideriis suis humilem sui abnegationem resignationemque conjungat, petens non suam, sed Dei voluntatem fieri. Omnia quæ sibi eveniunt, referat ad ipsam voluntatem divinam, & ea nude de manu Domini suscipiat, sine cujus providentia nec unum quidem folium arboris decidit in terram. Permissionem ordinationemque illius sicut in prosperis, ita & in adversis; in damnis rerum, in injuriis, calumniis, opprobriis, ludibris atque suis contemptu; in doloribus corporis, in angustiis pressurisque cordis; in mœoribus, in derelictione calamitateque interna, & in quibuslibet afflictionibus, patienti ac tranquillo animo ferat, eumque laudet: credens illum & velle, & posse salutem suam in omnibus promoveri.

CAPVT XII.

*Epilogus seu omnium in his quinque libris
dictorum Compendium.*

COmpendiariam hîc docere, bene-
vole Lector, cogitamus, & hujus
institutionis de conformanda vo-
luntate nostra cum divina, summam &
epitomen dare, ut semper sit in oculis,
quod cupimus semper esse in animo.

Eam ob causam imagines etiam huic
rei significandæ adjecimus. In singulis
illarum geminum cernis tam divinæ
quam humanæ voluntatis symbolum.
Cor aurea corona redimitum oculis di-
vinam voluntatem subjicit, quæ non
tantum optima, rectissima, imperans
omnibus, sed & immutabilis sibi que
semper simillima; *Lilium* & *Gladium*
utrinquesecus habet, nam & præmio &
supplicio mortales afficit. *Cor* alatum
humanæ voluntatis symbolum corol-
lam è rosis, subinde è pavonum pennis,
contextam habet: Velle nostrum varia-
bile atque inconstans, tunc solum lau-
dabile, cum suis se alis, suis se desideriis
ad cor & voluntatem divinam evehit,
aut certe non reluctatur, cum evehitur
aliunde vel attrahitur. Voluntas huma-
na tanto felicior semper, quanto divinæ
conjunctior est.

Alterum divinæ voluntatis symbo-
lum *Sol* est, humanæ *Heliotropium*. Inter
solem & hunc florem summa est ami-
citia.

itia. Obtutu religiosissimo eoque assiduo Solem velut suum dominum flosse sequitur: nec densæ nubes, quicquid generationis aut obsequii hoc est, impediunt. Minus flore sapimus, nisi pariter divinam voluntatem nostra comiteur, ut affecla calamitate nulla separabilis. Cetera istarum imaginum, tuæ, mi Lector, interpretationi permittimus.

Hactenus dicta digessimus in hunc ordinem.

Et primo quidem libro egimus de *Divina voluntatis Cognitione*. Altero, de *Humana voluntatis ad divinam Conformatione*: Tertio, de hujus *Conformationis Emolumentis*. Quarto autem, de *Conformationis istius Impedimentis*. Quinto denique, de *eiusdem Conformationis Adjumentis*. Hæc jam iunctim & compendio sic trademus, ut ea quidem quæ dicta sunt non temere repetamus, sed dictis confirmationem addamus.

I. *Divinae Voluntatis* COGNITIO.

De hac erudite Bernardus: Formidolosa est, inquit, scrutatio Majestatis, at voluntatis tam tuta quam pia. Quid ni tota diligentia scrutando instem sacramento voluntatis Dei, cui mihi parendum per omnia scio? Quis autem ille tam infelix, qui id nolle audeat, quod certus est Deum velle, aut quod certus est eum nolle, id velle præsumat? Quis ille tam protervæ frontis, tam exhausti

*Bern.
serm.
62. in
Cant.*

ruboris homo, qui dicere non vereatur: Volo potius meam, ô Deus, quam tuam fieri voluntatem, quia meam utilio- rem tua judico. Ego ipsi mihi providebo; æternæ providentiæ tuæ me totum com- mittere, nec securum nec tutum est. Hæc forsitan dicere pudori ducimus, non item facere. O multos nimis modice verecundos qui voces has quidē dete- stantur, sed voce solum, non re & factis. Hic profecto grande periculum est, dum infeliciter nobis blandimur, & palpando nosmetipsos seducimus. Nam dissimulamus Dei voluntatem nosse, dum nostram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excusatio- nem. Præclarissime hîc instruens Ber- nardus: Propterea rogo vos, inquit, dili- genter attendite, quia nihil mihi occur- rit quod utilius possitis audire. Vbi cer- ta est Dei voluntas, omnino nostra se- quatur, in his videlicet, in quibus cer- tum aliquid in scripturis invenimus, aut ipse spiritus manifeste clamat in cordi- bus nostris, quid sentiendum sit, ut est Charitas, Humilitas, Castitas, Obedien- tia: hæc approbemus indubitanter & appetamus, quæ placere Deo scimus indubitanter. Sed & ea omnimodis o- disse debemus, de quibus certum est quod oderit ea Deus, ut est fornicatio, impatientia. In his vero rebus, in qui- bus nihil certi possumus invenire, nihil certam voluntas nostra definiat: pen- deat

*Bern.
serm.
Quo-
modo
voluntas
nostra
divina
subjici
debeat.
mihi
p 402.*

leat inter utrumque , aut saltem neutri parti nimis inhæreat , cogitans semper ne forte altera pars Deo magis placeat: & parati simus voluntatem ejus sequi, in quamcumque partem eam cognoverimus inclinari. Nemo super his quæ certa sunt hæsitet, nemo dubia pro certis admittat , nemo sibi in dubiis iudicium vendicet , præcipitetve sententiam, & experiemur quod scriptum est: Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non est illis scandalum. Ergo quod certum est Deum velle, id nos velimus omnino : & quod certum est eum nolle , similiter execremur & nos: quod autem incertum est utrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitus non velimus.

Hæc longe utilissima Bernardi instructio dubiis omnibus occurrit , defectibus actionum nostrarum omnibus medetur. Exemplo demonstratur id quod dicimus. Egenis stipem largior: Hic sane nescio , velitne Deus à me fortasse plus erogari. Ergo ad divinam voluntatem confugio : Mi Deus , si scirem te velle in eleemosynis dandis me largiorem esse; utique mox essem largior. Pari modo : Per horæ partem preces in eo ; Mi Deus, si nossem te velle prolixius me precari , abjecta omni cunctatione id facerem. Eodem modo: Iejunia in eo; Mi Deus si exploratum mihi esset te velle strictiorem aut crebriorem in-

diam me tolerare, promptissimus id ex-
 querer. Idem in omnibus aliis actioni-
 bus factitandum, cum Deo sic semper
 paciscendo: Mi Deus, ita hoc, ita omnia
 alia facere vellem, prout tu à me id fieri
 velles: quod si ego minus assequor vo-
 luntatem tuam, tu meam instrue, impel-
 le, coge prout vis; posside me, mea vo-
 luntas non sit mea amplius, sed tua, pro-
 inde tu illa ut tua utere. Hic iuvenit il-
 lam Ecclesiæ precatiunculam crebrius

Oratio
 in sa-
 cris, pri-
 me die Do-
 minica
 passio-
 nis, &
 Dom
 4. post
 Pente-
 cost
 * Psal.
 142.
 76. 10.

iterare: *Oblationibus nostris quasumus, Do-
 mine placare susceptis, & ad te nostras etiam
 rebelles compelle propitius voluntates. Sed &
 brevissimum illud vel uno die centies
 repetiisse proderit: *Mi Deus, doce me
 facere voluntatem tuam. Aut: Domine quid
 me vis facere?*

Hinc etiam ad callidissimas illas dia-
 boli quæstiunculas in promptu respon-
 sio est. Solet interdum dæmon interro-
 gatiunculis urgere hominem: Si quis
 tibi hoc illudve objiceret, quid respon-
 deres? in hoc illove rerum eventu quid
 consilii caperes? Si spes tua te falleret,
 si quod ambis negaretur, quid oro fa-
 ceres? Mille talia versutissimus arguta-
 tor ingerit, & ut cautius irretiat, vera
 falsaque miscet. Frequenter rem eo mo-
 do proponit, ut utram in partem aliquis
 se flectat, muscipulam inveniatur, perple-
 xus fiat, & noxia non careat. Tutissi-
 mum hic non respondere: victus es si
 cum vaferrimo Sophista hoc cœperis
 dispu-

disputare. Ergo disputationem cum adversario tam subtili ne ingredi, sed velut compressis oculis hoc unum opponere: Si velit hoc Deus, & ego volo; si nolit, & ego nolo: divinæ providentiæ ac voluntati me totum do, dico, addico; in Dei arbitratum quantus quantus sum transii; sicut Deo placuerit, sic fiat. Hoc uno divinæ voluntatis clypeo diaboli tela omnia eluduntur: sic vincitur disputator ex Orco, sic sua homini tranquillitas conservatur. Ad uberio-rem autem divinæ voluntatis notitiam plurimum conducet arbitror, sequens præceptio.

Memorant virum tam eruditum quã *Ioan. Taulevi*
 pius, morti jam vicinum ab amicis & *fin. ser-*
 cognatis rogatum hoc modo: Quando- *monum*
 quidem ad æternitatis ostium jam sta- *de Sa-*
 ret, & ad illas oras, ubi placidissima *Etis,*
 quies, pararet abitum, hoc unum se ro- *mihî p.*
 gare, sui aliquod monumentum relin- *443.*
 queret. Non abnuo, inquit æger, hanc
 rem vobis gratificari paratus sum. Mul-
 ta de Deo deque virtutibus me differu-
 isse memini, nunc dissertationum mea-
 rum omnium epilogum, imo virtutum
 omnium summam, omnis doctrinæ
 breviarium dabo. At scitote, sæpe nobis
 exiguum videri, quod ad divinam æsti-
 mationem maximum est. Virtutum er-
 go summarium hoc est: Omnia quæ no-
 bis Deus evenire permittit, æqualiter
 ab illius manu accipere, nec aliud un-

quam velle, quam omnia ad divinæ voluntatis perpendiculum facere. En, cognati optimi, hæc omnium virtutum epitome, hoc summarium est omnium virtutum. Sed quæretis forsan, quis modus sit divinæ voluntatis in rebus omnibus cognoscendæ? Modum ergo hunc habetote: Si quis in omnibus ita se affectum sentiat, ut si Dei voluntatem perspectam haberet, eam sine mora sequeretur promptissime; hic à Dei voluntate non facile aberrabit; implebitur agnitione voluntatis Dei, & voluntas Dei in manu ejus dirigetur. Et quotalis à ratione & conscientia sæpe se impelli ac trahi persenserit, eo vocantem Deum secure sequetur: modo impulsus isti nil à sacris paginis, aut Ecclesiæ legibus alieni suadeant.

Sed hîc illud objeceris, quod plurimos pessime angit: Et unde, ajuut, scio Deum & hoc, & istud, & illud velle? Tunc sane scis, mi Christiane, & hoc, & istud, & illud Deum velle, cum cernis permittere: si nollet, non permetteret: An Deus nolit, quod ab æterno permittere decrevit? Locupletissimum produco testem Augustinum, qui dilucidissime: Deus, inquit, quasdam voluntates suas utique bonas ita implet per malorum hominum voluntates malas, sicut per Iudæos malevolos bona voluntate Patris Christus pro nobis occisus est. Propterea magna opera Domini,

*Coloss.
cap. 3.
vers. 9.
Is.
ca. 53.
ve. 10.*

*Ang.
tom. 3.
in En-
chir. c.
100.
ad
Laur.
Roma
Primis-
geriis.*

ni, exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat præter ejus voluntatem, quod etiam contra ejus fit voluntatem, quia non fieret si non fineret; nec utiq; nolens finit, sed volens. Nec fineret bono fieri male, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene. Observa hoc, mi Christiane: *Non fieret, si non fineret, nec utique nolens finit, sed volens.* Quod ergo vides vel audis Deum permittere, scias velle. At dicces: Etiam peccatum permittit Deus. Ita est; sed non ignoras in omni peccato & culpam & pœnam, velut duos vermiculos in putrido dente, aut cariosa trabe delirescere; culpam non vult Deus, sed certe pœnam & ita quidem, ut omnem omnino pœnam non tantum in nos statuatur, sed ea nos ipse afficiat. hinc sæpissime peccatum punitur peccato, ita per facinus Absalonis incesti punitum est crimen Davidis adulteri. Eadem est ratio ceterorum.

Hanc eandem divinæ voluntatis cognitionem promovet illud Siracidæ præceptum: Omne quod tibi applici-

*Ecclesi.
cap. 2.
vers. 4.*

tum fuerit, accipe. Quid enim tibi poterit manus tui amans, & sapiens imponere, quod tibi non conveniat? Rex cæli pater tuus est, sapiens est, bonus est, omnia potest: cur in te permittat, nisi quod è re tua sit? Hoc ergo quod tibi fet applicitum, qualecunque demum & à quibuscunque applicetur, id divi-

næ vo-

næ voluntatis esse scito, & ideo quam agnoscis, hanc & sequere voluntatem. Memento, ne ea quæ fiunt, velis arbitrato tuo, sed ita fieri, prout fiunt. Peccatum deme rebus contingentibus, & in omnibus providentiam ac voluntatem divinam facile agnosces. Optime Augustinus: Acquiris, inquit, pecuniam, perdis innocentiam, & vide directionem qua dirigit te Deus, ut omnia quæcunque vult, velis & tu: ipsa enim est directio. Quocirca prudentiæ aut providentiæ suæ nemo fidat: Medicus quidem, ait Tullius, ingravescentem morbum ratione providet, insidias Imperator, tempestates gubernator, & tamen ipsi sæpe falluntur, qui nihil sine certâ ratione opinantur. Incertæ sunt providentiæ nostræ, incertissimæ: Neminem fallit, nunquam fallitur divina providentia.

II. *Humana voluntatis ad divinam* CONFIRMATIO.

Voluntatem divinam nosse non satis est, oportet & facere. Servus qui cognovit voluntatem domini sui, & non præparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis. Rectâ sequitur divinæ voluntatis notitiam humanæ cum illa Confirmatio. Sanctissimam Dei voluntatem agnoscis? ergo & amplectere, & tuam illi subjunge. An forsitan hoc expectas, ut illa se tuæ subjiciat & conformet? Frustra es. Deus opera-

*Aug.
in ps.
36. fi-
ne pri-
ma cõ-
tionis.*

*Sap.
cap. 9.
ve. 14.*

*Luc.
11.
ve. 47.*

opera-

operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Et fac velle hoc Deum, quod tu vis, tuo id damno vellet. Non potest esse bona voluntas, quæ non convenit cum omnium bonarum voluntatum norma & regula. Fundamentum est immobile: Pax hominibus bonæ voluntatis: at non potest non esse bona, quæ convenit cum optima voluntate.

Fit quandoque ut materfamilias hypocauftum reperiat plus æquo calefactum, putetque balneum se ingressam, non cœnaculum. Hinc bona mulier tota in fermento esse, & in ancillam bilem omnem effundere; stomachosis etiam vocibus sic illam objurgare: Eccur, improba, hypocauftum sic calefecisti? ad cœnandum huc convenimus an ad lavandum? quid opus frustra consumere lignorum tam grande pretium? utrimque nocet, & nobis, & lignis. At ancilla: Ne indigneris, inquit, ô domina, ita imperavit herus. Illa, mox ubi herum ita fieri voluisse audit, restringit bilem, & mitius loquitur, caloremque, ingratum alias, discit non sentire. Atque hic finis est pugnæ in verbosissimam litem alioqui protrahendæ. Tanti est illud unicum respondisse: *Herus ita voluit.* Idem nobis, in adversis omnibus mansuetum silentium persuadeat, hoc unicum cogitasse: *Deus ita voluit.*

Prosper. Eleganter & vere divus Prosper: Nec
in sent. aliquid in nobis, inquit, libera voluntas
ex Aug. melius agere potest, quam ut illi se cō-
gust. mendet, qui male agere non potest.
num. 318. Quæ cum ita sint, nihil rectius aut me-
 lius facere possumus, quam invictæ Dei
 voluntati nostram penitus submittere,
I. Reg. nec aliud unquam in animum admitte-
cap. 3. re quam quod Heli sacerdos dixit: Do-
ve. 18. minus est, quod bonum est in oculis
 suis, faciat. Plenissima philosophiæ ver-
Chryf. ba, vocat hoc effatū Chrysoſtomus, quo
lib. 3. seipsum Heli ad omnem æquanimita-
contra tem, etiam in adversis animavit. Bene
vitup. hoc quidem Heli, sed optime Christus:
vita Pater, si vis, transfer calicem istum à
monast. me, veruntamen non mea, sed tua vo-
Luc. luntas fiat. Prima petitio infirmitatis
sa. 22. fuit, altera virtutis; illud, inquit Leo,
ve. 42. optavit ex nostro, istud elegit ex suo; ut
 superiori voluntati cedat inferior. Fiat
 voluntas tua. Hæc vox Christianos in-
 struit, hæc martyres accendit, virgines
 confirmat, certantes animat, pusillani-
 mes roborat, jacentes erigit, mæstos re-
 creat, afflictos sanat. Tandem à Christi
Matt. voce illorum omnium vox una est: Pa-
sa. 26. ter mi, si non potest hic calix transire,
ve. 42. nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Hic
 præstantissimus Dei cultus est, cum di-
 vinæ voluntati nostram penitus accom-
 modamus, & in ea conquiescimus im-
 mobili & imperturbata tranquillitate,
 sive prosperis nos Deus excitet, seu ad-
 versis

versis emendet. Hoc enim est quod assidue petimus: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. Neque enim solum precamur, ut Dei voluntas fiat à nobis, exequendo quod jusserit, sed etiam de nobis, & in nobis, sustinendo quicquid immiserit. Et hoc prisci Patres exercitium magnum vocabant, à Dei manu omnia accipere, quod Iobus & David exactissime præstiterunt. Ille: Dominus, *Iob. cap. I. ve. 21.* inquit, dedit, Dominus abstulit; Sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen Domini benedictum. Perinde si dicat: Dominus ista commodavit, nec à se abdicavit dominium; quod ergo suum est, repetere potest; sit ille benedictus, illi agantur gratiæ. Nec aliter rex David: Benedicam, inquit, Dominum in *Pf. 33. vers. 1.* omni tempore, & adverso, & prospero, utcunque ille mecum egerit. Hæc suæ voluntatis in divinam resignatio, supremæ perfectionis, & sinceri amoris opus est, summus enim amicitiae gradus est, idem VELLE & NOLLE. Sic homo sub jugum mittit affectus omnes, & ad divinam voluntatem se totum componit, lætusque canit cum beato Bernardo: Vita mea in voluntate tua, Domine. *S. Bern.* Gregia Hieronymus de hoc differens: *nard.* Bonus est Deus, inquit, & omnia quæ *serm.* bonus facit, bona sint necesse est. *14. in Cant.* Marti orbitas irrogatur? plango quod accidit: sed quia sic placet Domino, æquo *fere med.* animo sustinebo. Unicus raptus est *lius?*

Hier.
ad
Paulā
de obi-
tu Ble-
fillæ.

lius? durum quidem, sed tolerabile; quia sustulit ille qui dederat. Si cæcus fuero, amici lectio me consolabitur. Si auditam quoque surdæ aures negaverint, vacabo à vitiis: nihil aliud nisi Dominum cogitabo. Imminebit super hæc & dura pauperies, frigus, languor, & nuditas? extremam expectabo horam, & breve putabo malum, puod finis melior subsequatur. Sanus sum? gratias refero creatori. Langueo? & in hoc laudo Domini voluntatem. virtus spiritus in carnis infirmitate perficitur. Cedendum est, ait Iustinus martyr, voluntati Dei, sicut lutum obsequitur suo figulo.

Iust.
lib. de
recta
Conf.

Hæc omnia Ludovicus Blofius in cõpendium conferens auro scribendum: Qui veræ perfectionis amans est, inquit, non à Deo solatium internum, non hoc aut illud præcipue postulare, sed ejus gratissimam voluntatem votis omnibus expetere debet. Licet enim illa alia peti possint in gratia, immoderatius tamen ea appetere, imperfectio est. Plane super omnia Deus à nobis exigit, ut nostram voluntatem illi penitus offerentes, permittamus ipsum facere quicquid volet. Et per hoc vera pace in omnibus gaudemus. Multo acceptius Deo est, ut cum Apostolo ex animo dicamus: Domine quid me vis facere? quam si mira quædam ex voluntate propria pro illius amore nos libèter facere velle dicamus. Super omnia namq;

quæ

quæ vel dicere vel facere possemus, hoc
nobis maxime exposcit Deus, ut intus
in corde dicamus: Domine fiat gratissi-
ma voluntas tua. Inter omnes preces,
quas Christus in hoc Mundo fudit, illa
summa & excellentissima fuit; Pater,
non mea sed tua voluntas fiat. Iucun-
dum quidem est, dum pro gratia & vir-
tutibus oramus, obtinere à Deo quod
petimus: multo tamen delectabilius at-
que utilius est, potissimo Dei benepla-
cito se resignare. Vbi quis ad hoc per-
venerit, ut seipsum ex toto resignans, &
offerens Deo, omnia propter ipsum in-
tus ac foris pati aut subire paratus sit:
tunc revera cum ipso bene agitur &
non ante. Bona voluntas virtutum om-
nium fundus sive fundamentum est. V-
nius autem esse cum Deo voluntatis, id
virtutes omnes excellit, & in hoc per-
fectio est. Quisquis enim ita bona præ-
ditus est voluntate, ut sese abneget ac
propriæ renuntiet voluntati, seque li-
berrime resignet ac dedat voluntati
Dei, ejus bona voluntas est perfecta,
idemque absque formidine & anxia sui
cura vitam transigit, & de vita æterna
obtinenda quandam se sentit habere
certitudinem. Eiusdem enim in omni-
bus cum Deo voluntatis est, & pacem
habet cum Deo, & in Deo imperturba-
bilem. Moderate, suaviter, ac tranquille
ferre novit & verba aspera, & truces
gestus, sæva opera, & quicquid demum

injuriam, five in ipsum, five in amicos eius conferri possit. Sedate, inquam, & æquanimiter tolerat omnia, quæ ipsi undecunque, five à Deo, five à creaturis quibuscunque accidere queant. Eum perturbare nihil potest, neque jactura terrenarum rerum, vel amicorum & cognatorum, neque corporis adversa valetudo, neque ignominia, neque mors, neque vita, neque purgatorium, neque dæmon, neque infernus. Quia enim ex vero amore divinæ se permittit atq; resignavit volūtati, & nullius mortiferi peccati conscientia tenetur, facile illi toleratu est, quicquid de eo fieri mandat Deus in tempore atque æternitate. Itaque cum aliquid patitur, & in omni rerum eventu, ita cogitat ac dicit: Domine, sicut ipse ab æternitate, antequam ego essem, voluisti, ita fiat, & non ut ego volo. Non meum commodum, non meam delectationem querere debeo, sed tuum honorem & tuam laudem. Gravior mihi est tua sancta voluntas, quam optandi libertas. Enīgitur me ipsum dedo, resigno, & permitto tibi Deus meus, non in tempore modo, sed etiam in ævum sempiternum.

*Blos.
Farr.
Instit.
mihi.
pag.
592.
& seq.*

Plurimi sunt qui hunc aut illum vivendi modum, hæc aut illa bona appetant; sed plerumque totum quod agunt ex propria voluntate procedit. Itaque nihil equidem dicere dubitem, vel unicam

cam salutationem angelicam cum sui ipsius abnegatione ad gloriam Dei prolatam, meliorem utiliolemq; esse multis psalteriis ex propria voluntate perlectis. Ira Blofius.

Millies ergo ingeminandum, quod piissimus hic scriptor toties inculcans: Verissima devotio, inquit, in humillima sui resignatione sita est: quando videlicet homo non solum in abundantia, sed etiam in penuria & mœrore, & aliis quibuscunq; casibus ac evētib; in sanctissima Dei voluntate plenissime acquiescit. Nam, ut optime Chrysostomus & Bernardus: Humilitatis summa in eo consistit, si voluntas nostra per omnia divinæ voluntati subiecta fuerit.

Epietetus haud aliter: audi dignissima quæ gemmis scribantur: Mihi quidem, inquit, optabile est à morte me invadi, nulla alia re, nisi voluntate mea curanda occupatum, ut perturbatione vacuus & liber dicere possim Deo; Nunquid præcepta tua violavi? nunquid ad alia sum abusus facultatibus, quas mihi dedisti? num sensibus? num te unquam incusavi? num gubernationem tuam reprehendi? Ægrotavi, quia voluisti. Ægrotarunt & ceteri, sed & ego volens. Pauper fui te volente, sed lætus. Non imperavi, quia tu voluisti. Nunquam appetivi imperium. Nunquid me unquam hac de caussa tristiolem vidisti? Nunquid unquam vultu minus hilari te ac-

*Idem
in distis
Patrū
ca. 11.
mihi
pag.
611.*

*Chryf.
hom. 3.
in
Matt.
Bern.*

*l. supra
cit.
Epiet.
l. 3. dis-
sert. ca.*

5.

cellis? Paratus si quid mandes, si quid imperes: Vis me nūc ludorum celebritate abire? Abeo. Gratiam quam possum maximam habeo, quod me dignatus es ad ludos tuos admittere, & ad spectanda opera tua, & administrationem tuam intelligendam. Hæc me cogitantem, hæc scribentem, hæc legentem occupet mors. Quam hæc omnia Christianè accipiam!

Quæstio inter duos nascebatur super dicto Gersonis, cum alter interrogavit: Rectene Gerson assereret, Iobum plus meruisse quod illatam à Satana ceterisque suis hostibus injuriam patienter tulerit, quàm si suo libitu opes suas omnes pauperibus erogasset? Rectissime, inquit iste, nam præmio digni sumus majori, si ærumnas undecunque ortas, sine querela & expostulatione, sine divinorum judiciorum reprehensione, sine inimicorum accusatione & odio sufferamus, quam si crebris jejuniis, flagris, ciliciis carnem maceremus. Tanti est propriæ voluntatis resignatio. Contra vero impium est, tolerare nolle, quæ Deus per quoscunque demum immittit toleranda.

Humana igitur voluntas nunquam bona est, nisi quæ divinæ conformis est; tanto autem seipsa melior est, quanto divinæ conformior; illa demum voluntas censenda est perfectissima, quæ subjectissima divinæ. Hinc tantum quisque profi-

proficit in virtute, quantum in suæ voluntatis ad divinam conformatione. Et hoc libro secundo pertractatum.

III. *Humana voluntatis ad divinam conformatæ* EMOLVMENTA.

Verbo dixero: Humana voluntas cum divina in omnibus consentiens, panoplia est virtutum omnium. Nimirum ex hoc armamentario arma suppeditantur in omne genus calamitatum. Is certe qui suã voluntatem agglutinavit ad divinam, quicquid in rerum natura triste aut formidabile occurrerit, serena mente despiciens, hoc unum ingeminabit: Fiat voluntas Domini. Eripiantur ei opes, conflagrent ædes, dicet: Fiat voluntas Domini. Infestetur morbis, exagitetur doloribus, laceretur tormentis, etiamnum clamabit: Fiat voluntas Domini. Spolietur honore omni, contumeliis innumeris exagitetur, necdum suum illud desinet: Fiat voluntas Domini. Omnes illum homines divexent, omnes illi dæmones insultent; ruat cælum, pereat Orbis, pandantur inferi, vociferabitur adhuc: Fiat voluntas Domini. In summis calamitatibus, summum illius solatium, posse dicere: Sic Domino placuit; hoc vult Deus.

Bion interrogatus, quis in vita maxime videretur anxius? Illum arbitror, respondit, qui in maximis rebus cupit esse fortunatus; mille curis angitur ut asse-

quatur quod optat, affecutus torquetur ne amittat. Nimirum habere satagimus, non adepti dolemus, adepti timemus, movent erepta, sollicitant eripienda. Quisquis autem integre divinæ se voluntati permittit, hinc & hinc liber est, nec enim angitur quid acquirat aut perdat, sed quid Deus perdere se velit vel acquirere. At quomodo scit Deum hoc vel illud velle? Iam dixi: Quia cognoscit permittere. In hanc Dei permittentis voluntatem sic pridem transfudit suam, ut si omnia Orbis mala in se unum conjurent, hanc tamen illi ereptura non sint liberrimam vocem: Fiat voluntas Domini. Admirandum hoc animi robur, & quæ inde sequitur, tranquillitas inæstimabilis. Sed ordine videamus hujus in divinam voluntatem devotionis comoda.

Iob. Primum. *Pax & gaudium ingens.* Quis
cap. 9. restitit ei & pacem habuit? Recte Au-
verf. 4. gustinus: Fecisti nos Domine ad te, in-
Aug. quit, & inquietum est cor nostrum do-
l. 1. cõ. nec requiescat in te. Proinde saluberrimum
fess. Iobi consilium est: Acquiesce ei
cap. 1. (conformando tuam ad illius volunta-
Iob. tem) & habeto pacem, & per hæc habe-
ca. 22. bis fructus optimos. Cui convenit pium
ve. 21. illud monitum: Dixi tibi sæpissime, &
Thom. nunc iterum dico: Relinque te, resigna
de te, & frueris magna interna pace. Nihil
Kemp. profecto tam acerbum est, in quo æ-
lib. 3. quus animus solatium non inveniat.
ca. 37.

Quod

Quod autem in hoc Orbe majus uspiam possit esse solatium, quam sanctissimam Dei voluntatem in rebus omnibus amantissime complecti? Adhibeamus modo rationem difficultatibus, & nostram divinæ voluntati per omnia subdamus, hac una ratione facillime possunt & dura molliri, & angusta laxari, & gravia scite ferentes minus premere. Omnia nobis & facilia & jucunda, modo nos in omnem Dei arbitratum dedamus.

Secundum. *Singulares Dei ductus in rebus omnibus.* Nam qui adeo liberaliter divinæ voluntati se totum permittit, ut nil ardentius cupiat, quam illam in rebus omnibus & nosse & sequi, hujus certè vita momentis singulis sic à Deo temperatur & regitur, ut pæne in omnibus videat quid velit Deus, & ut omnia in suum cedant bonum. De Iosepho Ægypti prorege hoc asseritur: Fuitque Dominus cum eo, & erat vir in cunctis prospere agens: habitavitque in domo domini sui, qui optime noverat Dominum esse cum eo, & omnia quæ gererentur ab eo, dirigi in manu illius. Ita fit prorsus: homo divinæ voluntati deditus, ac devotus, in cunctis actionibus singulariter manu divina ducitur, & dirigitur ad intelligendam & exequendam Dei voluntatem.

Tertium. *Singularis animi demissio & constantia.* Cum enim hic talis, non mu-

Gen.
ca. 39.
vers. 2.
& 3.

tabilibus rebus suam voluntatem applicet, sed immutabili Deo affigat, ac cum eo sic unus efficiatur spiritus, ut velit quod Deus vult, nolit quod ille non vult, quamvis caduca hæc & mortalia labantur, & fluant, & mutantur, & pereant, ipse tamē stat semper idem, sicut idem est cui perpetuo inhæret.

I. Ioā.
cap. 2.
ve. 17.
Bern.
serm.
21. in
Cant.
circa
med.

Mundus transit & concupiscentia ejus (inquit Ioannes) qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Venuste Bernardus: Eris, inquit, inter ad-versa & prospera mutabilium temporum, tenens quandam æternitatis imaginem, utique hanc inviolabilem, & inconcussam constantis animi æqualitatem, benedicens Dominum in omni tempore, proindeque vendicans tibi, etiam in hujus mutabundi sæculi dubiis eventibus, ceterisque defectibus, perennis quodammodo incommutabilitatis statum, dum te cœperis renovare & reformare, in insigne illud antiquum similitudinis æterni Dei, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, quippe sicut ipse, ita & tu eris in hoc Mundo, nec in adversis timidus, nec in prosperis dissolutus. Constantiam repræsentaturi, rupem pingunt marinis fluctibus cinctam, cum inscriptione: EADEM SVM SEMPER: Homo divinæ voluntati devotus hoc idem dixerit in omni sorte. Deprimunt adversa? *Idem sum.* Extollunt prospera?

Idem

Idem sum. Flagellat Deus? *Idem sum.* Solatur? *Idem sum semper.* Qui facit voluntatem Dei, manet in æternum.

Quartū. *Felix & sua, & aliena salutis procuratio.* Qui sui sensus ac propositi tenax est, cum se non facile alio finat inflecti, multas necesse est sibi vias obstruat, & opportunitates recte agendi intercipiat. Neque tantum seipsum, sed & alios impedit, quo minus ad optatum finem pertingant. Nihil deterius quam sic esse suum. Væ filii desertores, clamat *Isai. ca. 30. vers. 1.* Isaias, ut faceretis consilium & non ex me, & ordiremini telam, & non per spiritum meum. Vultis esse vestri: finam esse, sed in supplicium. nam brevi nec vestri eritis nec mei. Homo cerebrosus, & sui arbitrii, non raro aliis, sibi sæpissime & molestus, & noxius est. At vero qui non suo semper iudicio stare, nec suo vivere ingenio cupit, sed se ad omne unius divinæ voluntatis momentum librare novit, hic & sibimet ipsi semper, & aliis prodest sæpissime. Nam in omni eventu, etiam pessimo ac turbatissimo, exempla is suppeditat optima omnigenæ virtutis, neque enim aliud fere audietur dicere quam hoc unum: Sicut Domino placuit, ita factum est, fiat voluntas Domini. Ita quo eū Deus vocat, advolat, & quo avocat, revolat, nec aliter quam rex David loquitur: Si autem *2. Reg. ca. 15. ve. 26.* dixerit mihi: Non places, præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

*Quintum. Fastigium & culmen est Christiana perfectionis hæc humanæ voluntatis cum divina Conformatio. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate: probantes quid sit beneplacitum Deo. Nimirum, hoc primum hominis Christiani studium est, exquirere quid velit Deus, quave ratione sanctissima Dei voluntas colenda sit, & exequenda, ut in re qualibet, & quovis momento, cum Paulo dicat: Domine quid me vis facere? & cum Christo, Fiat voluntas tua de me, in me, circa me, per me, tam in vita quam in morte, tam in tempore quam in æternitate. De hoc tali homine Chrysoftomus: Melior est, inquit, unus faciens voluntatem Domini, quam innumeri peccatores. De hac tali mente Isaias: Vocaberis, inquit, *Voluntas mea* in ea, quia complacuit Domino in te. Qui virtutibus omnibus studere vult compendio, hoc agat; suam voluntatem affigat divinæ, & jam virtutes omnes perdidicit. Multum facit, qui rem bene facit, optime facit, qui promptius divinæ quam suæ se voluntati subjicit. Hoc est quod Orbis ecclesiastes Paulus tanta sollicitudine urget, quod tanta diligentia commendat, quod suorum auribus toties inculcat, & Idem eo, inquit, & nos ex qua die audivimus, non cessamus pro vobis orantes & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis ejus, in omni sapientia, & intellectu spiri-*

Ephes. cap. 5. vers. 9. & 10.

Chryf. tom. 3. hom. 8. in Act. Apost. Isa. ca. 62. vers. 4.

Coloss. cap. 1. vers. 9. & c. 4. ve. 12.

spirituali, ut ambuletis digne, Deo per omnia placentes, facientes voluntatem Dei ex animo. Ut stetis perfecti, & pleni in omni voluntate Dei. Idem hortatur Augustinus: Stantem te, inquit, in-
Aug. in ps. 86.
 veniat omnis casus. Vere stat, & omnem calamitatis impetum impavidus excipit, qui suam divinæ voluntati jam transcripsit: Stantem hunc inveniunt omnes casus. Mentem divinæ voluntati adstrictam nullæ hostium vires avellunt. Fare age Susanna, quid pateris, quibus in periculis luctaris? Angustix mihi sunt undique: omnibus rebus urgeor; me plurima depressum eunt, timor, sollicitudo,
Dan. ca. 13. ve. 22.
 horror; angustix undequaque affluunt. Sed quid dicis, aut quid agis sic anxia animi, atque incerta? *Melius est mihi abs-*
Ibid.
que opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. O vocem plusquam virilem, ô constantiam invincibilem! Susanna judicat suavius esse mori, quam divinæ voluntati non obsequi: In quascunque, ait, angustias adducat, quibuscunque calumniis infamer, quocunque mortis genere afficiar, nihil quidem ego, præter tuam, mi Deus, voluntatem ante oculos statuo; satius est millies perire, quam voluntatem tuam vel semel deserere. En, ô Christiane, Virtutum Panopliam in femina! Stantem invenerunt Susannam moestissimi casus. Animus divinæ voluntati devotus supra omne omnium malorum impe-

rium est: fastigium & culmen attingit, ubi semet in divinæ voluntatis sinum suavissime infudit.

Blos. Præclare abbas Lætiensis Blofius:
Farr. Quando nobis Deus, inquit, præsentia
Instit. suæ consolationem subtrahit, adeoque
mhi se à nobis elongat, ac si inter ipsum &
pag. nos densissimus murus interpositus sit;
 542. quando item nos in angustiis, afflictio-
 nibus ac miseriis nostris veluti relinquit
 (sicut Christus à Patre suo relictus fuit)
 & perinde nos quasi confugientes ad
 se neque videre neque audire vellet, so-
 los certare finit: tum in ipsa nostra de-
 solatione immobiles permanere, & in
 nulla mortali creatura vel negotio so-
 latium quærere debemus, nisi in illo
 duntaxat verbo, quod & Christus ipse
 dixit: *Fiat voluntas tua.* Hoc verbum &
 jucundissimum, & Deo gratissimum est.
 Beatus qui illud ex animo tunc dicere
 potest. Et hæc humanam voluntatem
 cum divina conformatam emolumenta
 comitantur. Sed quia non desunt quæ
 impediunt, ideo tertio quartus liber ad-
 nectendus fuit.

IV. *Humana voluntatis ad divinam con- formanda* IMPEDIMENTA.

Voluntas humana tetriorem in Orbe
 pestem nullam invenit seipsa. Hæc illa
 remora est, & omnium gravissimum im-
 pedimentum, quo minus divinæ volun-
 tati se subdat mens humana. Summum
 homi-

hominis malum, voluntas propria, non consentiens cum divina. Cum intellectum & voluntatem arctissimum amicitiae vinculum copularit, in proclivi est, si voluntas cuiuspiam rei cupiditate flagret, intellectum non solum ad consentiendum, sed etiam ad comprobandum, quod cupit, induci. Est enim intellectus tanquam Iureconsultus, qui blanditiis & numis corruptus leges explicat non ad mentem legislatoris, sed ad votum largientis: ita voluntati difficile non est, intellectum in suos errores quadam familiaritatis suavitate deducere. De propria & mala voluntate scite Anselmus: Solus Deus, ait, qui-
 quid vult, debet velle propria voluntate; ita ut aliam, quam sequatur, non habeat super se. Cum igitur homo vult aliquid per propriam voluntatem, Deo aufert quasi suam coronam: sicut enim corona soli regi competit, sic propria voluntas soli Deo: & quemadmodum regem gravissime læderet, qui coronam ei auferret, sic homo Deum plurimum offendit, qui sibi rapit quod Deo convenit. Sed sicut propria voluntas Dei, fons est & origo totius boni, ita propria voluntas hominis totius est exordium mali. Ita est prorsus; nihil impedimentorum deest, ubi propria voluntas adest; mille sunt obstacula, cum unica voluntas claudicat.

Ansel.
simil.
cap. 83

Ah, quid resistimus miseri, quo minus

nos

nos ultro dedamus Deo, & constituamus nostram in divina voluntate? Omni jure divinæ voluntati obligatissimi sumus. Quicquid enim sumus, non uno sed plurimis nominibus Dei sumus, velimus nolimus. Ille nos condidit, ille reparavit, ille adhuc conservavit. Illi debemur nos omnes ut Conditori, ut Liberatori, ut Conservatori. Servi sumus & natura, & emptione. Et nos scilicet præscribemus Deo, quid de nobis statuere debeat: sua re non utetur Deus arbitrato suo, sed libidine nostra? Quid præposterum magis? Quapropter si esse volumus, qui esse debemus, ministri Dei, nutu & arbitrio illius omnem vitam, & singulas vitæ actiones instituire nos decet, ita quidem, ut Dei voluntate non probante nec pedem, neque digitum moveamus, sed hoc unum summo studio agamus, ut ad amussim & perpendiculum divinæ voluntatis omnia perficiamus, idque quanta possumus animi alacritate. Ecce, sicut oculi servorum in manibus dominorum suorum, ita oculi nostri vigilant, ut universos natus & indicia divinæ voluntatis observent. Ite degeneres, ite spuria vitulamina, si vestris vos placitis & arbitrio delectet vivere; nimis grande hoc servi supercilium est, & intolerabilis arrogantia, si ea tantum mandata velit persequi, quæ sibi probantur, & allubescunt. Et quid indignius, quàm ut homo Christiani sanguini-

Psal.
122.
vers. 2.

sanguinis, qui quotidie rogat, ut Dei voluntas à se & in se perficiatur, suam tamen audeat divinæ voluntati antepone-
re, velitque certo iudicio, quæ patienda sunt, sibi deligere, illis aut illis miseris involvise finat, non aliis; illac tenus calamitosus fieri sustineat, non ultra. O nimis emunctæ naris, & perfrictæ frontis homines! Si molestiæ ac cruces essent, quales nos esse vellemus, cruces non essent. Si Deo velis serio placere, hoc tibi ab ipso petendum, ut te ducat quo ipse iudicat & vult, non quo tu putas & vis. Periculosum impatientiæ genus est, cum nobis ipsi eligimus, quæ toleranda censemus, perinde si dicamus, ut quandoque etiam dicimus: *Hoc patiar, hoc non; istud tolerabo, illud minime.* Non hoc fervorem est, sed Domini. Recte Augustinus: Optimus, inquit, minister tuus est, qui non magis nititur hoc à te audire, quod ipse voluerit, sed potius hoc velle, quod audierit.

Damnat non immerito Plato illam vulgi precessionem: Deus det tibi quicquid velis: Imo nunquam det, inquit, sed faciat ut velis quod ipse vult. Hæc enim est pura religio; sic te religes Deo.

Hoc ergo summa voluntate conemur, ut ad Dei arbitrium nos totos fingamus; instar mille legum sit, unicum Dei VELLE. Suavia sint an acerba, cum à Deo sint, sine recusatione omnia, & sine exceptione perferenda sunt. Quidam divina

Aug.
lib. 10.
confess.
ca. 26.

Plato
in Cri-
tone.

Thom.
de
Kemp.
lib. 3.
ca. 37.

vinæ voluntati se dedunt sed cum exceptione, pæne ut priores illi. De his optime religiosissimus scriptor: Quidam se resignant, inquit, sed cum aliqua exceptione: non enim plene Deo confidunt, ideo sibi providere satagunt. Quidam etiam primo totum offerunt, sed postea tentatione pulsati ad propria redeunt, ideo minime in virtute proficiunt. Domine, quoties me resignabo, & in quibus me relinquam? Semper & omni hora: sicut in paryo, sic & in magno; nihil excipio. Alioquin quomodo poteris esse meus, & ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate, intus & foris spoliatus? Quanto celerius hoc agis, tanto melius habebis: & quanto plenius & sincerius, tanto mihi plus placebis, & amplius lucraberis. Si enim voluntas prompta est, secundum id quod habet accepta est, non secundum id quod non habet; dixit beatus Paulus hoc sensu. Vis & meritum virtutis in prompto voluntatis studio consistit, non in magnitudine factorum aut numero.

2. Cor.
cap. 8.
ve. 12.

Leofev.
4. de
Jejunio
10.
mensis.

Hinc eleganter beatus Leo: Subinde, inquit, æquatur merito, qui distat impendio, quia potest par esse animus, ubi dispar est census. & Anselmus: Hic omnes, ait, tam pauperes quam divites æqualiter dant, si quisque ex tanto det quantum habet. Ut ergo seria fit & efficax voluntas, in actum sese ita exerat, secundum id quod habet, ut pro viribus aut

opi-

opibus det, aut faciat quod potest, alio-
 qui tantum velle, non robusta censebi-
 tur voluntas. Volumus subinde sed lan-
 guidissime, & sine omni nervo. Sic o-
 lim Deus per Isaiam queritur: Scire *Isa.*
 vias meas volunt, quasi gens quæ justi- *ca 58.*
 tiam fecerit, & iudicium Dei sui non *vers. 2.*
 dereliquerit: rogant me iudicia iustitiæ:
 appropinquare Deo volunt. En egre-
 giam propriæ & flaccidæ voluntatis
 adumbrationem. *Scire vias meas volunt:*
 In consilia & decreta divina, eorumque
 rationes inquirunt, quare permittat
 Deus populum in Babylone detineri, &
 indigna pati; mirantur jejuniis se atte-
 ri, & à Deo non audiri: quin etiam *ap-*
propinquare Deo volunt, non vitæ sancti-
 monia, sed ut cum eo disputent, ejus-
 que iudicia examinent, & in jus vocent.
 Horum hominum hodieque affatim est,
 qui semper queruntur male secum agi,
 cum enim caduca bona inhient, inique
 ferunt, ea sibi non largissime à Deo sup-
 peditari; inter divinæ voluntatis cultor-
 es censeari volunt, sed volunt frigidis-
 sime; neque enim ad Dei voluntatem,
 quam jactant, suam applicant. Proxi-
 mus est nolenti, qui vult tam frigide.

Ioannes à Kempis, Thomæ frater, *Ioann.*
 natu major, vir religiosissimus dicere *Buſch.*
 solebat: Volumus esse humiles, sed sine *de Vir.*
 despectione; patiētes, sed sine tribulatio- *illust.*
 ne; obediētes, sed sine coarctatione; pau- *Witt-*
 peres, sed sine defectu; virtuosi, sed sine *des. ca.*
 labore; 35

labore; pœnitentes, sed sine dolore; Volumus laudari, sed sine virtute; amari, sed sine bonitate; honorari, sed sine sanctitate. Sic velle non multo dignius est quam nolle. Sic quandoque vivere volumus, nec tamen volumus mori, ut jure nobis objiciat Angelus, quod illi mortem deprecanti: Pati timetis, exire non vultis, quid faciam vobis? Quid hîc respondere par sit, Bernardus docet, & voce præit: Vivere erubescô, quia parum proficio, & mori timeo, quia non sum paratus. Paratissimus eris, mi homo, si tuam divinæ voluntati delegaveris. Proinde sibi quisq; persuadeat: Hæc mihi justo Dei judicio, aut in delictorum pœnam, aut in virtutis exercitationem, aut præmii augmentum eveniunt. Sane qui certo in animum suum induxerit, à Deo optimo parente sive immittente, sive permittente, hæc omnia provenire, gaudebit adversis, nec homini aut hosti ea imputabit, sed divino favori.

Ecquid obsecro luctamur, quin nos voluntati Dei quam integerrime impendamus? Væ qui contradicit fictori suo, testa de Samiis terræ. nunquid dicet lutum figulo suo quid facis? Ecce sicut lutum in manu figuli, ita & vos in manu mea. Nunquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quid me secisti sic? An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere aliud quidem va

Isa.
sa. 45.
vers. 9.
Hier.
sa. 18.
vers. 6.
Rom.
cap. 9.
v. 20.
 21,

in ho

in honorem, aliud vero in contumeliam? Quid igitur, ô lutum, ô testa Samia, figulo tuo resistis, cur non divinæ voluntati te formandum plenissime committis? Cedamus seu volenti, seu nolenti Deo, moniti sequamur meliora. Tam præclare quam vere dixit ille apud Mo-
gūtinos in æde summa ecclesiastes: Nisi Ioan. Fervus in Ec-
clesiast. cap. 9-
vers. 7e cor nostrum se immergat in divinam voluntatem ac beneplacitum, nunquam potest amaritudinem suam expellere. Animam nostrum modo hæc, modo alia torquet amaritudo. Huic malo frustra medemur, frustra profus, nisi penitus, prout instruimur, in divinam voluntatem immergamur. Qui benignam & amantem Dei voluntatem spreverit, justam sentiet.

V. *Humana voluntatis cum divina confes-
manda* ADIVMENTA.

Principem hîc locum tenent, *divina providentia cognitio*, & quæ ex hac oritur, *constans in Deum Fiducia*. Seria cogitatio de Dei providentia, unicum est remedium adversus innumeras easque stultissimas hominum sollicitudines. Quid enim vero stultius, quam à Deo optimo Maximo minima non sperare, qui maxima ultro largiatur? Millies & repetendum, & inculcandū illud Iobi: Nihil in terra sine causa fit, nihil, nihil; nec etiam quidquam rerum minutissima. Iob. cap. 5-
vers. 6e *Æternæ providentiæ manus hæc*

omnia versat sapientissime. Non casu nobis mala eveniunt, neque è terra germinant ut herbæ. Ab alto sunt omnia. Eam quam aliqui fortunam fingunt, nos altissimam Dei providentiam agnoscimus. Divinæ providentiæ consilia sunt abscondita quidem, sed justissima; sunt à divina providentia rerum progressus occulti, sed certissimi. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur. Dum hîc vivimus, sortes nostræ velut in sinu vel urna videntur esse incertæ, dum eas mors extrahat: sed tamen quod alii præ aliis ad opes, ad honores capeffendos evocentur, non fortunæ, sed providentiæ Dei, qui cuncta & vel minima quæque sic temperat, ut illis fors felicitatis obtingat, hi ea excidant, non casu, sed Dei certissima ordinatione.

Prov.
17. 33.

Aug.
Ench.
ca. 96.
Pf. 30.
Ps. 125.

Augustinus hoc astruens: Non fit aliquid, ait, nisi omnipotens fieri velit, vel sciendo ut fiat, vel ipse faciendo. Ideo rex David tanta fiducia: Ego autem, inquit, in te speravi Domine, dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ: Omnes vitæ mortisque vices à tua pendent providentia & voluntate; non vivam, nisi quamdiu tu volueris, non moriar, nisi quando tu quoque volueris; vivendi ac moriendi fors omnis in tua manu versatur.

Cass.
P. 160.
in
Christ.

Sigismundo Imperatori annis compluribus famulus fuit, qui æpiuscule sorti suæ graviter indignabatur; & vero

rem indignam esse, servos optime meritos, tam parum liberaliter haberi; in eos tantum spargi munera, qui jam antea opibus affluerent, ceteros tot annorum servitio exhaustos vix ullis unquam munusculis hilarari; præposteram hanc esse liberalitatem, quæ in vasa jam plena effunderet. Inaudiit Cæsar se ab aliquo suorum perstringi: Vt ergo dicacitatem hominis mitissima objurgatione corrigeret, & os satis importunum obstrueret, hoc ingeniose commentus: Pyxides duas parari jussit æqualis omnino formæ ac magnitudinis, & illam quidem auro, hanc plumbo impleri, pari tamen pondere præcepit. Iamque accersitum hominem humanius affatus: Vt scias, inquit, non mihi benefaciendi animum, sed tibi gratiam accipiendi beneficia defuisse: En tibi duas has pyxides, utramque plenam, unam auro, plumbo alteram, tu jam liberrime quam velis, elige; alterutra tua est: ea enim quam abdicaveris, proximo cuique dabitur. Ergo age, res tui arbitrii est. Hic miser æstuarè, modo hanc, modo illam pyxidem curiosissime contemplari, jamque istius, jam & alterius pondus manu explorare, sed æqualissimum deprehendere, nec ullum auri aut plumbi vestigium reperire, sic incertus & anxius diu deliberare, & nihil magis quam plumbeam paupertatem perhorrescere. Arrecto demum animo, velut si auream fortu-

nam jam manu teneret : Augustissime Imperator, inquit, hanc retinebo. Retinebis, ait Cæsar, hanc ipsam, & tibi gratias ages, si potuisti non errare. Protinus aperta est pyxis illa post longum examen delecta, quæ cum plumbum exhiberet, Imperator occasionem nactus : Vides, inquit, tuæ paupertatis causam mihi homo, non mihi, sed divinæ providentiæ adscribendam? hinc tibi non Cæsaris, sed Dei voluntas defuit : Si Deus annuisset, hunc errorem tuæ manus non commisisset. Optime igitur rex David : Dixi, ait, Deus meus es tu, in manibus tuis sortes meæ, omnes viæ meæ periodi, quin imo singula momenta sic à Deo reguntur, & ordinantur, ut omnia, si quidem ego ipse velim, in meum cessura sint bonum. Eadem in hoc omnium hominum est ratio. Augustinus verissime: Nihil fit, aiebat, in ista totius creaturæ amplissima quadam immensaque Republica, quod non de summi Imperatoris aula aut jubeatur, aut permittatur, secundum ineffabilem justitiæ premiorum atque pœnarum. At nos incautissimi oris, & nullius fere providentiæ homines, modo culpam diabolo impingimus, modo hominis illius negligentiam, modo imprudentiam istius, modo quorundam malevolentiam accusamus : jam æmulorum invidia (ut putamus) nobis obstruit, jam cognatorum fraus impedit, jam cessant amicorum sub-

*Aug.
in sent.
ad
Prosp*

subsidia, jam miseræ nostræ causâ est domesticorum nequitia: Nunquam defunt in quos causam & culpam transferamus; & cæci divinam providentiam rebus omnibus maximis minimis moderantem non suspicimus. Quid homines accusamus, ô homines? Homo, ^{Aug.} inquit Augustinus, nil potest in hominem, nisi Deus illi det potestatem. ^{in 2^a p. 32.} Æque parum in nos possunt diaboli, cetero qui ad hæc inferiora miscenda, turbanda, evertenda potentissimi. Sed illos Deus velut rabidos canes sic constriktos tenet, ut sine permisso divino, ipsi nihil sint, nihil possint, nec porcos quidem insidere, nisi annuente Domino. Hanc Dei providentiam Iobus accuratissime agnorat, ideo tantis gratiarum actionibus ærumnas suas salutarat. Iobo certe diaboli, & omnes hostium cunei, non tantum non ovium greges, sed nec unius oviculæ flocculum rapere potuissent, nisi Deus singularem ejus rei licentiam dedisset.

Quid, quod eadem hac Dei providentia decernente, omnia etiam rationis expertia tanta ratione in suos quæque fines tendant, ut ab omnibus divinæ voluntati obtemperetur exactissime. Sine divinæ providentiæ legibus nihil omnino nascitur, nihil denascitur aut perit; nihil movetur, nihil quiescit. Illa suis omnia finibus destinat, & singulis præsidens intimeque insidens, propriam

cujusque indolem format, per quam univ^{er}sa in congruas sibi functiones se dirigi sinunt. Et solus homo rationis compos, gubernationi & legibus providentiæ divinæ se subtrahere, aut illam ad suos calculos revocare conetur? Rem mihi dixisse visus est, qui temeritati humanæ ingemiscens: Non est, ajebat, ullius artis aut scientiæ discipulus tam rudis & miser, qui tot magistros, doctores, criticos, censores patiatur, quot æterna Dei providentia ac sapientia, quæ justificatur à filiis suis. Verum, uti Gregorius loquitur, sapientes in sua sapientia, & astutia Dominus comprehendit, quando ejus consiliis humana facta etiam tunc congrue serviunt, cum regantur. Multæ cogitationes in corde viri, voluntas autem Domini permanebit. Sic divinum consilium, dum devitatur, impletur, sic humana sapientia, dum reluctatur, comprehenditur. Et quamvis homo dum peccat, divinæ providentiæ legibus non pareat, hoc ipsum tamen non perpetrat sine lege providentiæ, à qua vires accipit, quibus in suam perniciem abutitur, & ea finitur agere, quæ absque permisso agere non posset: ita certis circumscribitur limitibus, ne aliter aut amplius male agat, quam Deo visum fuerit permittere. Pulcherrime Augustinus: Non sic, ait, constituta sunt opera Domini, ut creatura in arbitrio libero constituta, creatoris superet voluntatem,

Matt.
ca. 11.
ve. 19.
Greg.
lib. 6.
mor.
ca. 12.
fuse &
ele-
gant.
Prov.
ca. 19.
ve. 11.
Greg.
ibid.

Aug.
in ps.
210.

lantatem, etiamsi contra ejus faciat voluntatem. Non vult Deus, ut pecces, nam prohibet: tamen si peccaveris, non putes hominem fecisse quod voluit, & Deo accidisse quod noluit. Sicut enim vult ut homo non peccet, ita vult peccanti parcere, ut revertatur & vivat, ita vult postremo in peccato perseverantem punire, ut justitiæ potentiam contumax non evadat. Ita quicquid elegeris, Omnipotenti non deerit, unde suam de te compleat voluntatem. Sic omnia prorsus intra providentiæ divinæ ambitum conclusa sunt, ut eam nihil uspiam nec latentissima quidem, ac subtilissima cogitatiuncula possit effugere.

Hanc Dei providentiam agnovisse, est maximum gradum ad Fiduciam in Deū fecisse. Cum enim divina providentia sic pascat aviculas, ut sua illis alimenta, cubilia, tegumenta dispertiat; sic vestiat flosculos, ut suos illis odores, elegantias, colores distribuat, quomodo filiorum oblivisci possit, quibus jus regni dedit? Cum ergo Deus maximam suorum, & pervigilem curam gerat, & nihil sine ipsius nutu & providentiæ consilio fiat, non est quod quidquam timeamus vel hominum potentiam, vel dæmonum terculamenta, vel bestiarum sævitiam, vel quicquid uterque orbis terribilium minatur. Si Deus pro nobis quis contra nos? Nec unicus è nostris pilus lædetur, Deo non volente. Neque ille nobis quid-

quam ab ullo irrogari sinet, quod non cedat in grande bonum, modo ipsi nobis non desimus, & quascunque demum illatas injurias quo par est animo excipiamus. Hac in Deum Fiducia im-

2. Reg. butus David: In te, inquit, curram ac-
 64. 22. cinctus, & in Deo meo transiliam mu-
 26. 30. rum. Est aliquid, tam potentem & ætate
 jam fractum regem currere; longe plus
 est, indutum armis currere; vix credi
 potest eundem regem tanti esse animi,
 ut armis indatus velit etiam murum

Vide transilire. Nimirum has vires suggerit
supra Fiducia. Ita sanctus Ignatius verissime:
lib. 2. Nescitis, inquit, quantas vires habeat
cap. 5. magna in Deum Fiducia. Adeoque in
§. 115. hoc præcipue nostra elaborare debet

meditatio, ut hujus in Deum fiduciæ
 quam altissimas radices agamus. Estque
 nobis eo usque enitendum, ut pro re
 quacunque nata, mox ad istud divinæ
 providentiæ asylum, ceu munitissimam
 arcem, confugiamus ingenti cum fidu-
 cia. Ea de causa Bernardus omnibus
 viribus ad hanc fiduciam unumquem-
 que nostrum excitans: Crede ergo te
 Deo, inquit, committe te ei, jacta in
 eum cogitatum tuum, & ipse te enu-
 triet, ut fiducialiter & fideliter dicas:
 Dominus sollicitus est mei. Neq; enim
 hoc sapiunt homines amantes seipsos,
 curam carnis perficientes desideriis, sur-
 di ad vocem dicentis: Omnem sollici-
 tudinem vestram projicientes in eum,

ipsi

Bern.
Serm. 3.
in vig.
Nativ.
Dom.

ipsi enim cura est de vobis. Nam sibi
 quidem ipsi fidere, non fidei sed perfidie
 est. Deo in omnibus fidere hoc virtutis
 est, & ita quidem fidere, ut nec scire
 quidem cupiamus, quid de nobis sta-
 tuerit Deus. Quemadmodum opulen-
 tus dominus, ita domum suam fideli œ-
 conomo committit, ut ipse quid supel-
 lectilis domi habeat, jucunde ignoret,
 illud secum reputans, pauperis esse nu-
 merare pecus. Hoc in Ægypto Iosephus
 de hero suo: Ecce dominus meus, inquit, *Gen.*
 omnibus mihi traditis, ignorat quid ha- *ca. 39.*
 beat in domo sua. Hoc singularis in Io- *vers. 8.*
 sephum fidentiae argumentum erat. Ita
 prorsus magnam is in Deum gerit fi-
 duciam, qui pie simul & erudite nesci-
 re cupit, quid circa vitæ mortisque
 suæ periodos decreverit Deus, illud assi-
 due versans animo, Deum & sapientis-
 simum gubernatorem, & potentissi-
 mum regem, & optimū patrem esse, qui
 & providentissime norit, & efficacissi-
 me possit, & amantissime velit, cum ve-
 ra bona suppeditare, tum vera mala a-
 vertere. Proinde huic uni & sapientissi-
 mo gubernatori, potentissimo regi, &
 optimo patri in omnibus sine omni tre-
 pidatione plenissime fidendum esse.
 Ruat jam Orbis, & ridebit homo sic fi-
 dens Deo.

Hæc illa sunt adjumenta, quibus in
 ipsa divinæ voluntatis penetralia suavi-
 ter deducimur. Quisquis divinam pro-
 videntiam

videntiam nosse didicerit, eidem se cōmittere nil dubitabit; qui autem hoc modo se Deo permiserit, huic facillimum erit in divinæ voluntatis jus atq; ditionem penitissime concedere, animo sic composito, ut ad unam atque unicam Dei voluntatem in rebus omnibus collineet, nec tantum non aliud jam velit, nolite, quam quod Deus vult, aut non vult, sed etiamsi liceret sibi à Deī voluntate dissentire, nihilominus non aliud velle unquam aut nolle cuperet, quam quod voluntati divinæ placere sciret.

Hoc est quod Catharina Senensis re-
ctissime monet, ut qui serio student vir-
tuti, secretum DIVINAE VOLVNTATIS
conclave in suomet sibi pectore struāt,
hīc sese concludant, in eo perpetuo ha-
birent, nec inde unquam vel curiosio-
rem oculum, vel liberio rem manum, vel
pedem petulantio rem proferant, sed sic-
ut apis in alveari suo, aut in suo monili
adhærescit gemma, sic illi in divina vo-
luntate persistant constantissime. Virtu-
tum omnium complexum brevi obti-
net, qui ex animo totum se voluntati
divinæ devovet.

Liv. Ad Antiochum regem missus est à se-
lib. 45. natu Romano Cajus Popilius legatus
post cum his mandatis. Ut rex Antiochus se
init. bello, quo Ptolemæum laceſſebat, absti-
Valer. neret. Rex mira humanitate virum
Max. complexus, amicitissimo vultu dextram
lib. 6. ei per-
cap. 40

ei porrexit; at suam invicem porrigere noluit Popilius, & fronte ad majestatem composita: Seponamus, inquit, privatam amicitiam; publica jam curanda sunt, & una senatus consultum protulit, quo jubebatur rex aut Ægyptum non incessere, aut bellum habere cum populo Romano. Tabellas ab senatu missas ut legit Antiochus, dixit se cum amicis collocaturum. Cui Popilius: Moram, inquit, negotium non fert; tollenda est omnis cunctatio. Atque simul virga, quam manu gerebat, pavimentum denotavit, & in eo circulum describens: Prius, inquit, quam hoc circulo excedas, da responsum quod senatui referā. Non legatum locutum, sed ipsam curiam ante oculos positam crederes. Cōtinuo enim rex affirmavit fore, ne amplius de se Ptolemæus quæreretur. Actum demum Popilius manum tanquam socii apprehendit: sic eodem momento Syriæ regem terruit, Ægypti protexit. Idem pæne nobis quod Antiocho contingit; cum Deo amici esse volumus, sed in Dei voluntatem transire non lubet. Ergo filius in Orbem legatus à Patre missus divinæ voluntatis circulum circa nos designans: Non omnis, inquit, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris. En, mi homo, in hoc circulo conclusus es, nec prius egredieris quam dixeris, num in arbitratam

Dei

*Matt.
ca. 7.
ve. 21.*

Dei dedere te velis, an tuis placitis vivere. Si tibi pax cordi sit, si nolis esse hostis Numinis, si impium cum Deo bellum oderis, illico responsum dabis. Ah, mi bone Christiane, quid tergiversaris, quid deliberas, quid cunctaris? moram odit hoc negotium. Si sapias, regem illum imitaris, & paratissime respondes: Mi Deus, sanctissimæ voluntati tuæ me totum perfectissime trado, & adstringo, paratus omnia & agere, & pati, vivere, mori, prout tu volueris. In quibuscunque vel gravissimis etiam ærumnis summo mihi solatio erit rectissima voluntas tua. Hanc ego mihi nunc unam unicam & vivendi & moriendi regulam statuo; Fiat voluntas Domini, fiat, fiat. Variis omnia procellis disturbentur, furant arma mutuis concursibus, classes classibus frangantur, fora litibus dies perpetuos strepant, omnia negotiosis conatibus tumultuentur, hoc ego mihi negotii summo, ut ad unam atque unicam Dei voluntatem me totum componam. Iamque illud intimo pectore amplector sanctissimum oraculum: Mundus transit & concupiscentia ejus: qui autem facit voluntatem Dei, manet in **ÆTERNVM**.

Joan.
cap. 2.
v. 17.

**Laus Deo, B^{mæ} Virgini Mariæ, &
omnibus SS. Angelis,**

I N D I C V L V S.

LIBER PRIMVS.

*De Divina Voluntatis
COGNITIONE.*

CAPVT I. Hypotyposis omnium quinque librorum: Duplex etiam fundamentum ponitur, & omnes omnino pœnas à voluntate Dei provenire ostenditur. Pag. 1

CAP. II. Quid, quomodo, quare, hoc illudve permittat voluntas Dei. 19

CAP. III. Quomodo per arcanissima iudicia Dei cognoscenda volūtas divina. 28

CAP. IV. Quomodo Dei voluntas in rebus omnibus agnosci possit. 40

CAP. V. In quibus præcipue consistat volūtas Dei. 53

LIBER SECVND.

*De humana voluntatis
ad divinam*

CONFORMATIONE.

CAPVT I. Ingressus ad Conformationē humanæ volūtatē cum divina. 63

CAP. II. Quæ voluntas hominis ad hanc cum Dei voluntate Conformationem sit maxime idonea. 68

CAP. III. Quomodo volūtas hominis ad Dei voluntatem sit conformanda. 83

CAP. IV. Quo animo precandum: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra. 97

CAP. V. Quæ sunt indicia & signa humanæ voluntatis ad divinam cōformatæ. 108

LIBER TERTIVS.

*De humana voluntatis ad
divinam conformata*

EMOLVMENTIS.

CAPVT I. Quantam animo tranquillitatem

conciat, humanæ voluntatis ad divinam conformatio. 133

CAP. II. Fieriæ possit, ut quis nunquam tristetur, & an id arte illa impetrandū, qua nostram divinæ voluntati conformamus. 142

CAP. III. Humanæ voluntatis cum divina conformitatem Deo gratissimum esse sacrificium. 153

CAP. IV. Omnem hominis perfectionem consistere in Conformatione humanæ voluntatis ad divinam. 167

CAP. V. Conformationem humanæ voluntatis cum divina, summum vitæ bonum esse. 175

CAP. VI. Conformationē humanæ voluntatis cum divina, cælum esse extra cælum, & veram vitæ beatitudinem. 184

LIBER QVARTVS.

*De humana voluntatis ad
divinam conformandæ*

IMPEDIMENTIS.

CAPVT I. Conformationem humanæ voluntatis cum divina quæ maxime impediunt. 197

CAP. II. In quod exitium pertrahat voluntas propria, si non patiatur se frāgi. 211

CAP. III. Voluntatis propriae qua ratione subjungenda sit divinæ in rebus adversis omnibus. 226

CAP. IV. Exemplum illustrissimum hominis recusantis divinæ voluntati suam subjungere. 239

CAP. V. Quæ voluntatis propriae contumaciam maxime confirmant. 24

CAP.

I N D I C V L V S.

CAP. VI. Quam nihil proprię voluntatis retinendum, tam in omnibus rebus arduis ac difficilibus, quam in ipsa morte. 255

L I B E R Q V I N T V S.

De humana voluntatis ad divinam conformanda
A D I V M E N T I S.

CAPVT I. Conformacionem humane voluntatis ad divinam consistere non posse sine magna in Deum Fiducia. 271

CAP. II. In quo Fiducia in Deum consistat. 279

CAP. III. Quā ratione in adversis firmanda & erigenda sit ad Deum Fiducia. 287

CAP. IV. Quāta in Deum Fiducia omnes sancti fuerint. 302

CAP. V. Quantis præmiis Deus humanam in se Fidu-

ciam remuneretur. 315

CAP. VI. Fiduciam in Deū sine cognitione divini providentię vacillare. 324

CAP. VII. Quanta Dei providentia sit circa vitę necessaria. 339

CAP. VIII. Quāta Dei providentia sit in amicos. 352

CAP. IX. Quanta Dei providentia sit tam in amicos quam inimicos. 367

CAP. X. Quanta nihilominus plurimorum hominum de Deo sit dissidentia. 381

CAP. XI. E cognitione divini providentię, magnam in Deum Fiduciam, è Fiducia veram cum Deo divinięque voluntate concordiam nasci. 405

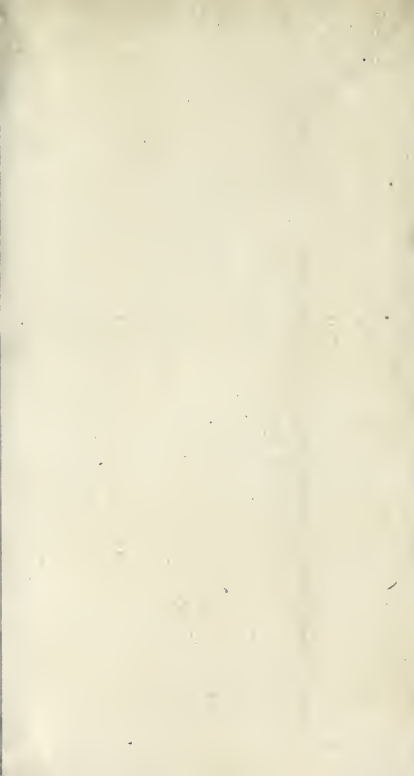
CAP. XII. Epilogus, seu, omnium in his quinq; libris dictorum Compendium. 423

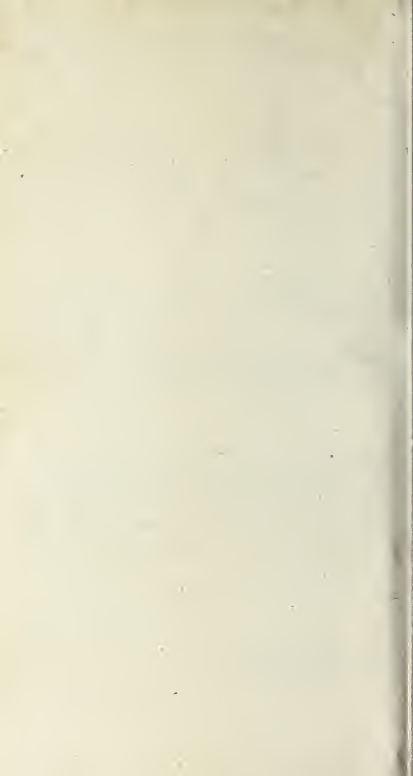
A P P R O B A T I O R. P. P R O V I N C I A L I S.

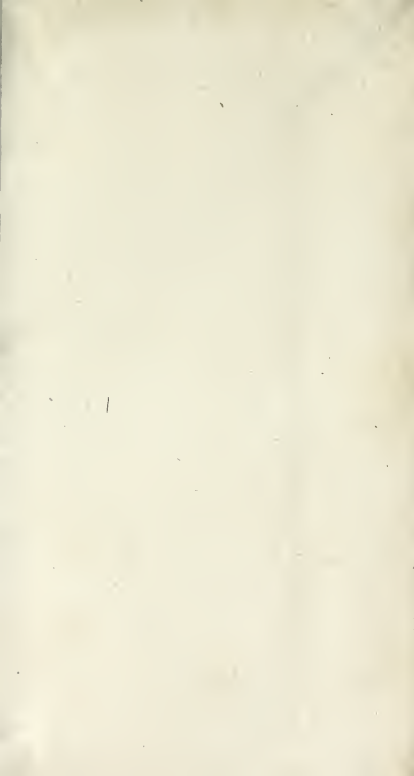
HELIOTROPII quinque libros, quos P. Hieremias Drexelius, Societatis nostrę Presbyter, de CONFORMATIONE humane voluntatis cum divina scripsit, aliquot ejusdem Societatis Theologis censos, probatosque; Ego Gualterus Mundbrot, Societatis IESV per superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, facta mihi potestate ab admodum R. P. N. Generali Mstio Vitellesco, in lucem dari permitto.

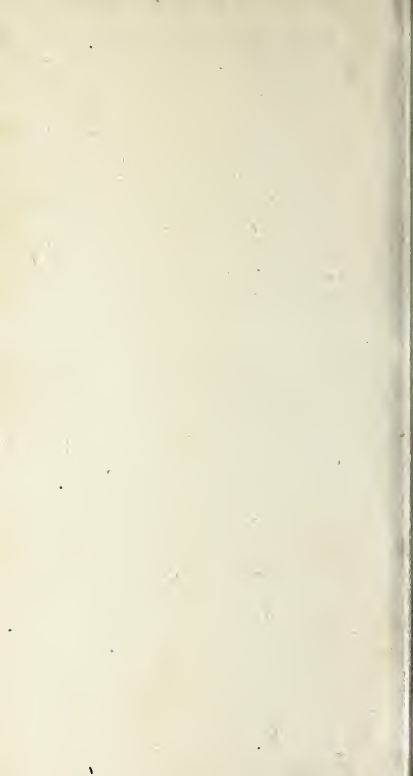
In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei sigillo munitum. Monachii die S. Pauli conversi
ANNO MDCXXVII.

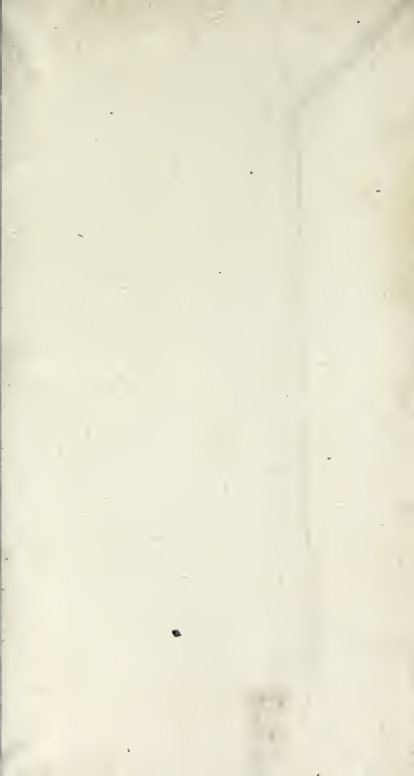
Gualterus Mundbrot.

2688-921

